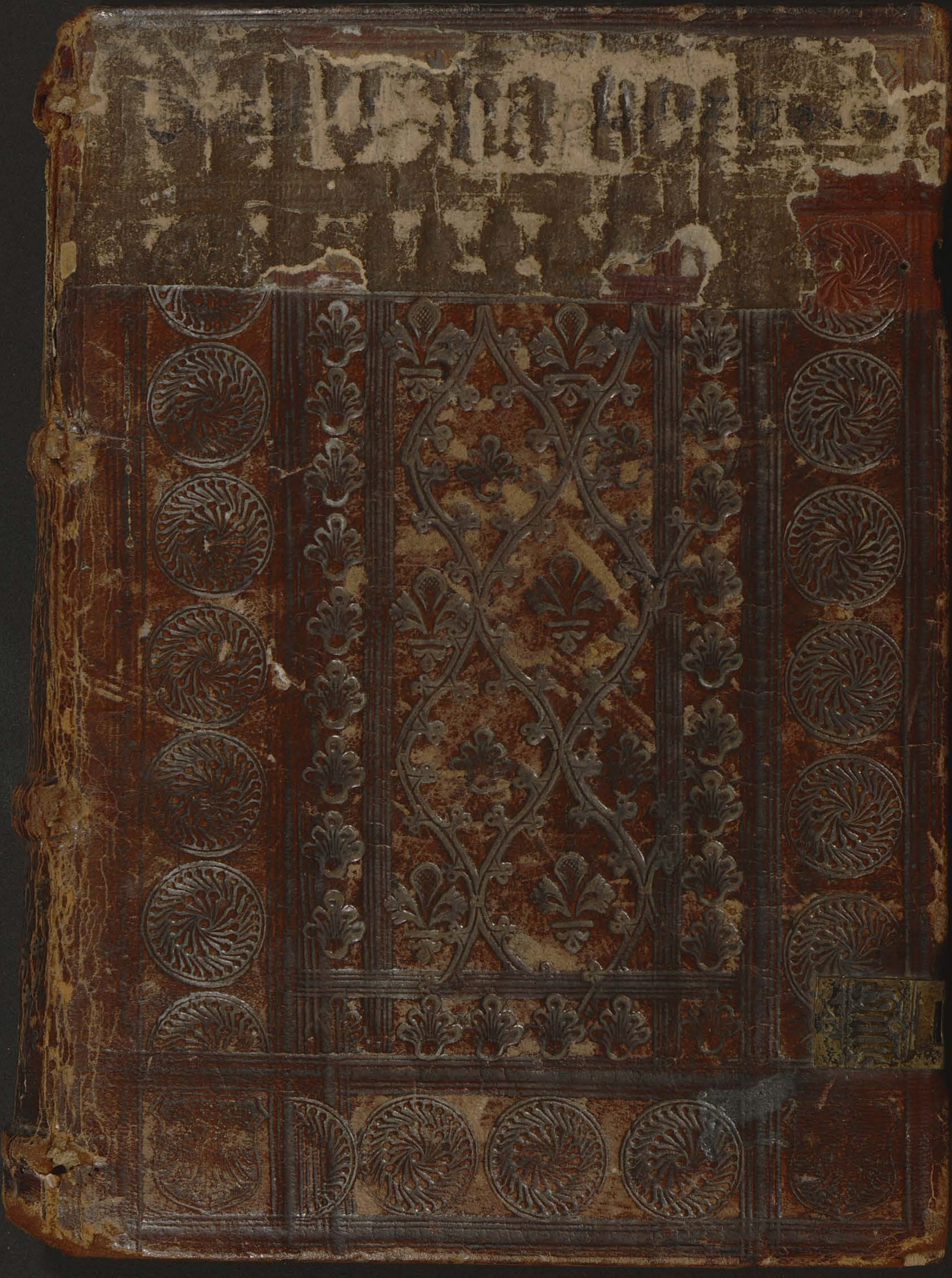

[illegible] et ex[illegible] ele[illegible] ... [illegible]
[illegible]pium elementa ac . ponet. ut . a[illegible]
[illegible] ... et problematum [illegible] . u
[illegible] sunt huiusmodi ut unum operat
[illegible] ut [illegible] eadem sit disciplin
[illegible] autem et problemata. Eleccio autem sunt
[illegible] eis. etiam autem que primo uero nem[illegible]
[illegible] exempla, considerandi [illegible]
[illegible] ad opinionem [illegible]
[illegible]ma. deinde quo contrario. et qu[illegible]
[illegible] diuide. ut quod boni [illegible]
[illegible] De propositione sufficiunt predicta [illegible]
[illegible] . sed et totiens [illegible] reperiendum
[illegible] et fortium [illegible] [illegible] et sana
[illegible] illa autem [illegible] sunt aliqui
[illegible] autem multipliciter autem simpliciter. ipse. d
[illegible] perspiciendum si multipliciter dicitur
[illegible] diuisa sunt. vox acuto et uoce [illegible]
[illegible] acuto multipliciter dicitur. Si autem h[illegible]
[illegible] id acutum obtuso et graue [illegible]
[illegible] acutum contrarium. in mag[illegible]
[illegible] bono et [illegible] q[illegible]
[illegible] quidam autem nullis [illegible]
[illegible] albo et nigro. vox . ut . alba et nig[illegible]
[illegible] autem manifesta in eis [illegible]
[illegible] autem h[illegible] et per sensum. Narrare q[illegible]
[illegible] non eodem sensu uideamus. h[illegible]
[illegible] humoribus et in magnitudinibus. s[illegible]
[illegible] in se [illegible] in contrariis. [illegible]
[illegible] illi autem simpliciter [illegible] . ut [illegible]
[illegible] autem que [illegible] ab eo [illegible] considerare qu[illegible]
[illegible] dicitur. et ei quidem q[illegible] anima a[illegible]
[illegible] palam [illegible] quam amare equiuocum [illegible]
[illegible] si [illegible] eadem [illegible] autem [illegible]
[illegible] si forte [illegible] quemadmodum [illegible]
[illegible] et nigrum simpliciter [illegible]
[illegible] media. in uocem [illegible]
[illegible]dum si multipliciter dicitur. Nam si h[illegible]
[illegible] si multipliciter dicitur. ut non uidetur
[illegible] . Si autem h[illegible] multipliciter dicitur . et uidetur
[illegible] uisum [illegible] illi autem quod
[illegible] perspiciendum. Si . [illegible] multi[illegible]

[illegible]
[illegible]
[illegible] doce[illegible] habundancius [illegible]
[illegible] doce[illegible] hab[illegible]
vi

...unt rationes ut similes. De quibus
... assignare utrumque mundum
...it deum et detrimentum. Problema autem est
...ere. quemadmodum dicit aliquis
... quemadmodum Melissus etiam
...ultum. Aut de quibus rationem h...
...etiam. quemadmodum sophiste di...
... et si aliam non videat videt...
...do autem omne problema positio. eo quod
... Quoniam autem est positio problema palam.
... contra positionem dubitare utrum
... autem omnia nunc dialectica problemata
... non nomen novum fiet
...ontingunt ex differentiis oportet
...ubitantur aliquis ratione indig...
...eat deos venerari. An parentes hono...
... sensibus. Neque quorum propinqua
... dubitationem. illa enim magis quam secundum
... oportet, quam dialecticam exercitati...
... quidem. Aliud autem inductio.
... eruditus optimus et auriga. et
... similiter. Inductio ... sensum
...ad contradictiones efficacior
... determinetur. Instrumenta autem per
... quotiens unumquodque dicitur posse dividere
... Est autem quidem et ab nominibus
... quorum bonum et ... suave et
... hac quidem nomine possibile
... sanativum ad sanitatem. et
... dicitur. Secundum autem ad ... bona
... impossibile autem omnium opini...
... et plurimorum et nobilissimorum
... similiter oportet autem et ... contra
...modum et ... Utile autem
... illius. ut quam contrariorum eadem
... non etiam ... Nam et
... contrarias ... Utilitatem ...
... ... principium ...
... autem oportebit electis ... tanti...
... Ut de bono autem ... et
... singulorum opiniones ...
... ... dicitur ...
... autem ...
... ad ...
... ad ...
... ... habeat
... ...
... ...

pate
con
sun
eq
eq
dil
di
u

[illegible]

Sũmule philosophie

rationalis: seu logica: excellẽtissimi artium et theologie ꝓfessoris Magri Nicolai Dorbelli: scðm doctrinã doctoris subtil' Scoti.

Logica Nicolai Dorbelli

Excellētissimi viri artium ac sacre theologie ꝓfessoris eximij magistri Nicolai Dorbelli de Francia ordinis minorū ſm doctrinā doctoris subtil' Scoti: logice breuis: sed admodū vtilis expositio incipit.

Quoniam teste sapiēte puerb. 22°. Adolescēs iuxta viā suā etiā cū senuerit non recedet ab ea. Utile ē volētib⁹ studere doctrinā doctoris subtilis Scoti: q̄ inter ceteras maxime extat roboris et ṽitatis in eius ṗncipijs a iuuētute introduci. Ipsa enī habita alie de facile haberi pñt: sʒ nō econtra: Igit̄ iuxta ipsius mētē aliqua logicalia ꝓ iuuenib⁹ sup sūmulas Petri hispani xpo duce breuiter enodabo. ⁊ q2 multe materie q̄ tractant̄ in logica perampliꝰ reperiūtur in phia: remitto aliunde ad quoddā cōpēdiū: qđ sup phiaʒ eiusdē doctoris dictis cōpilaui: sepeq3 noto ea q̄ h dicūtur: in q̄bus locis ab eodē doctore habētur: vt ea ibidē diffusi⁹ valeas intueri. Intitulat̄ aūt iste liber liber sūmularū Petri hispani: q2 in h° libro sub breui cōpendio determinat ea q̄ in logica Arist. habētur diffuse. Subiectū ṽo seu materia circa quā versat̄ h' cōsideratio ē syllo⁹. ¶ Et sciēdū q̄ subiectū alicui⁹ sciētie pōt dici obiectū seu gen⁹ scibile. Genus nēpe sepe ꝓ materia sumit̄. Ūn in diffinitōe q̄ditatiua genus ponit̄ vt materia: drīa vt forma. Obiectū est illud circa quod fert̄ potentia: vt potētia visiua tēdit in lucē vel colorē. Ūn dicit̄ obiectū: ab ob qđ est contra: ⁊ iactū: q̄si cōtra iactū. Subiectū igit̄ de quo in aliq̄ sciētia ṗncipalit̄ tractat̄ dicit̄ obiectū: vl' gen⁹ scibile: q2 ē materia circa quā tendit cōsideratio ip⁹ sciētie. Dicit̄ etiā subiectū rōne ꝓꝑetatum que sibi insunt ꝑ se. vnde subiectum dicitur quasi subtus iactum.

Sciendū q̄ primū subiectū alicui⁹ sciētie ſm Scotū in ꝓlogo ṗmi sen. dicit̄ illđ qđ cōtinet primo ṽtualiter oēs veritates illi⁹ scientie cui⁹ est subiectū. Dicit̄ aūt aliq̄d primo inesse alicui qđ inest ei inquātū tale: siue per ꝓpriam rōem ⁊ nō ꝑ aliđ: sʒ alijs ꝑ ipm: vt ꝓprietates hoīs. s. risibilitas seu flebilitas: ⁊ hmōi insūt homī inq̄ntū hō: q2 enī hō est aīal rōnale: ideo est risibilis: et sic risibilitas ṗmo inest hoī: inferiorib⁹ aūt ab hoīe: licet ꝑ se insit risibilitas: nō tñ ṗmo. Sor. enī inq̄ntum sor. nō est risibilis: sed inq̄ntū homo.

Notādū q̄ cōtinere virtualiter pōt capi dupliciter. s. virtualr̄ actualr̄: ⁊ virtualr̄ potētialr̄. Ṽtualiter actualiter cōtinet subiectū ꝓꝑas passiones q̄ ab ipō oriūtur. Ṽtualiter potentialiter supiꝰ cōtinet passiones inferiorꝝ que ipis insunt: nō ꝑ rationē ipius superioris. sʒ ꝑ ꝓꝑas rōes ipoꝝ. ¶ Primuʒ igit̄ subiectū alicui⁹ sciētie cōtinet ṽtualiter actualit̄: vl' ṽtualr̄ potētialr̄ oēs ꝓꝑetates q̄ ṗncipalr̄ tractātur ī illa sciētia cui ē adequatū. Ueritates ṽo ibi min⁹ principaliter cōsiderate ad ipm reducuntur: ⁊ habēt attributionem: sicut philosoph⁹ reducit quarto metaphisice ad subiectū ei⁹ qđ est ens inq̄ntū ens generationē q̄ est via ad esse: ⁊ corruptionē que ē via ad non esse: ⁊ negatōnes et priuatōnes: q2 priuant ipm esse: ⁊ sic de alijs: siue sint ptes subiectiue: siue ptes integrales vel quouis alio mō. Ex quo patet q̄ syllogismus in cōmuni sumpt⁹ est primū subiectum: siue adequatū totius logice. probat̄: q2 cōtinet virtualit̄ actualiter passiones proprias q̄ sibi primo insūt: vt verum a falso discernere: a magis noto ad min⁹ notū euidenter cōducendo procedere et huiusmodi.

Continet etiā virtualiter actualiter ꝓprietates que insunt suis partib⁹ subiectiuis: scilicʒ syllogismo dialectico: so-

phistico ꝛ demōstratiuo ꝑ rōnem sylli. Uirtualr̄ ꝟo potētialr̄ ꝯtinet passiōes q̄ ipis insūt ꝑ ꝓpas eoꝝ rōes. Idē ꝓbat sic: illō ē subm̄ i aliq̄ scīa cui⁹ ꝑtes ꝛ ꝓpetates ꝯsiderātur in ipa. Añ pmo posterioꝝ dr̄ ꝙ scīa ē vni⁹ gn̄is subiecti cui⁹ ꝑtes ꝛ ꝓpetates ꝯsiderātur: sȝ syll's est hmōi i scīa logice: ğ est ei⁹ subm̄. ꝓbat minoꝛ. de ipo eni syllo i cōi tractat i li. poꝝ. De ei⁹ aūt ꝑtib⁹ subiectis tractat i alijs libris noue logice. s. ō syllō dyal° in li. topicoꝝ: ō elēco. i li. elenco. De e⁹ ꝟo ꝑtib⁹ integralib⁹ sylli q̄ etiā pn̄t dici ei⁹ pncipia intrīseca. s. ꝓpōib⁹ ꝛ terminis tractat i veti logica i li. ꝑyermen. vliium ꝛ pn̄toꝝ. Dicūt aūt isti libri logica vet⁹: nō qꝛ pmo fuerit inuēta: sȝ qꝛ ea q̄ ibi tractāt sūt mā remota logice. Non eni ita pncipalr̄ intēdūtur a logico sicut syll's de q̄ tractat i logica noua. Ad syllogismū aūt pn̄t reduci alie spēs argumtatōis. vt inductio: enthimema: ꝛ exē^m: sicut impfcm̄ reducit ad pfcm̄ scdō poꝝ. Nō eni ita pncipalr̄ intēdūt a logico sicut ipe syll's. Cōtra pdicta arguit primo sic Syll's nllas hȝ passiōes ğ nō ē sbm̄ logice. ꝯn̄a ē nota: ꝛ añs ꝓbat: qꝛ si syllogism⁹ hr̄et passiōes cū sit ens rōnis: tūc ille passiōes erūt nihil: qō videt falsū. ꝓbatō ꝯn̄e: qꝛ ens min⁹ ente rōis est oīno nō ens: sȝ passio fūdata i ente rōis est min⁹ ente rōnis: cū passio sit minoris entitatis ꝙ subm̄. ğ tal' passio erit nihil. Itē secūda intētio i cōi sūpta ē subicm̄ logice: ğ syll's nō erit ibi subicm̄. ꝯn̄a ē nota: ꝓbat añs: qꝛ logica ē ō secūdis intentōnib⁹ adiūctis pmis fm Auicen. Pro rn̄siōe ad ista argumēta notādū ꝙ intentio vel ꝯcept⁹ pt capi triplr̄. vno° ꝓ spē obiecti q̄ ē rō ꝯcipiēdi: ꝛ dr̄ intentio qꝛ ꝑ ipam sens⁹ vel intellect⁹ tēdit i obm̄ fm Sco. 13. di. 2. sen. Scdō° intētio sumit ꝓ actu ꝯcipiēdi vl' intelligēdi. Alio° ꝓ obō ꝯcepto vl' ꝯceptibili: res eni ꝯcepta vel intellecta dr̄ intētio inꝙtuȝ in ipam tēdit intellectus ipam cōsiderādo. Itē notādū ꝙ duplex ē actus intellect⁹: qꝛ quidaȝ est actus rectus: q̄dā est actus collatiuus. Actus rectus dr̄ quo intellectus fert sup aliquā rē: vt qn̄ intellectus intelligit rosam. Act⁹ ꝟo collatiuus appellat quo intellect⁹ rem intellectā compat ad se ipam vel ad aliā.

Itē Notādū ꝙ duplex est intentio. s. prima et secūda. Prima ē pria rei cōsideratio accipiendo cōsideratōnē ꝓ obō ꝯcepto. Vn̄ pma intētio est ipa res prio intellecta et cōsiderata: cui⁹ cōsideratio inmediate causat a re vel a spē rei. Res eni dr̄ intentio: vt cognita vel vt cognoscibilis. Unde termini pme intentōnis dicūtur qui significant hmōi res cōceptas vel cōceptibiles: vt hō eq⁹ visio intellectio nigredo albedo. Secūda intentio est q̄dā relatio seu compatio intellectus q̄ vna pria intētio cōparat ad aliā ꝑ actū intellect⁹. Exēplū intellect⁹ intelligēs hoīem ꝛ aīal compat vnū ad aliō fm rōem pdicabilis et subicibil': q̄ cōpatio ex ꝑte anīal dr̄ gen⁹: ꝛ ex ꝑte hoīs spēs. Et sic fm diuersas compatōes format intellect⁹ diuersas secūdas intentiones: puta gn̄is spēi: ac indiuidui: ꝛ huiusmōi: ita ꝙ oīs scda intētio ē formalr̄ relatio rōis: sicut ꝓpō et enūciatio: compositio et diuisio: in q̄b⁹ veꝝ ꝛ falsū sunt in mēte et nō i reb⁹ fm Arist. 6. meta. Sūt eni secūde intētōes q̄ ꝯsistūt i q̄daȝ cōpatōe duoꝝ cōceptoꝝ: siue illa duo sīt idē fm rem siue diuersa. Utit eni qn̄qȝ intellect⁹ vno vt duob⁹ cōpōem formās sicut cū dr̄ hō ē hō. Ex q̄ pȝ ꝙ tal' cōpō est solū i intellectu ꝛ non i reb⁹. Syllogism⁹ ē etiā secūda intentō. Est eni habitudo seu cōpositio pmissarū ad cōclusionē. His pmissis respōdeo ad ratōes. Ad pmam ꝙ cū dicitur si syllogismus haberet passiōes tūc eēnt nihil: qꝛ essēt min⁹ ens ꝙ ens rōis. R° ꝙ sicut ē dare gradū i entib⁹ realib⁹ sic ē dare i entib⁹ rōis: et ideo nō optet ꝙ q̄cq̄d ē min⁹ ente rōis sit nō ens et nihil. qꝛ licet illa res rōis q̄ subicit alteri rei rōis sit magꝭ res aliq̄ mō: tn̄ nō seq̄t ex hoc ꝙ res fūdata sit nihil. Nō repugnat igit syllogismuȝ licet sit ens rōis hr̄e passiōes: sic Arist.

5.meta.distĩguit vnitates reales ꝟm fũ
damẽta realia: ⁊ vnitates intentionales
ꝟm fundamẽta intẽtõnalia: vt ibi decla
rat Scotus. ¶ Ad secũdã qñ arguebat
ꝙ logica est de secũdis intẽtõibꝰ dicen=
do ꝙ sicut theologia est ꝺ̃ rebus ⁊ de si=
gnis: de rebus: vt de ꝺ̃o et creaturis: de
signis ꝟo vt de sacramẽtis q̃ sũt sig̃ gr̃e
siue de his q̃ coĩter tractãtur in theolo=
gia nõ tãq̃ ꝺ̃ p̃rio subo. Primũ enĩ sub
iectũ eiꝰ est aliq̃ res. s. ꝺ̃ꝰ: ad quem alie
res et signa reducũtur: sic logica est ꝺ̃ se
cũdis intentionibꝰ nõ tanq̃ de ꝓmo sub
iecto: sꝫ tanq̃ de his q̃ coĩter tractãt ibi=
dem. Quedã ꝟo secũda intentio. s. syl=
logismꝰ ẽ ibi subiectũ ꝓmuꝫ ad quẽ alie
intentões p̃nt reduci: vt patꝫ ex p̃dictꝭ.
Dicit aũt logica esse de secũdis intenti=
onibꝰ adiũctis ꝓmis: qꝛ logica applicat
secũdas intentões ad ꝓmas s q̃s cõside=
rat nõ ꝟm se: sed inq̃ntũ sũt fũdamẽta se
cũdarũ intentionũ. Notificãtur etiã rela
tiões rõis ꝑ ipaꝝ fũdamẽta ꝓpter earũ
modicã entitatẽ: sicut etiã. 5. meta. distĩ
guunt mõi relationũ realiũ ꝟm varieta=
tẽ fũdamẽtoꝝ: vt videbit. c. de ad aliq̃d
Fũdamẽtũ etiã relatõis rõis dicit scꝺ̃m
Sco. 8. q. quolibe. nõ ꝙ ex nã rei iñ ori
atur: qꝛ tũc eẽt real: sꝫ qꝛ ẽ ꝓxĩa rõ q̃ in=
tellectꝰ compat vnũ ad aliꝺ̃: ꝟm etiã eũ
dẽ in scꝺ̃a. q. Cũ intellectꝰ possit vnã re
lationẽ rõis ad aliã cõpare: vna p̃t eẽ fũ
damẽtũ alteriꝰ: sicut intentõ spẽi fũdat
in intẽtõe gñis: dicẽdo genꝰ ẽ spẽs. Cũ
eñ vle sit cõe ad illa q̃nqꝫ p̃dicabilia il=
la se hñt vt spẽs respectu vlis: Sic itaqꝫ
pꝫ ꝙ syllogꝰ ẽ subm̃ logice: de alijs req̃
sitis ad rõem subiecti vide p̃rĩo phisico.
ca. de ad aliq̃d: ⁊ ꝓmo metaphice. Quo
et scĩe hñt vnitatẽ spẽi gñis ꝓximi vel
remoti: vide sexto metaphisice.
¶ Diuidit aũt liber iste in septẽ ꝑtes: in
ꝓma determĩat de enũciatõe et de eius
partibus ⁊ ꝓꝓetatibus: ⁊ correspondet
duobus libris ꝑyermenias Aristo. ⁊ dr̃
ꝑyermenias a ꝑy qꝺ̃ ẽ de ⁊ armenis qꝺ̃
est interp̃tatio quasi ꝺ̃ interp̃tatõe. Sũt
aũt idẽ ex ꝑte rei interp̃tatio: enũciatio:
et ꝓpõ: licet rõe differãt. Interp̃tatõ eñ
dicit orõ ꝓut i ea aliq̃d exprimit eẽ veꝝ
vel falsũ. Enũciatio ꝟo dr̃ orõ enũciãs
aliq̃d de aliq̃. ꝓpõ aũt recte sumit ꝓut
ponit ĩ ꝓmissis ad inferẽdũ cõclusionẽ.
Vñ dicit q̃si inferẽdo ꝓ alio positio: li=
cet autẽ termĩ sint ꝓores ꝓpõibus: ⁊ sic
libri p̃dicabiliũ ⁊ p̃ntoꝝ p̃cedũt libꝝ ꝑ=
yermenias. Auctor tñ primo determĩat
de ꝓpõibꝰ: qꝛ ĩ his sũt minores difficul
tates q̃ in p̃dicabilibus et p̃dicamẽtis.
In secũda parte tractat de predicabili=
bus q̃ correspõdꝫ p̃dicabilibꝰ porphirij
In tercia ꝺ̃ decẽ p̃dicamẽtis q̃ correspõ
det li. p̃ntoꝝ Aristo. In q̃rto de syllogᵒ
simplici seu cõi: q̃ correspondet li. ꝓorũ
Aristo. In q̃nta de syllogᵒ dyalectico q̃
ꝓcedit ex ꝓbabilibus q̃ correspõdet li=
bris topicoꝝ Aristo. et Boecij. In sexta
de syllogismo sophisti. seu apparenti: q̃
correspõdet li. elẽco. Arꝭ. In septĩa de
suppõibꝰ q̃ sũt extracte a varijs librꝭ lo=
gice. De syllogismo aũt demõstratiuo ꝺ̃
quo tractat Arist. in li. posterioꝝ ñ fecit
auctor ꝑticularẽ tractatũ in suis sũmul:
de ip̃o tñ multa inferũtur in varijs locꝭ
huius libri.

Dyalectica est ars ar. ⁊c̃
Hic auctor ponit diffinitiõem
dyalectice: in q̃ reddit audito
res beniuolos et attẽtos: oñ=
dendo huius sciẽtie dignitatẽ ⁊ vtilita=
tẽ: dicẽs ꝙ dyalectica ẽ ars artiũ ⁊ sciẽ=
tia sciẽtiarũ ad omniũ methodoꝝ p̃ci=
pia viã hñs. ¶ Ad cuiꝰ euidẽtiã sciẽdũ
ꝙ dyalectica p̃t sumi dupliciṫ. vno mõ
ꝓ ꝑte logice q̃ ꝓcedit ex ꝓbabilibus: et
sic nõ sumit hic. Alio mõ ꝓut idẽ est ꝙ
logica: ⁊ sic sumit in ꝓposito. ¶ Alteriꝰ
est sciẽdũ ꝙ ars et scĩa p̃nt capi dupliciṫ
Vno mõ stricte: ⁊ sic nõ sumit in ꝓposi=
to: Sũt eñ habitꝰ ex opposito distincti:
vt pꝫ sexto meta. vbi ponũtur habitꝰ in
tellectuales: scꝫ sapĩa: scĩa: intellectus:
prudẽtia: ⁊ ars: q̃ sic distĩguũtur. Intel=
lectus enĩ sapĩa et scĩa sũt habitꝰ specu=
latiui: q̃ scꝫ ordinãtur ad scire ⁊ non ad
opari. Drñt tñ ĩ hoc ꝙ intellectꝰ ẽ habi

tus ꝓꝛ priciploꝝ demōstratōis. Scīa ꝟo ē habitus cōclusiōis ex causis inferioribus. Sapiētia aūt ꝯsiderat causas ꝓmas.s.deū et intelligētias. Vn ibidē dicit esse caput sciētiarū. Prudētia vero ⁊ ars sūt habitus practici: q̄ scȝ ordinantur ad opari: ⁊ differūt: Nā prudētia dirigit in actōibus q̄ nō trāseūt in exteriorē materiā: sed sūt pfectiones agentis. Vn dicit ibi ꝙ prudētia est recta ratō rerū a nobis agibiliū. Ars ꝟo dirigit ī actionibus que in materiam exteriorē trāseunt: sicut edificare secare. Vn dicitur ars est recta ratio rerū a nobis factibiliū Alio mō sumitur ars large: ⁊ etiā sciētia ꝓ habitu conclusiōis demōstrate: siue ille habitus sit practicus: siue speculatiuus: ⁊ sic vnū sumitur ꝓ reliquo. Sȝ videt ꝙ vnū illoꝝ supfluat: ⁊ ꝙ sit ibi nugatio seu inutilis repetitō eiusdē. Rᵒ ꝙ nō est ibi nugatio: Logica enim nō tm̄ dicit scīa sciarū: sed etiā ars artiū ad maiorē expssionē. Per hoc enī innuitur ꝙ nō tātūmodo logica ē de numero sciētiarū speculatiuarū: sȝ etiā de numero artiū liberaliū: qđ nō ꝯuenit omī sciētie speculatiue: sicut patet ex phisica et metaphisica. Itē cū dicit ars artiū designat ꝙ logica nō tm̄ excedit scīas speculatiuas: sȝ etiā practicas inqn̄tū dat modū arguēdi vtrisq̄. Et nota ꝙ licet genitiuus plural reflexus sup suū ntīn singularē designet excellētiā iuxta illđ: Additur excellēs flos floꝝ virgo maria. Logia tm̄ non simpliciter excellit alias sciētias. Sciētie enī reales vt phisica ⁊ metaphisica sūt digniores logica: q̄ est đ entibus rōis: sȝ ipas excellit ꝭm q̄d inqn̄tū oēs vtunt logica in forma arguēdi: iō seq̄tur ad oīm methodoꝝ principia viam hн̄s. Ipa eīn dirigit ad principia omnium sciētiarū docendo modū quo ex ipsis ꝓncipijs ꝯclusiōes inferūtur: licet eī ꝓncipia sciarū ꝓsupponāt in qualibet sciētia: nec ꝑ eādē sciam valeāt ꝓbari: si tm̄ ab aliquo negarent: posset ꝑ logicam ꝯ ipa negātes ex datis et concessis ab eis disputari. Sicut arguit Arī. quarto metaphe. Est aūt methodus via breuis et vtilis ꝑ quā obliq̄tates deuitātur: et ad terminū faciliter deuenitur: sic ꝑ sciētias tanq̄ ꝑ breues semitas obliq̄tates errorū deuitamus: ⁊ ad noticiā ꝟitatis deuenimus: quā tm̄ ꝟitatis noticiā ex inuentis a nob conseq̄ nō valemus. Cōtra ꝓdicta posset argui ꝙ logica non habet viā ad principia oīm sciētiarū: q̄ tūc haberet viā ad seipaȝ. qđ ē fl̄m. Ad hoc respondet vno mō ꝙ hec ē distributio accōmoda. i. alijs a se accōmodata: ⁊ sic logica habet viā ad principia omniū scientiarū aliarum a se. Alr respōdet ꝙ nō ē incōueniēs idē seipsū dirigere: sicut hō dirigit volūtatē suā ꝑ intellectū: cū tam intellectus et volūtas sint realiter idem licet formaliter distinguantur: sic aliq̄s sup his q̄ in logica cōsiderātur disputās dirigitur ꝑ syllogismoꝝ regulas que in ipa logica cōtinētur.

Ad euidentiam predictoruȝ est notandum ꝙ duplices sunt artes: q̄dam sūt artes mecanice: q̄dā sūt liberales. Principaliores artes mecanice ad quas alie pn̄t reduci sūt septē: ⁊ ꝯtinent in his versibus. Lana nemus miles nauigatio rus medicina. His ars fabrilis architeteoronica sit. Et dr̄ architheteoronica ab archos qđ est princeps ⁊ theoron qđ est cernere vel speculari: q̄ consideratio artis fabrilis habȝ quādā excellentiā sup alias: inqn̄tū alie indigent ipsa ad suas opatōes exercendas: licet autē ars fabrilis quo ad hoc dicatur alijs ꝭm quid pricipari: simpliciter tamē magis famulat et subseruit eo mō quo loq̄tur Arist. ꝓmo meta. et ꝓmo ethicorum de scientijs famulātibus q̄ dr̄r ille quarū fines ordināτur in fines scientiarum supioꝝ seu archithetonicaꝝ: sicut finis frenefactie q̄ est facere frena ordinatur ī eq̄strē: ⁊ eq̄stris in militarē. Dicūtur āt mecanice: a mecor aris: qđ ē adulteror. Ipe eīn dirigūt opatōes que circa corp⁹ sunt. Corpus aūt facit animā mecari: inq̄ntum facit eā auerti a creatore ⁊ ꝯuer-

ti ad creaturã. ¶ Artes etiam liberales sunt septem. et continentur in his versibus. Gra loquitur: dya vera docet: reth verba colorat. Mu canit. ar. numerat. ge ponderat. as. colit astra. Grammatica enim docet congrue loqui. Dyalectica docet verũ a falso discernere. Rethorica docet verba colorare: vel ornate ponere. Musica docet canere. Arismetrica numerare Geometria docet terrã metiri: et Astrologia docet de cursu astrorum. Dicũtur autẽ tres prime triuiales: quia sũt tres vie in vnũ terminũ tendentes. s. in sermonem. Ordinãtur enĩ ad sermonis congruitatem: veritatem et ornatum. Alie dicũtur quadriuiales: quia sunt quattuor vie in vnum terminum tendentes. Sũt enĩ scientie mathematice que tractant de quantitate. Arismetrica et musica considerãt q̃ntitatem discretã. Geometria et astrologia quantitatẽ continuam. Et dicuntur liberales: quia filij liberorum et nobilium in istis antiquitus introducebantur.

¶ Si queratur: cũ Arist. sexto metaphisice distinguat scientiam speculatiuã realem in mathematicam: phisicam: et metaphisicam: et scientie mathematice enumerantur inter artes liberales: cum etiam inter ipsas non ponũtur phisica et metaphisica. Dico quod enumeratõ artium liberalium est quo ad illas artes quibus liberi et nobiles viri antiquitus vtebãtur. Insistebant tunc magis mathematici quam phisice et metaphisice: quia plus mathematica confert ad complacentiam et curiositatẽ vite presentis cui initebãtur antiqui. De futura vita nil certũ habentes quam phisica et metaphisica. Per phisicam etiã et metaphisicã impugnatur multitudo deorum quos colebant cum in ipsis probetur statum esse in vno omnium principe: qui est primum mouẽs immobile. Et ideo a paucis tunc phisica et metaphisica: scilicet a philosophis qui erãt plus ceteris a mũdo absoluti videbantur: nunc vero est econtra. quia enĩ phisica et metaphisica plus conferũt ad theologiã quam mathematica: ideo circa ipsas maxime insistunt christiani.

Circa predicta potest quis dubitare: vtrũ logica sit scientia speculatiua vel practica. Ad cuius euidentiam sciendũ quod sicut Aristotiles secũdo metaphisice dicit quod scientia speculatiua est illa cuius finis ordĩatur ad scire. Practica vero ordinatur ad operationem quam dirigit. Vnde practica dicitur a praxis grece quod est operatio latine. Que autem sit illa operatio cuius scientia practica est directiua declarat Sco. in prologo primi sen. dicens quod praxis a qua scientia dicitur practica est actus alicuius potentie alterius quam intellectus naturaliter posterior intellectione natus conformiter elici rationi recte ad hoc quod sit rectus: quod sic potest declarari. Operatio enĩ a qua scientia dicitur practica est actus elicitus seu productus a voluntate que est altera potentia ab intellectu. vel actus imperatus ab eadem: sicut voluntas imperat manibus vt operentur: vel pedibus vt gradiantur: et cetera huiusmõi: et talis operatio naturaliter est posterior intellectione. Actum enim voluntatis precedit intellectus: quia secundum Augustinum nihil volitum nisi precognitum. Talis autẽ actus est natus cõformiter elici intellectioni recte ad hoc vt sit rectus. Ad hoc enim quod operatio sit recta: oportet quod conformetur dictamini recte rationis. Exemplum: recta ratio dictat quod elemosyna est danda de proprio pauperi propter deũ. Si quis det elemosynam de alieno: aut propter inanem gloriam illam dat: talis operatio non erit recta: quia non conformabitur recte rationi. Unde sexto ethicorum dicitur quod electio recta necessario presupponit rationem rectam. Praxis ergo a qua scientia dicitur practica est operatõ producta vel imparata a voluntate. licet autem intellectui imperet voluntas vt intelligat: tamẽ ille actus intelligendi non est praxis: cum non sit alterius potẽtie ab intellectu: et sic sibi deest prima condi

tio praxis. Ut eñ dt Arist. 3. d aĩa. In-
tellectus sola extẽsiõe fit practic⁹: inq̄n-
tũ vicz extra se tendit dirigẽdo actũ alte
rius potẽtie, a se. Cũ igit̃ stãdo p̃cise ĩ ac
tibus intellect⁹ nõ sit p̄ma extẽsio intel-
lectus ĩ illis nõ est praxis: nec valet di-
cere q̄ sufficiat ad praxim q̄ vn⁹ act⁹ in
tellectus extẽdat̃ dirigẽdo aliũ: q᷑ tunc
pr̃icipiũ ĩ speculatiuis eẽt practicũ cum
extẽdat̃ ad habitũ cõclusionũ. Sz quid
absurdi⁹: Ex his pz q̄ logica non ẽ scĩa
practica cũ ñ sit directiua praxis. Est igi
tur speculatiua q᷑ ordĩat̃ ad scire. Sed
ꝯ hoc arguit Auiceñ. Habit⁹ cuius finis
ꝓpri⁹ nõ est act⁹ ꝓpri⁹ ẽ hitus practic⁹:
logica ẽ hmõi: g̊. minor pz: q᷑ ordĩat̃ ad
alias scĩas. Preterea habit⁹ q̄ diuidit̃ ĩ
vtẽtẽ et docẽtẽ ẽ practic⁹: logica ẽ hu-
iusmõi: g̊ ẽ practica. ¶ Itẽ arguit̃ sic: lo
gica docet nos arguere: g̊ ẽ practica: an
tecedẽs ẽ notũ. ꝓbat̃ ꝯña: q᷑ argumẽta
tio vocal' ẽ act⁹ a volũtate impat⁹. Ad
primũ r̃ñdeo q̄ maior ẽ v̄a: si habeat ꝓ
fine p̃fecte actũ alteri⁹ gñis a speculatõe
ita q̄ sit directiua v̄e praxis: ⁊ sic mĩor
est falsa. Ad secũdũ reducit̃ ꝯ ip̄z: q᷑ as
sũpta maiore addo minorẽ sic: sed meta-
phisica diuidit̃ in vtentẽ et docentẽ: er-
go metaphisica ẽ practica: g̊ est euident̃
falsa ei⁹ maior: q᷑ minor ꝯcedit̃ ab ipso.
Et ꝓbat̃: q᷑ oẽs alie scĩe vtuntur meta-
phisica spẽal'r q̄ntũ ad principia coĩa q̄
dicũtur dignitates, quas oẽs alie scĩe ac
cipiũt a metaphisica f̄m phm̃. 4. meta.

Notãdũ aũt q̄ logica dr̃ docẽs in-
q̄ntũ cõsiderat de secundis
intentõibus instituẽs mõm q̄uo p̱ eas ꝓ
cedi possit ad cõclusiões in singulis sciẽ
tijs ostẽdendas. Utẽs v̄o dr̃ inq̄ntũ mõ
adinuẽto vtit̃ ad cõcludẽdũ aliq̄d in sin
gulis sciẽtijs. Ad tertiuz dico q̄ argu°
vocal' nõ est v̄e praxis: q᷑ ordinat̃ ad sci
re. q᷑ vt dicit phus: illa q̄ ordinantur ad
vnũ tanq̄ ad vnũ nõ reputãtur nisi vnũ.
Uñ logica nõ docet arguere vocalit̃ vt
ibi sistam⁹ sz vt sciam⁹. Argu° etiã voca
lis ordĩat̃ ad mẽtalẽ: qd̄ est op⁹ intelle-
ctus.

Et ideo in acquisitione. ⁊c.

Hic auctor infert ex p̄dictis q̄ in acq̄siti
one oĩm aliarũ sciẽtiarũ dyalectica p̄us
debet acq̄ri: cũ oẽs alie vtãtur ip̄a q̄ntũ
ad mõm arguẽdi. Et si arguat̃ q̄ gram-
matica prius acq̄rit̃ q̄ logica: r̃ñdeo q̄
duplex ẽ grãmatica: q̄daz eñ ẽ vsual' et
positiua: vt illa q̄ est de impositõib⁹ ⁊ si-
gnificatõib⁹ terminoꝝ ⁊ hmõi: ⁊ hec est
p̄or in ordĩe doctrĩe ip̄a logica. Alia est
grãmatica regulatiua et disputatiua: q̄
p̱ veras rões docet discernere cõgruum
ab incõgruo: ⁊ hec ẽ scĩa ⁊ seq̄tur logicã
Licet igit̃ grãmatica imp̱fecte acquirat̃
añ logicã: nõ tñ p̄t haberi p̱fecte sine ea
¶ Deinde dicit q̄ dyalectica dicit̃ id ẽ
deriuat̃ a dya qd̄ est duo: et logos qd̄ est
f̄mo: vel lexis qd̄ est ratõcinatio: q̄si du
orũ sermo vel rõ. s. opponẽtis et r̃ñdẽtꝭ
in disputatiõe: vel simpl'r vni⁹ tenentis
locũ duoꝝ. Idẽ eñi p̄t p̱ se disputare ar-
guẽdo et r̃ñdendo sibijpsi. Et notãdum
q̄ dya p̄t scribi p̱ y grecum: ⁊ tũc signifi
cat idẽ qd̄ duo: vel p̱ i latinũ: ⁊ tũc signi
ficat idẽ qd̄ de. Uñ v̄sus. Scribe per y
grecũ: dya duo significabit. Scribe per
i nr̃m de tibi significabit.

Sed q᷑ disputatio non p̄õt. ⁊c.

Hic auc. ponit ordinẽ dicẽdoꝝ di. Cuz
disputatio ñ possit haberi nisi mediãte
sermõe: nec f̄mo nisi mediãte voce: ⁊ oĩs
vox ẽ son⁹: iõ a sono tãq̄ a coĩori incho-
andũ est. Hoc aũt intelligit̃ de disputa-
tione vocali q̄ ñ p̄t exp̄mi nisi p̱ vocẽ. di
cit̃ aũt disputatio q̄si duoꝝ putatio.

Pro quo notãdũ q̄ sicut dicit
Arist. primo
phicoꝝ: Innata ẽ nob via a magꝭ coĩb⁹
ad min⁹ coĩa ꝓcedere. Cũ igit̃ hic sit a-
gẽdũ de enũciatõe vel ꝓpõe q̄ cõstituit̃
ex noĩe et v̄bo: in q̄ꝝ diffinitõe ponitur
vox: et oĩs vox est son⁹: iõ a sono tanq̄ a
coĩori inchoãdũ ẽ. Agit̃ aũt ĩ logica de
argumẽtatõib⁹: ꝓpõib⁹: et termĩs voca
lib⁹: q᷑ ex ip̄is intellectꝭ de facili poterit
cognosci quid de mentalibus ⁊ scriptis
ꝓportionabiliter debeat dici.

Diffinit aūt auc. sonū dicēs: ꝙ
Sonus est quicq̄d ab auditu ꝓprie et ꝑ se ꝑcipitur.
Et dicit̄ ꝓprie: qꝛ licet hō ⁊ cā pana audiātur: tn̄ hoc nō est ꝓprie ⁊ ꝑ se sed ꝑ sonū suū. ¶ Ad cui⁹ euidētiā sciē dū ꝙ duplex est sensibile scḋm Arist. 2. de aīa. s. ꝑ accn̄s et ꝑ se. Est aūt sensibile ꝑ accn̄s qḋ accidit ei qḋ ē sēsibile per se: sicut accicit albo eē hoīem: iō hō est sensibilis ꝑ accidēs. Tale aūt sensibile apphendit̄ ꝑ aliā potentiā cognitiuam: vt ꝑ estimatiuā vel intellectiuā. Sensibile aūt ꝑ se est illud qḋ ꝑ se mouet sensum ad actū sentiēdi causādo in eo speciem suā. Et hoc ē duplex: qꝛ q̄ddā est est propriū: et quoddā ē cōe. Est aūt sensibile ꝓpriū qḋ nō pōt alio sensu sentiri vt son⁹ respectu auditus: color vel lux respectu visus: sapor respectu gustus: ⁊ sic de alijs. Sensibile aūt cōe est illḋ qḋ apprehēdit̄ a plurib⁹ sensibus: et sūt qn ꝙ: scꝫ: numerus: motus: magnitudo: figura: et quies. Dicit̄ aūt sensibile ꝓprium primū sensibile scḋm Sco. 4. di. secūdi sen. qꝛ v̄tute ꝓpria ⁊ ꝑ ꝓpriā rōeꝫ mouet sensum. Sensibile aūt cōe licet ꝑ se sit sensibile: nō tn̄ primū: qꝛ nō nisi cū alio mouet sensū. Et si arguas ꝙ cōmūe sensibile sit sensibile ꝑ accn̄s cū accidat sensibili propo: Respōdeo ꝙ licet sensibile cōe accidat sensibili ꝓprio: est tam̄ sensibile ꝑ se cū causet spēm suā in sensu ꝑticulari: et ab ipo apphendat̄: Non sic sensibile ꝑ accn̄s. Vn̄ hō ⁊ campana dicūtur audiri: nō ꝙ apphendantur ab auditu sed a v̄tute estimatiua vel intellectiua: cū auditus sonū eoꝝ apphēdat.

Notandū insuꝑ ꝙ obiectū et potētia sunt due cause partiales actus sentiendi fm̄ Aug⁹. ij. de tri. dicēs ꝙ ex visibili et vidēte gignitur visio. Species aūt obiecti ⁊ ipa visio sunt effectus ordinati obiecti visibilis: ita ꝙ prius nata est species generari ī medio et organo q̄ actus videndi fm̄ Sco. 9. dist. scḋi sen. ¶ His ꝑmissis sciendū ꝙ in diffinitione soni ꝓprie et per se non ponuntur superflue: quia proprie ponitur ad differētiam sensibilis cōmunis. Sonus eni non est tale sensibile: et ꝑ se ponitur ad drn̄iam sensibilis ꝑ accidēs

Notandū insuꝑ ꝙ illud v̄bū ꝑcipitur positum in diffinitione soni dicit aptitudinem et nō actum sicut dn̄t coīter v̄ba ī diffinitōib⁹ posita Sciēdū īsuꝑ ꝙ sic son⁹ ꝯ̄scit̄ ꝑ auditū ita cognoscitur silentiū ꝙ est priuatō soni. Priuatio etiā cognoscitur ꝑ habitū sicut visus ē cognitiuus lucis ⁊ tenebre et olfactus odorabilis et nō odorabilis secundo de anima.

Sonorum vero alius vox. ⁊c.
Hic auc. diuidit sonū dicēs ꝙ sonorum alius est vox: alius nō vox: ⁊ est diuisio generis in species. Ad bonā diuisioneꝫ tria requirunt̄. Primū ꝙ membra diuisionis nō dn̄t coincidere adinuicē. Secundū est ꝙ membra diuidētia non dn̄t excedere diuisum: nec excedi ab ipo. Tertiū est ꝙ dn̄t eē positiua. Vn̄ lꝫ due drn̄ie diuisiue alicui⁹ generis sic se habeant ꝙ vna includat negationem alterius. vtraqꝫ tamē est aliq̄d positiuū: cuꝫ ex ipa ⁊ genere ꝯstituat̄ species. ¶ Et si arguas ꝙ sonus nō vox nō d̄t aliq̄d positiuū. Respondeo ꝙ ꝑ sonū non voceꝫ circumloq̄mur aliā spēm soni positiuaꝫ cui nō est impositum ꝓpter penuriā nominum nomen.

¶ Deinde determiāt auctor q̄d ē sonus vox dicēs: ꝙ son⁹ vox idē est ꝙ ipa vox: ⁊ est ibi appositio. vt anīal hō. Est autē vox sonus ab ore anīalis ꝓlatus naturalibus instrumentis formatus: ⁊ hec diffinitio est q̄ditatiua: qꝛ indicat rei essentiam ꝑ genus et diffrētiā. Vn̄ sonus ibi ponit̄ tanq̄ gen⁹ prolatus ab ore anīal' ⁊c. ponit̄ tanq̄ drn̄ia: qꝛ ꝑ hoc differt a sono nō voce. Sed contra hāc diffinitionem arguit̄: qꝛ vnius rei est tm̄ vnū eē ergo et vna diffinitio: cū diffinitio indicet esse rei: et tamē ponit̄ alia diffinitio vocis: secūdo de aīa: vbi dicit̄ ꝙ vox est repcussio aeris respirati ad arteriā vocalē cū imagīe significādi. Respondeo ꝙ

licet vnius rei sit tm̄ vnica diffinitio q̄ditatiua q̄ indicat essentiam rei: possunt tamen plures esse descriptiones seu diffinitiones dicentes quid nominis: p̄ q̄s significetur quid importetur p̄ nomen: seu tales que dantur per varias causas. Et talis est diffinitio Aristo. 2. de an̄ia. Vox em̄ formaliter non est percussio sed causaliter: q: sc3 est sonus causatus ex p̄cussione aeris respirati: vt em̄ dicit ibi Aristo. Natura vtitur respiratione ⁊ ad formationem vocis et ad mitigationem caloris. Vocalis nanq3 arteria que ē organum respiratōnis est ordinata ad pulmonem vt ei deseruiat p̄ attractionē aeris. Aer autē necesse est vt recipiatur in pulmone: q: in hac parte animalia gressiua plus habent de calore q̄ in alijs p̄tibus. Pulmo enī cōiungitur cordi: in quo est principiū caloris natural'. Oportet ergo q̄ aer ingrediatur ad pulmonē ꝓpter refrigerium caloris natural'. Vn̄ pulmo dicitur flabellum cordis. Anīalia autē que multum habent sanguinem multū habent de calore naturali: idō indigent respiratōne: non aūt illa que modicum habent sanguinis: vt pisces: vel que omnino carent sanguine: vt cancri: ostree: apes: et fornice. ꝛc. Talia ḡ cum non respirent non habent vocem. Ad formationem itaq3 vocis requirit̄ aeris attractio: et ipsius attracti ad vocalē arteriam percussio seu reuerberatio. Fit autē cū imaginatione significandi: quia anima aerem reuerberans intendit aliquid exprimere seu significare. Ad hoc etiā requiritur lingua aerem impellens et p̄cutiens contra pallatū. Dicitur autē pallatum quasi pallatium lingue. Req̄runtur autē alia instrumenta que habētur per hos versus. Instrumenta noue3 sunt guttur lingua palatum. Et quattuor dentes et duo labia simul. In his v̄sibus non ponitur pulmo: nec vocal' arteria q: satis p̄nt intelligi per guttur. Ipa enim vocalis arteria est queda3 vena a sūmitate gutturis vsq3 ad pulmonem extensa. Et notandu3 q̄ guttur lingua et pallatum requiruntur ad formationem vocis de necessitate: et quantum ad esse ip̄ius vocis. Labia vero et dentes requirūtur quātū ad bene esse: quia multū faciūt ad debite formandum vocem. Et ideo aues et homines labijs et dentibus carentes incomplete et imperfecte formant voces.

¶ Ulterius auctor diffinit sonum nō vocem dicens: Sonus nō vox est ille q̄ generatur ex percussione duoꝝ corporum inanimatoꝝ: vt frangor arboꝝ: strepit' pedum: et similia. Debet autē hec diffinitio intelligi non solum de corporibus inanimatis: sed etiam de animatis ad modum inanimatoꝝ se habentibus: vt sonus causatus ex percussione pedis cōtra pedem: vel manus cōtra manum: est sonus non vox: q: non causatur ab ip̄is inquātū sunt animata seu naturalia instrumenta que requirūtur ad vocem: sed inquantum sunt corpora firma ⁊ solida.

De diuisione vocis.

Vocum autē alia sig. ꝛc. Hic auctor diuidit vocem dicens q̄ vocum alia est significatiua: alia non significatiua. Vox significatiua est illa que auditui nostro aliquid representat: id est que nata est aliquid rep̄sentare quātum est de se intellectui auditu mediante. Vox enim seipsam rep̄sentat auditui: cu3 vox sit sonus qui est obiectum auditus. Intellectui vero representat rem ad quam significandam est imposita. Sūt aūt imposite voces ad significandū res scd̄m ip̄aꝝ ꝓprietates. ¶ Pro quo sciendum f̄m Sco. di. 3. p̄. sen. et. 15. q. quolibetoru3 q̄ obiectum cuiuslibet sensus imprimit speciem et similitudinē suā ī sensu. dein causatur species in fantasia que est ī anteriore p̄te cerebri. Ip̄a autē species in fantasia non representat vniuersale actu sed quiditatem vel naturam singularium: vt sunt esse in hoc tempore vel in hoc loco. Intellectus igitur agens cum specie que est in fantasia sunt due parti-

ales cause ad causandum speciem intelligibilem in intellectu possibili: que representat vniuersale in actu: seu naturā ipsā cōmunē ab huiusmōi cōditionib⁹ abstractā. Unde intellectus agēs. 3. de anima dicitur quo est oīa facere: quia vic est pductiuus oīm specierū hmōi. Et intellectus possibilis est quo ē omnia fieri: qr vic est ipsarū receptiu⁹. Habita itaqz specie intelligibili in intellcū possibili: intellectus cum tali specie sūt due cause partiales ad causandū noticiam actualem illius rei cuius est tal' species: et tunc per intellectum possūt imponi voces ad significandum res cceptas.

Vox non significatiua est illa que auditui nostro nihil representat: vt buf baf. Huiusmōi enī voces licet seipsas repsentent auditui cum sonus illaꝝ ab auditu pcipiatur: tamē d se nihil nate sunt representare intellectui mediante auditu: licet enī huiusmōi voces seu queuis alie possint denegare derisionē ex mō pferendi: vtpote si pferentur cū nutu oculorum vel capitis: ac huiusmōi hoc tamē non esset ex parte sui sed ex parte pferentis. Deinde dimissa voce non significatiua de qua non est ad propositum: auctor diuidit vocem significatiuā in significatiuam naturaliter: et significatiuam adplacitum. Est autē vox significatiua naturaliter que apud oēs idē repsentat: vt gemitus infirmoꝝ repsentat dolorem: latratus canū: iram vł gaudium. cuius causa ē: qr natura ē eadem apud oēs que inclinat ad pferēdū huiusmōi voces p expressione suaruz affectionum et passionum. Et si arguatur q illa dictio gemitus est imposita ad significandum ad placitū: ergo nō significat naturaliter. Respondeo q illa dictio bene significat adplacitū: sed in proposito gemitus infirmoꝝ non sumitur p huiusmodi dictionibus: sed p planctu quem faciunt infirmi importato per huiusmodi dictiones vel voces.

Vox significatiua adplacitum est illa que ad voluntatem primi instituentis aliquid repsentat: vt homo hominem. Ad cuius euidētiā ē sciēdū: q est ordo inter rem cōceptū et scripturam. Nā pmo est res: deinde cceptus rei qui est similitudo eius. Non solum enī species est similitudo obiecti: sz etiā actus concipiendi. Tercio est vox significans rem conceptam: et vltimo scriptura. Illud autem quod proprie significatur per vocem est res scōm Sco. di. 27 p. sen. Sunt tamen signa ordinata eiusdem significati: littera vox et concept⁹ sicut etiā sunt multi effect⁹ ordinati eiusdem cause: quorum nullus est causa alterius: sicut pat de sole illumināte plures partes medij: et vbi ē talis ordo causatorum absqz hoc q vnum sit causa alterius: ibi est inmediatō cuiuslibet effectus respectu eiusdem cause excludēdo aliud in ratione cause: non tamen excludendo aliud in ratione effectus inmediationis: et tūc posset ccedi aliquo mō effectū ppinquiorē esse cām effect⁹ remotioris nō ppe sed pter ppinquitatem talis effectus ad talē cām: ita potest concedi de multis signis eiusdē significati ordinatis q vnū aliquo modo est signū alterius qr dat intelligere ipm: qr etiā mediatius signū nō significaret nisi pri⁹ aliquo mō significaret inmediatius. Et tamē pter hoc vnum nō est ppe signū alteri⁹: sicut patet ex alia pte de causis et causatis. Q aūt vox sit ppe signum rei et non intellectionis: probatur: qr alioquin quelibet affirmatiua esset falsa in qua predicatur idem de seipso: quia intellectio vel intentio subiecti non est intentio predicati: licet res sit res.

Sed contra hoc arguitur qr Aristotiles in pmo huius libri dicit q ea que sunt in voce sunt earum que sūt in anima passionū note. i. signa: et ea q scribūtur eorū que sūt in voce. Rº q voces pnt dici signa passionū seu intētonū

vel intellectionū anime eo mō q̄ dcm̄ ē: qꝛ vicȝ voces nō significarēt res nisi prius significarētur p̱ passiōes. Qꝛ em̄ intellectus intelligit reȝ p̱ spēm eiꝰ: vt dictū ē: ideo imponit vocē ad significāduȝ ip̄am rē. Dicūtur aūt actus intelligendi et spēs oboꝝ passiōes aīe in q̄ntū recipiunt in ip̄a: recipe enī ē pati. ¶ Deinde diuidit auctoꝛ vocē significatiuā ad placitū in cōplexā et in incōplexā. Cōplexa em̄ est illa q̄ cōplectiť plures dcōes: ⁊ significat intellectū cōpositū: vt oꝛō. Incōplexa ē illa q̄ nō cōplectiť pl'es dcōes ⁊ significat intellectū simplicē: vt nomē et ꝟbum.

De nomine.

Omē est vox signi. ⁊c̄.

Postq̄ auctoꝛ inuestigauit ī p̄cede n̄. p̱ticulas ponēdas in diffinitioibus p̱tiū enūciatōnis: h̄ cōsequēter determīat de p̱tibꝰ ipsius integralibuȝ. s. de noīe et ꝟbo. Et pꝛimo determīat de nomīe: qꝛ nomen se habet vt materia: ꝟbū ꝟo vt foꝛma: materia ꝟo p̄cedit foꝛmā: ideo ⁊c̄. ¶ Diffinit aūt nomē dicēs q̄ nomē ē vox significatiā adplacitū sine tp̱e: cuiꝰ nulla p̱s sep̱ata aliquid significat finita et recta. ¶ Ad cuiꝰ euidētiā sciēdū q̄ dictio terminus ⁊ nomen idē sūt ꝭm rem: sȝ drn̄t ꝭm rōem. Diciť enī nomē vel verbuȝ ex rōne significādi vel mōi significādi. Vn̄ tā nomē q̄ verbū cōponiť ex voce et significatōne et mō significādi. Nomē enī significat p̱ modū habitus ⁊ quietis. vn̄ significat sine tp̱e: ꝟbū ꝟo significat per modū fluxus vel fieri: ⁊ iō significat cuȝ tp̱e. dictō ꝟo ex eo q̄ ē p̱s enūciatnōis: terminꝰ ꝟo ex eo q̄ est p̱s ꝓpōnis. Vn̄ diffiniť ab Arist. in p̄nᵒ pꝛioꝝ: di. Terminꝰ ē in quē resoluiť ꝓpō: aliqn̄ tamē terminꝰ dictio et nomē sumunť ꝓ omni cōplexo. Determinať aūt hic de nomīe et ꝟbo sub ꝓpꝛia rōe et sub rōe qua est dictio seu p̱s enūciatōis. De alijs autē p̱tibus oꝛōis hic nō determīať: tuȝ qꝛ ex noīe et ꝟbo cōstituiť enunciatio: tum qꝛ alie p̱tes oꝛōis p̱ attributionē se hn̄t ad has duas. Unde ad nomē reduciť ꝓno-men: ad verbū aduerbiū: et p̄pō ad vtrūq̧. eo q̄ p̄poniť vtriq̧: ⁊ cōiunctio sil'r ⁊ p̱ticipiū ex eo q̄ p̱tē recipit ab vtroq̧.

Notādū q̄ drn̄tia est inť significaꝛ tp̄s: ⁊ significare cuȝ tp̱e. Significare enī tēpus est d̄ ꝓpꝛio significato imp̱tare tempꝰ: et sic noīa aliqua bn̄ significāt tempus: vt ānus: mēsis: dies. ⁊c̄. Significare ꝟo cū tp̱e ē in pꝛincipali significato impoꝛtare tp̄s: vt curro. Curro in pꝛincipali significato imp̱tat tp̄s pn̄s: ⁊ sic nō significat sine tp̱e.

Notādū est vlteriꝰ q̄ triplex ē negᵒ. s. negō negās: negō p̄uās ⁊ negᵒ infinitās. negō p̄uās ē illa q̄ negat actū et ponit aptitudinē ī s̄bo: vt cecus ē ille q̄ nō videt: ē tn̄ aptꝰ natꝰ vidē. Negᵒ infinitās ē illa q̄ cadit solū supꝛa terminū quē īfinitat: vt nō hō. vn̄ ex tl'i negatōe ⁊ dctōe sup̱ quā cadit fit vna dictio tm̄ q̄ p̄t sumi ꝓ om̄i re alia ab hoīe. p̄t etiā dici de nō ente: vt chimera ē non hō. Est em̄ chimera ens cōpositū ex inponibilibꝰ cōponi. Negō negās ē illa q̄ q̄cq̄d inuenit destruit: ⁊ eius oppositū inducē: ⁊ tal' cadit sup̱ copulā: vt non hō currit: si ly nō sumať infinitat: sensus ē: q̄ aliq̄ res q̄ nō ē hō currit: ⁊ ē ꝓpō affirmatiā cū copl'a p̄ncipalis nō negetur. Si ꝟo sumať negatīe: sēsus ē q̄ nullus hō cur. ⁊ sic ꝓpositio ē negatiua.

Notādū insup̱ q̄ nomē p̄t capi dupliciter. Uno mō ꝓ ip̄a secūda intētōe seu relatōe signi' quaȝ p̱ se significat. Alioᵒ ꝓ re ɔcepta sub scd̄a intentōe p̄ᵒᵒ. Utrūq̧ āt p̄t h̄ diffiniri lȝ diuersimode. Si enī diffiniať ip̄a secūda intentō p̄mo mō tūc nō ē p̄dicatō foꝛmal': dicēdo nomē ē vox: sȝ ē p̄dicatio fundamētal' seu mālis. Ip̄a eī secūda intentio nō ē vox foꝛmal'r: sȝ ē h̄itudo vocꝭ sig̃catiue sine tp̱e ad rē sig̃catā: lȝ eī intētōes logicales n̄ pn̄t diffiniri diffinitōe dicēᵉ q̄d rei: cū n̄ sint entia realia: pn̄t tn̄ diffiniri diffinitōe exp̄mēte vnū ɔceptū p̱ se in intellectu: siue ille cōceptus sit extra ɔceptus rei: siue rōis ꝭm Sco. I. di. q̄r ti sen. Illa ḡ intētio q̄ dr̄ nom̄ notificať in ꝓposito p̱ suuȝ fundam̄tuȝ sic̄ fit cōiť

in relationibus cũ dicit nomen est vox. Diffinit aũt hmõi intẽtio in ꝯcreto ꝓpt suã modicã entitatẽ. Nomẽ igit ẽ vox .i. nomẽ ẽ qdã secũda intentõ radicata ĩ eo ꝙ ẽ vox significatiua ad placituꝫ. Si vo in ꝓposito diffiniat res ꝯcepta sub scđa intentõe: tũc ẽ p̄dicatio formalis dicẽdo nomẽ est vox. Est eĩ vox đ ꝯceptu formali nominũ vocaliũ: sicut supiora sẽ de ꝯceptu inferioꝝ. vñ dicit Sco. disti. 3. q̃rti sen. ꝙ relatõ rõis ĩ cõcreto͛ dr̃ de re extra quẽ admodũ hec ẽ vba: hec vox hõ ẽ non ⁊ sigm creature humãe: ita ecõ uerso ĩ diffinitõne tal' ꝯcreti p̃t poni res extra: vt additũ tanq̃ fũdamẽtũ rł'onis: vt dicẽdo: nomẽ ẽ vox. Qꝫ aũt h̄ dicit đ diffinitõe nõis: p̃t dici de ceteris diffinitionibꝰ intẽtionũ logicaliũ: de q̃ magis videbit. c. de ꝓp̄o ⁊ gñe. His p̄missꝫ pꝫ diffinitõ nõis in q̃ ponit vox tanq̃ genꝰ ad nomĩa vocalia et ceteras voces. Cetera vo ponũtur vt drñie. Et sic diffinio est bñ assigta cũ det ꝑ genꝰ et drñiam. Vñ significatiua ponit ad drñiam voc͛ nõ sigcãt͛: adplacitũ ad drñiam voc͛ significãt͛ nãlr: sine tpe: ad drñam verbi: qđ sigcat cũ tpe. cuiꝰ nulla ps sepata aliq̃d sigcat: ad drñiam orõis: cuiꝰ ptes separate aliq̃d sigcãt. Et si arguat ꝙ ptes nõis cõpositi aliq̃d significẽt sepate vt ptes huiꝰ nõis eq̃ferus. Ro ꝙ ptes huiꝰ nõis sepatim ꝯsiderate inq̃ntũ sũt ptes illiꝰ dictõis nihil significãt. Et cã est: q: nulla ps ĩ noĩe cõposito imponit ad significãdũ: sꝫ totũ nomẽ cõpositum vnico ꝯceptu significat suã significatõꝫ Vñ dicit Aris. ꝙ ĩ hoc noĩe eq̃ferꝰ: ferꝰ ꝑ se nihil significat: inq̃ntũ scꝫ ẽ ps illiꝰ nõis: inq̃ntũ aũt ẽ ps huiꝰ orõis equꝰ ferus: ⁊ tũc aliq̃d sigcat. Finita ponit ad drñiam nõis infiniti: qđ nõ ẽ nomẽ apđ dialecticũ. Logicꝰ enĩ intẽdit determinate discernere veꝝ a falso. Nomẽ eniꝫ infinitũ nõ sigcat aliquã rẽ detminatã: vt nõ hõ: sꝫ possꝫ sumi ꝓ infinit͛ rebꝰ si essent q̃ nõ eẽñt hoĩes. Recta ponit ad drñiam noĩm obliq̃ꝝ: vt catonis catoni catonẽ: q̃ ñ st̃ noĩa apđ dialecticũ sꝫ casꝰ noĩm. Descẽdũt enĩ a ntĩo. Vñ solꝰ nominatiuꝰ siue rectꝰ dr̃ non eẽ apđ logicũ. Orõ aũt ex obliq̃s ꝯstituta non ẽ ꝑfecta nisi inq̃ntũ reducit ad orõnem constitutam ex nominatiuo et verbo personali.

v Erbũ ẽ vox signifi. ⁊c.

Declarato q̃d sit nomẽ: ostẽdit auc. q̃d sit vbũ: dicens: ꝙ verbũ ẽ vox significatiua adplacitũ cũ tpe: cuiꝰ nll'a ps sepata aliq̃d sigcat finita ⁊ recta. Pro q̃ sciẽdum ꝙ vbũ q̃druplr̃ põt sumi: iuxta hos vsus. Hoc nomen vbũ desigt q̃ttuor ista. Est enĩ deceptio: ps: filiꝰ: atq̧ loq̃la. Vno idẽ ẽ ꝙ deceptõ: vt: vba dat oĩs amãs. Scđo ẽ ps orõis q̃ sigcat ꝑ mom fluxꝰ et fieri. Tertõ mõ sumit ꝓ filio dĩ: vt In p̄ncipio e. vm. Quarto idẽ ẽ ꝙ loq̃la: ⁊ hoc mõ sumit duplr̃: vno ꝓ vbo ꝓlato: alio ꝓ vbo inferiori. Est aũt vbũ interiꝰ actual' cognitio ꝑfecta seu diffinitiua alicuiꝰ rei: vt cognitio diffinitiua intẽperãtie ẽ eiꝰ vm f̄m Augꝰ. Et hac acceptõe vbi sepe vtũtur theologi. Verbũ etiã vt ẽ ps orõis p̃t sumi duplr̃: vno mõ vt ẽ ps orõis ꝯgrue: ⁊ sic ꝯsideratur a grãmatico: alio vt ẽ ps enũciatõis determĩate ve: ⁊ sic sumit ĩ ꝓposi. Notãm ĩsuꝑ ꝙ ea q̃ dñr đ vbo pñt ĩtelligi ꝑ ea q̃ dcã st̃ đ noĩe: nec ẽ ncc̃e illa resumer̃. His premissis patet diffinitio verbi. Est enĩ vbũ vox incõplexa significatiua ad placitũ p̄mi ĩstituẽtis cũ tpe. i. vltra p̄ncipale significatũ ꝯsigcãs tp̃s: ⁊ põit ad drñiaꝫ nõis. Et si arguas ꝙ pticipiũ ñ ẽ vbũ: ⁊ tñ ꝯsigcat tp̃s: vt amãs: vl'tã amorẽ quẽ sigcat ꝯsignificat tp̃s pñs. Ro duplr̃. p̄o ꝙ vbũ significat cũ tpe determĩato: ñ ãt ptim: lꝫ enĩ amãs ꝯsignificet tp̃s pñs: ñ tñ ita detmĩate q̃n possit trahi ad p̄teritũ vl' futuꝝ: dicẽ ego fui amãs vl' ero amãs. Alr̃ etiã ẽ rñdẽdũ ꝙ ĩ diffinioe vbi ponit ab Ari͛. q̃dã clausula q̃ ñ ꝯuenit ptici: vicꝫ ꝙ ẽ sp̄ eoꝝ q̃ đ alto pñtur nota. Vbũ enĩ ẽ signũ vniõis p̄dicati cũ sbo: hoc ãt maxĩe ꝯuenit vb substãtiuo. sũ. fio: ⁊ existo: ⁊ maxime huic vbo sũ: vbis aũt adiectĩs ꝯuenit inq̃n-

Participia igiꝛ licet cū verbis in aliq̄bus ꝯueniāt: multū tn̄ ab ipis dr̄n̄t: ⁊ iō nō sūt ꝟba apd̾ logicū: sꝫ magis pn̄t ad noīa reduci. ne aliq̄s aūt crederet per hoc qd̾ dictū ē ꝙ ꝟbū ē nota eoꝝ que d̾ altero dicūtur ꝙ ꝟbū ꝑ se sūptū faceret cōpōem. Ad hoc remouēdū dicit Aris. ꝙ ꝟba ꝑ se sūpta sūt noīa. i. noīb⁹ silia: qꝛ sicut nomē ꝑ se sūptū ē q̄d incōplexū: sic ⁊ ꝟbū: ⁊ iō dicit ꝙ ꝟbū ꝑ se sumptū ꝯstituit intellectū simplicē. Vn̄ hoc verbū est ꝑ se sumptū nō significat ꝑ se esse vl̕ nō eē seu cōpositionē affirmatiuā aut negatiuā. Cōpositō q̄ppe n̄ p̄t eē nec intelligi sine extremis: iō subdit ꝙ eē significat quādā cōpōem quā sine extremis nō ē intelligere. Finita poniꝛ ad dr̄n̄am ꝟbi infiniti: vt nō currit: qd̾ nō est ꝟbū apd̾ dyalecticū sꝫ ꝟbū infinitū cū nō importet rē finitā et determiātā: vt diceba tur de noīe infinito. Recta poniꝛ ad differētiā verboꝝ obliquoꝛuꝫ: vt currebat curret: q̄ nō appelat dyalectic⁹ ꝟbuꝫ: sꝫ ꝟba obliq̄. Solū eīn ꝟbū pn̄tis tp̄is indicatiui mōi dr̄ esse ꝟbū. Reliq̄ āt eiusdē mōi ⁊ alioꝝ mōꝝ dn̄r eē ꝟba obliq̄. qd̾ ex hoc p̄tꝫ: qꝛ orō ex eis cōposita non est determiāte ꝟa nisi reducēdo ad verbū pn̄tis tp̄is indicatiui mōi: vt illa: ego amabo nō est determinate ꝟa: nisi sit aliq̄n̄ veꝝ dicere: ego amo. ¶ Et sciēdū ꝙ dialectic⁹ tm̄ ponit duas ꝑtes orōis: scꝫ nomē et ꝟbū: alias aūt appellat sincategoricas. i. cū aliis significatiuas: a sin qd̾ est con. ⁊ cathegorizo as: qd̾ idē ē qd̾ p̄dico cas: vel significo cas.

Ratō est vox signi. ⁊c̄.

In p̄cedēn̄. detmiauit auct. de noīe ⁊ ꝟbo q̄ sūt ꝑtes integrales enūciatōis: h̄ ꝯn̄ter determinat d̾ orōe q̄ se hꝫ vt gen⁹ ad ip̄aꝫ. Diffinit aūt ip̄am sic: Orō ē vox significatiua ad placitū cui⁹ ꝑtes seꝑate aliq̄d significāt. Qd̾ poniꝛ ad dr̄n̄iam noīs ⁊ ꝟbi: quoꝝ ꝑtes seꝑate nihil significāt.

Arguiꝛ cōtra hāc diffinitōem tripl̕r Primo sic: Soli⁹ incōplexi est diffinitō ſm̄ Boe. orō est q̄d cōplexū ꝗ nō dꝫ diffiniri. Itē orō est plures voces: ꝗ nō vna vox. Itē ꝑtes orōis sūt litere et syllabe: et lr̄e et syllabe nihil significāt seꝑate: ꝗ ꝑtes orōis nihil significāt. ¶ Pro rn̄sione notādū ꝙ orō pōt capi tripliciꝛ. Vno mō ꝓut ordinaꝛ ad sermonis cōgruitatem: ⁊ sic cōsideraꝛ a grāmatico. Alio mō inq̄ntū ordinaꝛ ad ſmonis ornatū: ⁊ sic consideraꝛ a rhetorico. Tertio mō ad discernēdū veruꝫ a falso: ⁊ sic cōsideraꝛ a logico. ¶ Itē notādū ſm̄ Sco. 2. dist. 1. sen. ꝙ multi sūt grad⁹ vnitatis. In p̄io ē minima vnitas q̄ est vnitas aggregatōis: vt ī aceruo lapidū. In secūdo gradu ē vnitas ordinis q̄ addit aliq̄d vltra aggregationē: sic̄ exercit⁹ ordinaꝛ ad bonū coītatis vel principis. In tertio ē vnitas ꝑ accn̄s: ibi vltra ordinē ē informatio licet accn̄tal̕ vnius ab altero eoꝝ q̄ sic sūt vnū. In q̄rto ē ꝑ se vnitas cōpositi ex principijs eēn̄tialibus ꝑ se actu et ꝑ se potētia. In q̄nto est vnitas simplex q̄ est vera idētitas: vt in diuinis. Quelibet enī entitas formaliter infinita est ꝑfecte ideꝫ cuilibet sibi cōpossibili: vt diceꝛ p̄mo. c. pn̄torū. In sexto ē idētitas formalis. Voco aūt idētitatē formalē vbi illd̾ qd̾ dr̄ sic ideꝫ includit illud cui ē idē ī sua rōe formali ꝑ se ⁊ p̄mo mō: ⁊ est p̄m⁹ mod⁹ dicēdi per se: q̄n̄ diffinitio vel ꝑs diffinitōis p̄dicatur de diffinito: vt hō ē anīal ratōnale.

Notādū ꝙ duplices sūt ꝑtes orōis q̄dā sūt ꝓpīque: vt nomen et ꝟbū: et q̄dā remote: vt lr̄e et syllabe. His p̄missis respōdeo ad argumēta: ad p̄mū q̄n̄ dr̄ ꝙ soli⁹ incōplexi est diffinitio: dico ꝙ licet cōplexū nō possit diffiniri diffinitōe ꝓp̄e sūpta: p̄t tn̄ diffiniri diffinitōe large sūpta seu ad nois ꝑ quam notificaꝛ et exprimiꝛ distincte illud qd̾ ꝑ ip̄m imꝑtaꝛ ꝯfuse. Alteri⁹ dico ꝙ orō sūpta ꝓ secūda intētōe quā imꝑtat ē q̄d cōplexū. Talis enī intentio ē relatio signi ad significatū dicēs ꝯceptū ꝑ se vnū Et si arguaꝛ ꝙ relatio nō ē ꝑ se vna nisi habeat vnū fūdamētū: sꝫ illa relatio habet multas voces ꝓ fūdamēto: ꝗ nō est vna. Ad hoc rn̄det Sco. p̄. di. 4. sen. ꝙ

quicq̄d sit de relatōibus realibus: tñ in
relationib⁹ rōis ꝓpō maior ē manifeste
falsa: cū multa possint ꝯcurrere ī funda=
mēto vni⁹ relatōis q̄ cōcipiuntur ī intel
lectu q̄si vnū in ordīe ad aliqd̓ significa=
tū. Multe enī oratiōes cōcepte vel vna
orō ex mltis syllabis q̄ nihil v.ium per
se fa:iūt sūt fūdamētū huius relatōis si=
gnificare deo inesse aliq̄ q̄ sibi ītrinsece
insūt: cū tñ illud significatū sit vnū ⁊ idē
simplicissimū: sic illi⁹ relatōis q̄ est sig=
nificare bonū vinū ē fūdamētū: circulus
pēdēs añ tabernā coopt⁹ folijs edere vl'
paleis in modū crucis. ¶ Ad secūdū qñ
dicebat: orō ē plures voces: dico ꝙ est
plures voces incomplexe q̄ habēt vnita
tē ordīs: et sūt vna vox complexa. Ad
tertiū qñ dicebat ꝙ lr̄e et syllabe sūt p=
tes orōis: dico ꝙ sūt ptes orōis remote.
Diffinitio aūt orationis intelligitur de
ptibus ꝓpinquis.

¶ Conseq̄nter auc. diuidit orōem di. ꝙ
orōnū alia pfecta: alia impfcā. Orō pfe
cta est illa q̄ pfectū sensū gñat ī aīo audi
toris: vt hō currit. Est aūt pfectus sens⁹
pfecta sētētia: ita ꝙ intellect⁹ audiētis
ꝯtentat ⁊ q̄escit. Impfecta aūt est illa q̄
impfectū sensū gñat ī anīo auditoris: vt
hō alb⁹: ibi est impfecta snīa: nec ītelle=
ctus audiēt̄ q̄escit. Deīde diuidit auc.
orōem pfcām ī indicatiuā: vt hō currit.
impatiuā: vt Petre fac ignē. optatiuā:
vt vtinā eēm bon⁹ cleric⁹. cōiūctiuā: vt
si veners̄ ad me: dabo tibi equū. Cui⁹ di=
uisiōis sufficiētia sic habet. Nā oīs orō
pfecta hꝫ suppositū et appositū: id ē no=
mē ⁊ vbū: vel igit vbū ordīat ad signi=
ficādū mētis ꝯceptū vel mētis affectuꝫ.
Si primū: sic ē indicatīa. Si secūdū: hº
est triplr̄: qꝛ vel denotat affectū sub ha=
bitudīe imperādi: ⁊ sic est impatiua: sub
qua ꝯtinet depcatiua: vt misere mei ds
Vel denotat affectū sub habitudīe optā
di: et sic ē optatiua: vel sub habitudine
subiūgendi vel cōiungendi: ⁊ sic ē con=
iunctiua: vt si veners̄ ad iesū saluabit te.
Inter has aūt sola indicatiua dicit pro=
positio esse: qꝛ solus indicatiuus de se ē
assertiuus determīate vitatis vel falsita
tis. Infinitiuus aūt nō enumerat inter
orōes pfectas: qꝛ nō importat rem certā
et determinatā. vñ ponit sine numeris
et personis.

P Ropositio est orō: ⁊c.
Hic auct. diffinit ꝓpōem seu
enūciationē dicēs ꝙ ꝓpō est
orō vex vel falsū significās in
dicādo. ¶ Ad cui⁹ euidētiā notādum ꝙ
alr̄ h̄ diffinit: ⁊ alr̄ ī li. posterioꝝ. Ibi eī
diffinit ſm ꝓp̄am rōem ꝓpōis, inq̄ntū
scꝫ ponit ī p̄missis ad inferēdū cōclusio=
nē: Hic āt capit ꝓ enūciatōe: scꝫ ꝓut a=
liq̄d in ip̄a ve vel false dicit de alio. Itē
Notādū ꝙ ꝓpō p̄t capi duplr̄: vno
mō ꝓ illa secūda intētōne
q̄ cōsistit ī cōpōne duoꝝ ꝯceptoꝝ: siue il
la duo sint idē ſm rem: siue diuersa. Vti
tur enī quādoq꜒ intellectus vno vt duo
bus compōnem formās: vt hō ē homo.
Alio mō ꝓ fundamēto cōcepto sub illa
secūda intentōe. ¶ Alteri⁹ notanduꝫ ꝙ
orō etiā pōt accipi ꝓ illa secūda intētōe
q̄ est relatio siue habitudo signi ad signi
ficatū. Alio mō ꝓ voce complexa ī qua
fūdat talis relatio. ¶ Itē notādū ꝙ ve=
ritas ſm Sco. 6. meta. ē duplex: q̄dā in
reb⁹: et q̄dā in intellectu. Veritas in re=
bus vnoº sumit ī se ⁊ absolute scdm rē:
⁊ talis dicit cōformitatē ꝓducti ad pro=
ducēs: ⁊ sic fili⁹ gñatus ab aliquo dr̄ eē
verᵘ fili⁹ ei⁹ qñ est sibi cōformis. Alio
sumit vitas in re p compatōnē ad intel
lectū: ⁊ sic res dr̄ va inq̄ntū ē intelligi=
bilis seu manifestatīa sui intellectui po=
tēti eā intelligere vel cognoscere: et sic
vitas est passio entis: et de his nihil ad
ꝓpositū. Veritas vo in intellectu de q̄
in ꝓposito est ꝯformitas p̄dicati ad sub
iectū seu conformitas intellectus com=
ponētis seu diuidentis ad ipsā rem: vel
sub alijs verbis: Veritas est adequatio
rei ad intellectū: falsitas aūt est difformi
tas vel inadeq̄tio. Cū enī p intellectum
cōponūtur ea q̄ sūt opposita ī re ē vitas

vł cū diuidūtur ea q̄ sūt diuisa. Falsitas āt cū cōposita diuidūt: ł diuisa cōponūt
Notādū ꝙ lȝ ꝓpō hic possȝ diffiniri ꝑ secūda intētōe vł ꝑ fūdamēto sub illa secūda intētiōe ꝯcepto: vt dcm̄ ē in diffinitōe noīs: qꝛ tñ logica ꝑ se ꝯsiderat scd̄as intētōes: ꝓmas āt nō ꝯsiderat nisi ī ordīe ad secūdas meliꝰ accipit ꝑ secūda intētōe. ¶ Itē notādū ꝙ scd̄a intētō quā sigt ꝓpō h̄ diffiʳ i ꝯcreto ꝑut. s. ꝯcernit rłoeȝ cū fūdamēto: sic dictū ē ī diffiº noīs. Ipis enī scd̄is intētōnibꝰ pñt assigñri gña ⁊ drñie: vt d̄t Sco. 1. di. 4. sē. ⁊ tūc genꝰ ad ꝓpōeȝ erit orō sūpta ꝑ h̄itudīe signi ad significaᵐ. sūpta āt ꝑ voce cōplexa erit fūdaᵐ illiꝰ relatōis sicut subiᵐ ⁊ p̄dicaᵐ q̄ adinuicē cōponūtur. Significare āt veꝝ vel falsum pōit loco drñie. s. pōit ad drñam dcōnū q̄ lȝ significēt res: tñ ñ ē ibi v̓itas vł falsitas d̄ q̄ intēdit logicꝰ: q̄ scȝ ꝯsistit in cōpōe ⁊ diōne. Vñ d̄t Ari. ꝙ yrcoceru̓s nō sigcat veꝝ vł flm: nisi addat eē vł nō eē. .i. affirmatō ł neº. Pōit etiā ad drñam orōnū ipfcāꝝ: vł etiā pfcāꝝ aliaꝝ ab īdicatia q̄ ñ sigcāt veꝝ vł flm detmiate nisi ꝙtū reducūtur ad ipam. Res aūt sigcā pōit ꝑ correlatio. Habemꝰ itaq₃ genꝰ ⁊ drñam illiꝰ relatōis quā dic̄ ꝓpō ⁊ fundamētū ⁊ terminū q̄ cōiter ponūtur ī diffinitōibꝰ rłoꝝ: ⁊ sic possēt adaptari diffinitōes intētionū q̄s logicꝰ ꝯsiderat: qđ lcōri sagaciori relinq̄: lȝ āt nō eēt necc̄riū pōere illā pticulā indicando: pōit tñ ad maiorē expſsionē. ¶ Cōtra p̄dicta arguitur triplr̄. ꝓmoº sic: scd̄a intētō ñ ē ī gñe ḡ ñ p̄t diffiniri. ꝯña ē nota. ꝓbat añs: qꝛ p̄dicamēta sūt entia realia ex 5º meta. secūda aūt intētio ē ens rōis. Itē ista diffinitō dat ꝑ veꝝ ⁊ flm q̄ sūt passiōes ꝓpositōis: ḡ ñ ē bona. añs ē notū. ꝓbat ꝯña qꝛ diffinitio dȝ dari ꝑ drñias essētiales. Itē ista diffiº dat ꝑ cōiūctōeȝ disiūctiuā ḡ nō ē bōa. añs ē notū. ꝓbat ꝯña: qꝛ cōiūctio disiūctiua cōiūgit diuersas: ptes aūt diffinitōis sigcāt vnū ꝑ se. Rº ad ꝓmū qñ d̓r ꝙ ens rōis cuiusmōi ē scd̄a intētio nō est in gñe: Dico ꝙ lȝ relatōnes rōis nō sint in gñe relatiōis ꝑ se: pñt tñ denominatiue ad ipm reduci ꝭm Scotū. 8. dist. 3. sen. ⁊ sic suo mō pñt habere genꝰ et drñias. ¶ Ad secūdū quādo d̓r ꝙ verū et falsū sūt passiōes ꝓpositōnis pōt dici ꝙ sepe ꝑ passiōes circūloq̄mur drñtias eēntiales: que ꝭm Boetiū sunt nobis ignote. Est aūt circūlocutio dictionis nobis deficiētis ꝑ alias dcōes supletio. ¶ Ad terciū eodē mō p̄t dici ꝙ ꝑ istud disiūctū veꝝ vel falsū circūloquimur differētiā eēntialē vel ignotam.

Deinde diuidit auctor ꝓpositionē in cathegoricā et ypotheticā: ⁊ est ista diuisio penes substātiā ꝓpositōnis: qꝛ sumit ab eis ex quibꝰ componit ꝓpositio. Est aūt ypothetica composita ex pluribus cathegoricis: vt Sortes currit ⁊ plato disputat. Cathegorica v̓o est illa que habet vnū subiectū et vnū p̄dicatuȝ tāꝙ ꝓncipales ptes sui: vt in hac ꝓpositōne homo currit: hoc nomē homo ē subiectū et currit ē p̄dicatū. Dicit aūt currit p̄dicatū: qꝛ magis se tenet ex pte p̄dicati: qꝛ res importata ꝑ ipm: scȝ oratō se tenȝ ex parte predicati. Unde currit includit illam copulam est cum predicato: qđ patet in resoluendo. i. est currens: et dicit a cathegorizo as: qđ ideȝ ē qđ p̄dico as. Vñ cathegorica. i. p̄dicatiua denominat a p̄dicato: qꝛ a digniori debet fieri denomiatio: p̄dicatū v̓o ē digniꝰ aliq̄ mō: qꝛ hȝ rōem forme: subiectū v̓o ratiōnē materie. Materie nanq₃ est subici: forme v̓o inesse vł inherere. Cum ergo p̄dicatū insit subiecto habebit rōem forᵉ

Sed contra p̄dicta arguitur

⁊ videt ꝙ illa diuisio non sit bona: quia ps nō distinguit ꝯ totū. Cathegorica āt ē ps ypothetice. Itē mēbra diuidētia ñ euacuāt totū ābitū diuisi: ḡ diuisio nō ē bona. ꝯña ē nota. ꝓbat añs qꝛ diuisū excedit mēbra diuidētia cū sit aliq̄ ꝓpō q̄ nec ē cathegorica nec ypothetica: vt hō currit q̄ mouet: ⁊ sic d̄ multis alijs. Nō enī est cathegorica cū nō habeat tantuȝ vnū sbm ⁊ vnū p̄dicatū. nec ypothetica cū nō sit ibi ꝯiūctio ꝯiūgēs duas ꝓpōes

Responsio ad primum quando dicit ꝙ cathegorica est pars ypothetice: Dico ꝙ cathegorica ⁊ ypotetica possũt capi dupliciter: Uno modo materialiter: alio mõ formalit. Si capiant materialiter scz p ipis termĩs vel ppositõibus: sic cathegorica ẽ ps ypotetice: ⁊ hoc mõ nõ ɔtra distinguit. Si vero capiant formaliter: sic sũt duo mẽbra distĩcta q̃ n̄ coincidũt in idẽ. Cathegorica enĩ ẽ q̃dã secũda intẽtio que cõsistit in cõpositione vni⁹ subiecti ad vnũ p̃dicatũ: ypotetica vero ẽ cõpositõ vni⁹ ppõis cũ alia.

Ad secundũ qñ dicit ꝙ illa homo currit q̃ mouet nõ est cathegorica nec ypotetica. Dico ꝙ est ypothetica. Illd ẽi relatiuũ q̃ implicat: id ẽ int⁹ plicat: seu implicite includit cõiũctõnẽ copulatiuã cũ aliq̃ pnoĩe. Uñ cũ dr̃ hõ currit q̃ mouet: sẽs ẽ ꝙ hõ currat ⁊ ille mouet. Alteri⁹ dt auctor ꝙ sb iectũ ẽ illd d quo aliquid dicit .s. p̃dicatũ. ⁊ p̃dicatũ est qd dr̃ d alio .s. d subiecto

Notãdum circa illd ꝙ subiectũ et p̃dicatũ sũt correlatiua ideo vnũ diffinit p aliud. sicut magis determinat in p̃dicamẽto de ad aliquid. Uñ subiectũ ⁊ p̃dicatũ pñt sumi dupliciter: vno mõ materialiter: vt in illa ppositõe: hõ est aĩal: hõ ẽ subiectũ: aĩal vo p̃dicatũ. Alio mõ formalit: ⁊ sic importãt duas secũdas intentões vl' relatões rõis: secũda enĩ intẽtio quã imptat subiectũ significat p hoc qd est subici respectu alteri⁹ natural' posite: Illa vo q̃ importat p p̃dicatũ ẽ dici l' p̃dicari d alio.

Notandum ꝙ subiectũ potest capi octo mõis. Primo mõ p obiecto. Secũdo p famlo. Tercio p illo qd põit sub alio. Quarto: p illo cui inheret aliqd. Quĩto: p illo qd p̃cedit copulã. ⁊ sic sumit h. Sexto p subiecto ppe passiõis. Septimo p inferiori respectu supioris quod logic⁹ vocat subiectũ: vñ dicit de subiecto est p̃dicari de inferiori: ergo p subiecto artis vl' sciẽtie. Unde versus. Obiectũ vna positũ sub cui qd inheret. Quod p̃us est copula p prij logicaliter infra. Quod simul ars ⁊ habet bis sunt subiecta quaterna.

Propositionum alia. ⁊c.

p Diuisa ppositiõe penes substãtiã: ɔsequẽter auctor diuidit ipaz q̃ntitatẽ ad q̃ntitatẽ vicz ĩ vniuersalẽ et pticularẽ: indefinitã et singularẽ. Uniuersal' ẽ illa ĩ q̃ subicit termin⁹ cõis signo vl'i determĩat⁹. vt oĩs hõ currit. Sũt aũt signa vl'ia. oĩs. null⁹ quilibet. nihil. et sĩlia. Ad cuius euidẽtiam sciẽdũ ꝙ signa vniuersalia ⁊ pticularia sunt quedam sincathegoremata.

Notandũ ꝙ q̃dã dcões dicũtur cagorematice: ⁊ q̃dã sincathegorematice. Sũt aũt dcões cathegorẽatice q̃ hñt certã sigcatõez. Sigcãt ẽi rẽ vl'ez ⁊ pticularẽ: vt hõ: equ⁹: nigredo albedo: sortes: ⁊ plato. Dctões sincathegorematice cuiusmõi sũt signa vl'ia ⁊ pticl'aria et cõiũctões et p̃pões et huiusmõi ɔsignificãt. i. designãt alijs adicere terminũ cui addũtur mõ determĩato supponer: vñ hoc signũ oĩs scdm Aris. i libro pyermenias n̄ significat rẽ vl'em: sz q̃m vl'r. i. designat terminuz cui addit sumi pro omnibus suis suppositis.

Notandum insuper ꝙ diffinitio ppositõnis vniuersalis sic debz intelligi: ppõ vniuersalis est illa ĩ q̃ subicit termi⁹ cõis cõit tẽt⁹ determinat⁹ signo vl'i n̄ negato: vel aliquo eq̃ualẽti: p hoc ꝙ cõiter tẽt⁹ excludit ista: omẽs isti homĩes currũt: qr homĩes nõ tenet cõmuniter sed singlariter rõne huius pnominis isti: p hoc ꝙ dr̃ signo vniuersali non negato excluditur ista: n̄ omnis homo currit: que nõ est vniuersal' sz particular' rõe negatiõis p̃posite illi signo omnis: negatio enĩ quicquid post se inuenit destruit: ⁊ oppositũ eius ponit. Et ideo si inueniat signũ vniuersale: fac ipsũ particularẽ. Per hoc vo qd dicit vl' aliquo equalenti: Ista ẽ vniuersalis: non quidam homo non currit: equiualet enim isti: omnis homo currit.

Notandū est deinde: ꝙ duplex est subiectū: quoddā ē subiectū distributionis: cui scʒ addit̄ signum distributiuū: et respectu illius subiecti ista propō: cuiuslibet hoīs asin⁹ currit ē vl'is: et etiā sīles. Aliud est subiectū locutionis seu enūciationis: et respectu illius dictā ꝓpō est indefinita: ⁊ istud sb iectū ꝑncipaliter intendit̄ in ꝓpōe: ido talis ꝓpō simpliciter pōt dici indefinita

Sciendū vlterius ꝙ hoc signū omnis potest capi dupliciter scʒ distributiue: vt oīs homo currit: tunc enī termin⁹ cui additur distribuit̄ ꝓ omnibus suis suppositis: ita ꝙ ꝑdicatū dicitur de quolibet supposito sigillatim. Alio mō collectiue: vt omnes apl'i sunt duodecim: id ē apl'i cōgregati sunt in numero duodenario. Vn̄ nō sequit̄: ergo petrus est duodecim: vel johānes.

Sciendū etiā ꝙ hoc signū tot⁹ potest capi dupliciter: vno mō cathegorematice: et sic est idem qđ habēs partes: vel cōstituit̄ ex ꝑtib⁹. Alio mō sincathegorematice: et sic tātū valet sicut quelibet pars. Sic enī includit id sincathegorema quelibet: ⁊ scđm hoc potest exponi illa propositio: totus sortes est minor sorte. si eī sumat̄ ly totus sincathegorematice: sensus est: ꝙ q̄libet ꝑs sortis est minor sorte: ⁊ tunc est vniuersalis et vera. Si vero sumat̄ cathegorematice: sensus ē: ꝙ sortes cōstitutus ex partibus est minor seipso: ⁊ sic est singularis et falsa.

Notandū insuꝑ ꝙ quātitas ꝓpositionum sumitur [a] parte subiecti: q2 subiectū habet rationē materie: materiā autē cōsequit̄ quātitas ꝑm qđ ei ꝓponit̄ signū vl'e vl' ꝑticl'are. Nō aūt ponitur signū a parte ꝑdicati: q2 ꝑm Aris. li. pyermenias: affirmatio est nl'a id est falsa in qua ꝑdicat̄ vniuersale vniuersaliter sumptū. Vnde hec est falsa: animal est oīs homo. q2 cū aīal supponat determiāte ꝓ hoc aīali vel illo: tūc aliqđ determiātū aīal esset oīs homo. Et sic sor. eēt plato: et guilielm⁹ cicero. ⁊c̄. Et si arguat̄: ista ē v̄a: oīs hō ē aīal ḡ aīal ē oīs hō. ꝓbat̄: q2 nomīa ⁊ v̄ba trāsposita idē significāt. R̄° ꝙ licet significēt idē: non tn̄ eodē mō. Vn̄ in ꝑma ly aīal suppōit cōfuse tm̄: ita ꝙ nō ꝑt fieri descēsus ad singl'aria: scđm scotū. 21. dist. ꝑ. sen. In secūda āt suppōit detmīnate si vlteri⁹ arguat̄ ꝙ illa ē v̄a: oīs hō ē oīs hō: cū scđm Boe. nulla sit verior ꝑdicatō ꝙ illa in q̄ idē ꝑdicat̄ de seipo: et tn̄ h ꝑdicat̄ vniuersale vniuersaliter sūptū. R̄° ꝙ illa ē falsa: nec ꝑdicat̄ ibi idē de seipo: sʒ oīs hō de q̄libet indiuiduo hoīs: cū subiectū distribuat̄ ꝓ q̄libet indiuiduo. Vn̄ sensus ē: ꝙ sortes ē oīs hō: et plato ē oīs hō: et sic de alijs: q̄ oēs sūt false. Ex q̄ miss ꝑʒ diffi° vl'is.

¶ Declarat ꝯn̄r auc. q̄d sit tmī⁹ cōis. d.

Termin⁹ cōis ē ille q̄ apt⁹nat⁹ est ꝑdicari de pl'ib⁹: vt hō de sor. ⁊ pla. Ad hoc ꝙ termin⁹ sit cōis nō req̄rit̄ ꝙ actu ꝑdicet̄ de pl'ib⁹: sʒ sufficit ꝙ n̄ repugnet sibi ex impositōe sua: et ideo lʒ plures termini vt sol et luna: et sic de multis alijs nō ꝑdicētur actu de pl'ib⁹: cū n̄ habeāt nisi vnū suppositū: sūt tn̄ oēs termī cū nō repugnet eis capi ꝓ pl'ib⁹ si essēt: cū imponātur a q̄litate pl'ib⁹ cōicabilib⁹

Notandū insuꝑ ꝙ ad hoc ꝙ terminus sit cōis oꝑtet ꝙ ꝑdicet̄ vniuoce de plurib⁹. Vn̄ lʒ iste terminus sortes ꝯueniat pl'ib⁹ illo noīe vocatis: tn̄ n̄ ē cōis cū n̄ vniuoce ꝑdicet̄ d̄ ill' Sola enī dictio ē illis cōis: nec ꝯueniunt in aliqua cōi rōe sumpta ꝑm idē nomē. Oportet etiā ꝙ termin⁹ cōis ꝑdicetur de pluribus diuisim: ⁊ ideo hoc cōplexū isti hoīes nō ē termin⁹ cōmunis: cū ꝑdicet̄ de pl'ib⁹ ꝯiunctiʒ ⁊ n̄ diuisim.

Cōseq̄nt̄ au. diffinit ꝓpōʒ ꝑticl'at̄: d.

Propō ꝑticular[is] est illa in qua subicit̄ termin⁹ cōis signo ꝑticulari determinatus: vt q̄dā hō currit. ⁊ debet intelligi de signo ꝑticulari nō negato: sic̄ dicebat̄ in diffinitōne signi vl'is rōne eq̄pollētiarū: de q̄bus dicet̄ postea. Sunt aūt signa particularia: aliquis: quidam:

dã:alter:reliquus:q̄ sc3 faciũt terminuz cui addũtur teneri ꝓ vno supposito ꝛ determinate tñ ꝛ disiũctim: vt q̄dã hō currit: ergo sortes vł iohãnes currit. vł plato. ꝛ sic d̄ alijs.

P Ropositio indefinita ē illa in qua subicit̄ termin⁹ cōis sine aliquo signo: vt hō currit. ꝛ dicit̄ indefinita: id est indetermĩata. quia terminus sũptus sine signo nō determĩatur ad aliquã suppōem. Potest eñ aliq̄ñ supponere simpliciter ꝓ natura cōmuni: vt hō est spēs: aliq̄ñ ꝑsonalr̄ ꝓ supposit̄ nat̄e vt hō currit: aliq̄ñ materialr̄ ꝓ illo termino hō: vt hō ē dictio dissilla. Ex q̄ patet ꝙ nō sũt omnino idē: ꝓpō indefinita et ꝑticularis: q̄ñ enĩ termĩo cōi additur signũ ꝑticulare: tũc determinat ipm ad standũ ꝑsonaliter nisi compet̄ ad aliq̄d ꝑtinēs ad significatũ: vñ illa ē falsa: aliquis hō est spēs: Si tamē competur ad aliq̄d ꝑtinēs ad signũ: tũc supponit materialiter: vt aliq̄s hō cōponit̄ ex termino cōi et signo ꝑticulari. Et notãdũ ꝙ licet iste termin⁹ hō sit nomē approꝑatũ ad significãdũ naturã humanã ꝛ non alias naturas: illa tñ ꝓpō hō est spēs ñ est singularis sed indefinita: q: illa natura ē cōicabilis multis indiuiduis: et ĩ ip̄is plurificabilis: nō sic ē de illo q̄d importat̄ ꝑ terminũ singularē vł discretũ.

Notandũ insup: ꝙ licet illa ꝓpositio hō ē dictio dissilla: ꝛ cōsil'es: in q̄b⁹ subm̄ supponit materialiter ꝓ se vel sibi sil'i ĩ voce vel ĩ scp̄to: possint dici indefinite ꝓpter cōueniētiã quã habet termin⁹ sic sumpt⁹ cũ termĩo cōi: q: tñ nō ē vere termin⁹ cōis cum vt sic nō dicat aliquē cōceptũ cōem plib⁹: ideo verius possunt dici singulares.

Notandũ etiã ꝙ ista hō q̄ est sortes currit est singularis: q: licet ibi ponat̄ termin⁹ cōis sine signo: tñ restringit̄ ꝑ illã implicatōnē q̄ ad stãdum pro supposito determinato.

Propositio singularis est illa ĩ qua subicit̄ terminus discretus: vt sortes currit: vel termin⁹ cōis sumptus cũ ꝓnomīe demōstratiuo: vt iste hō currit. Est aũt termin⁹ discretus qui est aptus natus p̄dicari de vno solo: vt sortes. Et patet hoc ex dictis que dicta sunt ĩ diffinitione termini cōmunis. Dicit̄ autē terminus singularis et discretus q: significat rem suã ab alia discretam. siue distinctã et sep̄atã. Si querat̄: quanta est ista: vterq3 istoꝝ currit: Dico ꝙ est vniuersalis: ibi enĩ intelligit̄ termin⁹ communis: sc3 homo et huiusmodi.

c Onsequēter diuidit auctoꝛ ꝓpositionē penes q̄litatē: vic3 in ꝓpositionem affirmatiuã et negatiuam. Dicitur aũt hec diuisio fieri penes qualitatē: q: qualitas consequit̄ formã: sicut affirmatio et negatio principaliter respiciũt p̄dicatum q̄d hab3 rōem forme. Uel q: affirmatio et negatō sunt differētie essētiales ꝓpōnis que habēt modũ q̄litat̄.

Est aũt ꝓpositio affirmatiua illa in qua p̄dicatũ affirmatur d̄ subiecto: id est res importata ꝑ p̄dicatum denotatur inesse subiecto. Unde affirmatio est quedam compositō intellect⁹ cōponentis p̄dicatũ cũ subiecto: ac ꝑ hoc denotãtis rem importatã ꝑ p̄dicatũ vniri cum re importata per subiectum.

Propositio negatiua est illa in qua p̄dicatũ remouet̄ a subietō: id ē res importata ꝑ p̄dicatũ denotat̄ remoueri a re importata ꝑ subiectum. Est eñ negatio quedã diuisio intellectus diuidentis siue separantis vnũ ab alio. Deiñ auctoꝛ ponit triplex q̄sitiuum ꝑ q̄d querimus de ip̄a ꝓpōe. s. Que: Qualis: ꝛ Quanta. Que querit dē substantia ꝓpositionis: est enĩ quesitiũ substantie. Quanta ꝟo est quesitiũ quantitatis: ꝛ ideo querit de q̄ntitate ꝓpositionis. Qualis aũt est quesitiuum de qualitate propositionis: et ideo querit de qualitate propositionis: vt patet per hũc versum. Que ca. vel yp. qualis ne vel af: v. quanta: per in fin.

De ꝓprietatibus ꝓpōnum

i Tem ꝓropositōnū ⁊c̄.

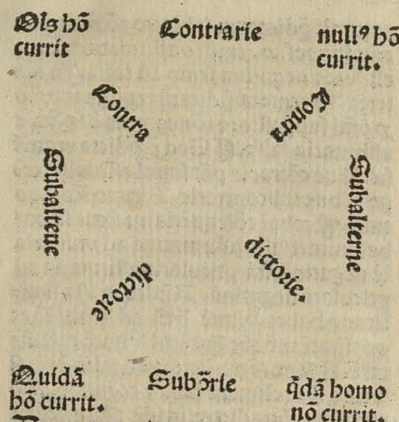
Hic auctor incipit determinare de q̄busdā ꝓpetatib⁹ ꝓpositionum: cuius mōi sunt oppositō: conuersio et equipollentia: que cōueniūt ꝓpositōnibus scōm mutuā compationē3. Ad quarum cognitionem premittit duas diuisiōes: quarū prima ē: ꝙ ꝓpositionū cathegoricarū quedā participāt vtroq̄ termīo: que sc3 hn̄t idē subiectū ⁊ idē p̄dicatū: vt homo ē aīal. hō nō est aīal. Dicūtur aūt subiectū et p̄dicatū termini ꝓpōis: q: sūt duo extrēa ipam terminātia. Alie vo ꝑticipāt vno termīo tm̄: vt hō currit: hō mouet̄: ꝯueniūt em̄ ī subiecto et nō ī p̄dicato. Alie vero nullo: q̄ sc3 nec idē subiēm̄ hn̄t nec idē p̄dicatū. vt homo currit. equus mouetur. ⁊c̄.

Pro quo notandū ꝙ due ꝓpositiones dicūtur ꝑticipare vno termino: nō ꝙ sic simpliciter eadē vox in numero in duabus ꝓpōnib⁹. q: vt dic̄ aristo. in p̄dicamentis. Qō semł dictū ē: amplius resumi nō d3. Añ quot sūt platōnes: tot sūt voces numero distīcte: tn̄ sunt idem numero per equiualētiam q̄ntū ad finē vocis. s. ad exp̄mendū mētis cōceptū. Eadē eī res ꝯcepta ꝑ ipas exp̄mitur: scōm scotū. dist. 2. scōi. sen. Secūda diuisio ē

Propōnū ꝑticipātiū vtroq̄ termīo q̄dā eī ꝑticipāt fm eūdē ordinē: q̄n vic3 illud qō est subiectū ī vna ē subiectū in alia: et q̄n illud qō ē p̄dicatum ī vna est p̄dicatū ī alia: vt hō currit: hō n̄ currit. Quedā vero ꝑticipāt ordīe conuerso: q̄n sc3 qō est subiectū ī vna: est p̄dicatū ī alia: et qō ē p̄dicatū ī vna ē subiectū ī alia: vt homo ē anīal. anīal ē hō.

His p̄missis agit auctor de oppositōe ꝓpositionum: q̄ est repugnantia duarū ꝓpsitionū in q̄litate vel q̄ntitate: dicēs: ꝙ ꝓpositionū vtroq̄ termīo ꝑticipātiū scōm eūdē ordinē quedā sūt contrarie: q̄dā subcōtrarie: alie cōtradictorie: alie subalterne. Cōtrarie sūt vniuersal' affirmatiua et vniuersalis negatiua eiusdē subiecti et eiusdē p̄dicati: vt oīs hō currit: null⁹ hō currit. Subcōtrarie sūt ꝑticularis affirmatiua ⁊ ꝑticular̄ negatiā: vt q̄dā homo currit: q̄dā hō nō currit: ⁊ dicūtur subcōtrarie: q: ponunt̄ sub ꝯtrarijs. Cōtradictorie sūt vniuersalis affirmatiua et particular̄ negatiua: vniuersalis negatiua et ꝑticular̄ affirmatiua: vt oīs hō currit: quidā hō n̄ currit. nl'lus hō currit: quidā hō currit. Subalt'ne sūt vl'is affirmatiua ⁊ ꝑticularis affirmatiua. vniuersal' negatiua et ꝑticular̄ negatiua. vt omnis homo currit: quidā homo currit: nullus homo currit: quidā hō nō currit. Et dicūtur subalt'ne q: vna ponit̄ sub alia. s. ꝑticularis sub vl'i.

Sciendū ad euidētiā p̄dictoꝝ ꝙ ad hoc ꝙ ꝓpōes opponātur m'lta req̄rūt̄ ꝓ'rio ꝙ ꝑticipēt vtroq3 termīo scōm eūdē ordinē. vt p3 in p̄cedētibus. Scōo ꝙ n̄ sumant̄ significatiue ⁊ nō materialiter. Et ideo iste nō opponūtur: oīs hō est termin⁹ coīs signo vniuersali determinat⁹: ⁊ q̄dā hō est terminus coīs signo ꝑticulari determinatus. Tercio ꝙ termini teneant̄ eq3 ample ⁊ eq3 stricte. Añ iste: oīs hō currit: ⁊ nl'lus homo currit nō opponuntur: nisi ly homo in p̄ma restrīgatur ad standū pro viris: sicut restringitur ī secunda per ly nullus qui est masculini gener̄ sub ista terminatione us. Si enī in prima ly homo staret pro mulieribus: et ī secūda ꝓ viris: ambe possent simul esse vere. Itē quarto req̄ritur ꝙ termini supponāt eodē3 genere suppōis. Unde iste nō opponuntur: sed sunt siml' vere: Syllogism⁹ est subiectu3 ī logica: et nullus syllogismus est subiectum ī logica. q: in prima syllogismus supponitur simpliciter: ī secunda vero personaliter ratiōe illi⁹ signi nullus. Oppositiōes supradicte luculenter innotescūt per figuram sequentem.

De materia propositionum.

Ropositionū triplex ē materia:ꝛc̄. Post q̄ auctor determiauit de oppōne ꝓpositionū:hic consequēter determinat de lege seu natura earum. ¶ Ad cuius euidentiam sciendū q̄ triplex est materia ꝓpositionū: sc3 naturalis:contingens:ꝛ remota. cuius diuisionis sufficiētia sic p̄t' haberi. p̄dicatū em̄ ꝓpōis ↄuenit subiecto vel repugnat. Si p̄mo° hoc ē dupliciter: q2 vl' ↄuenit necessario sibi:et sic ē materia naturalis:vel cōtingēter:et sic ē materia cōtingēs. Si secū do mō:sic ē materia remota. Circa qd̄ notandū q̄ materia sumitur hic ꝑ q̄ndā sil'itudinē ad materiam in naturalibus. Materia em̄ ſm Arist. 2. phisi. est ex q̄ cū aliq̄ aliq̄d fit. q2 igit̄ ꝓpōes cōponūt̄ ex terminis. s. ex subo ꝛ p̄dicato:subicm̄ ꝛ p̄dicatū sūt materia ꝓpositionū:ꝛ in ipsa resoluūtur:ideo subiectū et p̄dicatum dn̄r materia ꝓpositionū. Itē sicut materia est in potentia ad formā: sic subiectū et p̄dicatū sūt ī potētia respectu vniōis ꝛ cōpositōis designate ꝑ copulā q̄ ē ipiꝰ ꝓpōis forma:lic3 aūt p̄dicatū se habeat vt forma respectu subiecti:hoc tn̄ nō obstāte vtrūq3 se h3 vt materia respectu ꝓpositōis vel cōpositionis:nec hoc ē incōueniēs. vt patet in naturalibus. Cōstitutū em̄ ex materia et forma corporeitatis ē potētiale respectu vl'ti actus: s. aīe vt diffuse declarat Sco. II. dist. 4. sen. Est aūt materia naturalis: in q̄ p̄dicatū est de eeñtia subiecti : vt hō ē anīal:vel hō ē rōnalis:vel ē eiꝰ ꝓp̄a passio:vt hō est risibilis. et notāter dicit̄ materia naturalis:q2 res importata ꝑ p̄dicatū īcludit̄ intrinsece in natura rei imꝑtate per subiectū:sicut genus et drñia: vt aīal et rōnale q̄ se hn̄t vt materia et forma īcludūtur in hoīe: vel necessario conseq̄tur eiꝰ naturā:sicut risibilitas necessario cōsequit̄ rōnabilitatē. Materia ↄtingēs est illa in q̄ p̄dicatū p̄t adesse vel abesse subiecto p̄ter subiecti corruptione3 : vt hō pōt esse albus ꝛ nō albus:nō q̄ sit simul sed successiue. Materia remota est illa in q̄ p̄dicatū nō p̄t ↄuenire subiecto vt hō ē asinus:natura em̄ asini est repugnans nature humane.

Circa predicta notandum q̄ affirmatiua ꝛ negatiua sūt in eadem materia cū sit idē subicm̄ ꝛ idē p̄dicatu3 in vtraq3:vt hō ē aīal:hō nō ē aīal. Et si arguit̄ q̄ ista hō nō ē aīal sit ī materia remota:q2 p̄dicatū remouet̄ a subo. R° q̄ p̄dicatū remouet̄ ꝑ negationē. i. negatur a subiecto:seu denotat̄ remoueri:nō tn̄ remouet̄ ꝑ repugnātiā ad subiectu3 : q2 aīalitas nō repugnat humanitati:immo includit̄ in ipa. His p̄missis pōit auctor legē seu naturā cōtrariarū: q̄ tal' est: q̄ si vna ē vera:reliqua erit falsa : et nō ecōuerso:pn̄t em̄ simul esse false ī cōtingēti materia : vt oīs hō ē albꝰ:nullꝰ hō est albꝰ. Pro quo notandū q̄ si due cōtrarie eeñt simul v̓e:sequeret̄ q̄ due ↄ̄dictorie eeñt siml' v̓e:qd̄ ē impossibi'e. Probat̄ cōsequētia:q2 cū ad v̓itatē vniuersal' seq̄tur v̓itas ꝑticularis vna contradictoriaꝝ inferret ↄtradictoriā alterius:vt ad illā:oīs hō currit:seq̄tur illa:q̄dā hō currit:q̄ ē cōtradictoria illiꝰ: nullus hō currit. Nō sic ē de falsitate:quia falsitas vniuersalis nō infert falsitatem particularis. Aū possunt simul eē false in materia contingeñ:vt ista:omnis hō

currit est falsa ꝓ aliquibus suppositis: vicȝ ꝓ his q̄ nō currūt: ista null⁹ homo currit ē falsa ꝓ his q̄ currīt. In materia ṽo naturali et remota nō pn̄t simul esse false: nec simul vere: q: in materia naturali p̄dicatū ꝯuenit cū subiecto ꝓ omni supposito. In materia aūt remota repugnat ei vniuersaliter. ¶ Sȝ ꝯ p̄dicta arguit̄ dupliciter. Primo sic: Iste due cōtrarie om̄e anial ē hō: ⁊ nullū anial est hō: sūt ī mā nāli: ⁊ tn̄ ābe sūt false: ergo due cōtrarie ī mā naturali pn̄t simul esse false. Itē ille sūt cōtrarie: cuiuslibet hominis oculus est dexter: ⁊ cuiuslibet hominis ocl's nō ē dexter: ⁊ tn̄ sūt simul ṽe. p̄ma em̄ ē ṽa ꝓ oculo dextro: secūda āt ꝓ sinistro. R̄o ad p̄mū ꝙ ille due nō sūt in materia naturali sȝ cōtingēti: p̄dicatū em̄ nō est de eēn̄tia subiecti nec ꝓpꝛiū eius: cū inferiora nō sint de eēn̄tia supiorum: sed accidāt eis. vn̄ ille due tenent legē ꝯtrariarū in mā cōtingēn̄: q: scȝ ambe sunt false: dr̄ aūt inferiora accidere superioribus s̄m Sco. ii. dist. p̄. sen. accipiēdo accn̄s ꝓ extraneo qd̄ ē extra rationem. s. diffinitionē alterius: nō aūt ꝓ eo ꝙ nō facit p se vnū cū eo cui accidit: sic albedo in cornice. Ad secūdū dico ꝙ ille nō sūt cōtrarie: cū ly ocl's qd̄ ē subiectum p̄ncipale ꝓpōis nō sumat̄ vl'r: nec in prima nec in secūda. vn̄ iste eēn̄t ꝯrie: cuiuslibet hoīs oīs ocl's ē dexter: ⁊ cuiuslibet hoīs nullus ocl's ē dexter: q̄ sūt ābe false. Lex subcōtrariarū talis ē: ꝙ si vna ē falsa: reliqua ē ṽa: ⁊ nō ecōuerso: pn̄t ei simul eē ṽe ī materia ꝯtingēti. ¶ Pro quo notādū: ꝙ si due subcōtrarie possēt simul esse false: due ꝯtradictorie eēn̄t simul false: cū ad falsitatē ꝑticularis seq̄t falsitas vniuersalis: vt ad falsitatem huius q̄dā hō currit seq̄tur falsitas illi⁹ omnis homo currit: que cōtradicit illi: q̄dā hō nō currit: nō sic ē de ṽitate cū ṽitas ꝑticularis nō inferat ṽitatem vniuersalis. Et ideo pn̄t simul eē ṽe in cotingēti materia: vna ꝓ vno supposito: alia ꝓ alio. In materia aūt naturali ⁊ remota nunq̄ pn̄t simul esse vere: q: in materia naturali p̄dicatum subiecto cōuenit pro om̄i supposito. et ideo affirmatiua semꝑ est ṽa: ⁊ negatiua semꝑ est falsa. In materia ṽo remota p̄dicatū repugnat subo ꝓ om̄i supposito: ⁊ iō negatiua ē sp̄ ṽa ⁊ affirmatiua falsa. ¶ Sed ꝯ p̄dicta arguit̄ sic: Due cōtrarie pn̄t simul esse false: ergo et due subcontrarie. Antecedēs ē notum. Probat̄ cōsequētia: q: sicut se habet vniuersalis affirmatiua ad vniuersalē negatiuā: ita ꝑticularis affirmatia ad ꝑticularē negatiuā. R̄ndeo ꝙ ista similitudo habet ṽitatē q̄tū ad q̄ntitatē et qualitatē: nō aūt q̄ntū ad ṽitatē et falsitatē. ¶ Lex cōtradictoriarū talis ē: ꝙ si vna ē ṽa reliqua ē falsa ⁊ ecōuerso. R̄o est: q: in cōtradictorijs idē affirmatur ⁊ negat̄ de eodē. Impossibile est aūt idem inesse eidē et nō inesse: alias esset dare oppositū p̄mi p̄ncipij: qd̄ tamē ē firmissimū et notissimū ex quarto metaphisice. ¶ Deinde ponit auctor legē subalternarū q̄ continet tres ꝑticulas. Prima ē ꝙ si vl'is ē ṽa: ꝑticularis ē ṽa: q̄ ex hoc patet: q: si p̄dicatū ṽe dicat̄ d̄ quolibȝ supposito subiecti: vt denotat vniuersalis: ṽe etiā dicet̄ de aliquo eius supposito: qd̄ sufficit ad ṽitatē ꝑticularis. Secūda ꝑticula est ꝙ nō sequit̄ econuerso: q: ꝑticularis p̄t esse ṽa sua vl'i exn̄te falsa. In materia em̄ cōtingēti p̄dicatū p̄t cōuenire alicui supposito subiecti: nō tam̄ ꝓpter hoc ꝯuenit om̄ibus. Tercia ꝑticula ē: ꝙ si ꝑticularis est falsa: vl'is ē falsa. Cuius rō est: q: si predicatū nō verificetur de aliquo supposito: sicut p ꝑticularē denotat̄: nec verificabit̄ de quolibȝ sicut designat̄ p vl'em. Nota tn̄ ꝙ ī mā nāli ꝑticular] vel indefinita eq̄ualȝ vl'i.

Capitulū de cōuersionibus.

Consequēter agit auctor d̄ cōuersione ꝓpositionum q̄ ē ꝓprietas ꝓpositionū vtroq; termino participantium ordine econuerso: quādo scȝ fit de p̄dicato subiectum: et de subiecto p̄dicatum. Et est triplex: scȝ: simplex: p accn̄s: et p cōtrapositionem. Unde notandum ꝙ in con-

uersione sunt due ppositiones: quarum prima dicitur ꝯuersa: et est antecedens. Secũda vo dicit̃ cõuertens: ⁊ est consequẽs ad aliã. Est aũt añs ppositõ cathegorica vel ypothetica ad quã alia seq̃t: ꝯñs vo ẽ pº que seq̃tur ex añte. Consequẽtia vo ẽ illatio ꝯñtis ex añte. qꝛ vo ꝯuersio ẽ cõseq̃ntia Notãdũ ꝙ cõseq̃ntia formalis dicit̃ illa q̃ tenet in om̃ibus terminis cũ simili forma arguẽdi retẽta Ex pte aũt forme se tenẽt vlis pticularis affirmatio et negatio: et varius modꝰ arguendi fm regulas cõsequentiarũ. Cõsequentia vo materialis solum tenet ex pte terminorum: et ideo nõ tenet in omnibus terminis: licet forma cõsimil' obſuetur. Vñ licet sequat̃ gratia materie: q̃dã hõ est anĩal: ergo om̃is hõ est aĩal. nõ tñ ẽ ꝯña formalis: Et ideo non valeret similis modus arguẽdi in alijs terminis: sicut nõ sequitur quidam hõ currit: ergo om̃is homo currit. ¶ Notãduꝫ insup ꝙ Aristo. tractãs de reductõe syllogismoꝝ impfectoꝝ ad pfectos agit de conuersione simplici et p accñs: que ad hoc sunt vtiles. Non aũt de conuersione p cõtrapositionẽ que ad hoc ñ deseruit. qꝛ in ipa nõ manẽt idẽ termini simpliciter: q̃ tamẽt deberet manere in reductõe syllogismoꝝ. Petrus aũt hyspanꝰ tractat hic de ipa in quantũ est q̃daꝫ passio propositionis. ¶ Conuersio simplex est facere de subiecto p̃dicatum: ⁊ de p̃dicato subm̃ manẽte eadẽ qualitate ⁊ quãtitate: et hoc mõ ꝯuertitur vniuersalis negatiua et particularis affirmatiua: vt nl'lus homo ẽ lapis: nullus lapis ẽ homo: quidam homo ẽ animal: quoddã anĩal ẽ homo. ⁊ dicitur simplex: qꝛ ẽ sine mutatione quantitatis et qualitatis. Solũ enĩ ẽ ibi mutatio situs terminoꝝ: sic cõmutatio dicitur simplex que est sine additione vel variatione. Simpliciter em̃ dicit̃ tale quod ẽ fm se tale: scdm̃ q̃d vero tale est quod est tale per respectuꝫ ad aliud: hoc modo vniuersalis negatiã cõuertitur ĩ vniuersalem negatiuã simpliciter: id est fm se et non per aliud: et similiter particularis affirmatiua in particularem affirmatiuam. Non sic in conuersione per accidens: vt statim videbit̃

Sed contra hoc arguitur p̃mo sic: ista ẽ vera: nl'la virgo fuit corrupta: et tamẽ conuertens ẽ falsa: nulla corrupta fuit virgo. Item ista est vera: nullus senex erit puer: ista aũt falsa: nullus puer erit senex. itẽ ista est vera: quidam homo ẽ mortuus: conuertens vero falsa: quoddam mortuum ẽ homo. Itẽ ista est vera: nullus ciuis ẽ mulier: et ista falsa: nulla mulier est ciuis. Item non seq̃tur panis est in furno: ergo furnus est in pane. ¶ Pro responsione ad ista argumenta notandum ꝙ terminus positus a parte ante respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad stãdũ pro presenti vel futuro. Positus vero post huiusmodi verbũ restringit̃ ad tempus futurum. ¶ Item notandum ꝙ terminus positus a parte ante respectu vbi vel pticipij p̃teriti tpis ampliatur ad supponẽdũ p eo qõ ẽ vel fuit. Positus vo pº hmõi vbũ restringit̃ ad tps p̃teritũ. Itẽ notãdũ ꝙ in cõuertẽte et ꝯuersa termini dñt accipi eq̃ ample et eq̃ stricte. Itẽ notandũ ꝙ qñ obliquꝰ ponit̃ a pte p̃dicati ppõis cõuerse: tũc verbum debet resolui in suũ pticipiũ ⁊ ipm cũ obliquo ponet̃ a pte subiecti ꝯuertẽtis. His p̃missis visis patet rñsio ad argumenta: Ad p̃mum qñ arguit̃ nulla vgo fuit corrupta dico ꝙ illa ẽ va sumẽdo subicm̃ p p̃nti tpe et p̃dicatũ p tpe p̃terito. qꝛ nulla que nũc ẽ vgo fuit corrupta tẽpore preterito: ⁊ tũc debet conuerti in illã: nulla que fuit corrupta est virgo. ¶ Ad secũduꝫ dicẽdũ ꝙ illa nullus senex erit puer ẽ va sumẽdo subm̃ p tpe presenti ⁊ p̃dicatum p tempore futuro. Nullus enĩ qui nũc ẽ senex erit puer tpe futuro. ⁊ tũc dꝫ cõuerti in illã: nullus q̃ erit puer ẽ senex. ¶ Ad tertium dico ꝙ illa ppositõ: quidã homo ẽ mortuꝰ ẽ va sumẽdo subm̃ p tpe p̃terito. vnde sensus est: ꝙ quidã q̃ fuit homo ẽ mortuus: ⁊ tunc

debet cõuerti in istã: quoddã mortuũ est
est vl' fuit hõ. Ad q̃rtũ dico ꝙ illa: nullꝰ
ciuis ē mlier: ē ꝟa ꝓ masculis: qꝛ ly ci-
uis ꝑ ly nullus restringit ad standũ pro
masculis: et tũc ꝯuertit ĩ istã: nulla mu-
lier ē ciuis masculꝰ. Ad q̃ntũ dico ꝙ il-
la: panis ē in furno: cõuertit ĩ istaȝ: ens
in furno ē panis. Cõuersio ꝑ accñs est
facere de subiectõ ꝑ̃dicatũ ⁊ ecõuerso: ma
nẽte eadẽ q̃litate sȝ mutã q̃ntitate. Et
hoc mõ dicit auctor ꝯuerti vl'em affirma
tiuã ĩ ꝑticularẽ affirmatiuã. Vñ vl'is af-
firmatiua infert ꝑticularẽ affirmatiuaȝ.
Exᵐ ꝯuersiõis ꝑ accñs: Omĩs hõ ē cur
rẽs: ergo quoddã currẽs est hõ: ⁊ vl'em
negatiuã in ꝑticularẽ negatiuã: vt nul-
lus hõ ē lapis: ergo q̃dã lapis ñ est hõ.

Sed contra hoc arguitur sic

qꝛ Arist. ꝑ̃mo ꝑ̃oꝝ tractãs de ꝯuersiõi-
bus dicit vl'em affirmatiuã ꝯuerti in ꝑti
cularẽ: de vl'i negatiua nullã faciẽs mẽ-
tionẽ. Rᵒ ſm Sco. 21. di. ꝑ̃. sen. ꝙ vni
uersal' negatiua nõ ꝯuertit in ꝑticularẽ
negatiuã: licet inferat eã. Ubi sciẽdum
ꝙ ꝯuerti ꝑ accñs ē ꝯuerti ꝑ aliõ: scȝ ꝑ ꝑ
ticl'arẽ affirmatiuã. Vñ qꝛ vl'is affirma-
tiua infert ꝑticularẽ affirmatiuã: ⁊ ꝯuer
tit simpl'r ꝑticularis affirmatiua ĩ ꝑticu-
larẽ affirmatiuã: iõ vl'is affirmatiua per
accñs ĩ ip̃am ꝯuertit. licȝ aũt vl'is nega
tiua inferat ꝑticularẽ negatiuã: qꝛ tñ ꝑ-
ticularis negatiua nõ cõuertit simplicit'
iõ vl'is negatiua nõ ponit ab aristotiᵉ cõ
uerti ꝑ accñs. Sȝ q̃d dicemꝰ ad auctorẽ
Põt dici ꝙ auctor dicit vniuersalẽ ne-
gatiuã ꝯuerti ꝑ accñs ĩ ꝑticularẽ nega-
tiuã: qꝛ ip̃aȝ ĩfert large accipiẽs ꝯuersio
nẽ ꝓ qualibet illatõe ĩ termĩs trãsposit'
Seq̃tur eñi: nullꝰ hõ ē lapis: ergo nul-
lus lapis ē hõ ꝑ ꝯuersionẽ simplicẽȝ. et
vltra: q̃dã lapis ñ ē hõ: ꝑ legẽ subalter-
narũ. ph's aũt accipit ꝯuersioneȝ magis
stricte: qñ scȝ aliq̃d ſm se ĩ aliõ ꝯuertit.
sicut homo ĩ cõuersione simplici: vel per
aliud qõ ꝯuertit in ip̃m: sicut in cõuersi
one vl'is affirmatiue ĩ ꝑticularẽ affirma
tiuã ꝑ ꝑticl'arẽ q̃ in ip̃am ꝯuertit: vt om
nis hõ ē aĩal: ergo q̃dã hõ ē aĩal: ⁊ vl
tra: ergo quoddã animal est hõ ꝑ cõuer
sionẽ simplicẽ: et tũc a ꝑ̃mo ad vltimuȝ.
Omĩs hõ ē aĩal: ergo quoddã aĩal ē hõ
ꝑ cõuersionẽ ꝑ accñs. Et si arguat ꝙ ꝑ-
ticularis negatiua cõuertit simpl'r in ꝑ-
ticularẽ negatiuã: bñ eñi seq̃tur: q̃dã hõ
nõ ē lapis: ergo quidã lapis ñ ē homo:
ergo vniuersalis cõuertitur ꝑ accidens
in ip̃am. Rᵒ ꝙ illa ꝯña tenet ratiõe ma
terie ⁊ non gratia forme. Vñ non valet
in alijs termĩs. Nõ eñi sequitur: quod-
dam aĩal non est homo: ergo quidã hõ
non est animal.

De conuersione.

Circa cõuersionẽ ꝓpositionuȝ
nõ quãtarũ etiã ꝓpositionum
exceptiuarum reduplicatiua-
rum et exclusiuarũ ꝑ̃t oriri dif
ficultas. Ubi sciẽdũ ꝙ ꝓpões exceptiue
dicũtur ille in q̃bꝰ ponit ꝑ̃ter: nisi: ⁊ con
miles: vt oĩs hõ ꝑ̃ter sor. currit: eq̃ualet
isti: oĩs hõ aliꝰ a sorte currit: ⁊ ꝯuertit ĩ
hãc: quoddã currẽs ē hõ aliꝰ a sorte: vl'
quoddã currẽs qõ nõ ē sor. ē hõ. Pro-
positões ꝟo reduplicatiue dñr ille in q̃
bus ponũt ille dcões q̃ q̃ntũ: vt ſm ꝙ ⁊
ꝯsil'es reduplicatiue sũpte. Ubi sciẽduȝ
ſm Sco. 3. q. quolibe. ꝙ reduplicatõ ꝑt
sumi dupl'r. s. reduplicatiue ⁊ specifica-
tiue: reduplicatiue q̃deȝ sumit qñ notat
terminũ sibi additũ eẽ cãm ꝑ̃cisam inhe
rẽtie ꝑ̃dicati ad subiñ: vt ista: hõ inq̃ntũ
rõnalis ē risibil' denotat ꝙ rõnalitas est
cã ꝑ̃cisa risibilitat'. Vñ eq̃ualet isti: hõ
qꝛ rõnal' ē risibilis: ⁊ ꝯuertit in istã: ali-
quid ꝙ inq̃ntũ rõale ē risibile ē homo.
Specificatiue sumit qñ nõ notat talem
ꝑ̃cisionẽ cause: sȝ denotat ꝑ̃dicatũ nõ re
pugnare subo ꝯsignificato sb tli rõe: vt hõ
inq̃ntũ rõnal' ē albꝰ ly in q̃ntũ specificat
ꝙ hõi cõsignificato sub rõe rõalitatis ñ
repugnat albedo: est autem bona conse-
quentia a reduplicatiua ad suam preia-
centem. Unde bene sequitur: omnis ho
mo inquantum ratiõalis est risibilis: er-
go omnis homo est risibilis.

Propões aũt exclusiue sũt ille ĩ quibus ponũtur iste dictões: tãtũ: solũ: et cõsimiles exclusiue sumpte. Vñ hec dictio solũ põt capi dupliciter: vno mõ cathegorematice: et tũc tm̃ valet sicut solitari⁹: vñ sol⁹ sortes currit: equalet isti sortes solitarius seu alteri ĩ illo loco nõ associat⁹ currit: et sic nõ sumitur exclusiue. Est eñ vera etiã posito q alij hoĩes currãt. Si autẽ sol⁹ capiat̃ sincathegorematice: tũc facit ppositõnẽ exclusiuã. Vñ ista sol⁹ sortes currit habet duas exponentes: Sortes currit: et nullus ali⁹ a sorte currit. Conuertit̃ autẽ exclusiua scd̃m scotũ. 21. dist. j. sen. in vniuersalez affirmatiuã de termĩs trãspositĩ: vt ista tãtũ hõ est risibilis cõuertit̃ in istam: omne risibile est homo: qd̃ sic pbat̃: licet ei ista habeat cõmuniter duas exponẽtes: tamẽ intellect⁹ ei⁹ põt sufficienter exp̃mi p hãc: null⁹ nõ homo ẽ risibilis: que cõuertit̃ ĩ istã: nullũ risibile est non hõ: et tũc vltra om̃e risibile ẽ hõ: scd̃z illd̃ secũdi pyermẽias: Ad negatiuã de p̃dicato infinito sequit̃ affirmatiua de p̃dicato finito. Hoc aũt est verũ de termĩs simplicib⁹ et ñ cõpositĩ. exẽplũ: si lignũ terminus simplex: et lignũ albũ termin⁹ cõposit⁹: bñ seq̃tur hoc nõ eẽ nõ lignũ: ergo ẽ lignũ. Nõ ãt seq̃tur demr̃ato hoĩe vel eq̃: hoc ñ ẽ lignũ ñ albũ: g̃ ẽ lig. al.

Conuersio per cõtrapositionẽ est facere de subiecto p̃dicatũ et ecõuerso manẽ^e eadẽ q̃lita^e et q̃n^e: sz mutatĩ terminis finitĩ ĩ termĩos infinitos. Et hoc mõ cõuertit̃ vniuersal' affirmatiua et particularis negatiua. vt om̃is hõ ẽ aĩal. om̃e nõ aĩal est nõ hõ: quidã asin⁹ nõ ẽ lapis: quidã nõ lapis nõ est non asinus.

Notandum circa illud q hec conuersio dicitur per contrapositionem. quia in conuertente et conuersa ponũtur termini ꝯtradcõrij. s. termin⁹ sumpt⁹ sine negatõe: vcz terminus finit⁹: et termin⁹ sumpt⁹ cũ negatõe id est termin⁹ infinitus. Dicit vlteri⁹ auctor q ex signo quod ẽ in subiecõ ppositõnis cõuerse cum ei⁹ p̃dicato debz fieri subiectũ cõuertẽtis: qd̃ habet veritatẽ in cõuersione simplici et p cõtrapositionẽ vbi manet eadẽ quãtitas: et nõ in cõuersione p accidẽs vbi mutat̃ quãtitas. habet etiã veritatẽ qñ ppositõis cõuerse est termin⁹ cõis et nõ singularĩ. q2 termĩo singulari nõ põt addi signũ. Est autẽ eadez cõuersio pticularis indefinite et singlaris. q2 sicut singularĩ pvno supposito verificatur: ita particularĩ et indefinita. Nõ sic est ꝯ oppositõne: q2 singlaris affirmatiua et negatiua ꝯtradicũt cũ idẽ asseratur et neget̃ de eodẽ supposito Nõ sic de particularib⁹ et indefinitĩ. q2 ĩ ipis subiectũ põt suppõere p vno supposito vel p alio disiunctiue. De cõuersionib⁹ autẽ ponũtur versus sequentes.

Asserit a: negat e: sũt vniuersalit̃ ambe.
Asserit i: negat o: sũt pticularit̃ ambo.
Simpliciter feci: cõuertitur eua p acci.
Asto p cõtra: sic fit conuersio tota.

Sequitur de propõe ypote.

Postq̃ autor determĩauit ꝯ ppositõe cathegorica: hic consequẽter agit de propõe ypothetica.

Est aũt ppositio ypothetica q̃ habet duas cathegoricas tãq̃ ptes p̃ncipales sui ꝯiũctas. s. p aliquã cõiunctionem vel per aliquod aduerbium.

Notãdum vlterius q sicut in ppositõe cathegorica subiectum et p̃dicatũ se habent vt materia. copula vero vt forma: sic ĩ ypothetica due cathegorice se habẽt vt materia et coniũctio ipas coniungẽs vt forma. Si arguat̃ q ppositõ ypothetica nõ sit propositio. q2 qd̃ nõ est vna ppõ nõ est propositõ: scd̃m Arist. li. Elẽcoꝝ: sed ypothetica est plures cathegorice: g̃ ñ est ppositõ. Respõsio q ẽ vna ab vnitate cõiũctõis ipas cathegoricas vniẽtis. Dicit̃ aũt ypothetica ab ypos qd̃ est sub. et thesis positio. quasi suppositiua locutõ. q2 vna põitur sub altera. s. posterior sub prima quam sequitur. Et diuidit̃ ĩ cõditionalem: copulatiuã: et disiũctiuaz. De

cāli vero tēporali ꝛ locali nō facit auctoꝛ mētionē: qꝛ reducūtꝛ ad alias: vt videbꝛ

Conditionalis est illa ī qua cō iungūtur due cathegorice per hāc cōiūctionē si: vt si homo currit: homo mouetur: et illa cathegorica cui inmediate ꝯiūgitꝛ hec ꝯiūctio si: dꝛ āns: ꝛ alia ꝯns.

Circa quod notādū ꝙ ꝓpō dicitꝛ cōditionalis: qꝛ ponit tm̄ cōditionaliter veritatē sui cōsequētis et nō absolute: vicȝ si āns sit verū denotādo cōstructionē vnius ꝓpositionis ad aliā. qꝛ ꝟo in cāli cōsequēs infertur ex antecedēte ꝙ est cā eius: vt qꝛ sol lucet dies est: ideo pōt reduci ad conditionalem.

Contra hoc arguitꝛ dupliciter. Primo sic: ista ē cōditionalis: si asinus volaret: asinus haberet alas: cū nō sit copulatiua nec disiūctiua: ꝛ tn̄ nō cōiūgūtur due cathegorice: ergo diffinitio ꝓpōis cōditionalis non est bn̄ assignata. Item ista est cōditionalis: sortes currit: ergo sortes mouetꝛ: ꝛ tamē nō cōiungūtꝛ due cathegorice ꝑ notā ꝯditōis si. Rꝫ ad p̄mū: ꝙ ibi p̄nt eē due cathegorice reducēdo cōiūctiuas oratiōes ad indicatiuas. Ad scōm dico: ꝙ licet in illa nō cōiungātur due cathegorice per hanc cōiūctionē si: cōiunguntur tamē ꝑ aliā sibi equalētē. i. ꝑ illā cōiunctioneȝ ergo: que denotat illatōeȝ ꝯn̄tꝫ ex āñte.

Et notādū ꝙ in cōditōnali ē bona ꝯña arguēdo a positōe āñcedētis ad positionē cōsequētis: vel a destructōe ꝯn̄tis ad destructōnē āñtꝫ.

Copulatiua est illa in qua coniungūtur due cathegorice ꝑ hāc coniūctionē et: vel ꝑ aliā sibi equalentem: vt sortes currit: et plato mouetur. Est aūt differētia inter copulatiuā et de copulato extremo: quia in copulatiua cōiungūtur due cathegorice ꝑ hāc cōiunctōnem et: In illa vero q̄ est de copulato extremo coniūctio ponitꝛ inter ꝑtes subiecti vel predicati: vt sortes est albus ꝛ musicus. Ad copulatiuā reducūtur tēporalꝛ et localis. Exēplū d̄ tꝑali: vt sortes currit qn̄ mouetꝛ. i. sortes in aliquo tꝑe currit et in illo mouetꝛ. Exēplū de locali: vt sortes currit vbi mouetꝛ: id ē sortes currit in aliquo loco: et in illo mouetur.

Disiunctiua est illa in qua coniungūtur due cathegorice ꝑ hāc cōiunctionē vel: seu ꝑ aliā sibi equalētem: vt sortes currit: vel plato scribit.

Circa quod notandū ꝙ cōiunctio disiūctiua ꝛ est cōiūctio: et est disiūctiua: in ꝙtū est cōiūctio cōiūgit voces: in q̄ntū autē est disiūctiua: disiūgit significata.

Notandū etiā ꝙ cōiunctio disiunctiua pōt poni inter duas ꝓpositōes: et sic facit ꝓpōeȝ ypotheticā: vel inter ꝑtes p̄dicati et subiecti: ꝛ sic ē de disiūcto extremo: vt soꝛ. ꝟ pla. cꝛ.

Ad veritatē conditionalis exigitꝛ ꝙ āns nō possit eē verū sine cōseq̄nte. Vn̄ oīs cōditionalis vera est necēria: qꝛ cōsequens necessario sequitꝛ ad āns.

Ad falsitatē aūt eius sufficit ꝙ āns possit esse verū sine cōsequēte. Vn̄ oīs omnis cōditionalis falsa est impossibilis. Impossibile ē enī ꝙ si āns sit veꝝ ꝙ illud qḋ necessario seq̄tur ad ipm̄ sit falsū cū exꝟo nō seq̄tur nisi veꝝ: ex scđo poꝝ.

Et notandū ꝙ duplex ē necessitas: quedā ē necessitas cōsequētis: et quedā cōsequētie. Necessitas cōsequētis est qn̄ ꝯsequēs est ī se necessariū: vt hō ē risibilis. Necessitas cōsequētie est qn̄ cōsequēs necērio seq̄tꝛ ad āns: licet vtrūqꝫ sit ꝯtingēs ī se: vt si hō currit: hō mouetꝛ. Et ista necēitas exigitꝛ ad cōditionalē: nō aūt p̄ma. vnde cōditionalꝛ p̄t eē necēria: licet tn̄ āns ꝙ ꝯns sit impossibile: vt si hō ē asin⁹: hō ē rudibilis. p̄ma necessitas dicitꝛ necessitas simpliciter: secunda vero scđm quid.

Ad veritatē copulatiue exigitꝛ vtrāqꝫ ꝑtē eē verā: vt hō ē aīal: ꝛ de⁹ ē. Cui⁹ cā ē: qꝛ tota copulatiua se tenet ad modū toti⁹ integralis: ad cui⁹ positōem req̄ritꝛ positō cuiuslibȝ ꝑtis p̄ncipalꝛ ei⁹.

Ad falsitatē eius sufficit vnam ptē eē falsā: sicut destructio ptis pncipalis arguit destructionē toti⁹: vt si paries nō sit: nec dom⁹ est. Ex pdictis patet q a tota copulatiua ad quālibet ei⁹ partem est bona consequentia.

Ad veritatē disiunctiue sufficit alterā ptē eē verā: se em hȝ ad mo^m totius vlis: ad cui⁹ positionē sufficit positio vni⁹ ptis eius subiūctiue: vt ad positionē aīalis sufficit positō homīs vł eq.

Ad falsitatē ei⁹ oportet vtrāqȝ partē eē falsā: cū enī ad veritatē ei⁹ sufficiē veritas vni⁹ ptis: oportet ad hoc q sit falsa q vtraqȝ pars eius sit falsa.

Seqtur de equipollētijs.

Irca quod est notanndum q Equipollētia ē equalētia duarū ppositionū in qlitate et quātitate: vitate ⁊ falsitate mediāte signo p aduētū negatōis Et dr̄ de eqpolleo es: qd idē ē q equaleo: es: et ponūtur tres regule. quarum

Prima regła ē: Si alicui sig̃ tā vli q ptic̄lari pponaṫ ne⁹: eqpollet suo pdictorio. i. ppōes q̄ pus erāt pdictorie eqpollebūt: vt iste sūt cōtradictorie: omnis hō currit: ⁊ q̄daȝ hō nō cur: pponaṫ negatio vni eaꝝ eqpollebūt: vt nō omīs hō currit eqpollet hui: q̄dā hō nō cur. Causa hui⁹ regule ē. qꝛ negatio negās est tał nature: q q̄cq̄d p⁹ se inuenit destruit: ⁊ ei⁹ oppositū ponit. Vñ negat q̄litatē et q̄ntitatē. Si enī inueniat ppositionē vniuersalē: facit ipam pticularē ⁊ ecōuerso. Si inueniat pponem affirmatiuā: facit eā negatiuā ⁊ ecōuerso. et sic negatio pposita signo facit ppōnes prius repugnātes in qualitate ⁊ q̄ntitate eē eiusdē q̄litatis ⁊ q̄ntitatis. ⁊ sic facit ppōes q̄ pus erāt cōtradictorie eqpollere. Ex pdictis patet q due negatōes eq̄ualēt vni affirmatōi. Negatō enī negās vnū oppo^m ex pñti pōit aliō: etsi negatio negās negat deȝ ex pñti pōit affirmatiōnē. nō sic aūt ē d duab⁹ affirmatōib⁹: natura enī affirmatōis nō ē destruere sȝ ponere. ⁊ ideo affirmatō addita affirmationi ipam fortificat. qꝛ due affirmatōes nō equalent vni negatōni: sicut due negationes vni affirmationi.

Contra pdicta arguiṫ et videṫ q negatio nō debeat addi signo: qꝛ aduerbiū hȝ determiare vbū: sȝ negatio ē aduerbiū: g̃ dȝ deṫmiare vbū ⁊ nō signū. Probaṫ maior p pscianū dicētē: q aduerbiū ē vi vbi adiectm̄. R⁹. q aduerbiū pmo et p se hȝ determiare verbū: secūdo aūt et ex cōsequēti pt deṫmiare nomē: ⁊ sic pt addi signo. Si arguiṫ p arist. pmo pyerme. dicētē: q negatio nō dȝ addi signo. Dico q loq̄tur de negatōe infinitāte: et nō de negatōne negante: qꝛ vicȝ signum non est infinitabile cum per se nihil significet.

Secunda regula talis est: q si alicui signo vniuersali postponaṫ negatio: eq̄pollet suo cōtrario. i. facit ppōes q̄ pus erāt ꝯtrarie eq̄pollere: vt iste sūt ꝯtrie: oīs hō currit: ⁊ null⁹ hō cur. postponaṫ negatō subiecō vni⁹ illaꝝ eqpollebūt: vt oīs hō ñ currit: et nul. hō cur. eq̄pollet. Cā h⁹ regłe ē: qꝛ ꝯtrarie sūt eiusdē q̄ntitatꝭ: ⁊ drñt solū ī q̄litate. Negatio igiṫ postposita subō ñ mutat q̄ntitatē cū ñ agat añ se. qꝛ vo cadit supra copulā: mutat q̄litatē: et sic sūt eiusdē q̄litatꝭ ⁊ p pñs eq̄pollēt. Sȝ ꝯ h⁹ arguiṫ sic ī istꝭ: oīe currēs moueṫ: ⁊ nł. ñ cur. mo'r: est neg⁹ postposita sig⁹ vli: ⁊ tñ ñ eqpollēt: cū pma sit vā: et scōa falsa. R⁹. q negatō dȝ poni p⁹ sig^m. i. p⁹ sub^m qd p sig^m denotat vt cadat sup copulā: ñ sic est ī pposito. qꝛ illa neg⁹ ñ q̄ pcedit ly currēs solū cadit sup ṫmi^m quē īfinitat.

Tercia regła ē: si alicui sig̃ vli⁊ ptic̄lari ppōaṫ ⁊ postpōaṫ ne⁹: eqpollet suo subalt⁹. i. faē ppōes q̄ p⁹ erāt sbalt^e eqpolleṙ. vt iste sūt sbalt^e oīs hō c^r: ⁊ q̄dā hō c^r: ppōaṫ ⁊ postpōaṫ ne⁹ sbi⁹ vni⁹ illaꝝ eqpollebūt: vt ñ oīs hō ñ c^r: eqpollet huic: qd hō c^r. Cā h⁹ rłe ē: qꝛ sbalt^e sē eiusdē q̄litatꝭ ⁊ diuerse q̄ntitatꝭ. qꝛ ig^r.

vna negatio negat aliā: remanet eadē q̄litas. Negatio aūt p̄cedēs signū mutat q̄ntitatē: et sic equipollēt cū sint eiusdē qualitatis et q̄ntitatis. De eq̄pollētijs subcōtrariarū nō dat aliq̄ regula. q2 satis ē euidēs: q2 si postpōat negatio subiecto p̄ticularis affirmatiue eq̄pollebit p̄ticulari negatiue: seu erit idez cum ip̄a. Ex p̄missis infert auctor q̄rtā r̄lam q̄ tal'ē

Si duo signa vniu̇salia negatia ponātur ī eadē locutōe: vnū a p̄te subiecti: et aliō a p̄te p̄dicati: p̄mūz eq̄pollet suo ɔtrario: ⁊ secūdū eq̄pollet suo cōtradcōrio: cui⁹ causa ē: q2 negatō secūdi signi postpōitur p̄mo signo: ⁊ sic facit ip̄z eq̄pollere suo cōtrario p̄ secūdā regulā: ⁊ negatō p̄mi signi p̄pōit secūdo signo: et sic p̄ p̄mā regulā facit ip̄m eq̄pollere suo contradictorio. Unde nihil est nihil tantum valet sicē quodlibet est aliquid.

Contra hoc ita pōt argui: hec ē negatiua: nihil ē nihil: cū vna sola negatio p̄cedat copulā: alia aūt est affirmatiua: g̃ nō equipollēt. Responsio q2 licet negatō inclusa ī secūdo nihil seq̄tur copulā scd̄m sitū terminorū: tamē intelligit p̄cedere q̄tū ad sensū orōis: vn̄ secūdū nihil debet expōi p̄ nō ⁊ p̄ aliq̄d: et ē sensus: nihil ē nihil .i. nihil nō ē aliq̄d. Pōit aūt secūda a p̄te p̄dicati eo q2 includit ī se terminū sue distributōis q̄d ē p̄dicatū eiusdē p̄pōis. Ad hoc cōfert illud secūdi p̄yermenias: q2 scz ad negatiuā de p̄dicato īfinito sequit affirmatiua de p̄dicato finito. De eq̄pollētijs sc̄ vs⁹

Pre ɔtra dic: p⁹ ɔtra: p̄ postq3 subalt.
Nō ōis q̄dā nō: omīs non quasi nullus.
Nō null⁹ quidā: sed nullus n̄ valet oīs.
Nō alter neuter: neuter n̄ pēsat vtrūq3.
Nō aliq3 nullus nō q̄dā nō valet omīs.

De p̄pōnibus modalibus.

Modus est adiacens. ⁊c.

Postq̄ auctor determīauit d̄ p̄positiōnibus de inesse: hic cōsequenter determinat de modalibus.

Circa quod notandū q2 propositōnes d̄ inesse dicuntur ille q̄ sūt de simplici inherētia p̄dicati ad subiectū: in quibus vicz p̄dicatū simpliciter dicitur d̄ subiecto absq3 aliquo mō: vt hō est aīal. Modales vero dicūtur ille q̄ sūt d̄ inherētia modificata seu determīata p̄ aliquē mōz: vt hō nccrio ē aīal: p̄ quā denotat aīalitatē n̄ solū īesse hoī: s3 etiā d̄ nccitate.

Item notādū q2 mod⁹ sumit m̄lticiplicit. Aliq̄n eī sumit p̄ manerię vl' mēsura vel tp̄amēto. Sumit etiā p̄ ordīatōne duaꝝ p̄pōnū: vt ī syll'is habet. Sumit etiā put est accidēs v̄bi: vt indicatiu⁹ mod⁹. In p̄posito aūt sumit p̄ determiatōe: et sic modus ē determīatio adiacēs rei determīabli: vt cū dr̄: hō alb⁹: ly alb⁹ est q̄dā modus determinās ly hō ad stādū p̄ hominibus albis: impoztāsq3 albedinē adiacēs seu īherētē hoī. Et ponit hic determīatio tāq̄ gen⁹ ad determīatōnē factā per inferi⁹ additū superiori: vt dicēdo aīal homo: et p̄ adiectiuū seu p̄modū. Et iō ponitur adiacēs rei tāq̄ drn̄a. q2 g̃ modus ē determīatio adiacēs rei determīabili: modus est determiatio facta p̄ adiectiuū: ita q2 ī p̄posito modus ⁊ adiectiuuz sumūtur p̄ eodē. Est aūt duplex adiectiuū: quoddā nomīs: vt albus niger: ⁊ quoddā verbi: vt bn̄ male. Scd̄m enī Priscianū aduerbiū est vi v̄bi adiectū: q2 scz vim v̄bi determīat: Sic duplex ē modus: vnus nomīal' qui fit p̄ adiectm̄ noīs: alius aduerbialis q̄ fit p̄ adiectm̄ verbi. qui potest dici aduerbial': q2 ē aduerbiū: et v̄balis q2 determinat verbuz.

Notandū insuper q2 v̄bū designat cōpōnem p̄dicati cū subicō. itē ip̄am rē importatā p̄ v̄bū significat. sicut curro significat cursū. Cōnotat et tēpus ⁊ modum: sicut curro ē p̄ntis tp̄is et indicatī modi: et scd̄m hoc ponit auctor quattuor modos v̄bales: quidam enī aduerbialiter determinat verbum gratia cōpositionis: vt illa sex: necessario: cōtingens: possibiliter: impossibiliter: vero ⁊ falso. Cū enī dicit homo currit: necessario significat

ꝙ compositio cursus cum homīe sit necessaria. De istis aūt est pn̄s intentio q꞉ sola illa faciunt ꝑpōnem modalē. Alia determināt verbū gratia rei verbi: vt cū dicitur homo currit velociter: denotat꞉ ꝙ cursus homīs sit velox: non autē ipa compositō. Alia determināt verbū ratione tēporis: vt aduerbia tēporalia. alia rōe mōi: vt aduerbia optādi ⁊ hortādi.

Circa quod notādū ꝙ alia aduerbia ꝺ q̄bus non fit hic mentio reducūtur ad aliquod p̄dictoꝝ: vt aduerbia loci ⁊ numeri cōtinētur sub aduerbijs determinātibus verbū gratia rei vbi: vt cū dicitur: sortes currit bis: ly bis nō determinat verbū gratia numeri singularis qui est modus significādi verbi: sꝫ grā rei verbi importate ꝑ verbum. s. ipius cursus.

Si querat quare nō ponūtur aduerbia determinātia verbū grā figure generis ⁊ ceteroꝝ accidētiū: sicut ponūtur rōne mōi et temporis? Rᵒ. ꝙ cetera accidētia ꝯueniūt alijs a verbo: nec sūt ei ita ꝓpa sicut tempus ⁊ modus. Sumūtur aūt illi sex modi qn̄ꝗ nomīaliter: vt possibile: impossibile: necessariū et cōtingēs: veꝝ et falsū. Alii qn̄ aduerbialiter: vt possibiliter: impossibil'r: ꝯtingēter: ⁊ necessario: vō ⁊ falso.

Einde determinat auctor quid sit ꝑpositio modalis: dicens: ꝙ

Propositio modalis ē illa que determinat aliquo istoꝝ sex modoꝝ: vt possibile est sortē cur. necesse ē sortem currere. ⁊ sic de alijs.

Circa quod notādū ꝙ ꝑpositō modalis p̄t sumi large et stricte. si sumat large: tūc quelibet ꝑpositio pōt dici modalis in q̄ ponit modus determinās compōnem: ⁊ sic ꝑpositiones in quibus ponit verū ⁊ falsū dicūtur esse modales. Stricte āt sumpta ꝑpositio modalis exigit ꝙ non solum ī ea ponat mod⁹ determinās cōpositionē: sed tales mōi scd̄m quos pōt sumi oppō scd̄m quattuor genera oppositionū: varijꝗ modi cōsequētiarū per subalternationē et negationis appōeꝝ: vt in sequētibus videbitur. Et sic tantū isti quattuor mōi possibile: impossibile: contingēs et necessariū faciūt ꝑpōnem modalem. In alijs aūt nō sic sumit oppositio et cōsequētia a pte mōi: sed bn̄ a pte dicti: sicut in illis de inesse. Ocham tamē pōit plures alios modos scd̄m q̄s pn̄t sumi oppōes et cōseqn̄tie: vt scibile demōstrabile dubitabile indemōstrabile opinabile inopinabile: et sic de multꝭ alijs de quibus aristo. breuitati studēs: nō fecit mētionem. q꞉ ex his que ꝺ istis quatuor dicūtur pōt concipi quid sit dicendū de alijs non famosis. ¶ Diuidit ergo auctor ꝑpōem cathegoricam in ꝑpositionē modalem ⁊ in ꝑpōem de inesse. Dicit etiā ꝙ in modalibus verbuꝫ debet subici: modus autē predicari.

Circa quod notādū ꝙ ꝑ vbū itelligit verbum infinitiui modi cū actio: qꝺ etiam vocat dictū: quod quidē debet subici: modus aūt p̄dicari: non quātum ad sitū terminoꝝ: vt patet in exemplis auctorꝭ positis: in q̄bus sepe modus a pte subiecti ponitur. Nō accipitur itaꝗ subici in ꝑposito ꝓ subiecto ꝑpositōnis: sed pro ratione determinabilis. Dictū enī affirmatiuū vel negatiuū qꝺ ab aristo. dicit esse vel nō esse est determinabile. Modus aūt est determīatio ipm̄ dcm̄ determinans: et sic esse et nō esse dicūtur subiectiones et modi appositiones.

Notandū insuꝑ ꝙ ꝑpō modal' potest capi dupliciter: vel in sensu composito: vel in sensu diuiso. vt ista: possibile ē sedētē ambulare. vel ista. sedēs potest ambulare. In sensu eñ cōpositōis ꝑ se extremū est hō vel ꝑsona sedēs cōsideratus sub illa determiātiōe sedēs. Et ille sensus est fals⁹. quia tūc idē posset esse simul sedens ⁊ ambulās. In sensu enī diuisiōis sūt due cathegorice: ⁊ ī vna cathegorica enūciatur ꝺ ꝑsona aliqua esse sedēs: ⁊ in alia posse ambulare: ⁊ illa duo sunt vera de eodeꝫ subiecto. vt sortes est sedens: et sortes potest ambulare: non tamen ita ꝙ simꝉ

esse pn̄t opposita. Unde sensus est ꝙ ille qui ē sedēs habet potētiā ad ambulādū. Hoc mō exponit a Scoto: illa p̄destinatus pōt damnari. dist. 40. p̄. sen. que in sensu composito est falsa.: ꝛ ī sensu diuiso vera: vt ibidē diffuse declarat.

¶ Tractat cōsequēter auctor de qualitate modalium. Circa quod dicit ꝙ quilibet modus facit quattuor ꝓpositōnes modales: vt iste modus possibile si sumatur sine negatōne lata ad modum et ad verbum infinitum erit ꝓpositio affirmatiua tam de dicto ꝙ̄ de modo: vt sortem currere est possibile. Si vero negatio sumat tm̄ ante verbum infinitiui modi erit negatiua de dicto: vt sortem non currere est possibile. Si v̄o negatō preponit tm̄ ad modū erit negatiua d̄ mō. vt sortem currere nō est possi^e. Si vero negatio preponatur vtriqꝫ erit negatiua tam de dicto ꝙ̄ de modo: vt sortē nō currere nō est possibile.

Notandū circa illd̄ ꝙ licet illa modalis possit dici negatiā in qua dictū negatur ſm Arist. in libro prioꝝ: pn̄cipaliter tamē dicit negatiua ex pte mōi negati a q̄ ip̄a ꝓpō d̄r modal'

Notandū vero de q̄ntitate ip̄aruꝫ: ꝙ licet ex parte dicti pōt sumi q̄ntitas: sicut in ill' de inesse: Ex pte aūt mōi necesse se habet sicut omnis: et possibile vel contingens. sicut quidā. Unde sicut ad omnis sequitur quidaꝫ: p legē subalternaꝝ: sic ad necesse sequit possibile: Jmpossibile aūt se habet sicut nullus et possibile: non sicut quidā non Uñ sicut ad nullus sequit quidam nō: sic ad impossibile sequitur possibile nō: vt ad istam: impossibile est sortē currer: sequit ista: possibile est sortē nō currer. Propōnes igit de necessario ꝛ impossibili sunt vl'es ex pte modi: ꝓpositōnes v̄o de possibili et ꝯtingēti sūt pticlares

Sciendū ꝙ ꝯtingens pōt sumi m' tipliciter: vt patet p Ari. in p̄mo li. posterioꝝ. Uno mō ꝯtingens sumit ꝓ possibili: vt in ꝓposito: ꝛ tale pōt dici cōtingēs altū seu superius. q2 ē quasi genus ad alia ꝯtingentia: ꝛ t'le cōtingēs opponit impossibili ꝛ nō necessario. Uñ tale ꝯtingēs vel possibile dicit cui nō repugnat eē: ꝛ diuidit in ꝯtingēs necessariū: vt oēm hoīem ꝯtingit eē animal: ꝛ in ꝯtingēs nō necessariū: qd̄ potest dici cōtingēs ad vtrunqꝫ: vt hoīem ꝯtingit ambulare: ꝛ tale nec est necessarium nec impossibile. Et subdiuidit ī cōtingens natum: ꝛ cōtingens infinitum. Dicit aūt cōtingens natum qd̄ magꝭ se habet ad eē ꝙ̄ ad nō eē: tn̄ impediri pōt vt homin̄e canescere in senectute: quod pōt impediri: vel q2 nō erit senex: vl' etiam q̄a si sit senex poterit nō canescere. Cōtingens v̄o infinitū est qd̄ nō magꝭ se hꝫ ad eē ꝙ̄ ad n̄ eē: vt hoīem ambl'ar.

De consequentijs.

Arū eni ꝓpositōnū. Hic cōsequēter auctor determinat de consequētijs ꝛ equipollentijs modaliū. Dicūtur āt eq̄pollēt^e ꝛ ꝯñe: q2 vna sequit ad aliā et de his ponūtur quattuor regule.

Pro cuius euidentia notādū ꝙ per attribui intelligit affirmari: p remoueri intelligit negari. dictū etiā affirmatiuū dicitur eē v̄bum infinitiuum sumptū cū accusatiuo sine negatōne: vt sortem currere vel eē currentem: ꝛ dem̄ negatiuū dicitur nō eē: vt sortem ñ cur. vel nō eē currentem.

Item notandū ꝙ iste quatuoꝛ regule: ꝛ p cōseq̄ns tota figura sciri pn̄t per has quattuor dictiōes: amabimus: edentuli: illiace: purpurea. p̄ma deseruit p̄me regule: secūda secūde: tercia tercie: quarta, quarte. Et sunt in qualibet dictōne quattuor vocales seruientes quattuor ꝓpōibus cuiuslibet regule: ita ꝙ p p̄mā intelligit prima ꝓpositio: p secūdam secūda: p terciā tercia: p quartam quarta. Item p a intelligitur ꝙ propositio intellecta p illā vocalē ē affirmatiua tā de dcō ꝙ̄ d̄ mō: p e negatiā tā de dcō ꝙ̄ de mō: p i negatiua de dicto: per u negatiua de modo.

Versus. Destruit v totum: sed a confir
mat vtrunq;. Destruit e dictum: dene=
gat iq; mōm. His p̄miss rle sūt euidēs

Prima regula talis est: cuicun
q; dicto affirmato attribuit possibile: ei
dē attribuitur contingens: ꝛ ab eodem
remouetur impossibile: ꝛ ab eius cōtra=
dictorio opposito remouetur necesse: vt
possibile ē sortem currere: ergo contin=
gēs est sortem currere. q2 possibile ꝛ cō=
tingēs in ꝓposito sumūtur ꝓ codez. Et
vt vltra sequitur: non impossibile ē sor=
tem currere. Cū enī possibile et impossi
bile cōtradicāt: sicut nullus ꝛ quidam:
eq̄pollebūt tn̄ p̄ponēdo negatōnē vni il
loꝝ iuxta regulas equipollentiar ū. Vn̄
ergo sequitur: possibile ē sor. cur. ergo
nō impossibile est sor. cur. Et vlteri9 seq̄
tur: nō necesse est sortē nō currere. Mō
ex hoc patet q2 necc̄e ꝛ possibile oppo=
nūtur subalterne: sicut om̄is ꝛ quidam.
Equipollebūt ergo p̄ponēdo et postpo=
nendo fm regulas equipollentiaꝝ. Et
sic possibile est sortem currere ꝛ non ne=
cesse ē sortem nō currere: equipollent.

Secūda regula talis est: cuicū=
q; dicto negato attribuitur possibile: ei=
dem attribuit cōtingens: ab eodem re=
mouetur impossibile: et ab eius cōtradi
ctorio opposito remouet necesse: vt pos=
sibile est nō eē: cōtingens ē nō eē: n̄ im=
possibile ē nō eē: non necesse ē eē. Ista
regula de consequētibus potest patere
per ea que dicta sūt preponendo ꝛ post=
ponēdo negatōnes modis: sicut fit in si=
gnis fm reglas equipollentiaruz: ꝛ ista
applicatio magis valet ponēdo moduz
a parte subiecti q̄ a pte p̄dicati fm con=
formitatem ad signa.

Tercia regula est: a quocunq;
dicto affirmato remouetur possibile: ab
eodē remouet ꝯtingens: eidē attribuit
impossibile: et eius ꝯtradictorio opposi
to attribuit necesse: vt nō possibile ē eē.
nō ꝯtigēs est eē: iposs ē eē: necc̄e ē n̄ eē.

Quarta regula ē ista: a quocū
q; dicto negato remouet possible: ab eo
dem remouetur cōtingens: eidē attribu
itur impossibile: ꝛ eius ꝯtradictorio op=
posito attribuitur necesse. Exēplum: vt
nō possibile ē nō eē: nō ꝯtingēs est n̄ eē:
impossibile ē non eē: necc̄e est eē.

Et sciendū q̄ om̄es ꝓpōes q̄ sunt ī
prima linea equipollent
ꝑ primā regulam: et que in secunda per
secundam: et que in tercia ꝑ terciam: et
que in q̄rta ꝑ quartam.

Circa quod notanduz q̄ in fi=
gura se
quenti sunt quattuor linee circulares: ꝛ
est hec figura composita ad similitudinē
figure propositionū de inesse: vt pateat
oppositio modaliū ꝑ conformitatem ad
illas de inesse: ita q̄ in p̄ma linea supio
ri ponūtur vniuersales affirmatiue: ī se
cūda vniuersales negatiue: in p̄ma vo
linea inferiori ponūtur ꝑticulares affir=
matiue: in secūda ꝑticulares negatiue.
prima aūt linea ī ꝓposito dr̄ p̄ma linea
inferior. q2 ī ea ponūtur ꝓpōes p̄me re=
gule. secūda vo linea est secūda inferior
q2 in ea ponūtur ꝓpōes secūde regule.
tercia vo linea dicit secūda supior: q2 ī
ea ponūtur ꝓpōes tercie regule. ꝛ quar
ta linea dicit p̄ma supior. q2 in ea ponū
tur ꝓpōes quarte regule. Notificat in=
suꝑ auctor eq̄pollētias modaliū ꝑ vnaz
aliam regulam trimembrem dicens: q̄
oēs ꝓpōes de possibili ꝛ ipos=
sibili eq̄pollēt vbo silr se hn̄te: mō autē
dissilr. ꝛ ītelligit ꝑ vbū ipm vm infiniti
mōi qd silr se hz qn̄ ī vtraq; affirmat: l
ī vtraq; negat. Dissilr se hz qn̄ affirma
tur ī vna ꝛ negat ī alia: ꝛ idē dicem ē d
mō. Cā h9 p̄me ꝑtis regule ē: q2 possie
ꝛ ipossie ꝯdicūt: sicut q̄dā ꝛ null9. Sicut
g p̄ponēdo negatōnem sig ꝯdictorie eq̄
pollēt ī illis de ineē ꝑ p̄mā regulā equi
pollātiaꝝ: sic ī p̄ponēdo mō. Negat enī
quātitas ꝛ q̄litas cū negatō cadat supra
modū et suꝑ copulā p̄ncipalit vnientez
mō dictū. vn̄ iste eq̄pollēt: possie est eē: n̄
ipossibile ē eē. Secūda ps h9 regle ē q̄
oēs ꝓpōes d ipossibili ꝛ neces=
sario equipollēt modo similit se habēte
ꝛ vbo dissimilit. Unde iste eq̄pollēt im

possibile ē esse·necesse est nō esse:cuius causa ē.qꝛ necesse ꝛ impossibile cōtrariant:sicut omīs ꝛ nullꝰ.sicut ergo ꝑ secūdā regulā eqpollentiaꝝ negatio postposita facit eqpollere cōtrarias in illis de inesse :sicut in istis negatio postposita ad verbum infinitiui mōi:cum neget solā qualitatē dicti: nō aūt negat quantitatē mōi:cū actus eius terminet in ipsa cōpōe ꝑtiū dicti:nec trāseat vsꝫ ad moᵐ

Tercia ps huius regule est: ꝙ omēs ꝓpositōnes de possibili et necessario equipollent mō et verbo dissimilr se habētibus. Cuius causa est.qꝛ necesse et possibile se hñt subalterne:sic omnis et quidā.sicut ergo ꝑponēdo ꝛ postponēdo negationē subalterne eqpollēt in illis de inesse per terciā regulā equipollentiarū sic in ꝓposito. Vñ iste equipollēt: possibile ē esse:nō necē ē nō eē.

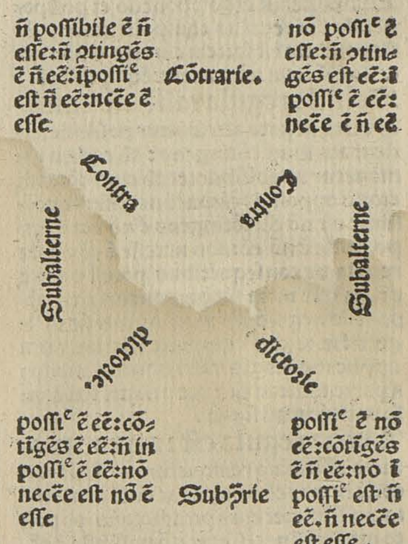
De oppositōe modaliū.

Einde agit auctor de oppositōe modaliū ex ꝑte modi: dicens ꝙ

Propositōnum modaliū alique sūt cōtrarie:aliq̄ subcōtrarie:alique ꝯtradictorie:ꝛ alique subalterne.

Quartꝰ ordo ꝛ tercius ꝯtrariātur: scꝫ: ꝓpositionis ordinate in tercia ꝛ ī quarta linea. vt patet ꝑ hūc v̄sum. Terciꝰ est q̄rto semꝑ ꝯtrarius ordo. Hoc patet sic:qꝛ vniuersal' affirmatiua ꝛ vl'is negatiua ꝯtrariātur. Omēs aūt ꝓpōes quarti ordinis sūt vniuersales affirmatiue d̄ mō. Equalet em̄ isti necesse ē esse: ꝛ omnes de tercio ordīe sunt vl'es negatiue. Vñ equalēt isti:impossibile est eē: ꝛ sic cōtrariātur. Primꝰ aūt ordo ꝛ secūdus subcōtrariātur. Vñ v̄sꝰ. Sit etiā linea subcōtraria ꝑma secūde. hoc mō patet: qꝛ ꝑticularis affirmatiua et ꝑticular' negatiua subcōtrariātur. Omēs aūt ꝓpositiones ꝑmi ordinis sūt ꝑticulares affirmatiue.vnde equiualent isti:possibile ē esse:ꝛ oēs secūdi ordīs sūt ꝑtic'lares negatiue:vñ eq̄ualēt isti:possib'le ē nō eē. qꝛ subcōtrariātur. Itē ꝑmꝰ contradicit tercio.se eni ī habēt sicut ꝑticularis affirmatiua ꝛ vniuersalis negatiua. secūdꝰ etiā cōtradicit q̄rto cū se habeāt vt ꝑticularis negatiua et vniuersalis affirmatiua. Unde versus. Tercius est primo cōtradictorius ordo. Pugnat cū quarto cōtradicendo scđo. Itē prima linea subalternatur 4ʳ.habent em̄ se sicut ꝑticularis affirmatiua ꝛ vl'is affirmatiua: ꝛ secūda subalternatur tercie:cū ꝓpōes posite in tercia sint vniuersales negatiue. Vñ versus. Prima subest quarte vice ꝑticularis habens se. Hac habet ad seriem se lege secunda sequentem.

Et notandum ꝙ licet contingens sequat' ad necesse ꝓut contingens cōuertit' cū possibile: ꝛ ē superius ad necesse:sicut aīal sequit' ad hoīem:accipiēdo tamē cōtingens ꝓ illo quod pōt nō esse nō sequit' ad necesse immo sibi repugnat. Hec de modalibꝰ.

De predicabilibus siue vniuersalibus.

Predicabile sumit.zc. Hic auctor incipit agere de p̄dicabilibus siue vl'ibus. Ad cuius euidētiā diuidit ip̄m p̄dicabile in p̄dicabile ꝓp̄e sumptū z cōmuniter. Predicabile ꝓp̄e sumptū est aptum natum dici de plurib⁹ vniuoce. Predicabile vero cōmuniter sumptum est qđ de vno solo vel de plurib⁹ p̄dicatur. De p̄dicabili ꝯo ꝓp̄e sumpto est p̄sens intentio: qđ est idem ꝙ vniuersale ꝭm rem: differēs tamē ꝭm ratiōnē. Ratio eni̅ p̄dicabilis sumitur ab hoc ꝙ est dici de pluribus. Ratio ꝯo vniuersalis ꝑ hoc qđ est eē in mlt̄ſ. vl'e eni̅ dicit qđ est aptū natū eē in pluribus. Pro quo notādū ꝙ vniuersale cū sit vnū concretū pōt capi dupliciẗ. vno mō ꝓ ꝑ se significato qđ est vniuersalitas et secūda intentio: que sc3 est quedā relatio rationis in p̄dicabili ad illud de quo est p̄dicabile: z hunc respectū rationis significat hoc nomēvniuersale ī cōcreto: sicut vniuersalitas in abstracto. Alio mō sumit vniuersale ꝓ illo qđ denominat ab ista intentōne vl'itatis: que est aliqua res p̄me intentōis. Et sic ip̄a natura q̄ est in singulari dicit vl'e: quatinus nō est de se hec. Qđ autē hic dicit de hoc termīo vniuersale: p̄t sil'r dici de alijs terminis secūde intētōnis fingendo etiā ip̄is abstracta: vt genus significat secundam intentionē in concreto: z generalitas in abstracto: z sic de alijs. Notandū insup̄ ꝙ licet ip̄a natura que est in aliquo singl'ari sit ita cois ꝙ sibi nō repugnat esse ī alia singularitate ꝗtū ē de se: licet sibi repugnet: vt facta ꝓp̄a isti ꝑ indiuiduale differentiam ip̄am cōtrahentē: nō tñ ita cōmunis ꝙ sit in potentia ꝓpinqua ꝙ p̄dicetur de multis actu. Vñ ip̄a natura licet non sit in re sine singularitate: tam̄ de se nec includit singularitatē nec vniuersalitatē. Eq̄nitas eni̅ ꝭm Auicē. est tm̄ equinitas: nec est vna nec plꝰs: hoc est nec includit quātum est de se vnitatē singularitatis: nec pluralitatem vniuersalitatis: hoc tamē nō obstante: cum om̄e ens sit vnū ip̄a natura habet ꝓp̄az vnitatem que ē eius passio. Hec est vnitas maior vnitate vniuersali: z minor vnitate numerali: qđ sic pōt ꝓbari. Simile et equale fundantur sup vnum ex 5. metaph̄ice: sed nl'lo intellectu exn̄te est realis similitudo albi ad albu3 scđm albedinē: ergo aliqua realis vnitas est ꝓximū fundamentū hui⁹ rl'onis realis. q2 relatio realis nō fūdat super ens rationis formaliter. Non est autē hec vnitas numeralis: patet: q2 hoc albū z illđ nō sūt vnū numero. q2 nihil vnū numero est simile sibijp̄si: ergo est aliq̄ alia realis vnitas. Itē si om̄is vnitas real' est numeralis omnis diuersitas realis erit numeralis: Cōseq̄ns ē falsū: ergo z antecedēs: ꝓbatio ꝯñe. q2 vnū z mlta idē z diuersum sūt opposita ex quarto metaph̄ice. Totiēs aūt dicit vnū oppositorū quotiēs relliquū: p̄mo topicoꝝ. Et sic tātū differt sor. a pla. ꝗtum differūt a brunello: z tūc intellectus nō pōt abstrahere a sorte z platone aliqđ cōmune magꝭ ꝗ a sorte et brunello: z tūc quodlib3 vniuersale esset purū figmētū: qđ est absurdum. Cum ḡ ip̄a natura sit vna vnitate minori ꝗ sit vnitas numeralis: sequitur ꝙ ip̄a de se nō sit singularis. Et sic vniuersale est aliquid in re. ¶ Sed ꝯ hoc arguitur tripliciter. Primo sic: Intellectus agens scđm cōmentatorē facit vniuersalitatē in rebus: ḡ vl'e nō est preter opationē intellectus. Item scđm Boeciū de vnitate et vno. Om̄e qđ est iō est q2 vnū numero ē: ergo ip̄a natura de se est singularis. Itē Aristo. dicit. 7. metaphisice. ꝙ subīa cuiuslibet rei est propa rei cuius est et nō inest alteri sed ip̄a natura est substātia cuiuslibet rei: ergo nō est cōmunis sed propria.

¶ Pro responsione ad ista argumenta notādū primo ꝙ esse ī intellectu p̄t capi dupliciter. Vno modo subiectiue: vt species: actus: et habitus sunt in anima. Alio modo obiectiue et hoc dupl'r. Vno mō habitual'r: z p̄°: qñ

scꝫ ibi ꝑ speciē manentē in intellectu immediate motiuā ad intellectionē. Alioͦ actualiter et secūdario: puta quādo iam actu mouet: et intelligit. Secūdo notādum ꝙ duplex est vniuersale. s. in potētia et in actu. Uniuersale in potentia est ipsa quiditas vel natura que est in re cū singularitate que est in potentia remota ad hoc vt ꝑdicetur de multis. Uniuersale in actu est ipsa quiditas denudata ꝑ intē agēte a singularitate et a conditōibus singularium: que nō solum est cōmunis multis: sed est in potentia ꝓpinqua vt ꝑdicetur de multis. scđm em̄ Arist. ꝑmo posterioꝝ: Ad hoc ꝙ aliq̄d sit vl'e req̄rit ꝙ sit vnū ī mltꝭ: ⁊ ꝑdicet̄ đ mltꝭ: ⁊ tūc ad cōmentatorem dicētē ꝙ intellectus facit vniuersalitatē in rebus: Dico ꝙ intelligit ꝙ intellectus agens fac̄ de vniuersali ī potētia vl'e in actu. vt eniꝫ dictū est secūdo cap. ꝑme ꝑtis huius libri. Species in fantasia nō pōt mouere intē possibilē ad cognoscendū vniuersale actu: cum ipām rem repn̄tet cū conditionibus singularium. Intellectꝰ igit̄ agens cū fantasmate causat speciē intelligibilem in intellectu possibili q̄ repn̄sentat ipaꝫ naturā vel quiditatē actu abstractam ab huiusmōi conditionibꝰ singularium: que licet sit in re quantū ad id quod est: tamē ē obiectiue et habitualiter in intellectu inquātū repn̄sentatur ꝑ hmōi speciem. Et qn̄ actualiter intelligitur: tūc ē ibi actualiter: ⁊ vt sic vniuersale actu est prima intentio et terminus cōmunis impositus ab intellectu ad significandum ipm̄ obiectum intellectū: ⁊ est terminus ꝑme intentionis: quando aūt intellectus compat ipm̄ obiectū cognitū ad inferiora: tūc fit illa secūda intentio q̄ dicit̄ vniuersalitas: que nō est aliq̄d ī re: sꝫ tm̄ hꝫ eē ī intellcū opante.

Notādū insuꝑ ꝙ ipa quiditas vel essentia sic abstracta ꝑ intellectū pōt ꝯsiderari dupliciter. Unoͦ in se: nō intelligēdo singularitateꝫ: nec illā secūdā intentionē que dicit̄ vniuersalitas. Et vt sic cōsideratur a metaphisico: et exꝑmitur ꝑ diffinitionē: ⁊ ē obiectū intellectus nostri ꝓ statu illo. Alio modo pōt cōsiderari inquātū subest tali intentioni secūde: que dicitur vniuersalitas: ⁊ sic cōsideratur a logico. Logicꝰ enī cōsiderat secūdas intentōnes applicatas primis in quibus fundātur.

Ad secūdū qn̄ dicebātur Omne quod ē. ⁊c. potest dici ꝙ illud habet veritatem de re que ꝑ se subsistit. Ipa aūt natura nō ē hmōi: qꝛ n̄ existit ꝑ se sꝫ ī singl'ari.

Contra hoc arguit̄: qꝛ vt dicit Boecius: q̄cq̄d est ī vno numero est vnuꝫ numero: cū ḡ ipa nā sit ī singl'ari qđ ē vnū nūero erit vnū nūero. Rͦ ꝙ q̄cq̄d ē ī vno nūero: vt ī illo lapiđ ē vnū numero: vel ꝑmo ꝑ se vl' denominatiue. ꝑmo vt illud ꝑ qđ vnitas talis cōpetit huic composito. s. ipa dr̄ntia indiuidual' ꝑ se: vt hic lapis cuius illud quod ē primo vnū hac vnitate est ꝑ se ps: denominatiue tm̄: vt ipa quiditas lapidis q̄ est potentialis ad entitatem indiuidualem ipam denominātē. Et ideo q̄si de noīe respicit actualitatē eius et vnitatē. Similiter istud patet in alio simili manifestatōnī. Posset enī argui sic. Quicq̄d ē in vno specie: est vnū specie: sed coloꝛ ē in albedine q̄ est vnū specie: ergo ē vnū specie: ergo nō habet vnitatē minorem vnitate speciei: Nō seq̄tur. vn̄ coloꝛ ī albedine est vnū specie: nō ꝑ se nec ꝑmo: sed denominatiue tm̄. Dr̄ntia aūt specifica est vna. Primo qꝛ sibi repugnat ꝑ'mo diuidi in plura specie. Albedo autē est vna specie ꝑ se: sed nō primo: qꝛ per aliquid intrinsecuꝫ sibi. s. ipam dr̄ntiā.

Ad terciū dico ꝙ ꝑhus non vult dicere ꝙ sb̄a cuiuslibet rei sit ꝓpa: ita ꝙ ex natura sua sit indiuidua: sꝫ qꝛ facta ē ꝓpa aliquo cōtrahēte: quo posito non potest inesse alteri: licet sibi nō repugnet ex se: ꝙ cuꝫ quacūqꝫ vnitate singulari ponat̄. hāc materiā declarat Scotus multiplr̄ tercia dist. 2. sen. de hoc, etiā vide ꝑmo ⁊ septimo metaphisice.

Diuidit vlterius auctoꝛ predicabile proprie sumptum siue vni-

uersale ꝑ genus: spēm: drñtiam: ꝓpriũ: ⁊ accidēs. ¶ Ad cuius euidētiã sciendũ ꝙ ꝑdicabile seu vniuersale sumitur hic ꝓ ipa scc̃da intentõe que dicitꝛ vniuersalitas: ⁊ est relatio ratõnis causata per intellectũ comparantē supius ad inferiora: vt ꝑdicabile de ipis. Quod quidē põt compari ad ipa dupliciter: scʒ vt ꝑdicabile de ipis in quid vel in quale. Si in quid: hoc ē dupliciter: vel qꝛ de pluribus differētibus specie: et talis cõparatio dicitꝛ genus: vel de pluribꝰ differētibus numero: ⁊ talis dicitur spēs. Si in quale: vel eẽtiale vl' accidētale. Si eẽtiale: sic est drñtia. si accidētale: hoc ē dupliciter. qꝛ vel ꝑdicatũ habet causã necessariaʒ in subiecto vel non. si ꝑmũ: sic est ꝓpũm: si secũdũ: sic ē accñs.

Contra hanc diffinitionē arguitꝛ dupliciter. ꝑmo mõ sic. Predicabile ꝑdicatũ et ꝑdicamētũ idē sũt ꝭm rem: ergo nõ plura nec pauciora debent esse ꝑdicata ⁊ predicamēta ꝙ̃ predicabilia. cõsequens est falsum: qꝛ ponũtur decem ꝑdicamēta: et q̃ttuor predicata tm̃. Itē vnum membrũ vnius diuisionis includitur in alio: ergo diuisio nõ ē bona. Añs est notum. qꝛ genus includitꝛ ĩ specie. Probatur cõsequentia. qꝛ membra diuidētia bone diuisionis nõ debēt coincidere adinuicem: sed eē opposita vl' disparata. Itē idē est accidēs ⁊ genus: ergo nõ debet accidēs cõdiuidi contra genus. ꝯsequētia ē nota: ⁊ ꝓbatur añs: qꝛ color est genus albedinis ⁊ accidens homīs. Rꝫ. ad primum ꝙ licet idē ꝭm rem sit ꝑdicabile ꝑdicatum et ꝑdicamētum: tamē differũt scđm rationem. predicabile enĩ dicitur qđ põt predicari de pluribꝰ: predicamentũ xo sumitꝛ ꝓ gñe generalissimo: vel ꝓ tota coordinatõne ꝑdicabiliũ ꝭm sub ⁊ supra ⁊ lateraliter. ꝑdicatũ vero dicitꝛ illud per quod pt terminari vel solui questio dubitabilis vel probleuma: in q̃ scʒ põt opponi ad vtrã ꝙ ptē contradictõnis. Phus aũt in topicis determinans de syllogismo dialectico docet modũ soluēdi huiusmõi dubitationes. Unde ibi ostendit ꝺ aliquo qũo potest sciri ꝙ est genꝰ: ⁊ sic ꝺ alijs. Põit igitꝛ ibi quattuor ꝑdicata: scʒ duo in quid: que sũt genꝰ ⁊ diffinitio: ⁊ duo in quale: scʒ ꝓpũm ⁊ accidēs. qꝛ omnis questio dubitabilis põt terminari ⁊ solui: respondendo per aliquod istorũ: vel ꝑ aliquod reductum ad illa: qꝛ aũt ñ fit questio de indiuiduis: cum de illis non sit scientia sed de speciebus: ideo species nõ numeratur inter predicata: cuʒ in talibus questionibus sit subiectũ. Nec de differētia specifica fit mentio ibi. qꝛ idē est iudiciũ de illa sicut de specie: potest aũt reduci ad diffinitionē. Differentiã autē genericã reducit phus ad genꝰ cũ in ipo formaliter includatur. ¶ Ad secũdum dico ꝙ genus et species possũt capi dupliciter. vno mõ fundamētaliter: et sic vnũ includitꝛ in alio: vt anĩal in homīe. Alio mõ sumitur formaliter. pro ipsis secundis intentionibus: et sic sunt intentões distincte: nec coincidũt. ¶ Ad tercium dico ꝙ licet idem sit genus ⁊ accidēs: hoc tñ nõ respectu eiusdem: est enĩ genus respectu suoꝝ inferiorum: ⁊ accidēs respectu substantie.

De genere.

Genus dicitur tripliciter: ⁊c. In ꝑcedeñ. auctor determinauit de ꝑdicabili in communi: ꝟ cõsequēter incipit determinare de quolibet ipoꝝ in spēali: ⁊ ꝑmo de genere ponẽdo triplicē eius acceptioneʒ. Primo modo genus est collectio multorũ habētiũ quãdã cõnexionē ad inuicem ⁊ ad vnũ ꝑncipiũ: ⁊ sic genꝰ dicitꝛ ꝓgenies: Et hoc mõ illi q̃ descendunt ab eodem auo dicũtur de eodē genere vel parentela. Alio modo sumitur pro principio illius generatõis: ⁊ sic genitor vel auus dicitꝛ genus: quia est ꝑncipium ꝓductiuũ illius progeniei. Locus etiam generatõnis vel patria dicitꝛ

genus ratione virtutis generatiue et con seruatiue que est in ipso secundum habitudinem vel respectum quem habet ad corpora celestia. Uidemus enim aliqua animalia in vno loco generari que non generantur in alio. Item patet de arboribus plantis et metallis. Tercio modo dicitur genus sub quo ponitur species: et sic sumitur in proposito: quod est verum imediate ad differentiam indiuidui quod ponitur sub genere non tamen inmediate. ¶ Et notandum quod licet genus posset alio modo sumi: tamen due prime acceptiones generis hic enunciantur propter quandam conuenientiam quam habent cum genere logico. Sicut enim genus primo modo dicit collectionem multorum: sic genus logicum dicit collectionem multarum specierum. et sicut genus secundo modo dictum est principium effectiuum ipsius parentele: sic genus logicum est intrinsecum principium suarum specierum: cum ex ipso et differentia constituatur species. Genus autem logicum sic diffinitur.

Genus est quod predicatur de pluribus differentibus specie in eo quod quid. et ad interrogationem factam per quid respondetur per quod: vt si queratur quid est homo: respondteur animal.

Circa quod notandum quod ly predicatur dicit aptitudinem et non actum: sicut in alijs diffinitionibus.

Notandum quod quid significat eentiam per modum substantie: substantie autem est substare. s. alijs. Cum ergo materia subsistet forme: est enim fundamentum et receptaculum formarum: et genus se habet vt materia: ideo conuenientius respondetur ad interrogationem factam per quid. Substantie est etiam per se stare: quia igitur genera et species significant per modum per se stantis: ideo in quid congrue predicantur. Differentie vero in quale: quia se habent vt forme: et significant per modum adiacentis: determinantis et qualificantis.

Notandum quod aliquid potest dici in quid tripliciter. Uno modo secundum rem et modum simul: vt genera et species substantie. Secundo modo secundum rem tantum: vt differentia que dicit per modum qualificantis. Tertio modo secundum modum tantum: vt genera et species accidentium.

Notandum insuper quod genus potest sumi vel pro ipsa secunda intentione que est habitudo vel comparatio quiditatis predicabilis in quid de pluribus differentibus specie ad ipsas species. vel potest sumi pro ipsa re vel quiditate in se considerata absolute. Uel tercio modo pro ipsa quiditate concepta sub illa secunda intentione. Hic autem non diffinitur ipsa quiditas vel res absolute considerata. quia eius consideratio non pertinet ad logicum sed ad metaphisicum. Sed secundum aliquos hic diffinitur ipsa quiditas considerata sub illa secunda intentione: que opinio satis est probabilis. quia logica est de secundis intentionibus adiunctis primis secundum Auicennam. Et secundum hoc de facili possunt intelligi diffinitiones que sunt in logica. Uerumtamen quia quiditas sic considerata non dicit vnum conceptum per se: sed per accidens aggregatum. s. ex re et intentione. Diffinitum autem debet esse vnum per se ex septimo metaphisice. quia etiam logicus per se considerat secundas intentiones: primas autem non: nisi inquantum sunt fundamenta secundarum: videtur melius dicendum quod hic diffinitur secunda intentio: quod consonat dicto Scoti. primo dist. 4. sen. vbi ait quod intentiones logice que significant conceptus in anima per se vnos diffinitur assignando eis genera et differentias eo modo quo possunt ea habere: ponendo etiam ipsarum fundamentum et terminum: sicut fit communiter in relationibus. Hoc modo diffinitur intentio quam dicit genus: cui loco generis assignatur ratio predicabilis que est communis ad quinque predicabilia. Predicari autem de pluribus differentibus specie in quid ponitur loco differentie. Per hoc enim differt genus a specie et differentia: non quidem quod illa secunda intentio que dicitur genus predicetur de pluribus differentibus specie: sed quia est nata fundari in

quiditate sic p̄dicabili. Ipa eīm intentō solum p̄dicatur de pluribus drñtib⁹ numero scđm Scotum. 6. q. quolibetoꝝ. Fundamētum ergo intentōnis est illō quod p̄dicatur. Termini vero sunt ipse species de quibus predicatur. Gen⁹ igitur est predicabile quod predicatur. ⁊c. hoc est genus est relatō predicabilis qđ p̄dicatur de pluribus drñtibus specie. ⁊c. De quo nota ea que dicta sūt in diffinitōne ꝓpositōnis: scđm hoc poterūt declarari alie diffinitōnes secūdarū intentionum logicaliū: circa qđ nō intendo īmorari. ¶ Sed contra predicta sic

arguitur tripliciter: ⁊ videtur ꝙ hic non diffiniatur intentio generis. qꝛ hic diffinitur illud quod p̄dicatur de pluribus drñtibus specie: sed intentio non predicatur: sed res subiecta intentōni: ergo intentio hic non diffinitur. maior est nota. ꝓbatur minor. qꝛ illa est vera: homo est aīal: ista autē est falsa: homo est genus. Item videtur ꝙ predicabile nō se habeat vt genus ad intentionē generis. qꝛ tūc idem esset superius et inferius respectu eiusdē. Probatur cōsequētia: sicut ista est vera: ge- genus est p̄dicabile: ita ista: p̄dicabile ē genus: posito casu ꝙ sit genus ad q̄nqꝫ predicabilia. Itē videtur ꝙ genus etiā sumptū pro re subiecta intentōni nō predicetur de pluribus drñtibus specie: vt animal de homīe. qꝛ pars non p̄dicatur de toto: genus aūt est pars essential' speciei: cū se habeat vt materia: drñtia aūt vt forma. 8. metaphẏce. ergo genus nō predicatur de specie. R⁹ ad primū dicendum est ꝙ maior non est vera. Non enī illud quod p̄dicatur hic diffinitur: sed intentio que fundatur in id quod p̄dicatur. que quidē per suum fundamētum notificatur: nec est inconueniēs relationes ratōnis diffiniri per sua fundamenta: cum Aristo. quīto metaphẏce distinguat modos seu species relationum realium per ipsarū fundamenta. qꝛ ipe drñtie specifice ꝓpē earū modicā entitatē forte nos latent. Relatōnes aūt rationis sunt minoris entitatis ꝙ relationes reales. ¶ Ad secundū quādo arguitur ꝙ si p̄dicabile esset genus: tūc idem esset supius ⁊ inferius respectu eiusdē. Dico ꝙ cōsequētia nō valet. ad ꝓbationem respondeo: ꝙ quando dicebatur: genus est p̄dicabile est p̄dicatio ꝑ se superioris de suo inferiori: sicut p̄dicabile est superius ad genus. Quādo aūt dicitur p̄dicabile est genus: non est predicatio per se sed denominatiua p̄dicatio: sicut dicendo animal est genus.

Contra hoc arguitur. qꝛ inferi⁹ nō pt denominatiue p̄dicari de suo supiori: cum in p̄dicatōne denominatiua p̄dicatū distinguatur realiter a subiecto sicut accidens eius. R⁹. ꝙ illud est verū in predicatione denominatiua stricte sumpta nō autē large: vt enī dictum ē. c. ꝓcedē. qꝛ supius est potentiale respectu inferiorū. Inferi⁹ aūt ē actuale ideo quasi denomiatiue ipm respicit. Inferiora etiaꝫ quodāmodo accidūt sup: rioribus accipiendo etiā accñs ꝓ extraneo. qꝛ nō sūt de ratione superioꝝ. ¶ Ad terciū dico: ꝙ pars non p̄dicatur de toto ꝑ modum ꝑtis: vnde ista est falsa: homo ē animalitas: sed bn̄ p̄dicatur per modum totius in concreto ratiōe suppositi quod cōcernit: ⁊ ideo hec est vera: homo est aīal: qꝛ nō opposita iuxta se posita magis elucescūt. Quot enī mōis dicit vnū oppositorū: tot modis dicitur et reliquū: ideo dicit auctor ꝙ ad cognoscendū hoc mēbrum differētibus specie: oportet scire: quot mōis dicitur idē: qꝛ tot dicit differens. Idē aūt dicitur tripliciter: idem genere: idē specie: idē numero. Vñ eadem gñe dicūtur quecunqꝫ sub eodē genere cōtinētur: vt homo et asin⁹ sub animali. Et ꝑ oppositū drñtia gñe dicūtur que sub diuersis generibus cōtinentur: vt homo sub aīali: ⁊ arbor sub plāta.

Pro quo notandū ꝙ duplex ē gen⁹. s. logicū et phẏcū. Gen⁹ phẏcum dicitur subiectū vel materia que ē subiectū genera

tionis et corruptionis: vñ illa sunt idez genere phico que habent idem subiectũ vel materiã cõmunem circa quã possũt habere transmutationẽ mutuã: ꝛ que ñ habent nõ sunt idem genere hoc modo Et de tali loquitur Aris. 10. metaphice vbi dicit ꝙ corruptibile et incorruptibile differũt plus ꝙ genere. Illa vero sunt idem genere logico que cõueniũt in aliquo cõmuni pdicabili de pluribus differentibus specie in quid: et de hoc genere loquit auctor: non de pmo. Unde substautia corpea ꝛ incorporea licet sint idẽ genere logico: tamẽ drñt gñe phico ¶ Eadez specie sũt que sub eadẽ specie cõtinẽtur: vt sortes et plato sub homie. ¶ Drñtia vero specie dicũtur que continẽtur sub diuersis speciebus: vt sortes ꝛ brunellus: vel que habẽt drñtias specificas oppositas: vt homo ꝛ equ⁹. ¶ Eadẽ numero dicũtur: que nõ faciũt diuersum numerũ: vt homo et animal rationale. ¶ Drñtia vero numero sunt que faciunt diuersũ numerũ: vt sortes et plato faciunt vnũ binariũ: que est species diuersa a trinario: ꝛ si adderetur cicero: esset numerus ternarius. Sunt eni distincte res numerate habẽtes distinctas differẽtias numerales. Et ponit auctor qtuor modos idẽtitatis numeralis. Et similiter possent poni quattuor modi differentie numeralis: sed hoc nõ est necesse. q: satis habẽtur p alias .s. p modos identitatis numeralis: quorũ prim⁹ est idẽ nomie: ꝛ dicũtur eadẽ nomie quoꝝ res est vna: nomia vero plura: ꝛ sũt nomina synonima: vt marcus tullius: que licet sint plura nomia: dicũtur tamẽ eadem nomie q: cõueniũt in idẽtitate rei nomiate. Secund⁹ modus est ide n diffinitõne: quando scz vnũ est diffinitio alterius: vt anĩal ratõnale et homo ꝛ possunt reduci ad pmum modũ: q: p varia nomĩa diffinitõnis ꝛ diffiniti imptatur res eadem: que quidẽ p diffinitũ importatur implicite et per diffinitõnez explicite. Tercius modus ẽ idem pprio: qñ scz vnũ est ppriũ alterius: vt risibile est proprium homĩs. Quartus modus est est idẽ accidẽte: quãdo vnũ est accidẽs alterius.

Ad euidentiam predictorũ notãdũ ꝙ drñtia et diuersa aliquãdo sumũtur large: ꝛ sic vnũ sumit p reliquo. Unñ sicut dicimus diuersa numero: gñe vel spẽ: sic et drñtia numero gñe vl spẽ. Alio mõ sumunt stricte: et sic differunt ad inuicẽ. Illa eni que in nullo qditatiue conueniũt: vt vltime drñtie dicũtur pmo diuersa: non tamẽ dicũtur drñtia: q: vt dicit phus qnto metaphice: Differẽtia sũt aliquid idẽ entia .i. in aliquo cõuenientia: vt hõ et equus: q conueniunt in animali: licet drñant p rationale et irrationale.

Notandũ insup ꝫm Scotũ dist. 3. 2. sen. ꝙ vnaqueqꝫ res ẽ singularis: ꝛ vna numero p aliquã entitatẽ positiuam p^c dettrminãtẽ naturam ad singularitatẽ: que quidez entitas vocatur drñtia indiuidualis p hecceitas. Probatur. q: omĩs drñtia drñtiũ reducitur ad aliqua pmo diuersa: alioqn nõ esset status in differentibus. Sed indiuidua ppe differũt: q: sunt drñtia ꝛ alicui idem entia: ergo eoꝝ drñtia reducit ad aliqua pmo diuersa. Ista pmo diuersa non sunt natura in isto ꝛ in alio: nam in natura conueniũt: ergo preter naturã in isto et in alio sũt aliqua quibus hoc ꝛ illõ differunt. Sz hec nõ sunt materia nec forma nec accidẽtia: ergo erũt aliq entitates positiue per se determinantes naturam. ꝙ aũt materia ꝛ forma ñ sint cã indiuiduatõis nec distinctõis numeral. pbat. q: qcũqꝫ sunt de qditate spẽi ñ ꝯstituũt eẽ alicui⁹ indiuidui: matia et forma st hmõi. g. ꝛc. maior patet q: de cui⁹ qditate st pncipia indidũatia ipm ẽ indiduũ ꝺ se. mĩor pz. 7. ꝛ. 8. meta. Itẽ ĩ accñtib⁹ nõ ẽ mã: vbi tñ ẽ distĩctõ indidual. Q. etiã indiduatõ sbe ñ hẽat eẽ p qntitatẽ vl cetera accñtia pbat. q: sba ẽ por omĩ accñte ex. 7. meta. g ꝯuenit sbe p^c ex sua rõe ꝙsit h p⁹ ꝙ detmĩet aliq accñ^c. Sz ꝯ pdcã ar^r p^o q: boe. det

minate dicit q diffinitum in numero accidētiū varietas facit maxime in loco. ꝗ indiuiduatio subiecti fit p accñtia. Itē in quinto metaphīce dicit aristo. q illa sunt vnū numero quoꝝ materia ē vna: ergo materia est causa indiuiduationis seu vnitatis numeralis. R°. ad Boecium q varietas accidētium facit drñtiā in numero nō causaliter sed notificatiue eo q distinctionē numeralē concomitatē varietas accidētiū q habētur p hūc versum. Forma figura locus stirps nomen patria temp⁹. Ad secundū dico q materia et forma opponūtur relatiue ex secūdo phisicoꝝ: ꝛ quot mōis dicit vnū oppositoꝝ: tot mōis dicit et reliquū: ex primo topicoꝝ. Forma aūt quantū ad pñs spectat dicit dupliciter. Uno mō p forma ptis: sicut anima est forma corporis. Alio mō p forma totius que ē ipa q̄ntitas que apd aristoti. frequēter dicitur forma 5° metaphīce. ca. de cā. ꝛ. 7°. vt humanitas ē forma nō alterius ptis cōpositi sed totius.

Notandum q entitas compositi q distinguitur a ptibus est forma totius compositi: sicut ipa natura tota vt vt hūanitas q vocat quātitas. Q āt quātitas possit dici forma totius: patet p phīm. 5° metaphīce. ca. de cā. vbi dicit q forma totius nō ē forma informans: sed ē forma tm̄. Et sic nō est intelligēdū q talis forma informet materiam et formā ptis: vel ipm totū tāq aliqd inclusū in toto. sꝫ ē sic forma toti⁹ q est tota natura seu qditas sui totius. Igit materia correspondēter dicitur dupliciter. qꝛ quedā est materia que opponitur forme partis: ꝛ hec ē materia que est pncipiuꝫ eēntiale cōstituēs cū forma vnū ens per se. Et quedā est materia q opponitur forme totius et ipi qditati: et p cōsequēs est extra rationē qditatꝭ rei formaliter. Et hec ē materia que ē differētia seu proprietas indiuiduationis que est causa indiuiduationis q pōt vocari hecceitas. Cū ergo dicit arist. q illa sūt vnū numero: ꝛc. loquitur d materia nō primo modo sed secūdo mō: que ꝯgrue vocatur materia quatenus constituit rē in vltimo eē subicibili et materiali. non aūt in esse formali. qꝛ nō ptinet formalr ad formalē quiditatē rei. Et hec quidē expositio consonat lrē phi. Subdit enī q illa sūt vnū specie: quoꝝ ratio ē vna. Ratio quidē ibi sumit p quiditate que dicit forma respectu drñtie indiuidualr.

Et notandum q sicut realitas a q sumit genus est potentialis ad realitatē a qua sumit drñia specifica: ita q hec realitas ñ est formaliter illa: alioquin in diffinitōne eēt nugatio: sic realitas specifica est potentialr ad drñtiam indiuidualem que est actus determinās naturā specificam ad singularitatē: nec incōueniēs est ipam drñiaꝫ indiuidualē habere rationē act⁹ ꝛ materie: diuersis tamē respectibus. habet enī rationē materie inquātū cōstituit in vltimo esse subicibili: sed habet rationē actus inquātū determinat naturā specificam ad esse hoc: ꝛ inquantū distinguit vnū indiuiduū ab alio. actus enī determinat ꝛ distinguit: 7. metaphīce. Hec materia habet magis considerari a metaphisico q a logico: iō de ipa succincte pertranseo.

Einde diuidit auctor genus in gen⁹ generalissimū et gen⁹ subalternum. ¶ Circa quod sciendum q suplatiuus pōt capi dupliciter: scꝫ affirmatiue et negatiue: Uñ gen⁹ generalissimū negatiue sumptū dicitur q nihil est generalius. Et hoc mō sumit ab auctore cum dicit q genus generalissimum est supra qd nō ē aliud genus supraveniēs. Alio mō sumēdo affirmatiue dicit gen⁹ generalissimū quod ē generalius omi alio: et sic nullū gen⁹ dicitur generalissimū simplr loquendo: tūc enī tm̄ eēt vnū generalissimū: qꝛ scdm priscianū. Quod p supabūdantiaꝫ dicitur vni soli cōuenit. Quodlibet tamē generalissimuꝫ potest dici generali⁹ omni alio: non simpliciter sed omi alio sue coordinationis. ¶ Notādū insup q sup

latiuus nō semp superlatiue sumitur siue affirmatiue siue negatiue: vt declaratū est: sed aliquādo tātū sumit intēsiue: et tūc tm̄ valet sicut valde. Unde hoc mō potest dici de quolibet sancto quod est sanctissimus. i. valde sanctus. Et hoc modo sepe sumitur ab auctoribus. Et diuiditur genus generalissimum in decē pdicamēta: que sūt substātia: quantitas: qualitas: relatio: actio: passio: vbi: quādo: situs: vel positio: et habitus: que dicūtur generalissima: quia nullū habēt genus supra se: licet enī ens dicatur de ipsis: tamē scdm auctorē nō est genus: quia est equocū ad ipa. A quo discordat doctor subtilis ponēs. 3. et. 8. dist. p. sen. ens eē vniuocū ad deum et creaturā substantiā et accidens: cū dicat vnū ɔcep tū cōmunem ipis. Sed tamē nō sequitur quod sit genus: quia nō cōtrahitur ad deum et creaturā: nec ad substantiā et accidēs sicut ad species per differentias: sed p modos intrinsecos. Unde dicit Aristo. 4 metaphīce quod ens dicitur multipliciter: non tamē equiuoce sed vniuoce: cū equocū et vniuocū sint inmediata: vt patz ex ratōnibus ipsorum. Nec obstat quod p prius dicitur de deo quam de creatura: et de substātia quam de accnte. quia analogia nō repugnat vniuocatōi: vt videbit pmo. c. pre dicamētorum. ¶ Si queratur ergo quare ens non est genus. Quando enī pdicatur aliquid et pdicatur in quid et in plus difficile est euadere quin sit genus scdm ars. in libro topicorū Dico quod licet sit difficile: nō tamē est impossibile. Causa enī quare ens nō est genus est: quia gen9 ɔtrahit ad species p drn̄tias. Realitas enī a qua sumitur genus est potentialis ad realitatē a qua sūmitur differētia: alias genus complete diffiniret. Ens aūt nō cōtrahitur ad deum et creaturā ad substantiā et accidens per differē tias sed p modos intrinsecos: vt videbitur pmo. c. pdicamentorum. Alia rō huius assignatur a doctore subtili. 2. dist. p. seā. vide ibi. Quia vero hec materia non est presentis speculatōnis vsque ad terciā: quartam metaphisice differatur.

Genus subalternum dicitur quod cum sit genus potest eē species: quia vicz habet supra se genus et sub se species: vt animal est gen9 homis et equi et species corporis animati. et dicit subalternū quasi sub alio positum.

De specie.

Species est quod predicatur de plurib9 differentibus numero in eo quod quid. vt si querat quid est sortes? respōdetur homo. etc.

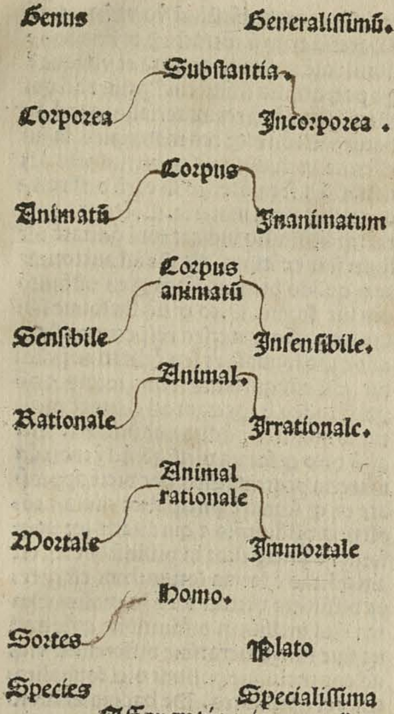
¶ Postquam auctor determiauit de genere: hic cōsequenter determinat de specie procedēdo a magis cōmunib9 ad minus cōmunia. Realitas enī a qua sumitur genus est in plus quam sit natura specifica. ¶ Ad cuius euidentiā sciendū quod species sumitur multis modis. Uno modo est idē quod formositas vel pulchritudo que consistit in debita proportōne membrorū. Secūdo modo idē est quod similitudo obiecti. Sicut loquit Arist. in libro de anima dicens quod lapis nō est in aīa: sed species lapidis. Tercio mō est accidēs partiū orationis. Quarto modo sumitur p natura specifica. Quinto modo p secūda intentōne que ī ipsa fūdatur. Et hoc modo sumit in pposito. Et potest diffiniri eodē modo quo fuit assignata diffinitio generis. Per illud autē relatiuū quod intelligitur pdicabile quod est gen9 ad speciē. Per illud quod dicit differentib9 numero differt species a genere: quod licet possit pdicari de pluribus differētibus numero: non tamē solū nec inmediate. Et per hoc quod dicitur in eo quod quid differt a differentia propo et accidēte: que predicant in quale. Et diffinitur hic species specialissima. Species enī subalterna non est predicabile distinctū a genere: ly predicatur dicit aptitudinē et non actū: sicut in alijs diffinitionibus. ¶ Item aliter diffinitur species sic vt sequitur.

Species est que ponit̄ sub assi-
gnato genere: vel de q̄ genus in eo qō
quid est p̄dicatur. ¶ Circa qō est notan
dū q̄ auctor in p̄cedentibus notificauit
speciē p cōparationē ad indiuidua: hic
aūt per compationē ad gen⁹. Non aūt
est incōueniens idem habere plures dif
finitōes large sumptas p compōem ad
diuersa: vt fuit declaratū in diffinitōne
vocis. Et cōuenit hec diffinitio tā spēi
specialissime q̄ speciei subalterne. Spe
cies itaq̄ ponitur sub genere sicut mi-
nus cōmune sub magis cōmuni īmedia
te q̄dē ad differētiā indiuiduoꝝ: ⁊ dire-
cte ad differētiā differētiarū. Et ponit̄
sub genere non quocunq̄: vt hō nō po-
nitur sub colore: sed sub genere assigna
to: id ē determiato: qō eēntialiter inclu
dit: ⁊ ideo de ipa p̄dicat̄ in quid.
¶ Deinde diuidit auctor speciē in speci
em specialissimam et subalternam. Vn̄
Species specialissima est: q̄ cū
sit spēs nō p̄t esse genus. Est eī species
cū habeat genus supra se: sed nō pōt eē
genus. qꝛ nō habet aliquā spēm sub se.
vn̄ nomē spēi verius ꝯuenit spēi specia
lissime q̄ subalterne. Dicit̄ nanq̄ spēs
a specificando seu determinādo. Gen⁹
aūt magis determīat̄ in spē specialissima
que nō p̄t vlterius specificari ⁊ determi
nari p differētias formales q̄ in spē sub
alterna: que adhuc ē specificabilis ⁊ de
terminabilis. Species enī subalterna:
cū sit spēs p̄t esse gen⁹: qꝛ vicʒ ē vlteri⁹
diuisibilis p differētias formales q̄ ꝯsti
tuūt diuersas species sub ipsa: vn̄ oīa
que ponūtur inter genus generalissimū
⁊ spēm specialissimā sūt genera ⁊ spēs
p cōpatōem ad diuersa. Sūt enī gn̄a re
spectu inferioꝝ ⁊ species respectu supi
orū. Exēplū huius quo ad p̄dicamētuʒ
subē patet in arbore porphirij. ⁊ posset
etiā poni in alijs predicamentis.
Pro quo notandū q̄ h⁹ mō co
ordinatō p̄t
dici arbor p quādam silitudinē ad arbo
rē naturalē: in q̄ sūt tria: scʒ: radix: trun
cus et rami. Gen⁹ generalissimū pōt di
ci radix inq̄tū ꝯtinet inferiora pmissiue
siue potētialr̄: vel ipa indiuidua inquā-
tū cōtinent supiora potentialiter ⁊ actu
aliter. ¶ Ponūtur aūt indiuidua in p̄-
dicamēto inq̄ntum abstrahūt ab exn̄tia
actuali scdm Scotum. 3. di. 2. sen. Vn̄
hic homo tm̄ includat naturā specificā
cū differētia indiuiduali: nec plus īclu-
dit exn̄tiā actualē formaliter q̄ homo.
Cum enī fm Aristo. p̄mo posterioꝝ sit
status ī quolibet p̄dicamēto sursū seor-
sū ⁊ deorsū: sicut inuenit̄ ibi sup̄mū cōsi-
derādo illud rōne esse exn̄tie p̄cise: ita
inuenitur ibi infimū scʒ singulare absq̄
omi existentia actuali. De ipis vo supe
rioribus inq̄ntū includūt exn̄tiā actua-
lem nō est sciētia fm aristo. vij. metha.
qꝛ ipis absentibus seu remotis a sensu
ignotū est vtrū sint aut nō sint. Et ponū
tur indiuidua in recta linea p̄dicamēta
li: cū formaliter includāt oīa supiora:
licet enī videat̄ poni lateraliter: hoc est
ad ostendēdū ipoꝝ multitudinē sub ea
dem specie. genera aūt ⁊ species q̄ ponū
tur in recta linea se hn̄t sicut truncus ar-
boris naturalis. Differētie vo collate-
rales se habēt sicut rami. Substātia ita
q̄ diuidit̄ p corporeā ⁊ incorporeā. Ex
substātia aūt ⁊ corporeitate sicut ex gn̄e
⁊ dr̄ntia cōstituit̄ corp⁹: sicut etiā ex sub-
stantia ⁊ incorporeitate pōt ꝯstitui alia
species: vtpote spūs creatus. Et sic pos
set dici de alijs generib⁹ cuʒ differētijs
positis a pte dextera: que sūt differētie
positiue: cū ex ipis gn̄ib⁹ ꝯstituant̄ spēs
ipsas tm̄ p noīa p̄uatiua circūloquimur
ppter penuriā nominū. Insup corpus
diuidit̄ p aīatū ⁊ inaīatū. Corp⁹ ani-
matū constituit aliā spēm quā ppter pe
nuriā nominū circūloq̄mur p illud com
plexū corpus aīatū. Qō vlterius diui
dit̄ p sensibile ⁊ insensibile. Sēsibile p̄t
capi dupliciter. s. actiue ⁊ passiue. Sen
sibl'e passiue dicit̄ qō ē aptū natū sētiri:
⁊ sic oē corpus ē sensibile: nō hoc mō
sumit̄ in pposito. Sensibile vo actiue
dicit̄ qō est aptū natū sētire: ⁊ sic ex cor-
pore aīato ⁊ illa dr̄ntia cōstituitur ani
mal. Rursus aīal diuidit̄ p rationale:

per irrationale: rationale autē additum animali constituit hominem. Quod autem animal rationale diuidatur per mortale et immortale non est secundum veritatem immo repugnat fidei catholice: sed hoc ponitur recitando opinionem porphirij et quorundam paganorum ponentium pluralitatem deorum: quos dicebāt esse animalia rationalia et immortalia ad distinctionē hominum qui sunt mortales. Et huius opinionis fuerunt quidam ponētes demones esse animalia corpore aerea: mēte rationalia: duratione eterna. Huius etiam opinionis fuerūt ponētes corpora celestia esse animata. Ponebāt enim intelligētias esse animas celorum: quosdā deos virtutis infinite. Que opinio a quibusdā imponitur phõ: licet false: secundum Aquilinū doctorem: scotum: in quolibetis: et. 14. disti. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia. 12. metaphisice ponit esse vnū deū oīm principem. Entia nolūt male regi: nec bonum pluralitas pncipatuum: vn⁹ ergo pnceps. et sic non sunt plures dij. Probat etiam 8. phisicorū. Potētiā infinitam non esse in magnitudine: sed pmum mouens quod potest esse virtutis infinite esse impartibile. nō ergo est animal seu corpus aniatum. ¶ Et si arguatur quod ipse videt ponere secūdo celi: et. xij. metaphice: celū esse animatum. Rñ. quod anima habet duplex officiū respectu corporis informandi: scilicet: et mouendi: quia est forma corporis: et corporis motrix. vbicunque ergo phus loquitur de anima celi: exponendū est scdm conditionē qua anima est motrix corporis et non forma. Et illa anima est intelligenda huic orbi coniuncta: vt propria motrix: et talis non est nisi vnica vnius ita quod coniungitur orbi in ratiōe motricis et non in ratione informātis.

¶ Diffinit vlterius auctor indiuiduū dicens quod est quod de vno solo predicatur vt sortes de seipso: et refertur ly quod ad pdicabile in cōmuni. Per hoc aūt quod pdicatur de vno solo differt a predicabili prope sumpto: quod pdicatur de pluribus. Ex hoc patet quod illud quod dicit aristotiles in predicamentis: quod a prima substantia nulla est predicatio. quia scilicet prima substantia vel indiuiduum non est predicabile prope sumptum: et ideo ab ipsa nulla est pdicatio prope sumpta predicabilis superioris de inferiori: licet bene eiusdem de seipso. ¶ Debet aūt intelligi diffini⁹ indiuidui de predicatōne vniuoca. Sortes aūt bn̄ predicatur de pluribus vocatis illo nomine: sed nō scdm vnam ratōnem: quia sola vox est ipis cōmunis: et nō aliquis conceptus sumptus scdm illud nomen. ¶ Et notandū quod indiuiduū vel singulare potest sumi: vel pro secunda intentione quam denotat singularitas: vel pro eo quod subest illi intētioni. s. pro sorte vel platone. Et secundum hoc multipliciter potest declarari diffinitio indiuidui: sicut dictum est de diffinitione generis. Item duplex est indiuiduum scilicet signatum et vagum. Indiuiduum signatum est quod importat vnum solum suppositum et determinate sumptum: vt sortes et hic homo. Indiuiduum vagū est quod designat vnum solū suppositū: licet sit indeterminatū nobis quid sit illud suppositum: vt aliquis homo. Termin⁹ enim cōmunis quantum est de se potest sumi pro suppositis vel natura. Signa vero vniuersalia vel particularia inuenta sūt ad denotandum terminum cōmunem: siue pro suppositis: particularia siquidem pro vno licet nobis vago et indeterminato vniuersalia vero pro multis. Exemplum quando terminus supponit pro suppositis: vt homo currit. Exemplum quādo sumitur pro natura: vt homo ē species.

Uide nunc arborem porphirij.

Ifferentia dicitur ⁊c.

Postq̄ auctor determināuit d̄ spē q̄ est secūdū p̄dicabile: h̄ ɔ̄n̄ter determīat de tercio p̄dicabilī.s.d̄ drn̄tia. p̄us aūt determīauit de spē q̄ d̄ drn̄tia: q: spēs p̄dicaṫ ī q̄d: drn̄tia v̄o ī q̄le Et diuidit drn̄tiā ī cōez ꝓp̄az: ⁊ magis ꝓp̄az: vt eligat illā de q̄ ītēdit: q̄ diuisio licet n̄ sit bimēbris: tn̄ ē reducibil' ad bimēbrē. Drn̄tia eī fac̄ differre vl' eēn̄tial'r vl' accn̄tal'r. Si accn̄taliṫ: hoc ē dupl'r: vl' p accn̄s sepabile vl' ī sepabile. Si p accn̄s sepabile: sicut sor. sedēs differt a se vl' ab alīo n̄ sedēte: sic est p̄m⁹ mod⁹. Si v̄o p accn̄s insepabl'e sic ē scd̄s mod⁹: vt sortes sim⁹ differt a platōe aq̄lo: si v̄o facit differre eēn̄tial'r sic ē terci⁹ modus qn̄ vnū differt ab alio drn̄tia specifica q̄ facit differre spē: sicut hō differt ab equo spē p rōnale. Prima drīa dr̄ cōis: q: tal' drn̄tia multū large sumiṫ: q̄ scz ē p accn̄s sepabile. Secūda eni dr̄ ꝓp̄a: q: magis accedit ad naturaz drie v̄e q̄ p̄cedēs. Tercia dr̄ magis ꝓpria q: facit differre eēn̄tialiṫ: alie v̄o n̄

Et notādū q̄ licet idē nō differat a seip̄o eēn̄tial'r: cum ꝯ omne ens sit vnū: id est a se indiuisū: ⁊ diuisū a quolibet alio idē tn̄ bn̄ differt a se accn̄tal'r s̄m q̄ nūc ē sub vno accn̄te nūc sub alio. ¶ Si arguaṫ q̄ drn̄tia ⁊ accidēs sūt distincta p̄dicabilia: ergo duo p̄mi mōi drn̄tie sūt male assignati: cū ptineāt ad p̄dicabile accn̄tis. R̄o. q̄ drn̄tia est predicabile distinctum ab accidente in tercia acceptiōe ⁊ non ī duab⁹ p̄mis. ¶ Diffinit g̊ auctor drn̄tiā tercio modo sūptū de q̄ ꝓ nūc intēdit di. q̄ drn̄tia ē q̊d p̄dicaṫ de plib⁹ drn̄tib⁹ spē ī eo q̄ q̄le: sicut sēsibile p̄dicaṫ de hoīe ⁊ de asino q̄ drn̄t spē: vt si q̄raṫ: q̄lis ē hō: ɔuenīēter respōdeṫ sensibilis: ⁊ de asino similiter. exēplū v̄o positū h̄ ab auctore: scz q̄ūo rōnale p̄dicaṫ de hoīe et d̄ dijs nō ē verū: vt declaratū fuit. c. p̄cedenti. exēploꝝ tn̄ nō req̄riṫ v̄ificatio. Ponuntur eni exēpla nō vt v̄a sint s; vt sentiāt addiscētes. p illd̄ q̊d intelligiṫ gen⁹ differētie ip̄ius scz p̄dicabile. Per hoc autē q̄ dr̄ de plībus drn̄tib⁹ spē excludiṫ drn̄tia cōstituēs spēm spēalissimā. Talis eni nō predicaṫ de pluribus drn̄tib⁹ specie: sed drn̄tia generalis que scz ɔstituit gen⁹ sicut sensibilitas constituit animal. De ista datur diffinitio hec: ⁊ ponitur in quale ad drn̄tiam gn̄is ⁊ spēi q̄ predicātur in quid. Predicatur autē in quale scd̄m porphirium q: habet rationem forme. Illud autē quod habet ratiōnem informātis seu determinātis habet rationē qualis. ⁊ tale est duplex: scz essentiale ⁊ accidentale scd̄m q̄ duplex est forma: scz eēn̄tialis ⁊ accidentalis. Differentia itaq̄ predicatur in quale essentiale: accidens vero in quale accidētale et ideo sibi non competit hec diffinitio.

Et notandū q differētia pōt sumi p secūda intentione vel eius fūdamēto et sm hoc pōt vario mō exponi hec diffinitio: vt dictū est ī diffinitione generis. ¶ Ponit vlterius auctor aliā diffinitionē differentie dicens q drñtia ē q̄ abūdat species a genere. Est eni forma vel realitas quam includit actualiter species vltra gen⁹: vt homo vltra sensibilitatem que cōstituit aīal includit rationabilitatē. Hec aūt diffinitio bene competit drñtie specifice. Et notm q licet genus cōtineat drñtias oppositas potētialiter. sicut materia est in potētia ad plures formas: non tamē cōtinet ipas actualiter: Sic eni animal continet potētialiter ratiōale et irrationale que ipm diuidūt et cōstituunt diuersas species sub aīali: et sic eadē drñtia est diuisiua et cōstitutiua: non eiusdē sed diuersoꝝ. Est eīn diuisiua generis et cōstitutiua specierū. Drñtia nanq adueniēs generi ↄstituit speciem: vn̄ ex aīali tanq ex materia: et ex ratiōali tanq ex forma cōstituitur homo: ꝑpter quod dicit Boeci⁹: q sola species diffinitur diffinitiōe. s. quiditatiua.: que indicat rei eēntiam: et datur per genus et drñiam: qz sola species specialissima vel subalterna habet gen⁹ et drñtias. Genus tamē generalissimū pōt diffiniri diffinitōne large sumpta: q̄ dicit descriptio vel diffinitio q̄d nomīs p quā exꝑmit l' notificat q̄d iptat p non

Notandū ad euidētiā predictorū: q est quedā opinio ponens q in rebus materialibus materia nō est ps quiditatis specifice que ꝓbatum qz. 5. metaphīce dicit q oēs partes diffinitōnis sūt forme. Item secūdo de anīa et alibi frequēter nominat philosophus formā q q̄d est rei. Sed hāc opinionē improbat doctor sbtilis scotus. 22. distin. tertij. sen. Est eīn cōtra philosophū. 7. metaphīce dicētē q materia est ps spēi. Spēm autē dico q q̄d erat esse. Itē. 8. metaphīce dicit q omnis diffinitio habet q̄d et q̄le: et hoc oportet esse vt materiā: illud vo vt formam. Materia ergo n̄ cōtracta p drñtiam indiuidualē absolute accepta et vlr: que ē ps potentialis illius cui⁹ ꝑtinet ad quiditatē specificā rei materialis. quod ꝓbatur tali rōne: qz res materiales. in sui essentia includūt causas intrinsecas: scz materiā et formā: ergo in earū diffinitione debet poni materia. Cōsequētia patet: qz diffinitio indicat totā q̄ditatē diffiniti siue eēntiam. Et tūc ad auctoritatem quādo dicit q oēs ꝑtes diffinitōnis sūt forme. Dico q nō sūt forme sibi inuicem cōparate: sed respectu diffiniti qz de ipō formaliter seu q̄ditatiue p̄dicātur. Est eīn quiditas forma totius et nō ꝑtis: et ideo q̄ spectant ad q̄ditatē dicūtur formaliter et q̄ditatiue p̄dicari. Ad aliā dico q forma dicit q̄ q̄d ē: non q̄n materia ↄcurrat. Sed hoc dicit appropꝑate eo q forma ē p̄ncipalior causa et cōpletiua diffinitōis et quiditatis. qz itaq forma ē p̄ncipalior in diffinitōne: qz etiam q̄ditas ē forma totius: hinc est q sepe diffinitio dicitur ratō formalis. Omnia etiā inclusa in diffinitione quiditatiua siue sint genera: siue differentie vsq ad ens inclusiue possunt dici formalitates vel quiditates. De hac materia vid 7. metaphi. Est insuꝑ quedā opinio ponēs cōceptū generis nō esse aliū a ↄceptu speciei. Vn̄ dicūt isti q genus et species siue differētia solū differunt penes modos seu rationes concipiendi eūdem conceptum. qz gen⁹ dicit essentiā subesse indeterminato et p modū determinabilis. Drñtia aūt dicit ipam sub ratōne determinātis et conducētis ad esse determinatū speciei. Et ꝓbat p phm. 7. metaphīce. Genus nihil ē preter eas q̄ sūt generis species. Itē in eodē. 7. dicit q drñtia ē tota suba rei: sed ista opinio nō est vera sm doctorē sbtilē Scotū: ibidē īꝓbat p Auicē. 5. metaphīce: vbi dicit q licet genus et drñtia predicent de toto. i. de specie p se: nō tamē significat totum p se. s. genus significat materiale et drñtia formale: vtrūq significat ꝑtes

Confirmat̃ qꝛ ꝯceptus gn̄is ē ali⁹ a cō=
ceptu differētie sicut māle ē extra forma
le. ꝙ est ali⁹ a ꝯceptu spēi sic ꝑtial' a to=
tali: qꝛ spēs essentialr̃ ꝛ formalit̃ inclu=
dit vtrunqꝫ. ꝓbat̃ an̄s qꝛ dr̄ia nō ꝑtici=
pat gen⁹ nec ecōuerso. Sūt em̄ omino
alterius rōnis cū genus includat dr̄ias
supiores nō aūt dr̄ia. Q̄ð ꝓbat̃: qꝛ ſm
pħm. 7. metapħice. O͞is diffinitio dat̃
per gen⁹ primū ꝛ dr̄ias intmedias vsqꝫ
ad vltima vel ꝑ genus ꝓximū ꝛ dr̄iam
vltimā specificā. Si p̊mo mō sequit̃ nu
gatio. Si enī dr̄ia inferior includit for
maliter supiorem includet om̄es intme
dias. Cū ꝙ oēs ponant̃ in diffinitōe idē
bis dicet̃. si 2° mō adhuc sequit̃ idem:
qꝛ gen⁹ ꝓximū includit suā differentiā
cōstitutiuā. Si ergo vltima dr̄ia eā in=
cludit sequit̃ ꝙ bis dicet̃. De quo ꝑam
plius vide. 2. dist. 4. sen. Scoti. Ex p̄=
dictis pꝫ ꝙ ꝯceptus gn̄is est ali⁹ a cō=
ceptu spēi. Et si queras quid determīa
te ꝯtinet̃ ꝑ genus ꝛ dr̄iaꝫ. R̄ꝫ. ꝙ ꝑ dif=
ferentiā ꝯtinet̃ vltim⁹ actus quo spēs ē
idem qð est completiue: Et ꝑ genus cō
tinet̃ potētiale respectu illi⁹ actus. hoc
declarat̃ sic qꝛ. 7. metha. dr̄ ꝙ sicut rō
idest diffinitio se hꝫ ad rem: sic ꝑtes dif
finitiōis ad ꝑtes rei. In spē aūt q̄ ꝓprie
diffinit̃ nō sunt nisi due ꝑ se ꝑtes essen=
tiales. s. act⁹ vltim⁹ quo spēs ē illð qð
est: ꝛ potentiale respectu illi⁹ actus vl=
timi. Differentia ergo vltima specifica
a qua est vnitas rei ꝛ diffinitiōis cōple=
tiue includit ꝑ se p̄cise de suo ꝑ se intel=
lectu actū vltimū in re que est cā vnitatꝫ
realis completa. Genus, aūt ꝓximū p̄ci
se includit ꝑ se ꝓximuꝫ potētiale respe=
ctu illius actus. Ne aūt habeam⁹ pone
re ꝯceptus gn̄is ꝛ differētie eē ficticios
oportet ꝙ eis corrn̄deāt aliqua in re di=
stincta ex natura rei circūscꝑta om̄i ope
ratione intellect⁹. Sed talis differētia
habet gradū scð͞m: qꝛ genus ꝛ dr̄ia pn̄t
sumi ab alia ꝛ alia re: si sint diuerse for=
me puta in homīe: ita ꝙ ab vna sumat̃
genus: ꝛ ab alia dr̄ia: vel possunt sumi
ab alia et alia realitate: puta si sit spēs
simplex vt albedo. Prīo mō dr̄ differē
tia realis. 2° mō x̄o dicit̃ differētia for=
malis: vtraqꝫ tn̄ ex natura rei. Ad pri=
mum in oppositum dico ꝙ scð͞a auctori
tas allegata truncat̃. Unde addit̃ in fi=
ne eius: aut si est: quid vt mā ē. Et hec
pars disiunctiue ē vera: vt declaratū ē.
Ad scð͞m dicendū ꝙ pħus nō intendit
ꝙ dr̄ia vltima sit tota substantia rei nisi
completiue: vt dictum est.

Propriū quadruplicit̃
dr̄ ꝛc̄. Postq̄ auctor determi
nauit de differētia que predi
catur in quale essentiale: hic cōsequen
ter detminat de ꝓprio qð p̄dicat̃ in q̄le
accidētale. Et pri⁹ determīat de ꝓprio
qð hꝫ causam necessariā: ꝛ ꝯsequit̃ na=
turā specificā q̄ꝫ de accidēte qð ꝯsequit̃
indiuiduū: ꝛ nō hꝫ cām necessariā in sb=
iecto. Ponunt̃ aūt quatuor mōi ꝓprij.
primo mō dicit̃ ꝓpriū qð inest soli spēi:
sꝫ no om̄i ꝯtento sub illa spē: vt eē me=
dicum inest soli homini: sꝫ nō om̄i indi
uiduo. Hoc aūt ē verꝫ de medicina acq̄=
sita ꝑ artem vel expientiaꝫ. Multa enī
aīalia vtunt̃ medicīa: vt sumendo her=
bas vel alia sibi vtilia ꝑ instinctū natu=
re. Scð͞o mō dicit̃ ꝓpriū qð inest om̄i:
sꝫ nō soli: hoc ē om̄i īdiuiduo alic⁹ spēi
vt eē bipedē ꝯuenit omni hōi ſm coēꝫ
cursum nat̃e sꝫ nō soli: qꝛ etiā auib⁹. Et
lꝫ aliq̄ hoīes nascant̃ soluꝫ cū vno pede
vel pl'ib⁹ hoc ē ꝑ accn̄s ex corruptiōe vl'
defectu: vl' ex supabūdātia materie. nec
est ex intentiōe ꝑticularis nat̃e: lꝫ nō sit
p̄ter intentū nat̃e vl'is. Tales enī defe=
ctus nō ꝑmittit de⁹ sine cā: vt enim ait
plato in thimeo. Nihil ē sub sole c⁹ or=
tum legittīa cā ꝛ rō nō p̄cesserit. Tertō
mō dicit̃ ꝓꝑum qð inest oī ꝛ soli sꝫ nō
sꝑ: vt canescere ꝯueuit hoī ꝛ om̄i ꝛ soli:
sed nō semꝑ: qꝛ nō nisi in senectute. Est
enī canicies q̄ddā accidēs hūano attri=
butum capiti: qꝛ homo inter cetera ani=
mantia ſm ꝓportionē corporis sui ma=
gis habet de cerebro. Cū igit̃ cerebrum
sit frigidissimū mēbꝝ aīalis: ī hūano ca=
pite pl⁹ erit de frigiditate q̄ ē cā canicies

Cauſat̄ enī ex ſupabundantia hūide frigiditatis. hoc aūt vnił̄r coutingit ī ſenectute: quia ſenes ſunt frigidi ⁊ humidi Et licet aliqui ſenes nō caneſcāt: habēt tamē aptitudinē: ⁊ ſi diu viuerēt reducerent̄ ad actū: licet eñi canes ⁊ aliqua animalia aliq̄n in pilis albeſcāt: hoc tñ̄ nō ꝓprie dicit̄ canicies: ſʒ dealbatio cū accidat in alijs membris a capite. Et iō dicendū eſt de iuuenibus quibꝰ hoc aliquādo accidit: quia hoc nō eſt in eis ex cōmuni concurſu nature: ſed ex aliq̄ accidenti. Quarto mō dicit̄ ꝓpriuʒ quod ineſt omni ſoli ⁊ ſemꝑ. vt riſibile eſt ꝓprie ꝓpriū homini: non ꝙ actu ſemꝑ rideant ſed quia eſt aptꝰ ad ridendū: licet aūt in homīe ſit aptitudo ad caneſcēdū vel ad ſciendū: nō tamē talis ſicut ad ridendū: qꝛ nō ita poteſt reduci ad actuʒ: vt pueri in infantia rident actu: non tñ̄ habent actualem ſciām vel caniciem de cōmuni curſu nature. hoc quarto modo ꝓpriū eſt vnū de quinqꝫ p̄dicabilibus. Et diffinit̄ ſic. ꝓprium ē ꝙ ſoli ineſt: et cōuerſum p̄dicat̄ de re: ⁊ nō indicat q̄d eſt eſſe rei. Ineſt enī ꝓprium ſoli ſpēi: ⁊ de ip̄a ꝯuertibil̄r predicat̄: vt oīs homo eſt riſibilis: ⁊ omne riſibile eſt homo: et nō indicat eſſentiā rei: ſicut diffinitio q̄ditatiua que dat̄ ꝑ genus ⁊ dr̄īam que ſunt de eſſentia ſpēi. Propria aūt paſſio nō eſt de diffinitōe quiditatiua alicꝰ que indicat rei eſſentiā. Et ideo bñ̄ pōt dici quiditas quia indicat quid eſt res. Ipſa enī rei entitas ſcḋm Sco. prima. q. quolibetoꝝ cōgrue dicit̄ eſſentia que ē ratio eſſendi. ſcḋm enī Augu. 7°. de trinitate quod eſt ſapiē ſape hoc eſt eſſentie eſſe. Eſſentia enī eſt in alio quo res habet eſſe. Eſſentiale autē dicit̄ quod per ſe includit̄ in eſſentia: quēadmodū cōpoſito reali materia ⁊ forma dicunt̄ ſibi eſſentialia. et in compoſito rōnis ſiue in ipſo diffinito genus et differētia dicunt̄ partes eſſentiales rōnis ſiue rei diffinite. Et tale eſſentiale diſtinguit̄ cōtra accidens ꝑ ſe ſicut ꝓprium: et accidens ꝑ accidens ſicut cōmune.

Et notandum ꝙ ꝓpriū hʒ rōnem cōmunis et proprij per cōpoſitionē ad diuerſa. Eſt eñi proprium ipſi ſpeciei cui ineſt ſoli et cōmune eſt ipſis indiuiduis reſpectu quoruʒ habet rōnem p̄dicabilis. Sunt aūt proprium ⁊ ſpecies diſtincta p̄dicabilia: lʒ enim vtrunqꝫ predicet̄ de indiuiduis. Species p̄dicatur de ip̄is in q̄d ⁊ eſſentialiter. Propriū in q̄le ⁊ accidental̄r.

[A]ccidens eſt quod ⁊c̄.

Poſtq̄ auctor determinauit ſupius de ꝓprio: Hic ꝯſeq̄nter determinat de accidente qḋ nō ineſt cōuertibiliter. Ad cuiꝰ euidentiā ē notandum ꝙ accidens pōt capi duplicit̄. Vno mō ꝓ omni illo q̄ nō eſt de diffinitiōe quiditatiua alicuiꝰ: ⁊ ſic nō ſumitur in ꝓpoſito. Propriū enī hoc modo eſt accidēs cū nō ſit de rōne quiditatiua ſ. ſpēi. Alio° ſumit̄ accñs ꝓ eo ꝙ accidētaliter ꝑficit illud qḋ exiſtit in ſe ꝑfectū: nec ſic accidēs neceſſario ꝯſequit̄ ſubiectum: ſʒ ineſt rei ꝯtingenter. ⁊ ſic ſumit̄ in ꝓpoſito: Et ſic eſt diſtinctū p̄dicabile a ꝓprio. Eſt aūt eius diffinitio hȝ aſſignata a porphirio. alie ꝟo diffinitiōes cōſequētes ſunt Ariſto. quaꝝ prima eſt hec. accidēs eſt qḋ nec ē genꝰ: nec ſpēs nec dr̄īa: nec ꝓpriū: ineſt autē rei: in q̄ diffinit̄ accidēs ꝑ cōpoſitiōeʒ ad alia p̄dicabilia. Accidēs eñi nō eſt genꝰ: nec ſpēs: nec dr̄īa cū illa eſſential̄r p̄dicent̄ de ſubā: accidēs aūt nō. nec ē ꝓpriū qḋ ꝑ ſe ineſt ſubiecto: cū p̄ncipia eiꝰ intrinſeca neceſſario ꝯſequat̄. Sed accidens hic diffinitū ineſt cōtingenter rei cuius eſt accidens.

Et notādū ꝙ illud quod hic dicit̄: ꝙ accidens nec ē genꝰ nec ſpecies ⁊c̄. intelligit̄ ꝑ cōpoſitioneʒ ad illud cuius ē accidēs. Reſpectu enī ſuoꝝ inferioꝝ accidens bene eſt genus ſicut color eſt genus ad albedinem ⁊ nigredinem. Scḋa diffinitio Ariſt. eſt ꝙ accidēs eſt qḋ ꝯtingit eidem ineſſe ⁊ nō ineſſe: que quaſi eſt eadē cū illa que dat̄ a porphirio. Unde illa que datur a por

phirio videt esse accepta ab Aristo. licz sub alijs verbis ponat. nec tñ auctor est nugatorius: quia has diffinitiones recitat tanq̄ a diuersis editas.

Sed contra predicta arguit tripl'r Primo mo sic. diffinitio acidentis ꝯuenit alijs a diffinito. ergo nõ est bona ꝯña est nota. ꝓbat antecedens d̃ anima rõnali que adest corpori ꝛ abest p̃ter eius corruptionez. Item videtur ꝙ accidẽs non sit p̃dicabile vel vniuersale: q2 accidẽs est hic ꝛ nunc. g̊ nõ est vniuersale. añs est notũ: ꝓbat cõsequẽtia quia vl'e est vbiq3 ꝛ semp ex p̊mo posterioꝝ. Itez mors ꝛ cõbustio sũt accñntia ꝛ tñ nõ possunt adesse subictõ p̃ter eius corruptiõem. R°. ad primã ꝛ dico ꝙ aĩa licet sepata a corpore remaneat forma mixti ẜm Sco. 2. di. 4. señ. tamẽ nõ remanet inesse ꝑfecto ꝛ quieto Nullũ eñ corpus mixtũ aĩale h3 simpliciter esse ꝑfectũ ꝛ quietũ recedente aĩa: imo est statim in ꝯtinua tẽdẽtia ad resolutionẽ sui ad elemẽta: quia qualitates generãtes talem formã mixti sub corruptione ẜm illũ gradum ẜm quem consequunt eam inesse ꝑfecto ꝛ quieto. Anima etiã nõ inest corpori sicut forma accidentalis: cum ex ipsa ꝛ corpore ꝯstituat vnũ ens ꝑ se: nõ aũt ex subiecto ꝛ accidente. Ad scdm dicit ꝙ vniuersale nõ dicitur esse vbiq3 ꝛ semp positiue: ita ꝙ sit in quolib3 loco ꝛ tꝑe. sed dicitur esse vbiq3 negatiue: quia nõ determinat sibi locũ nec tempus: ꝛ sic añs in cõmuni bene est vbiq3 ꝛ semꝑ. Ad tertiũ posset dici ꝙ mors ꝛ combustio nõ sunt ꝓp̊e accidentia: vt hic sumit accidens. Accñs eñ in ꝓposito vt p̃missum est d̃r qd̊ ꝑficit accidental'r illud qd̊ existit in se ꝑfectum. Mors aũt et combustio non sunt hmõi: quia cum sunt corruptiões nõ sũt entia positiue: sed sunt p̃uatiões entis. Aliter põt dici ꝙ l3 mors nõ possit subiecto adesse p̃ter subiecti corruptionem bene tamẽ abest absq3 subiecti corruptione: vnde accidẽs d̃r qd̊ adest ꝛ cui⁹ p̃sentia subiectũ nõ ꝯstituit: vel quod abest p̃ter subiecti corruptionem: ꝛ cuius abũdantia subiectũ nõ destruit: ita ꝙ ly p̃ter cõstruit cũ abest: ꝛ nõ cũ ly adest.

Consequenter auctor diuidit accidens q2 quodda3 ẽ sepabile ꝙ vic3 h3 cãm variabilẽ ĩ subiecto: vt albedo vel sedere in homĩe. qd̊ quidem dicitur sepabile non ꝙ remaneat separatũ a subiecto. accidens eñ nõ potest manere sine subiecto naturaliter: lic3 bene ṽtute diuina: sicut in sacramẽto altaris remanet albedo sapor ꝛ q̃ntitas panis: substãtia pãis nõ remanẽte. Sed d̃r sepabile quia de facile põt corrumpi subiecto remanẽte. Accidẽs ṽo insepabile d̃r quod de facile non põt separari a subiecto: quia habet causam in subiecto firmã ꝛ radicatã: vt nigredo in coruo. Coruus enĩ est complexionis calide: quia calor intensus adurit humiditatem ꝛ causat nigredinẽ. et si arguas ꝙ ponere accidens insepabile repugnat diffinitiõi accidẽtis in qua d̃r ꝙ accidens est qd̊ adest ꝛ abest p̃ter subiecti corruptionẽ. Respondet porphirius ꝙ nigredo separat a coruo per intellectu3 dicens ꝙ coruus potest intelligi albus et ethiops nitens candore. Sed contra Intellectus semꝑ ẽ veroꝝ ẜm Arist. 3. de aĩa. Si ergo nõ põt nigredo separari a coruo nõ poterit intelligi albus. Respõdetur ad istud ꝙ coruus d̃r posse intelligi albus: q2 põt natura corui intelligi nõ cointellecta nigredine. S3 ista responsio nõ satisfacit: q2 sic etiam põt intelligi subiectũ non cointellecta ꝓpria passiõe: cũ nõ sit d̃ eius quiditate vl' essentia: ꝛ sic quo ad hoc nõ esset dr̃ña inter accidẽs ĩsepabile ꝛ ꝓpriã passioẽn. Dico g̊ ꝙ coruus põt intelligi alb⁹: nec intellect⁹ erit falsus q2 nõ implicat ꝯdictionẽ coruũ esse albũ. Añ accñs nõ d̃r insepabile: q2 nullo° possit separi: s3 q2 nõ facil'r sepat. Poss3 eñ tolli illa intẽsio calorꝭ q̃ ẽ cã nigredĩs a coruo ꝛ tñ remaneret coru⁹. Añ ponũt q̃dã ꝙ si oua corui vncta sãguĩe anserꝭ ponerẽt ĩ lo° frigido: ꝛ ibi fouerent a coruo inď gene

paretur corui albi: nō sic de ꝓpria passione: implicat enī cōtradictionē scōm scotū. 2. dist. 4. sen. subiectū esse sine ꝓpria passione. q꞉ tunc conclusio demōstratōnis in q̄ p̄dicat passio de subiecto eēt cōtingens: ⁊ tūc scientia nō esset de necessarijs et impossibilibus aliter se habere Quod ē falsū ex p̄mo posterioꝝ.

Sed contra hoc arguit dupliciter: primo modo sic. Subiectū est p̄us ꝓp̄a passione cū ip̄a oriatur a p̄ncipijs eius essentialibus: ergo pōt eē sine ea. Probat cōsequētia: q꞉ pri⁹ pōt esse sine posteriori. Item subiectū est causa extrinseca passionis: ergo pōt eē sine ea. Probat consequentia: q꞉ d̄s p̄t supplere causalitatem cuiuscunq꞉ cause extrinsece. R°. ad primum qñ dicit ꝙ p̄us pōt eē sine posteriori. Dico ꝙ verū est quādo eoꝝ nulla ē ꝯnexio necessaria ſm scotuz. 2. di. 3. sē. Subiecti aūt et ꝓp̄e passiōis est necessaria cōnexio cū ip̄a oriat a p̄ncipijs intrīsecis subiecti. Unde sicut subiectū nō p̄t esse sine suis principijs eēntialibus: sic non pōt esse sine sua ꝓp̄a passione q̄ huiusmōi p̄ncipia necessario consequitur.

¶ Ad secūdū p idem dico ꝙ de⁹ potest supplere causalitatē cuiuscūq꞉ cause extrinsece qñ effect⁹ ñ seq̄t necc̄rio talez cāz

¶ Diuidit vlterius auctor accñs in cōe: et ꝓpriū. Accñs cōe: sicut albedo in cōmuni: ꝓpriū vero sicut albedo sortis vel eius simitas: ⁊ accidens ꝓpriū hoc mō dicitur ꝓprium indiuidui. Est autē alia diuisio accidentis in accidens cōmune: qd̄ dr̄ accidens p accñs: q꞉ vicz non habet causā necessariā in subiecto: ⁊ ī accidens ꝓpriū subiecti qd̄ dicitur accidēs per se. ⁊ sic accñs cōmune distinguitur cōtra ꝓpriam passionem: accñs cōmūe hoc mō est p̄dicabile distinctū ab accidente proprio.

Ommune est. ⁊c̄.

Hic auctor cōpat p̄dicablia adinuicem. Et primo dicit ꝙ oīa p̄dicabilia in hoc cōueniūt ꝙ p̄dicantur de pluribus. Deinde ponit quō differunt adinuicem. Et primo cōpat genus ad alia dicēs ꝙ in hoc differt ab alijs. q꞉ p̄dicatur essentialiter et ī quid de pluribus q̄ȝ alia que sub ip̄o continētur. Cōsequēter cōpat drñtiā ad alia dicēs ꝙ drñtia differt a genere. Genus enī p̄dicatur in quid: drñtia vero in quale. Itē differt a specie et ꝓp̄o. q꞉ p̄dicat de pluribus drñtibus sp̄ē: illa autē nō. Itē differt ab accñte. q꞉ accñs suscipit magis et minus: drñtia aūt non: de quo magis videbit in p̄dicamētis.

¶ Si querat quare auctor h̄ p̄mo agit de drñtia q̄ȝ de sp̄ē: cū in p̄ceden. fecerit oppositum. Respōdeo ꝙ h̄ agit de drñtia: q꞉ genus et differētia sunt p̄ncipia sp̄ēi Principiū aūt est prius p̄cipiato. In p̄ceden. vero post genus tractauit de sp̄ē q꞉ genus et sp̄ēs sūt correlatiua q̄ ex se mutuo cognoscūtur. Est aūt cōmūe sp̄ēi et drñtie scōm porphirium semp adesse his que eoꝝ naturā pticipant. Sortes enī semp est homo: et semp rationalis. Ex quo patet ꝙ nullo homīe exñte ista est vera: sortes est hō: scōm enī doctorē Aquilinum. s. Scotū. xxij. dist. 3. sen. p̄dicatio supioris de inferiori est vera: licet inferius nō existat. Cuius ratō ē: q꞉ supius est de eēntia inferioris: ⁊ sic ipsorū necessaria est habitudo: ⁊ ideo cōcepto sorte concipitur homo siue sit siue nō Uñ nō sequitur: sortes est hō: g̃ sortes est. q꞉ ab est tercio adiacente ad est secūdum adiacens nō valet cōsequētia: nisi in p̄dicationibus accidētalibus. Insup cōpat auctor speciē ad alia p̄dicablia dicens ꝙ species differt a genere: q꞉ genus cōtinet species suas sicut totū vniuersale ptes subiunctiuas: et nō continetur ab eis: supple hoc mō: bñ tamen continet ab eis sicut ptes eēntiales continent a toto eēntiali: cum supiora sint de esse inferioꝝ: vt dictū est in p̄cedentibus. Differt etiā species a drñtia: cū ex pluribus differrētijs possit fieri vnum ⁊ nō ex pluribus speciebus. Omes enim drñtie collaterales cōtinētur in eadem

specie: vt corporeũ animatũ sensibile rationale in hoĩe. Et si arguat̃ ꝙ ex duobus existẽtib⁹ actu nõ fit vnũ p se ex .7° metaphice. differẽtie vero habẽt rõem act⁹ ⁊ forme. R°. ꝙ verũ est q̃ndo sunt in actibus vltimatis et nõ carẽt pfectiori actualitate: sed sic nõ est in ꝓposito: qr differẽtie p̄ores sunt potentiales respectu vltime differẽtie: sicut materia p̄ma cũ omibus formis p̄cedentib⁹ ẽ potentiale respectu vltime forme p quã p̄ncipaliter est esse cõpletiuũ totius compositi ꝑm Sco. doctorẽ subtilẽ .ij. dist. 4. sen. Nõ sic aũt ex duab⁹ sp̄ebus que habent esse in actu cõpleto fit tertia sp̄es: bene tamẽ duo indiuidua diuersarũ specierũ cõcurrũt ad generatiõem alteri⁹ indiuidui: vt ex cõmixtiõe pticlaris eque cũ asino generat̃ mulus. Nõ tñ̃ cõstitu it mulus essentialr̃ ex illis duabus speciebus. sed est tertia sp̄es distincta ab ip̄is Et si arguas ꝙ generãs debet assimilari generato ꝗ equus generans ⁊ mulus generat⁹ sunt siles in specie. R°. ꝙ inter generãs ⁊ generatũ aliq̃n est silitudo formalis et in forma specifica: vt int̃ hominẽ generantẽ ⁊ hominẽ generatũ: vbi. s. est generatio vniuoca aliquando vero in forma cõmuniori. vt in ꝓposito Equus generat mulũ quibus forte est aliqd̃ genus cõmune: puta iumentũ vel aliqd̃ tale i quo ꝯueniũt. vt dic̃ Aristo. 7°. metaphice. aliq̃n aũt inter generãs et generatũ est tm̃ silitudo virtualis: videlicet generãs habet in se virtualiter tantũ formã quã ꝓducit ⁊ nõ formalit̃: vt cũ sol generat calorẽ in medio. Species aũt differt a ꝓprio qr sp̄es est prior natura in propria passione.

Ubi sciendũ. ꝙ prius nã aliq̃n dr̃ a quo aliud dependet: posterius vero natura qd̃ dependet ab alio: qr ꝗ ꝓpria passio depẽdet a subiecto: ideo subiectũ naturalr̃ est pri⁹ propria passione siue ꝓprio: nõ tamẽ ẽ p̄us tp̄e cum sint idẽ realr̃ nec separant̃ generatiõe nec corruptiõe. ꝙ etiã sp̄es ⁊ proprũ differãt: ꝓbat auc. quia eorũ termini siue diffinitiones drñt. Dicit̃ aũt diffinitio termin⁹ p quandã silitudinẽ. qr sicut terminus termĩat rem cui⁹ est terminus ⁊ includit totã essentiã ip̄ius: sic diffinitio claudit totam substantiã illi⁹ c⁹ ẽ diffinitio. Drt etiã sp̄es ab accidẽte qr sp̄es p̄dicat̃ in q̃d: accñs ꝟo in q̃le

Circa ꝙ notãdũ. ꝙ accñs bene p̄dicatur in quid de suis inferiorib⁹: vt color de albedine sed dr̃ p̄dicari in quale de illis quorũ est accidens. Dicit̃ etiã accidẽs p̄dicari in quo mõ se habet: sicut in p̄dicamẽto relatiõis. vt si querat̃ q̃o se hꝫ sor. ad platonem? R̃ñdet̃ sicut pater ad filiũ. Drt etiã sp̄es ab accñte: qr est p̄or nãlr̃ ipso. ¶ Demũ compat auc. ꝓpriũ ad accñs. De differẽtia eni ꝓprij a genere: ⁊ sp̄ẽ et drñia satis dictũ est in p̄cedentibus. Differt aũt ꝓpriũ ab accidẽte: qr ꝓpriũ de vna sola sp̄ẽ p̄dicat̃: accidẽs vero de pluribus sp̄ẽb⁹. Item accñs pri⁹ inẽ indiuiduis ⁊ posteri⁹ generib⁹ ⁊ sp̄ẽb⁹. Nõ eni hõ vel aĩal currit: nisi qr sor. vel plato currit. ꝓpriũ vero p pri⁹ inẽ sp̄ẽi: et p sp̄ẽm inest indiuiduis. vnde risibilitas prius inest homini accipiẽdo in esse primo: p eo qd̃ inest alicui ꝑm ꝙ ip̄m. seu p rõeꝫ ꝓp̄ã ⁊ ñ p aliđ sꝫ alijs p ip̄m. Sorti aũt nõ inest p̄mo qr nõ inest ei in quantũ sor. sed in quantũ hõ. Iteꝫ gen⁹ sp̄es drñia ⁊ ꝓprium vniuoce p̄dicant̃. Accidẽs eñ ꝟo nõ p̄dicat̃ vniuoce sed denomĩatiue. ¶ Ad cui⁹ euidentiã sciendum ꝙ p̄dicatio vniuoca est p̄dicatio per se: denomĩatiua vero stricte sumpta est p̄dicatio p accidẽs. ¶ Notandi sunt modi dicendi p se de quib⁹ agit Arist. primo posteriorũ. Prim⁹ modus est q̃n diffinitio vel ps diffinitionis p̄dicat̃ de diffinito: vt homo ẽ aĩal rõnale. Secundus modus est quãdo ꝓpria passio predicat̃ de subiecto: vt homo est risibilis. Terti⁹ non est modus p̄dicandi: sꝫ essendi ꝑm Sco. in ꝓlogo p̄. sen. q̃one de praxi. Uñ hoc mõ aliqđ dr̃ esse p se. i. solitarie. Quart⁹ modus ẽ q̃n in subõ includit̃ ꝓxima rõ inherẽtie p̄dicati: lꝫ nõ

necessaria inherētia vt voluntas vult ꝛ calidū calefacit. Iste em̄ licꝫ sint ꝯtingentes tn̄ sunt inmediate. Iste modus assignatur sic a Scoto. 7. dist. 3. sen̄. licet ab alijs aliter ponatur.

Notandum ꝙ s̄m eundē doctorem ibidē: Drn̄a ē inter vniuocū ꝛ vniuoce p̄dicari. Uniuocū em̄ p̄dicatū dr̄ cuius ꝯceptus est in se vnus. Et hoc mō albū dictū de ligno ꝛ lapide est p̄dicatū vniuocū: ꝛ talis p̄dicatio est denominatiua. Uniuoce vero p̄dicari est qn̄ rō seu diffinitio predicati includitur ī diffinitiōe subiecti: sic nō p̄dicatur album de lapide qꝛ rō eius nō includitur in rōne lapidis. Predicatio igitur vniuoca ꝓp̄e est p̄dicatio essentialis seu ī p̄mo mō dicendi p se. Et sepe a doctore subtili vocatur predicatio formalis: quia predicatum est de rōne formali seu diffinitiōe quiditatiua subiecti. Et sic gen⁹ sp̄es et drn̄a p̄dicantur de his ī quib⁹ essentialiter cōtinentur. Sic aūt sumendo p̄dicari vniuoce ꝓpriū nō p̄dicatur vniuoce cū nō sit de diffinitiōe q̄ditatiua illi⁹ cui⁹ ē propriū. Qꝛ aūt hoc dicit Petrus hispan⁹ pōt dici p̄dicari vniuoce magis large sumendo p̄dicationem vniuocā: qꝛ vicꝫ nō est accn̄s p accn̄s: sed inest subiecto necessario ꝛ in scd̄o mō dicēdi p se: rum qꝛ licꝫ nō ꝯtineatur in subiecto suo essentialiter ꝯtinetur tn̄ virtualiter: tū seu formaliter etiā qꝛ sepe proprie passiōes ponuntur in diffinitiōib⁹ loco drn̄iarum essentialium: q̄ plerūqꝫ nos latent: quas circūloqmur p ipas passiones. Predicatio denoīatiua dicitur illa in qua p̄dicatū dr̄ inesse subiecto ī quadā adiacētia siue formali inherentia p quā formā subiectū denoīatur: vt hō dicitur albus ab albedine. Et ista ꝓprie dr̄ p̄dicatio p accn̄s: ꝛ hoc tripliciter: vt habetur p̄mo posteriorum. aliquādo em̄ accidens p̄dicatur de subiecto: vel subiectū de accn̄te: aut accn̄s de accidēte. ꝛ ad hanc pōt reduci p̄dicatio scd̄e intentiōis ī cōcreto de suo fundamēto: vt aīal est vniuersale: vel aīal est genus. pōt etiam reduci p̄dicatio fundamēti de intentiōe: vt dicendo nomē est vox: vel gen⁹ est qd̄ p̄dicatur. i. intentio attributa ei ꝙ p̄dicatur seu denominās id qd̄ p̄dicatur. Large aūt extenditur p̄dicatio denomīatiua ad accidens sumptum ꝓ eo qd̄ est extraneum a rōne alicui⁹: cuiusmodi ē p̄dicatio generis d̄ drn̄ia ꝛ ecōuerso. ꝛ idem dr̄ de subiecto ꝛ ꝓpria passiōe: sicut etiā dicit doctor subtilis. 12. dist. ij. sen̄. ꝛ. q. quolibetorum. Nō solū est p̄dicatio denoīatiua accidētis ad subiectū: sed etiā forme ad subiectū ꝓprie nature. vnde ista est denomīatiua ꝛ in p̄mo mō dicēdi p se. hō est animat⁹: licꝫ ista sit p accidēs. Corp⁹ est animatū. Predicatio etiā denoīatīa aliqn̄ ab eodem doctore Scoto vocatur p̄dicatio formalis. Un̄. 5. di. p̄. sen̄. dicit ꝙ adiectiua verba ꝛ ꝑticipia p̄dicantur formaliter: qꝛ significāt formā p modum informantis: iō denoīatiue dr̄ d̄ subiecto

Declarat ꝯn̄ter auct. quid sit p̄dicari equiuoce di. ꝙ p̄dicari equiuoce est predicari vno nomie ꝛ diuersis rōnib⁹ sumptis s̄m illud nomē. vt canis vno nomine p̄dicatur d̄ aīali latrabili pisce marino et celesti sydere. Nō tn̄ dicit aliquā rationē seu diffinitōem aut ꝯceptū ip̄is cōmunē. Dicit etiā ꝙ ens nō p̄dicatur vniuoce de substātia ꝛ accidēte: sꝫ equiuoce: qꝛ s̄m diuersas rōnes. qꝛ rō entis s̄m ꝙ dr̄ de suba ē ens p se: scd̄m vero ꝙ dr̄ de accn̄te ē ens in alio. Sequēdo opiniōes doctoris subtilis oppositū ē dōm: vt dictum ē in p̄cedēti ca⁹. de gn̄e. Nec ratō auct. cogit. Eodem em̄ mō posset ꝓbari aīal dici equiuoce de hoīe ꝛ de equo arguēdo vicꝫ: ꝙ rō aīalis s̄m ꝙ dr̄ de homine ē aīal rōnale: ꝛ s̄m ꝙ dr̄ de equo est aīal irrōnale. Dico ergo ꝙ sic ꝯceptus aīalis q̄ dr̄ de hoīe ꝛ de equo abstrahit a rōnalitate ꝛ irrōnalitate: sicut ꝯcept⁹ entis q̄ dr̄ de suba ꝛ accn̄te abstrahit ab esse p se ꝛ abesse in alio: nec hoc nec illud includit: sꝫ ē indn̄s ad vtrūqꝫ. Est aūt alia p̄dicatio q̄ vtunt theologi in diuinis que dicitur identica.

Ad cuius euidentiā sciendū ꝙ essentiale ī diuinis s̄m doctorē subtilē Sco.

prima.q.quolibetoꝝ nõ distinguit̃ ꝯtra accidentale eo mõ quo sumit̃ a phĩs. de quo dictũ est ca. de ꝓprio: sꝫ distinguit̃ contra notionale: vñ quia essentia diuina ẽ vna numero in tribus ꝑsonis illud dicit̃ essentiale quod ẽ simile essentie in modo predicandi et cõmunitate reali. Et sic illa dicunt̃ essentialia que sũt cõmunia tribus personis: vt potentia sapientia bonitas: ⁊ sic de alijs. Notionalia vero dicunt̃ illa per que notificat̃ distinctio ꝑsonarũ diuinaꝝ: vt paternitas filiatio spiratio. ⁊ sic ð alijs. Et talia nõ sunt cõmunia tribus ꝑsonis. Ipsa autẽ essentialia sunt formaliter infinita. Notionalia autẽ nõ sunt infinita nisi rõne ideptitatis cum essentia. Predicatio ergo abstracti de abstracto vbi vnũ extremum vel ambo sunt infinita ẽ vera identice: vt sapientia est bonitas vel paternitas: quia infinitum identificat sibi q̃dcunq; cõmuni compossibile. Quod sic ꝓbatur: quia infinitũ non est componibile. Omne enim quod potest cum aliq̃ componi potest esse pars: ⁊ ꝑ ꝯsequens excedi: quia totum est maius sua parte. Nõ esset autẽ omĩno incomponibile ad aliquod componibile sibi in eodem supposito sed non esset omnino idẽ sibi: q2 tũc esset ibi aliqua compositio saltem actus ⁊ potentie. Infinitũ ergo identificat sibi quodcũq; cõpossibile. Ista autẽ paternitas ẽ filiatio: nõ est vera identice: quia neutrũ est formaliter infinitũ: de q̊ magis habet videri in theologia.

De predicamentis

D cognoscendum ⁊c̃.

Hic determinat auctor de p̃dicamentis: vbi sciendũ ꝙ p̃dicamẽtũ p̃t sumi dupliciter. vno mõ ꝓ gñe gñalissimo cuiuscunq; p̃dicamenti. Alio mõ ꝓ tota coordinatõe p̃dicabiliũ ꝭm sub et supra.

Notandũ vlteriꝰ ꝙ metaphisicus tractat de p̃dicamentis in quantũ sunt quedã entia: logicꝰ vo in q̃ntũ fundãt scdãs intentiões: cuiusmodi sunt subici ⁊ predicari. Ad declarationem aũt p̃dicamentoꝝ p̃mittit tres diffinitiões: duas diuisiones: ⁊ duas regulas: que dicunt̃ antep̃dicamẽta. Est autẽ antep̃dicamentũ quedã noticia valens ad cognitionẽ predicamẽtoꝝ habẽdã. Premittitit diffinitõꝫ eq̃uocoꝝ di.

¶ Equiuoca dicunt̃ quoꝝ nomẽ solũ cõmune est: ⁊ ꝭm illud nomẽ ratio substãtie est diuersa: vt canis est equiuocũ ad canem latrabilem piscem marinũ ⁊ celeste sydus: quia solũ nomen est eis cõmune: nõ aũt ꝯueniũt in aliqua diffinitione sumpta ꝭm illud nomẽ canis: licꝫ bene cõueniãt in diffinitõe corporis: ⁊ iõ nõ tanter dicit̃ ꝭm illud nomen.

Notandũ insuꝑ ꝙ duplex est equiuocũ: videlicꝫ equiuocũ equiuocãs: ⁊ equiuocũ ad equiuocatũ. Equiuocũ equiuocãs est dictio eq̃uoce plura importans. Equiuocũ equiuocatũ sunt ip̃e res equiuoce importate: ꝭm quosdam hic diffiniunt̃ equiuoca equiuocata nõ equiuocantia: sed oppositum videt̃ veriꝰ: quia diffinitio nõ est rerum sed nominũ. Unde. 4. metaphĩce dicit̃ ꝙ rõ quã significat nomẽ est diffinitio. ponit̃ aũt equiuoca dicunt̃ nõ equiuoca sunt: quia hoc mõ sepe Aris. loquit̃ ꝭm opinionẽ antiquoꝝ doctoꝝ. Equiuoca ergo dicunt̃. s. a doctoribꝰ antiquis: et ponit̃ equiuoca in plurali nũero ad denotandũ pl'alitatẽ huiusmõi eq̃uocoꝝ. Item equiuocans est duplex. s. a casu ⁊ a cõsilio. Equiuocũ a casu est dictio plura eque significãs p̃mo vt canis. Equiuocũ a ꝯsilio ẽ analogũ: qḋ ꝭt vnũ ꝑ cõpositiõeꝫ ad aliud: vt aĩal significat aĩal pictũ ꝑ cõpositiõeꝫ ad aĩal viuum. Ubi

Sciendũ ꝙ analogũ ñ ẽ mediũ int̃ vniuocũ ⁊ eq̃uocũ: cũ ip̃a sint ĩmediata: vt ptꝫ ex rõnibꝰ ip̃orum. Omẽ eñ analogũ ẽ vniuocũ vl' eq̃uocuꝫ Uñ q̃dam analoga sunt equiuoca: vt animal est analogũ et equiuocum ad aĩal viuũ: et ad aĩal pictũ. Quedã vero sunt vniuoca: vt ens ẽ vniuocũ ad deũ ⁊ creaturã subãm ⁊ accñs: vt diffuse declarat

doctor subtilis Scotus.di.3.et.8.p̃.sẽ.
licet sit analogon ad ip̃a:cũ accñs habe
at attributionẽ ad substãtiã: ⁊ creaturã
ad deum:vñ licet attributio sola nõ po
nat vnitatẽ vniuocatõnis:q: vnitas at=
tributionis minor est vnitate vniuocatõ
nis. Minor aũt vnitas nõ arguit maio=
rem:tamen minor vnitas p̃t stare cũ ma
iore:sicut que suntvnum specie:sũt vnũ
genere:licet vnitas generis sit minor vni
tate speciei. Hoc patet ꝑ phm.x. meta:
vbi ponit ordinẽ essentialem inter speci
es eiusdẽ generis. q: ibi vult ꝙ in quo
libet genere est vnũ qð est mẽsura alio=
rum. Mensurata aũt habent ordinẽ es=
sentialẽ ad mẽsurã: ⁊ tamẽ nõ obstante
tali attributõne nullus negat cõceptuz
generis esse vnum.

Sciendũ vlterius ꝙ in diffinitõne equiuocoꝝ nomẽ non su=
mitur ꝓut distinguitur ab alijs ꝑtibus
oratõnis: cum equocatio et vniuocatio
non solũ reperiãtur in nomĩe sed etiam
in verbo:sed sumit̃ ibi nomẽ ꝓ dictõne

Notandũ ꝙ substantia potest capi dupliciter ſm Aristo.5.
metaphice. Uno mõ ꝓut substat accñti
bus:et sic est p̃dicamentũ distinctum ab
accidẽtibus:et sic nõ sumitur ĩ ꝓposito
cum equiuocatio reperiat̃ in accñtibus.
Alio modo substantia sumitur ꝓ quali
bet rei essentia seu quiditate: ⁊ sic sumit̃
in ꝓposito. Ratio etiam in ꝓposito su=
mitur ꝓ conceptu vel diffinitione. Un=
de ratio substantie dicitur cõceptus vel
diffinitio essentie.

Onsequenter auctor ponit diffi
nitionẽ vniuocorum: dicens ꝙ
vniuoca dicũtur quoꝝ nomẽ cõe
est: ⁊ scðm illud nomẽ ratio substãtie ẽ
eadem: vt hoc nomen animal ẽ vniuocũ
ad hominẽ ⁊ equũ: q: eius rõ siue diffi=
nitio.s.substantia corporea animata sen
sibilis ip̃is cõuenit. Et patent omnia q̃
ponũtur in diffinitõne vniuocorũ per ea
que p̃dicta sũt de diffinitõne equocorũ.

Deinde ponit diffinitionẽ denomĩa=
tiuoꝝ dicens ꝙ denomĩatiua dicuntur
quecunqȝ ab aliquo solo casu differẽti=
sunt: et scðm illud nomen habẽt appel=
lationem: vt a fortitudine fortis: ab al=
bedine albus.

Notandũ circa illud ꝙ denomĩati ua sunt concreta: ⁊ sunt
duplicia: quedam ĩ generibꝰ accidẽtiuz:
⁊ quedã in genere substãtie. Concretuz
in generibus accidẽtiũ dicit̃ quod impꝑ=
tat subiectũ cũ accidẽte: vt album. Ab=
stractum vo importat soluz accidẽs: vt
albedo. Concretũ vero in genere subie
scðm Scotum.5.disti.p̃.sen. importat
naturam cũ supposito: vt homo. Abstra
ctum vo importat p̃cise ip̃am naturam
vt humanitas. Denominatiua igit̃ id ẽ
ꝯcreta differũt ab aliquo.i.ab abstracto
a parte vocis solo casu .i. sola cadentia
seu finali terminatõne vocis: cũ conue=
niat in p̃ncipio ipsius vocis: vel scðm sco
tum.xj.di.2.sen.drñt solo casu. q: con=
cretum importat cadentiam vel depen=
dentiã accidẽtis ad subiectum vl' forme
ad suppositum quod denominat. Non
aũt abstractũ. Et ista drñtia est in modo
significandi.

Notandũ etiã ꝙ circa hoc ẽ aliter dicendũ scðm gramma=
ticũ: ⁊ aliter scðm logicũ. q: enĩ grãma=
ticus considerat nominũ impositiones:
ideo scðm ip̃m abstractũ descendet a cõ
creto: vt iusti addita tia fit iusticia. quia
vo logicus magis cõsiderat ip̃as res in
q̃ntũ sunt fundamẽta secũdarũ intentio
num: ideo scðm ip̃m concretũ denomĩa
tur ab abstracto: vt paries denomĩatur
albus ab albedine sibi realiter inherẽte
Concretũ igit̃ venit ab abstracto: q: pri
us est rem esse scðm se: sicut significatur
per abstractum ꝙ ip̃am inesse alteri: sic
significatur per concretum.

Deinde ponit auctor duas diuisiões
quarũ p̃ma est: ꝙ eorum q̃ dicũtur: que
dam dicũtur cũ cõplexiõe: vt homo cur
rit: quedam sine cõplexione: vt homo.

Circa quod notandũ ꝙ cõplexa dicunt̃
ea que cõplectũtur plures termĩos vel
dictões. Est aũt triplex complexio.s.re

rum tantū: scʒ quando est vna vox simplex et plures res importare: vt album. Alia est cōplexio terminoꝝ tm̄: scʒ quā do sūt plures termini importātes eādē rem: vt Marcꝰ tulliꝰ. Alia ē rerū ⁊ terminoꝝ simul: vt in ꝓposito. Dici etiā, in ꝓposito tm̄ valet sicut ꝑ vocem ꝓferri: vel significari. Et si arguatur ꝙ hec diuisio nō sit bona: qꝛ scōm Boetiū ī li. diuisionū: diuisio dʒ dari ꝑ opposita: sʒ incomplexū nō opponiꝫ cōplexo: cuʒ sit eius ps. Respōdeo ꝙ incōplexū cuʒ sit quoddā cōcretū pōt sumi dupliciꝫ. scʒ: formaliter ꝓ ipa rōne incōplexionis: vł materialiter ꝓ eo qđ subest tali ratōni. primo mō opponiꝫ cōplexo: scđo mō n̄.

Ad declarationē aūt secūde diuisiōis ponit auctor octo modos essendi in: qui pn̄t hri ꝑ hos v̄sus. Insunt ps toti speci es generi calor igni. Rex in regno: res in fine locoqꝫ locatū. Primo ei mō dicitur aliquid esse in sicut ps integralꝫ in suo toto: vt paries in domo esse habʒ quia est aliquid eius. Secūdo mō sicut totū integrale in suis ptibus: vt domus in tecto: in pariete: ⁊ fundamēto: qꝛ scʒ ex ipis integratur. Tercio mō sicut species in genere: vt hō in animali. qꝛ vicʒ sub ipo cōtinetur. Quarto mō sicut genus in spē: vt aīal in hoīe: qꝛ ē ps eēntialis eius. Quīto mō sicut forma ī materia siue sit forma subſtātialis: vt aīa in corpe: siue forma accidētalis: vt albedo in pariete. Est aūt subſtātialis forma illa q̄ dat eē simplicitꝫ: siue eē subāle Forma v̄o accn̄talis q̄ dat eē scōm qđ. siue accidētale. Cognoscitur aūt forma subalis ab accn̄tali scōm Scotū. 12. di. 4. sen. qꝛ q̄diu proceditur in subialibꝰ sꝫ posterior ē pfectior priore: vt aīa adueniens corpi est pfectior forma corporis. Quādo aūt deueniꝫ ad accn̄talē seq̄ns ē pfectior vltima p̄cedēte. Sexto modo dr̄ aliqđ esse in sicut in suo efficiēte: vt regnū in regēte. Septimo mō sic in suo fine: vt virtus in beatitudīe: qꝛ videlicet ordinatur ad beatitudinē. Octauo mō sicut vinū in suo vase: vel locatū in loco: qꝛ ab ipo continetur.

Consequenter auctor ponit secūdā diuisionē dicens ꝙ eorū que sunt q̄dā dicūtur de subiecto: in subiecto v̄o nullo sūt: vt genera ⁊ spēs et drn̄tie subſtātie que dn̄r de subiecto: id ē de suis inferioribus: ⁊ nō sūt in subiecto: sicut accn̄s cū sint subie. Dn̄ dici de subiecto vt h̄ sumitur: est p̄dicari de suo inferiori: vt homo de sorte ⁊ platōe. Esse v̄o in subiecto ē esse in aliquo sic accn̄s in subo: qđ scʒ inheret subſtātie.

Si arguatur cōtra predicta ꝙ forma subſtantialꝫ ē in forma sicut aīa in corpe: ergo ē in subiecto. Respōdeo: ꝙ nō est ī subicō sicut accn̄s cū ex ipa et materia cōstituaꝫ vnum ens ꝑ se: nō aūt ex subiecto et accn̄te. Alia v̄o neqꝫ dicūtur de subiecto: nec sūt in subiecto: vt indiuidua subſtantie q̄ nō dn̄r ꝺ subiecto: cū non habeāt aliquod inferius sub se: neqꝫ sūt in subo cū non sint accidentia. Alia aūt sunt que dicūtur de subo: ⁊ in subo sūt: vt gn̄a et spēs nouē p̄dicamentoꝝ accn̄tiū: q̄ dn̄r de subo scʒ de suis inferioribus: ⁊ sūt in subo cū sint accn̄tia. Alia v̄o in subicō sūt: de subicō v̄o nullo dicūtur: vt indiuidua de generibꝰ accidētiū: vt h̄ albedo: hec nigredo: q̄ sūt in suba sicut ī subo: ⁊ nō dicūtur de subiecto cū n̄ habeāt aliquod inferiꝰ sub se.

Contra hāc diuisionē arguiꝫ sic: qꝛ ꝺm Boe. oīs bona diuisio debʒ esse bimēbris. Rn̄deo ꝙ verū ē: sʒ adde vel reducibilis ad bimēbrē. Et sic ē in ꝓposito. Nam incōplexa significant subam vel accn̄s. Si subiam vł vlem vel pticularē: si vlem sic ē primus modus: si pticularē: sic ē secūdus modus: si accn̄s hoc ē dupliciter: qꝛ aut accn̄s vniuersale: ⁊ sic ē tercius modꝰ: aut pticulare: ⁊ sic est quartus modus.

¶ Vlterius auctor ponit duas regulas quarū pma ē hec. Quādo alterū de altero p̄dicatur vt de subicō: quecūqꝫ ꝺ eo qđ p̄dicaꝫ dicūtur: etiā oīa ꝺ subiecto dicuntur: vt sortes est homo: hō est aīal ergo sortes ē animal. ¶ Vbi notādū: ꝙ hec regula habet veritatem quādo ē

pđicatio essentialis supioris de inferiori: Et hoc notatur p illud qđ dicitur vt de subiecto. et ideo si arguatur: sortes ē homo: homo est spēs: ergo sortes ē species: nō valet. qz cū species sit secūda intentio et ens rationis nō pđicatur essentialiter đ homīe. Secūda regula hec est: Diuersorum generꝫ ⁊ nō subalternatim positorꝫ diuerse sūt species ⁊ drn̄ie: vt aīalis ⁊ sciētie: que sūt diuersa gn̄a. Drn̄ie enī anīalis sunt rationale ⁊ irrationale. Drn̄ie vo scientie sūt morale ⁊ naturale et sermocinale. Dicūtur autē genera non subalternatim posita: quorū vnū nō ponit̄ sub altero: vt sunt diuersa predicamēta. ¶ Si arguatur contra: qz corpus ponitur inter species substantie et quātitatis: Respondeo q corpꝰ pōt accipi vno mō put diē trinā dimēsionē: ⁊ sic est in genere q̄ntitatis. Alio mō p illo cui inest ipa trina dimēsio: ⁊ sic ē in genere substantie. Ponitur aūt hec regula ad cognoscendū q eēn̄tie pđicamētorꝫ sunt inpermixte. Cū enī genera sint idē eēn̄tialiter cū suis speciebus: si gn̄a sunt diuersa: species etiā erūt diuerse.

Circa quod notandū q licꝫ int̄ aliq̄ genera sit distinctio realis: vt patet in subia quantitate ⁊ qualitate. Quantitas enī ⁊ albedo panis remanēt in sacramento altaris absqꝫ subia panis: tamen ad distinctionē pđicamētorꝫ sufficit distinctō formalis: seu rationū formaliū ipsorum. ⁊ sic eēn̄tie pđicamētorꝫ sunt impmixte formaliter: vt enī ait Arist. Nihil prohibet idem pluribus generibꝰ enumerari. Un̄ vt ponit doctor subtilis Sco: 13. q. quolibetorꝫ. Relatio quā habet actꝰ intelligendi ad obiectum ē ꝓpe de genere relationis: ⁊ tamē est idē realiter cuꝫ actu intelligendi qui ē quedam qualitas. Ad distinctōeꝫ ꝗ pđctorꝫ sufficit distinctio formalis. Illa aūt distinguūtur formaliter s̄m eundē doctorem. 1. dist. ꝓ. seū. quorꝫ vnum nō includit aliud in primo mō dicendi per se. Est aūt p̄mus modus dicendi p se quando diffinitio vel ps diffinitionis pđicatur de diffinito. Ista aūt distinctio formalis licet non sit realis ꝓpe dicta: tamē nō est distinctio ratōnis seu fabricata p opus intellectꝰ. Unde cū idētitate reali stat distictō formalis et ex natura rei: quod declarat doctor vbi ꝰ accipiendo albedineꝫ que est vna res et forma simplex: hec ꝯuenit cū nigredine in ratōne coloris: ⁊ differt a nigredine p propriā drn̄iam specificam. Cum ergo idem nō possit a parte rei per idem cū alio differre et cōuenire: oportꝫ q realitas a qua sumit̄ genus albedis: per quā cōuenit cū nigredine sit alia a pte rei a realitate a qua sumitur drn̄tia p quā differt a nigredine. Nō est aūt alia realiter cum albedo sit simplex forma: ꝗ est alia formaliter ⁊ ex natura rei: cū ista ꝯueniētia albedinis ⁊ nigredinis sit a pte rei seclusa oppōne intellectus.

Sed ꝯtra arguitur sic. Oē ens aut ē reale aut ratōis: ergo om̄is distinctio aut est realis aut est ratōis. Cōsequētia pꝫ: qz distinctio est passio entis ex q̄rto metaphisice. Respōdeo q distinctō realis est duplex: quedam ē large sumpta: ⁊ quedam stricte. Distinctio large sumpta est om̄is distinctio q̄ habet esse circūscpto om̄i opatōne intellectus. Et de ista dico q verum ē q sicut om̄e ens aut ē reale aut ratōnis: sic om̄is distinctio aut ē realis id est nō fabricata p ītellectū: aut rationis. i. fabricata per opus intellectꝰ. Alio mō distinctō realis sumitur stricte p distinctione que est inter duas res quarum vna est generās: alia generata: vel quarꝫ vna potest corrūpi alia remanēte. Et de ista nō est verū q om̄is distinctō sit realis vel ratōnis. Distinctio enī formalis nō est realis hoc modo: qz nō est inter rem ⁊ rem. Nec ē rōnis: qz nō ē fabricata per opus intellectus. De varijs modis distinctionum reperies. 3. c. priphicorum.

De predicamentis in generali.

Vlterius determīat auctor de p̄dicamētis in generali dicēs: q terminorum incomplexorum singlm aut significat subam vt hō: aut quantitatem: vt bicubitū: aut ad aliq̄d: vt duplū: aut qualitatē: vt albedo: aut actionem: vt secare: aut passionē: vt secari: aut qn̄: vt heri: aut vbi: vt in loco: aut situm: vt seder̄: iacere: aut habitū: vt calciatū eē.

Ad euidentiā huius diuisionis sciendū q cōplexa nō sunt in aliquo vno gn̄e cū significent res diuersorum generū. Et ideo hic notāter dicitur: eorum q̄ fm nullā complexionē dicūtur. Ex hoc etiā patet q dicibile incomplexū ordinabile in genere fm sub et supra est subiectū libri p̄dicamētorum. Hec diuisio etiaʒ debet ītelligi de dicibilibus incōplexis veras res significantibus. Entia enī rationis q̄ habēt eē p actū intellectus cōpatiuū: vt intentōes secūde nō sūt in genere: cum predicamenta sint entia realia. Item debet intelligi de entibus cōpletis: et ideo materia et forma que nō sunt entia completa solū reductiue ponūtur ī p̄dicamēto substātie ꝛ non p se. Debet etiā intelligi de entibus finitis. Ens enī infinitū cuiusmōi est de⁹ non ē in genere: vt ꝓbat doctor subtilis Scotus. 8. dist. p̄. sen. q2 realitas a q̄ sumit̄ genus ē potentialis ad illā a qua sumit̄ drn̄tia: al's genus cōplete diffiniret. Nl lum aūt infinituʒ est potētiale ad aliq̄d: quia tūc posset intelligi pfectius. Vn̄ infinitū nō eēt cū̄ſco cū quo pōt aliquo mō esse idē. Quelibet igit̄ entitas formalr̄ infinita identificat sibi quodcūq5 sibi cōpossibile. ex infinitate ergo dei patet q non est in genere. hoc idem patet ex ei⁹ simplicitate. Si enī ī deo esset ordo realitatū quarū vna esset contrahibilis ꝛ pfectibilis p aliā: tūc non esset sūme simplex: q2 ibi esset compositō saltē actus ꝛ potentie.

Arguitur contra hoc: q2 ens cū dicat vnū conceptū cōmunē deo et creature oportet q contrahat̄ ad illa: ꝛ sic ibi erit ordo realitatū: quarum vna cōtrahet aliam. Rn̄deo q contrahētia ens nō sūt drn̄tie: cū nō cōstituant cōpositum cū contracto. Contrahit̄ enī ens p finitū et infinitū q̄ sūt mōi intrinseci. Vn̄ entitas in deo ꝛ infinitas n̄ sunt due realitates: sed vna simplex realitas in sūmo gradu pfectōnis. Non sic de realitatibus a quibus sumit̄ genus ꝛ drn̄tia. vt patet in albedine q̄ est forma simplex: licet sit ibi compositio actus et potentie. Intellectus enim sepatus videns albedinē videt ibi duas realitates quarū vna ē potētialis et pfectibilis p aliā. Est aūt modus intrinsec⁹: q̄ addit⁹ alteri non variat rationē formaleʒ eius: vt patet de albedine et eius gradibus. In quocūq5 em̄ gradu intelligat̄ eē aliq̄ perfectio qui gradus est gradus illi⁹ pfectōis: nō tollitur ratio formalis pfectionis ꝓpter istum gradum.

Notandum insup q sicut ens contrahitur ad deuʒ ꝛ creaturā p mōs intrinsecos: sic ens finituʒ ad subam ꝛ accn̄s. Propꝰus mod⁹ substātie est esse p se: accn̄tis v° est eē ī alio et hoc cōuenit accidentibus scōm prius et posterius.

De p̄dicamentis in speciali. et primo de p̄dicamēto sube.

Substātia diuidit̄ p p̄mā et secūdā. ꝛc. Hic auctor incipit det̄minare de p̄dicamētis in speciali: et p̄mo d̄ suba que ē prior accidētibus ex septimo metaphice: diuidēdo eā p p̄mā ꝛ scd̄aʒ substantiā. ¶ Vbi notādū q nomē sube p̄t sumi a p se stādo: ꝛ sic sumit̄ ab esse ei⁹ ꝓp̄o et absoluto: vel a substādo accn̄tibus: et sic sumit̄ ab esse eius respectiuo per compatōnē ad accn̄tia. ¶ Deinde diffinit p̄mā subam dicēs q p̄ma substātia ē q̄ ꝓp̄e p̄ncipal'r ꝛ maxīe substat. Ponitur proprie ad drn̄tiam accidentium: licet enī accidens possit esse subiectum accidentis: non tamē vltimate termināt eius dependentiam. Ponitur

principal'r ad drñi am scđa𝔯 substātiarū que nō substāt accidētib⁹ nisi put sunt in pmis. Homo enī nō dr albus aut niger: nisi qz sor. vel plato ē albus. Et deinde ponit maxime ad ostendendū q p me substātie plurib⁹ substāt q̄ secunde: quia substant omibus alijs quibus substant scđe: r cū hoc ipsis secūdis. ¶ Alterius ponit auc. scđam diffinitiōem prime substātie di. q pma substātia ē que nec est i subiecto nec dr d subiecto. Nō esse in subiecto hic ponit ad drñiam accidentiū que inherēt substātie. Nō dici vero de subiecto ponit ad drñiam secūdarū substātia𝔯 que dicunt de suis inferioribus. ¶ Sed cōtra hoc arguit r videtur q auc. sit supfluus ponendo pl'es diffinitiōes pme substantie: quia vnius rei est vnum esse. g vna res tm̄ habebit vnā diffinitionem cū diffinitō dicat esse rei. Respōdeo q vnius rei est vna diffinitio ppie que dat p genus r drñiam: Sed bene possunt esse plures descriptiones vel diffinitiōes large sumpte quibus notificat quid p nomē importatur. ¶ Deinde diffinit scđam subam dicēs: q scđe substātie sunt spēs in quib⁹ sunt prime r ipa𝔯 gña que dicunt scđe sube: qz secūdario substāt accidētib⁹. Indiuidua vo dicunt pme substātie: q pmario substant: vt dictum est.

Notandū est ad illi⁹ euidentiā. q drñia est inter accidentia cōmunia r accña ppa: qz accña cōia per pus insunt īdiuiduis q̄ spēbus: qz hō nō est alb⁹ neq niger: nisi qz sor. vel plato. Sz accña ppria sunt econuerso. Sor. enī nō est risibilis nisi in quantum hō. ¶ Consequēter dicit auc. q ea q̄ dicunt de subiecto pdicant de eo nomīe r rōe: vt hō de sor. Eo𝔯 vo q̄ sunt i subiecto vt in pl'ib⁹ neq nomē neq rō pdicatur de subiecto. vt albedo. In alijs vo nomē nihil phibet pdicari de subiecto: vt album de corpore predicatur: ratiōnē vero albi impossibile ē pdicari.

Notādū q nomē d subiecto pdicari est nomē de subiecto verificari: vt hō est alb⁹. Rō vo dr pdicari qn diffinitio vl' ocept⁹ pdicati icludit eential'r i subo: vt hō ē aīal. scđe g sube pdicant noīe r rōne d pmis cū essentialit includant i ill'. Abstracta vo de generib⁹ accñtiū nec noīe nec rōne pdicāt de pmis substātijs. Vñ illa ē falsa sor. ē albedo. Cōcreta vo pdicant ₰m nomē qz illa e vera, sor. ē alb⁹: sz nō ₰m rōem. qz ipa albedo quā importat h⁰ nomē albus nō includit essentialiter in sor.

¶ Insup cōpat scđas substātias adinuicem di. q scđa𝔯 suba𝔯 mag' ē suba species q̄ genus qz pl'ib⁹ substat. Quibuscūq eñ substat gen⁹ eisdē substat r species: r cū hoc etiā ipi gñi. Dicit etiaz q spēs spālissime eque nāl'r sunt sube: vt hō equus: qđ ē intelligendū q̄n vna species sube sit p fectior alia. hō eñ ē pfectior. Sz ē intelligendū q̄ntū ad substādū accñtib⁹ qz equal'r descendūt ī īdiuidua: r sic equal'r substāt accñtib⁹ suo𝔯 indiuiduo𝔯. ¶ Ponit pñter auc. pp̄etates substātie. Prima ē q cōe ē omni substātie i subiecto nō esse. Et dr notanter cōe: qz ista pp̄etas ouenit omni substantie sz nō soli. Et sic inest sustātie in secūdo mō pprij. Quod enī oueniat oī substātie pt3 qz substātia ē ens p se stās et nō inherēs sicut accidēs qđ semp inheret actu vel aptitudine: lz eñ q̄ntitas et albedo in sacramēto altaris nō inhereant actu substātie panis: tñ hñt aptitudinē ad inherendū. Probat aūt auc. hanc pprietatē inductiōe r syllogismo. Et si instet de ptibus integralibus substātie que sunt in subiecto: Et sic hec pprietas non cōueniet omni substantie. Respondeo q partes integrales non sūt in aliquo sicut accidens in subiecto sz sic ptes in suototo. Rō āt hec pp̄etas nō oueīat soli sube pbat: qz ouenit differētijs substātie q̄ nō sunt in aliq̄ sicut accidēs in subiecto: q̄ tñ non sunt in gñe substātie p se sz reductiue tm̄. Solum enī per se in genere sunt illa q̄ sunt in recta linea pdicamētali q̄ pdicantur

in quid d̄ inferiorib⁹: ac ip̄m indiuiduū
abstrahēs ab exn̄tia actuali: vt hic ho=
mo includens tantū naturā specificā cū
dr̄ña indiuiduali: vt ponit doctor subti
lis Sco. di. 3. 2. sen. Scd̄a p̄p̄etas s̄be
est q̄ omnib⁹ scd̄is substātijs ꝛ differē=
tijs eoꝝ ꝯueīt vniuoce p̄dicari de p̄mis
Quod ex hoc pt3 q̄ eēntialr̄ includunt̄
in p̄mis. Inest aūt ista p̄p̄etas substan=
tie in secūdo mō p̄prij vt p̄cedens: cu3
nō tantū ꝯueniat illis que sunt p̄ se ī ge
nere substātie sed etiā reductiue .s. dif=
ferentijs eaꝝ. Et si arguat̄ ꝯtra q̄ albu3
bene p̄dicat̄ vniuoce de ligno ꝛ lapide.
ergo nō ꝯuenit solis substātijs secūdis
vniuoce p̄dicari de p̄mis. ꝯn̄a est nota ꝛ
p̄bat̄ an̄s: q̄ albū dicit vnū ꝯceptu3 ad
lignū albū ꝛ lapidē albū. Respōdeo q̄
l3 albū sit p̄dicatū vniuocū: n̄ tn̄ vniuoce
p̄dicat̄: vt enī dictū est in fine p̄dicabili=
u3. Aliud est vniuocum p̄dicari. ꝛ aliud
est vniuoce predicari. Uniuocum enim
predicatur cui⁹ ꝯceptus in se est vnus.
Et hoc mō album dictū de ligno albo ꝛ
lapid̄ est p̄dicatū vniuocū. Uniuoce v̄o
p̄dicari est qn̄ rō p̄dicati includit̄ in rōe
subiecti: sic nō p̄dicat̄ albū d̄ lapide. Et
sic ratio albi nō includit̄ in rōne lapidis
Tertia p̄p̄etas substātie est q̄ oīs p̄ma
suba significat hoc aliq̄d. scd̄a vero sub
stantia nō significat hoc aliq̄d s3 potius
quale quid: l3 videat̄ significare hoc ali
quid sub appellatiōis figura.

Notandū. q̄ prima suba significat hoc aliq̄d. i. indiuiduu3
per se subsistēs seu suppositu3 qd̄ per se
subsistit. i. indepēdēter existit. S̄m eni3
Scotū p̄ma dist. 3. sen. Rō suppositi cō
sistit in duplici negatiōe: vic3 q̄ nec de
pendet actu nec aptitudine. Unde albe
do que ē in pariete nō est suppositu3 q̄
actu depēdet a pariete substētāte. Aīa
etiā sep̄ata licet p̄ se existat nō tn̄ ē sup=
positum. Nō enim subsistit seu indepē=
denter existit: licet enim non dependeat
actu a corpore dependet aptitudine: q̄
habet inclinatiō3 naturalē ad informā=
dum corpus. Secunda autē substantia
significat quale quid. i. substātiam plu=
ribus cōicabilem. Unde quid dicit sub
stantia3: licet enī quiditas seu diffinitō
reperiat̄ in accn̄tibus p̄p̄us tamē repe
ritur in substantia. Quale v̄o dicit for
mam multis cōicabilē. Superiora autē
dicunt̄ forme p̄ compositiōem ad inferi
ora: vt pt3 ex 5°. ꝛ. 7°. metahphi. Hinc
est q̄ illa que ingrediunt̄ diffinitionem
quiditatiuā cuiusmodi sunt gn̄a ꝛ dr̄ñe
dicunt̄ apd̄ formalizātes quiditates seu
formalitates: q̄ v̄o eadem res aliqn̄ ap
pellat̄ noīe secūde sub̄e aliquando noīe
p̄me: vt sor. aliquādo appellat̄ hō: ꝛ ali
quādo sor. id̄ scd̄a suba videt̄ significare
h⁰ aliq̄d sub figura appellatiōis . i. p̄pt̄
simitudinē appellatiōis. Quarta p̄prie
tas substātie est q̄ substātie nihil est cō=
trariū: sed hoc nō est p̄priū substātie: q̄
cōuenit quātitati ꝛ quibusdā alijs. Ad
cui⁹ euidentiā sciendū q̄ ꝯtrarietas p̄t
accipi dupl'r. s. large ꝛ stricte. Cōtraria
stricte sunt forme positiue sub eodē gn̄e
posite maxime a se distantes: que in eo=
dem susceptibili vicissim insunt. Large
vero dicunt̄ ꝯtraria que habēt aliq̄s cō
ditiones requisitas ad cōtrarietate3 sed
nō omnes. Et sic sumēdo ꝯtrarietatem
substantie inest cōtrarietas. Forme enī
substātial' ignis ꝛ aque sic ꝯtrariant̄ cu3
sint forme positiue que nō possunt eide3
simul inesse sed bene successiue. Nō enī
possunt reduci ad priuatiōem ꝛ habitū:
quia licet vna forma includat priuatio=
nem alterius: non tamē precise. S3 vl=
tra hoc dicit aliquid positiuū. hoc etia3
modo ponit̄ cōtrarietas differētiaꝝ eius
dem generis decimo methaphice. Su=
mendo vero cōtrarietatē stricte: ꝯtrarie
tas non inest substantie: quia ad minus
ibi deest vna cōditionum requisitaꝝ ad
cōtrarietatem vic3 q̄ forme cōtrarie sūt
maxime distātes a se inuicem. Et sic lo=
quitur Aristo. quinto phisicoꝝ: vbi pro
bat q̄ ad substantiam nō est motus: q̄
substantie nihil est ꝯtrariū. Motus aūt
fit a contrario in cōtrarium. Nam cum
de ratione mot⁹ sit q̄ fiat in tempore im

possibile ẽ aliqͣd moueri ab vno in aliud nisi inter illa sit quedam distãtia ⁊ quidam gradus ſm quos successiue eat in illud. Cũ ergo ĩ forma substãtiali ñ sũt aliq̃ gradus: forma em̃ substãtialis cõsistit in indiuisibili nõ possumus intelligere ꝙ ꝓꝑe sit distãtia inter formas substantiales. Et sic nõ erit ibi cõtrarietas ꝓꝑe nec ꝑ cõsequẽs motus. licet enĩ inter substãtias nõ sit ꝓꝑe cõtrarietas q̃ntũ ad suas formas substantiales: bñ tamẽ est cõtrarietas quãtũ ad formas accidẽtales: vt caliditas ignis: ⁊ frigiditas aque contrariãtur. Et si arguas ꝙ vnus hõ alteri cõtrariat̃: qꝛ vnus aliuꝫ aliquãdo interficit. Respondeo ꝙ non ꝓuenit ex cõtrarietate formarũ substantialium: sed ex malicia eorum. ¶ Quinta ꝓprietas substantie est ꝙ substantia nõ recipit magis ⁊ minus: vt vnus homo nõ est magis hõ in vno tempꝫe q̃ in alio. Ad cuius euidẽtiã sciendũ ꝙ hec ꝓprietas no intelligit̃ ꝙ vna substãtia non magis substet accñtibus q̃ alia: vt patet in ꝑcedẽtib⁹. Item nõ intelligit̃ ꝙ vna natura nõ sit ꝑfectior alia. Natura enĩ bruti est ꝑfectior natura arboruꝫ: cũ anĩa sensitiua sit ꝑfectior anĩa vegetatiua: ⁊ natura humana ꝑfectior est natura bruti. Vñ dicit Arist. 10. metaphi. ꝙ in vnoquoqꝫ genere est vnũ ꝑmũ qd̃ est metrũ et mensura omniũ alioꝝ: qd̃ ñ debet intelligi de mẽsura ꝑ replicatõeꝫ sicut vlna mensurat pannũ: sꝫ de mensura: scd̃m ꝑfectionẽ. Cognoscitur enĩ perfectio animaliũ scd̃m accessũ eorũ ad ꝑfectionẽ nature humane: sicut ouis ẽ ꝑfectius animal q̃ asinus: qꝛ magis habꝫ accessũ ad humanã naturã q̃ asinus: Itẽ nõ debet intelligi ꝙ vna substãtia nõ sit ꝑfectior altera etiã eiusdẽ speciei: licet Aristo. videat̃ sentire oppositũ dicere enĩ ꝙ anima christi vel ꝟginis gloriose nõ sit nobilior etiã eẽñtialit̃ q̃ aĩa Jude nõ solum est absurdũ sed etiã tan q̃ erroneũ parisius ⁊ colonie cõdemnatum. Sed qͣd dicemus ad phm: Oꝑtet dicere ꝙ loquit̃ ſm opinionẽ doctoꝝ famosoꝝ tempꝫis sui: sicut a pluribus sepe asseritur in ꝑdicamẽtis: vel oꝑtet ipsiuꝫ negare: qꝛ licet nõ sit de facili cõtradicẽdum auctoritati antiquoꝝ phoꝝ: vt ponit doctor subtilis. 13. dist. 4. sen. tamẽ vbi fides cogit sũt dimittẽdi. Est ergo ĩtelligẽda ista ꝓꝑetas de eadẽ suba ĩ numero: ita ꝙ demõstrata quacunqꝫ suba puta homĩe: nõ est veꝝ dicere ꝙ sit magis suba vel magis ꝑticipet rõnem substãtie absolutã que ẽ ꝑ se stare vno tẽpore q̃ alio: vel ꝙ sit magis hõ vel ꝑfecti⁹ ꝑticipet naturã sue spẽi vno tꝑe q̃ alio. Hanc ꝓꝑetatẽ sic intellectã ꝓbat Ari. secũdo de generatõne. qꝛ si suba susciperet magis et min⁹: tũc vna ꝑs possit acq̃ri post aliã. Et ꝑ cõsequẽs ad subam esset motus. Notãdũ tamẽ scd̃m Aristo. septimo metaphice ꝙ substantia bñ suscipit magis et minus scd̃m conditõnes materiales. Vñ licet vnus hõ nõ sit magis animal ratõnale vnõ tꝑe q̃ alio tꝑe tamẽ magis põt vti ratõne ꝓpter corpoꝛis dispositionem. Pueri enĩ nõ possunt vti ratione ꝓpter indispositionem potentiarũ organicarum. Sic etiã vn⁹ homo est maior ĩ vno tẽpore q̃ alio. q̃ntum ad quantitatum molem: Licet non magis homo. Sexta proprietas subie est ꝙ maxime ꝓꝑum substãtie est: ꝙ cũ sit vna et eadẽ numero est susceptibilis cõtrarioꝝ scd̃m sui mutationẽ: vt sortes aliquãdo est albus: aliquãdo niger.

Notandũ circa quod ꝙ substantia sic suscipiens contraria oportet ꝙ mutetur ab vno in aliud: cuꝫ ipsa non possint eidem simul̃ inesse: ⁊ ideo dicitur scd̃m sui mutationẽ. Est aũt hoc ꝓꝑe proprium substãtie: qꝛ cõuenit omni et soli: licet enĩ hoc conuenriat primo primis substantijs. qꝛ primo substãt accidentibus ex consequẽti: tamẽ cõuenit secundis substantijs. Et si instetur ꝙ eẽ susceptibile cõtrariorum nõ cõuenit soli substantie: qꝛ conuenit orationi q̃ aliquãdo est vera: ⁊ aliquando est falsa. Respondet auctor ꝙ hoc non est scd̃m mutationem orationis sed scd̃m muta-

tionē rei. Ab eo enī q̄ res est vel non ē: dicitur oratio vera vel falsa. vn̄ dicit q̄ verum et falsum sunt in rebus vt in subiecto: et in oratione vt in signo. vnde eq̄uocatur modus eēndi in: cū dicit: verū et falsum sunt in rebus et in oratiōe. Similiter equiuocat̄ susceptibile cum dicitur res vel oratō est susceptibilis veri vl' falsi: sicut equiuocatur susceptibile cum dicit̄ animal est susceptibile sanitatis. ꝛ vrina est susceptibilis sanitatis: animal em̄ suscipit sanitatē: q̄ ē ei⁹ subiem̄: vrina vo q̄ est signū indicatiuū sanitatis: sic v̄itas est ī reb⁹ vt ī subiecto: et ī orōe vt in signo.

Circa quod notandum. q̄ licz v̄itas in re et intellectu multipliciter sumātur vt haberi. 6. metaphīce: tamē quantum ad presens spectat: veritas in re pōt sumi p conformitate pducti ad pducens seu ideati ad ideam: vel p indiuisione actus et potentie. Falsitas aūt p priuatione huiusmōi eīt indiuisionis: vt ponit Bonauentura. 6. di' p: sen̄. vnde accepta huiusmodi ratione. Hō est albus veritas in re est indiuisio albedinis ab homine: sicut vnio albedinis cū homīe. Et talis veritatis res est subiectū: ꝛ illa oratio homo est albus est eius signum. Ueritas aūt in intellectu ē conformitas intellectus componentis vel diuidentis ad ipam rem: vel sub alijs verbis ē adequatio rei ad intellectum. Falsitas aūt est difformitas seu inadequatiō rei ad intellectum.

Contra predictā ppzietatē arguitur et pmo q̄ nō conueniat omni substantie: q̄ non cōuenit deo. Non est enī susceptibilis ↄ̄triorū cum sit summe simplex: et tamē deus ē subīa: cū sit ens per se stans. Item angeli et corpora celestia non sunt susceptibilia cōtrariarum qualitatum cuiusmōi sunt caliditas et huiusmōi cum sint incorruptibiles.

Item arguitur q̄ nō ↄueniat soli subie. Cōuenit et quātitati cum supficies sit susceptiua albedinis ꝛ nigredinis que sunt cōtrarie qualitates. Respōdeo ad primum q̄ deus non est subīa p̄dicamentalis: cū non sit in genere: vt dictum est. Ad secundum dico q̄ licet angeli et corpora celestia nō sint susceptibiles grauitatis: caliditatis et frigiditatis ꝛ huiusmodi q̄litatum actiuarū ꝛ passiuarū adinuicē: tamē hoc nō obstante sūt susceptibiles aliq̄rū ↄ̄triaꝝ qualitatū. Angeli eī naturaliter sūt susceptibiles virtutis ꝛ vitij: ꝛ corpa celestia habent diuersas diffrētias positionis: vt an̄e et retro: sursum et deorsum. Itē sūt susceptiua raritatis ꝛ densitatis. Unde stella ē densior pars orbis scd̄m Aris. Ad tercium dicendū q̄ licet q̄ntitas sit susceptiua albedinis et nigredinis: nō tamē est subiectū vltimate terminās earū depēdētiā. ꝛ de tali subiecto intelligitur ppzietas.

De predicamento quantitatis.

Quantitas. ꝛc.

Post p̄dicamētū subē cōseq̄nter pōit auctor p̄dicamētū q̄ntitatis. Ad cui⁹ euidētiā sciendū q̄ s̄m Scotum. 17. di. 4. sen. In substātia vt est primum entium ē duplex ordo primitatis: vna in substādo alijs: quod includit recipe alia et pfici p illa. alia ē pmitas actualitatis. ꝛ secūda ē simplr̄ melior q̄ pma. q̄ pma req̄rit illō cui ↄuenit eē potētiale. Quātitas āt ē ppinq̄or subē s̄m pmā rōem: q̄ inmediatior s̄m rōem susceptiui: Qualitas vo s̄m secūdā. ipsa enī ē pn^m agēdi ñ q̄ntitas. Un̄ q̄ntitas seq̄t p̄dica^m s̄bie rōe materie: q̄litas vo rōe forme. et sic q̄litas ē simplr̄ pfectior. Qn̄cūq̄ eī ī aliq̄ ↄcurr̄t pfectōes distincte: illō ē simplr̄ pfecti⁹ qō est sibi ppinqui⁹ s̄m illō c⁹ rō ē simplr̄ pfectissoz: sicut ī dō maior pfectio ē intellectualitas q̄ necessitas eēndi: eo mō q̄ est ibi distinctō. et ideo hō ē simpliciter melior celo: et similiter musca. q̄ sēsitiua magis appropinq̄t ītellectie q̄ ñ sēsitiā. ꝛ sic ē.

ꝑfectior celo quo ad hoc: licet igit̃ quali tas sit ꝑfectior q̈titate: q̃r tñ q̈titas inmediatius inest substantie quantũ ad rõem substãdi. Uñ alia accidẽtia insũt substãtie mediãte q̄ntitate: ideo pꝰ predicamentũ sube inmediate ponit̃ p̄dicamentuʒ q̈titatis. ¶ Et diuidit auctor q̈titatẽ dicẽs: ꝙ q̄titatis aliud conti nuũ: aliud discretũ: id ẽ generis q̈tita tis: aliud genus subalternũ est quanti tas cõtinua: ⁊ aliud q̈titas discreta. ¶ Si queratur quare nõ diffinit auctor quantitatẽ: Rꝰ ꝙ diffinitio ꝓpe sũpta dat̃ ꝑ genus et drñtiam: q̈titas autẽ nõ habet genus supra se. ¶ Et si queratur quare nõ notificatur diffinitõne large sumpta vel descptõne. Quare etiaʒ nõ dicitur q̄ntitas est ẽm quam q̈ti es se dicimur: sicut qualitas ẽ scdm quam quales eẽ dicimur. Respõdeo ꝙ auctor diuidendo q̄ntitatẽ ipam implicite describit vel notificat. Notificatur eñi q̄n titas q̄nto metaphĩce ꝑ diuisibilitatem tanꝙ̃ ꝑ primã eius passionẽ: vt ibi magis videbitur. Uñ ibi Arist. dicit ꝙ q̄n tũ dicit̃ qd̃ est diuisibile in ea q̃ insunt: id ẽ q̄ntitas est diuisibilis in ꝑtes q̃ sũt in ea: ita eñi inest q̄ntitati diuisibilitas ꝙ nihil põt diuidi nisi mediãte quantitate. Unde dicit Sco. xij. di. 4. sen. ꝙ si qualitas eẽt sepata a q̄ntitate: eẽt indiuisibilis: vbi dicit ꝙ diuisibile ꝑt capi dupliciter: vel ꝓ eo qd̃ est ĩ potentia remota vel in potentia ꝓpinq̃. Dicitur aũt diuisibile in potẽtia remota qd̃ habet formã sufficientẽ: nõ tamẽ sub modo cõuenientĩ sub quo optet eã habere ad hoc ꝙ diuidat̃. Diuisibile aũt in potentia ꝓpinqua dicit̃ ꝙ sic habet eã ꝙ statim cessante impedimẽto põt seq̃ actus Albedo igit̃ sepata esset diuisibilis potentia remota. q̃r eẽt forma que scdm se esset diuisibilis: nõ tñ potẽtia ꝓpinqua q̃r nõ sub illo mõ eẽndi q̃ req̃rit̃ ad diuisionẽ. Est aũt q̈titas discreta illa cuius ꝑtes nõ copulãtur ad aliquẽ terminum cõem q̃ scʒ sit p̄ncipiũ vnius ⁊ finis alterius: sed vnaqueq; ipaꝝ manet distincta et sepata ab alia: vt numerus et oratio. Unde ꝑtes numeri denarij que sunt q̄nq; ⁊ q̄nq;: vel tria et septẽ nõ copulãtur ad aliquẽ terminũ cõem. Altia eñi vnitas primi quinarij nõ copulatur cũ prima vnitate secũdi.

Sciendũ ad illiꝰ euidẽtiã ꝙ triplex est numerus scʒ numerus numerãs: numerus numeratꝰ: ⁊ numerus quo numeramus. Numerus numerãs est aĩa numerãs ipas res. Numerus numeratus sũt res numerate. Numerꝰ vero quo numeramus ẽ ipa quantitas discreta: de qua in ꝓposito. Est aũt numerꝰ mltitudo ex vnitatibꝰ aggregã

Sed contra p̄dicta arguitur tripliciter: et videt̃ ꝙ numerꝰ nõ sit q̄ntitas discreta. et primo sic. ex nõ q̈tis nõ fit q̈titas: sed vnitates nõ sũt q̈ñte cũ sint indiuisibiles: ergo numerꝰ ex ipis cõstitutus nõ est q̈titas. Itẽ diffinitio q̈titatis discrete nõ ꝯuenit numero: ergo nõ est q̄ntitas discreta. Consequẽtia patet a diffinitõne ad diffinitũ ꝓbat̃ antecedẽs: q̃r duo numeri quinarij copulãtur ad denariũ quẽ cõstituunt. Itẽ numerus nõ est ens reale: ergo nõ est spẽs q̄titatis que ẽ ens reale. cõsequẽtia ẽ nota. ꝓbat̃ añs: q̃r accñs reale hʒ vnũ subiectũ: vt albedo. Numerus aũt nõ hʒ vnũ subiectũ sed plura: vt numerus trinarius est ĩ tribus subiectis: id est in tribus rebus numeratis. Respõsio ad p̄mum cũ arguit̃ ex nõ q̈tis nõ fit q̈titas ꝯcedo ex nõ q̈tis actu vl' potentia. Unitates aũt licet nõ sũt quante actu: tñ sũt q̈ñte ĩ potẽtia. Ad secũdũ q̈ñdo dr̃ ꝙ duo q̄narij copulãtur ad denariũ respõdeo ꝙ nõ copulãtur: id ẽ nõ cõtinuãtur: sʒ bñ aggregãtur ad cõstitutionẽ ipius. Ad terciũ dicit ꝙ numerꝰ nõ est vnus nisi tñ vnitate aggregatõis ⁊ illa vnitate habet vnũ subiectũ. Sed ꝯ q̃r vnitas aggregatõis ẽ minima vnitas: vt determinat scotus. ij. dist. ꝑ. sen. Est eñi minor vnitas ꝙ̃ sit vnitas entis ꝑ accidẽs. q̃r in ente ꝑ accñs est ĩ formato vniꝰ ab altero: nõ aũt in aggregatõe

Et tunc etiam sequit̃ ꝙ numerꝰ minus erit ꝑ se in genere q̃ ens ꝑ accñs: quod est aggregatũ ex rebꝰ diuersoꝝ generũ. Et sic nõ erit spẽs quãtitatis. Dico igit̃ ꝙ in numeris est cõsiderare vnitates in duplici dr̃ia: quia quedã sunt vnitates materiales: ⁊ quedã formales. exẽplũ. In trinario sunt tres vnitates mãles ex quibꝰ mãliter integrat̃: ⁊ ẽ vnitas a qua numerus trinariꝰ est vnus specie que ẽ eius forma specifica vel passio ꝯsequẽs ipam. Et sic numerꝰ nõ tm̃ habet vnitatem aggregatiõis. Et tunc ad argumẽtum qñ dicebat̃ ꝙ numerꝰ trinariꝰ non habet esse in vno subiecto sed in tribꝰ. Dico ꝙ illa tria habẽt rõem illiꝰ subiecti respectu numeri que ẽ forma discreta: quia hec est rõ forme discrete ꝙ habeat esse in subiecto in actu diuiso ĩ plures ꝑtes nõ copulatas in aliquo termĩo cõmuni. ¶ Deinde determĩat auct. ꝙ orõ est quãtitas discreta di. ꝙ similiter in orõne sill'e ad nullũ terminũ cõmunẽ copulant̃: sed vna queq; separ̃ ab alia.

Sciendũ ad illiꝰ euidentiam ꝙ orõ potest sumi tripl'r vl' ĩ mẽte: et sic ꝑtinet ad primã spẽz qualitat': vel in scripto: ⁊ hoc est dupl'r: vl' qr ipsa sumit̃ ꝓ ipa materia cuiusmõi ẽ incaustum: et sic ꝑtinet ad genus substantie: vel ꝓ tractiõe lr̃aꝝ: et sic ꝑtinet ad q̃rtam spẽm qualitatis. Tercio sumit̃ orõ in voce aĩatoꝝ: et sic põt sumi tripliciẽ. Uno mõ ꝓ ipso sono vel voce ꝓlata: et sic ẽ in tertia spẽ qualitatis: quia infert passionẽ sensui. Alio mõ ꝓ discretione siue mensura syllabaꝝ ꝓlataꝝ sibi succedentiũ. ⁊ tercio mõ ꝓ motu aeris ⁊ instrumentoꝝ quibꝰ vox format̃. Ad propositũ dico ꝙ oratio nõ sumit̃ ꝓ isto motu nec pro mensura huiusmõi motꝰ: qr tempus est mẽsura eius. Sed oratio sumitur pro mensura syll'aꝝ ꝓlataꝝ. Uñ Arist. probãs orõem esse quãtitatez discretam dicit: mensurat autez syllabas.

Item sciendũ ꝙ oratio nõ sumit̃ ĩ ꝓposito ꝓut vox cõplexa distinguit̃ a voce incomplexa: sed dicit̃ oratio quasi oris ratio. Unde sumitur ꝓ mensura vocis prolate siue sit cõplexa siue incomplexa.

Item sciendũ ꝙ oratio sumitur in proposito a numero: quia numerꝰ ⁊ mensura discretoꝝ ꝑmanẽtiũ: oratio aũt sibi discretoꝝ succedentiũ. Distinguit̃ autẽ a tpe: qr tempꝰ est mensura cõtinuoꝝ successiuoꝝ: oratio uero discretoꝝ. qr igitur mensura est passio quãtitatis: vt patz. 5. ⁊. 10. metaphice: ideo numerꝰ oratio ⁊ tempꝰ q̃ habent rõem mensure ponunt̃ in gñe q̃ntitatis: lz mẽsurata ponant̃ in alijs generibꝰ rerũ ad q̃s est motus. ⁊ sic d̾ alijs. Et si arguat̃ ꝙ Ari. in. 5°. methaphice nõ posuit orõez inter spẽs q̃ntitat' Rº. ꝙ orõem sat' expressit ponẽdo duas species quãtitatis. s. multitudinẽ ⁊ magnitudinez. ꝑ multitudinẽ enĩ intelligitur numerus qui est mensura discretoꝝ ꝑmanentiũ: ⁊ oratio que est mensura discretorum sibi succedentium.

De quãtitate cõtinua.

t Ractat vlteriꝰ auct. de quantitate cõtinua. Unde quãtitas cõtinua est cuius ꝑtes copulantur ad aliquẽ terminũ cõmunem: vt ꝑtes linee ad punctũ: ꝑtes supꝑficiei ad lineaz: partes corporis ad supꝑficiẽ: partes vero temporis ad nunc: vt preteritũ ⁊ futurũ ad presens. Partes vero loci ad eundem t̃minũ ad quẽ corporis ꝑticule.

Circa qđ sciendum ꝙ linea ẽ lõgitudo sine latitudine cuius extrema sunt duo puncta. Supꝑficies vero est longitudo cũ latitudine cuius extrema sunt duo linee. Corpus vero in ꝓposito sumit̃ ꝓ trina dimensione scz longitudine latitudĩe ⁊ ꝓfunditate. Nõ autẽ pro re habente trinã dimensionẽ: qr tũc ꝑtinz ad p̃dicamẽtũ substãtie vt dictũ est in p̃cedentibus.

Item notãdũ. ꝙ duplex est punctus in linea. s. in actu ⁊ in potẽtia: punctꝰ in actu ẽ punctus lineam terminãs distinguens ⁊ se-

parans:ſicut differētia diſtinguit vnam ſpēm ab alia. Punctus in potentia eſt punctus ꝯtinuās ꝑtes linee adinuicē: quia inter duas ꝑtes ſemꝑ eſt punct' in potentia medius. Et iſte punctus in potentia nō eſt in fine linee:nec ī ꝑncipio: ſed in tota linea vbiqꝫ ꝑ totū. Dicit aūt in potentia vt potentia opponit actui diſtinguēdi ⁊ ſeparādi:nō actui eēndi:qꝛ vere ē aliq̄d poſitiuū exñs extra nihil:ſicut ꝑtes linee habētes ſuā entitatē in linea. Et ſic apparet quō ꝑtes linee copulant ad punctum nō in actu: quia ille ē tantū in fine linee vel in ꝑncipio:ſed in potētia:quia ille eſt inter quaſlibet partes linee cōtinue: nō vnus numero ſed plures:nō in actu ſed in potentia que ꝑ actionē diuidētis cōtinuū reducunt ad actum. Si aūt realitas puncti nō remaneret in cōtinuo difficile eēt videre quō punctus ꝯtinuaret lineā ⁊ copulat partes linee. Et ſi arguat ꝙ tunc puncta in linea ſe habebunt ꝯſequēter ex quo realitates eoꝝ remanēt in continuo. Rō. ꝙ nō ſequit quia nō ſunt ibi ī actu ſꝫ in potentia:⁊ ſunt vnus punct' ꝑ carentiā dīonis. Unde cōtinua dicunt quoꝝ vltima ſunt vnum.ſ.ꝑ indīonem. De hoc dicit Sco.xij.diſt.4.ſeñ.ꝙ ꝑtes continui in potentia dicunt fieri in actu quādo indiſtincte reducunt ad actū diſtictū.

Alteri' sciendū ꝙ ꝑtes corporis copulant ad ſuꝑficiem īmediate:copulant vō ad lineaꝫ mediate. Et ſic pōt ītelligi qō dicit ō ꝑtibus loci ꝙ copulant ad eundeꝫ terminum ad quē corporis ꝑticule nō īmediate:ſed mediate. ¶ Ubi ſciendum ꝙ locus eſt ens ꝑ accidens aggregatū ex rebus diuerſoꝝ generū:et ideo nō eſt ī aliquo vno genere per ſe:nec numeratur a pho.5.metaphīce inter ſpēs quātitatꝭ. Locus aūt vt habet.4.phīcoꝝ eſt vltima ſuꝑficies corporis continentis. Et ſic dicit duo.ſ.ſuꝑficiē corporis ꝯtinentis. et vltra hoc addit relationē contētiui ad ꝯtentū que eſt reſpect' extrinſec' adueniēs cū nō ſequat naturā fundamēti poſito termīo niſi vnū alteri applicet. Ille aūt reſpectus videt ꝑtinere ad predicamentū vbi:ſuꝑficies vero ad ꝑ̄dicamentū quātitatis:phus autē in loco iſto loquit ſm opinionē famoſaꝫ tempe ſuo. De tpe aūt videt ꝙ nō debeat poni int ſpēs quātitatis:qꝛ in.5.metaphīce ponitur quātitas ꝑ accñs. Iteꝫ videtur ꝙ phus ſit hic diminut':vel in.5°.meta. ſuꝑflu':qꝛ ibi enumerat motū nō āt hic. Ad ꝑ̄maꝫ dico ꝙ Ariſt.5.metaphiſice ponit duos modos quātitatꝭ ꝑ accidēs quoꝝ vnus eſt ſm ꝙ aliqua dicunt q̄nta ꝑ accidēs ex hoc ſolū ꝙ ſunt accidentia alicuius quāti:ſicut albū ⁊ muſicuꝫ. Hec nō ſunt de ꝑ̄dicamento quātitatis. Alio mō aliq̄ dicunt q̄nta ꝑ accñs ex eo ꝙ ſunt quāta ꝑ aliud inquātū.ſ.diuidūtur ad dīonem alicui' quātitatꝭ: vt tp̄s et motus. Motus em̄ diuidit ad diuiſionē magnitudinis ī qua fit mot'. Tp̄s aūt diuidit ad diuiſionē motus. hoc aūt nō impedit q̄n temp' ſit ꝑ ſe in gñe q̄ntitatis. Nō em̄ ſequit muſca eſt effectiue aīal ꝑ aliud:ergo nō eſt formalr aīal:ſic in ꝓpoſito. Ad ſcd̄m dico ꝙ phus nō ē hic diminut' nec in.5°.meta. ſuꝑfluus. Ibi em̄ tractat de tpe ⁊ motu vt oſtendat quō ſunt quātitates ꝑ accñs:hic āt ponit tp̄s inter ſpēs quātitatis: nō autē motum: qꝛ tp̄s formalius importat q̄ntitatē q̄ motus cū ſit eius menſura. Motus aūt formalr eſt actus imꝑfectus:ſeu forma in fluxu ſm Ariſt.3.phiſicoꝝ. Et ideo ponit ibidē in eodem genere cū rebus ad quas eſt motus:qꝛ tñ in acquiſitione eius forme que ꝑ motū acquiritur ſucceſſio ⁊ cōtinuitas:ideo quo ad hoc motus reductiue poteſt poni in eodē genere cum tpe:cum ſit eadē quātitas realiter vtriuſqꝫ:vt videbitur.4.phīcoꝝ. Nō eſt aūt incōueniēs ꝙ Ariſt. aliq̄ in aliquib' libris omittat:⁊ illa in alijs exprimat:qꝛ ſacra ſcriptura que eſt maioris auctoritatis q̄ phīa ſepe eadem realiter ſub alijs verbis exprimit:modo omittens aliqua et alibi exprimēs dimiſſa:vt declarat doctor ſubtilis in.3.ſeñ.

¶ Posita diuisione quātitatis in ꝑtes subiectiuas ponit Arist. aliam diuisionem ſm quā diuidit eam in ꝑtes integ̃les di. ꝙ quedam quātitates cōstant ex suis ꝑtibꝰ positionē hn̄tibꝰ: qdā vo nō.

Circa qd̄ cōsiderandū est vt dicit Boecius: ⁊ pōt elici ex textu Arſ. Ad positiōem ꝑtiū tria requirunt. ꝑmo vt partes sint alicubi. scd̄o vt partes sint ꝑmanentes ⁊ nō pereāt. tercio vt ille ꝑtes se ꝯtingant. Linea ḡ supꝑfices ⁊ corpus cōstant ex ꝑtibus positionē hn̄tibꝰ Numerus vo oratio ⁊ tp̄s sunt ex ꝑtibus positionē nō habentibꝰ. ¶ Deinde ponit auctor ꝓprietates quātitatis: q̃ꝝ prima est: ꝙ quātitati nihil est ꝯtrariū: vt bicubito ⁊ tricubito nihil ē ꝯriū. Cōtrarietas eīm ꝑmo inest qualitatibꝰ et n̄ oīmbꝰ sꝫ qbusdā: q̃ntitas vo n̄ ē q̃litas.

Sciendū ad illiꝰ euidentiā ꝙ licet cōtrarietas ꝓprie dicta n̄ insit quantitati: bene tn̄ ipsi inest ꝯtrarietas large sumpta. Est eīm in quātitate cōtrarietas differētiaꝝ sicut in alijs generibus. Sed contra hanc ꝓprietatem

Arguitur qꝛ si quātitati nihil sit cōtrariū: sequit ꝙ in quātitate nō erit motus. ꝯn̄s est falsum ex. 5. phicoꝝ. ꝓbat ꝯn̄a. Sic eīm arguit Ari. Nō esse motū in substantia: qꝛ substantie nihil est ꝯtrariū. Rᵒ. ꝙ nō eodē mō arguit in ꝓposito de substantia ⁊ quantitate. Cuius rō est: qꝛ substantie deest quedam conditio ꝯrietatis requisita ad motū: que tn̄ cōditio bene repitur in q̃ntitate. Est aūt ista cōditio: ꝙ ꝯtraria sūt duo termini maxime distantes inter q̃s cadunt omnia que sunt illiꝰ gn̄is: ita ꝙ cōtingit cōtinue deuenire de vno extremo ad aliud extremū ꝑ mediū ordinate: sicut se habēt albū et nigrū in gn̄e colorum. Talis cōtinuitas nō inuenit̃ ī substantia: qꝛ esse substātiale cuiuslibet rei cōstituit̃ in indiuisibili. Forma eīm substantialis in quolibꝫ singulari est determinata ad certū gradum. Et iō ibi nō ē motus. Materia etiam dum exuit̃ vna forma pōt indifferenter recipe diuersas formas absqꝫ ordine. Vn̄. Arist. in scd̄o de gn̄atiōe ꝙ cum terra fit ignis non oꝫ ꝙ fiat transitus ꝑ media elemēta. Illa aūt ꝯditio ꝯtrarietatis que requirit̃ ad motū bene repit̃ in quātitate accipiēdo duo extrema nō ſm cōem rationē quantitatis sed accipiendo ip̄a ī aliqua re determinata: sicut in aliqua sp̄ē animalꝭ vꝭ plante est aliqua mīma quātitas a qua incipit motus augmenti: ⁊ aliqua maxima ad quā termīat̃. Nō est tamē ꝯrietas ꝓprie dicta in quātitate: quia ꝯria mutuo se expellūt. In augmento aūt quātitatis nō expellit̃ minor quantitas ꝑ aduentum maioris. ¶ Secunda ꝓprietas quantitatis est. Quātitas non suscipit magis ⁊ minus. ¶ Sed contra hoc arguitur qꝛ in quātitate est motus. ḡ ē ibi magis ⁊ minꝰ. ꝓbat̃ ꝯn̄a: qꝛ ad hoc qd̄ aliquid moueat̃ de vno in aliud: opoꝛꝫ ꝙ sint ibi gradus ꝑ quos successiue eat̃ de vno in aliud. Respōdeo ꝙ ibi sūt bene gradus q̃ attendunt̃ scd̄m maius et minus: quia vna quātitas bene ē maior altera: sed nō ſm magis ⁊ minus: qꝛ linea maior nō magis ꝑticipat naturā ꝓprie sp̄ēi q̄ꝫ minor: licet aūt vna quantitas nō magis ꝑticipet naturam proprie speciei q̄ꝫ alia: tamen vna species quantitatis bene est ꝑfectior altera: sicut vnꝰ numerus bene est perfectior alio. Inter species enim quantitatis est ordo perfectionis: sicut inter species aliorum generum ex decimo metaphisice.

¶ Tercia ꝓprietas quantitatis est ꝙ ꝓprium est quantitati ſm eam equale vꝭ inequale dici.

Cōtra hanc proprietatē arguitur dupliciter. Et primo sic. Aliq̃d dicit̃ equale ſm equalitatem: ergo non ſm quantitatem. patꝫ: quia concretum denominatur ab abstr cto. probatur cōsequentia: quia equalitas non est quantitas sed relatio. ¶ Item in diuinis est equalitas ꝑsonarum: et tamen ibi non ē quantitas: cum deus non sit in genere: ergo hoc non est proprium quantitati

Responsio ad primū ꝙ aliquid eē equa le alteri ſm aliō p̄t intelligi dupliciter: vel formaliter vel fundamētaliter. tunc dico ꝙ quelibet res est equalis alteri ꝑ equalitatē formaliter: q2 equalitas est forma: a qua aliquid denoīatur equale: ſm vo quātitatē aliquid dr̄ equale vł inequale fundamētaliter. q2 quantitas nata ē fundare relationē equalitatis vł inequalitatis. Res enī habētes eandē quātitatē sūt equales: habētes aūt quātitatē differentē sunt inequales. ¶ Ad secundum dico ſm scotum. 31. dist. 1. sē. ꝙ duplex ē q̄ntitas: q2 quedā ē quantitas molis: alia vtutis vel ꝑfectionis. Prima est in genere quātitatis: secūda vo ē transcendēs cū competat his que non sunt in genere. Sic duplex ē equalitas: quedam de genere relatōnis: ⁊ fūdamētum huius ē quātitas de gn̄e q̄ntitatis: et de hac intelligitur hec ꝓprietas. Alia est equalitas trāscēdēs: ⁊ hec fundatur in quātitate vtutis: ⁊ reperit̄ in diuinis.

Circa quod notandū scdm eundē doctorē subtilem. 8. di. p̄. sen. ꝙ sicut de rōe generis generalissimi non ē habere plures species sub se sed nō habere aliō supraueniēs genus: sicut p̄dicamentū q̄n. q2 nō habet aliquod genus supra veniens ē genus generalissimum: licet paucas habeat species aut nullas: ita transcendens quodcunq͡ habet hoc nō habet aliquod genus nisi ens sub q̄ contineatur: sed quod de sua ratione ipsum sit cōmune ad multa inferiora: ⁊ hoc sibi accidit. hoc patet: q2 ens nō tantū habꝫ passiones cōuertibiles. s. vnū veꝝ bonū sed etiā habet aliquas passiones vbi opposita distinguūtur contra se: sicut ncc̄e vel possibile: actus vel potentia: finitū vel infinitū: sicut aūt passiones cōuertibiles sūt transcendētes: ita et passiones disiuncte: ⁊ tamē vnū membrū illius disiūcti nō cōuenit nisi vni enti: sicut infinitas vel necessitas soli deo: sic potest sapientia pōi transcēdēs: ⁊ quodcūq͡ aliud quod ē cōmune deo ⁊ creature.

De predicamento relationis.

Ad aliquid vero talia.

⁊c. Hic tractat auctor de p̄dicamēto relationis. Circa qō sciendū: ꝙ licet qualitas sit p̄or relatōe: sicut absolutū ē prius respectiuo: q2 tamē plerunq͡ relatōnes fundātur in q̄ntitatibus et qualitatibus: ideo inter illa p̄dicamenta ponitur p̄dicamētuꝫ ad aliquid. ¶ Item notādū ꝙ licet cōcretum de genere accn̄tis nō sit ꝑ se in aliq̄ vno genere: cū includat res diuersoꝝ generū: q2 tn̄ idē significat concretū ⁊ abstractū: licet nō eodē mō: ideo reductiue cōcretū ponitur in eodē genere cū abstracto. q2 vo relatio est minime entitatis: et ex ꝯn̄ti minime cognoscibilitatis: q2 sicut res se habet ad esse: ita ad cognosci: 2. metaphice: ⁊ cōcretū ē notius abstracto: ideo auctor hic tractat de p̄dicamento relatōnis in concreto.

Notandū ꝙ sunt duplicia relatiā: quedā ſm se: ⁊ quedam ſm dici. Relatiua ſm esse sūt illa q̄ eenātialiter includūt respectū ad aliō: vt pater et filius. Illud enī abstractū paternitas eentialiter dicit relationē seu depēdentiam patris ad filiū. Relatiua vero ſm dici sunt illa que nō includūt eentialiter respectum ad aliud: licet enī talia cōstruant̄ cū alijs sub habitudine alicuius casus obliqui: hoc tamē nō est ꝑ respectum ad fundamētū in sua eentia: sicut scientia refertur ad scibile. Hoc enī absolutū sciētia nō est essentialiter relatio: sꝫ scia dicit duo: dicit enī quādā q̄litatē ⁊ q̄ndā relationē illi q̄litati ānexā: ꝓpter p̄mū ē in genere q̄litatis: ꝓpter secūdū est in gn̄e relatōnis: ſm Aristo. i p̄dicamētis: nihil ꝓhibet idē in diuersis generibus enumerari: qō ē veꝝ ſm scotum. 13. di. 4. sen. de aliquo vno ꝑ accidens ꝓpter multa ꝑ ip̄m importata. nō aūt ē verū de aliquo ꝑ se vno: q2 diuers-

forū generū diuerse sunt species.

Item sciendū. q Ari. notificat relatões p hoc nomē ad aliqd: qr relaito eentialr dic respectū vni9 ad aliud. Et ista ē diffinitio cōis tā relatiuis fm eē: q relatiuis fm qd. Relatiua ḡ dicunt. s. a doctorib9 antiquis ad aliquid. i. relatiua quecūqz dicuntur aliop. i. cōstruunt cū alijs sub habitudine genitiui casus fm hoc ipm qd sūt. i. fm illud qd p ipm nomē importat: vel quolz aliter ad aliud. i. que ad aliud referunt sub hitudine alteri9 casus obliq̄. ¶ Deinde ponit tres spēs relatiuop dicēs: q quedā sunt relatiua equipantie: vt illa que eodē noīe nominant: vt silis simili silis: eq̄lis equali eq̄lis. Alia aūt dicunt suppositiōis: vt dn̄s pat duplū. Alia vero suppositiōis vt fuus fili9 dimidiū: quia ista supponunt alijs: ut seruus dn̄o: filius patri: et dimidiū duplo. Alia vo supponunt. s. vt dn̄s supponit seruo: pater filio: z duplū dimidio.

Pro quo notandū. q ista diuisio trimembris pōt reduci ad bimēbrem sic. Quedam em̄ sunt relatiōes equipantie: que etiā dicunt relatiōes cōmunes: z qdam disquipantie. Relatio equipantie ē illa que fm eandē rōem fundamenti est in supposito quod refertur: et in supposito ad quod refertur vt dicit Sco. 19. di. p. sen. Sicut silitudo requirit eandē rationē albedinis in hoc z in illo. Relatō aūt disquipantie nō sic requirit eandem rōem fundamenti: vt paternitas z filiatio: quop. vnū fundat in potentia actiua generandi: aliud vo in passiua. Hec āt diuidit in relatiōez suppōis z suppōis. ¶ Consequenter ponit auct. ppietates relatiuop: quap pma ē q ɔtrarietas est in relatiōe: vt virt9 ɔtriat vicio: cū vtrūqz illop sit ad aliqd. Hoc aūt nō ɔuenit om̄ibus relatiuis: duplo em̄ nihil ɔtriat nec triplo. ¶ Circa q sciendū q aliq relatiua fm dici opponunt ɔtrie rōe ɔtriap qualitatū ī quib9 fundant huiusmōi relatiōes: nō aūt fm respectū quē hn̄t ad sua correlatiua. Uirt9 em̄ nō ɔtriat vtuoso ad quē refert nec vitiuz vitioso: sed bene virtus contrariat vitio.

Item notādū. q vitiuz pōt sumi dupl'r. Uno mō p ut dicit puatiōem vtutis: z sic vitium z virt9 opponunt puatiue. Alio° p habitu vitioso. z sic opponunt cōtrarie. ¶ Item notandū q vtus z vitiū dicuntur esse ad aliqd: qr facilitant seu disponunt ad bene vel ad male agendū: vl' fz Sco. in quolibetis ppter relatiōes circūstantiarū. ¶ Scda ppzietas relatiuorum est q relatiua suscipiūt magis z minus: vt simile dr magis z minus simile. Sed hoc nō ɔuenit omnibus relatiuis: vt duplū nō dr magis z minus duplū.

Pro quo notandū q aliq relatiua suscipiunt magis z min9 rōne sui fundamenti: qd suscipit magis z minus: vt aliqs dr magi vel min9 silis fm q magis vel minus pticipat qualitatē vt albedinem vel nigredinē q̄ est fundamentū silitudinis. ¶ Sed occurrit dubiū de ineq̄litate: qr aliqd dr magis vel min9 inequale: et tn̄ q̄ntitas q̄ est fundamentū ineq̄litatis nō suscipit magis et min9. R° q licet q̄ntitas nō suscipiat magis z min9 tn̄ suscipit maius et min9: Et sic fm maiorē vel minorem dn̄iam in q̄ntitate dr maior vel minor inequalitas. ¶ Tercia ppzietas est q om̄ia relatiua dicunt ad cōuertentiā. ¶ Ubi notandū q dn̄t cōuersio cōuertibilitas z cōuertētia. Conuersio em̄ est ppōnum. Cōuertibilitas vo est inter subiectū et ppriā passionē: que de seinuicem vniuersal'r pdicāt: vt om̄is homo ē risibilis: z om̄e risibile est hō. Relatiua vo dicunt ad cōuertētiā: quia sicut vnū refert ad aliud: ita econuerso: vt sicut pater refert ad filium: ita fili9 ad patrē. ¶ Quarta ppetas ē q relatiua dicunt simul natura. i. simul nāli intelligentia: pbat qr posito vno ponit reliquuz: z destructo vno destruit reliquū: ḡ cognito vno cognoscit reliquuz. Pbat ɔn̄a: qr sicut res se hz ad esse: ita

ad cognosci secundo metaphisice.

Contra hoc arguit͛ q: pater h3 esse añq̄ sit filius: ꝛ destructo patre adhuc remanet filius. R͛. q̄ ista ꝓprietas intelligit͛ de fundamentis vt sunt sub relationib⁹: l3 enī illa res q̄ est pr̄ pōt bñ esse sine filio et ecōtra: tñ illa res nō pōt esse sub relatione paternitatis sine filio: nec fili⁹ ē filius nisi habeat patrē l3 bñ sit homo.

Vlterius ponit Aris. diffinitionē ꝓpriam relatiuorum di. Ad aliquid sunt q̄b⁹ hoc ip̄m esse ē ad aliud quodāmō se habere. i. illa sunt vere ꝛ ꝓprie de p̄dicamento relatiōis que essentialr̄ includūt respectū seu depēdentiā vni⁹ ad aliud: vt pr̄nitas essentialr̄ dicit relatiōe3 seu depēdentiā patris ad filiū. Et dr̄ q̄dammō: q: vic3 relatio dicit quandā specialem dependentiā vnius. s. vt fundamēti: ad aliud vt ad terminū sue depēdentie. Talem nempe depēdētia3 non dicunt accidētia absoluta: l3 em̄ depēdeāt actu vl̄ aptitudīe ad suū subiectū: nō tñ dicunt dependentiā fundamenti ad terminum sicut accidentia relatiua. ꝛ dicit͛ eeñtialr̄ ad dr̄ñiam relatiuorū s̄m dici.

Notandū est aūt circa p̄dicta q̄ l3 relatio sit inter duo extrema. s. relatm̄ ꝛ correlatm̄. tñ ñ ē ī ambobus vt ī sbiecto: s3 ī vno tm̄ vt ī sbiecto ꝛ ī alio vt ī t̄mīo: vt pr̄nitas q̄ ē respect⁹ patris ad filiū ē in patre: vt ī subiecto: ꝛ in filio vt in termino. similr̄ filiatio ē in filio vt in subiecto: et in patre vt in t̄mino. ¶ Ex p̄dictis pt3 q̄ relatio nō pt̄ eē sine fundamento ꝛ termino. Qd̄ ꝓbat Sco. xij. dist. 4. señ. quia cum respect⁹ sit essentialr̄ hr̄tudo inter duo extrema: ideo tollere terminū ad quē est respect⁹ et fundamentū cuius ē respectus est tollere respectū ꝛ destruere rōem respect⁹: et sic ɔtradictio est respectū esse sine fundamento et termīo. ¶ Circa hoc tñ ē aliter dicendū in relatiōe actuali et aptitudinali. Relatio em̄ actual' requirit terminum in actu. Relatio enī aptitudinalis tantū requirit terminū in aptitudīe: vt risibilitas est ad actū ridendi que est in potentia l3 nō sit in actuali existentia

Contra p̄dicta tamē arguit͛. et videt͛ q̄ relatio pōt esse sine fundamēto: q: deus pōt supplere causalitatē cuiuslibet cause extrinsece: s3 fundamētu3 est tantū causa extrinseca respectu relationis cū nō sit materia ex q̄: sed in q̄ vel efficiēs. g̃ poterit facere relatione3 sine fundamento. R͛°. ad maiorē q̄ de⁹ pōt supplere cālitatē cause extrinsece: vbi ñ est implicatio ɔtradictiōis: respectu3 āt esse sine fundamento implicat ɔ̄dictiō3: q: tūc respect⁹ nō eēt respect⁹ cū eeñtialiter dicat depēdentiam fundamēti ad terminum: vt pt3 ex diffinitiōe relatiuoru3. Ex p̄dicta aūt diffinitōe infert auc. q̄ si quis diffinitiōe nouerit vnū relatiuorū noscet et reliquū. ꝓbat͛ q: cū eē relatiui sit ad aliud. s. ad correlatm̄ oportet q̄ diffiniat͛ p ip̄m: cū diffinitio sit oratio indicās esse rei. ¶ Cōtra hāc diffinitionē arguit͛ dupl'r. p̄mo sic: pater pōt cognosci nō cognito filio g̃ nō est necesse vnū poni in diffinitiōe alteri⁹. Ite3 si pater diffinia͛ p filiū ecōtra: tūc erit circulus in diffinitiōe: ꝛ ide3 erit notius et ignotius. ꝓbat͛ ɔ̄ña q: si pater diffiniat͛ p filiū: pr̄ erit ignotior filio: ꝛ vltra: si filius diffiniat͛ p patrē: pr̄ est notior filio. R͛°. ad p̄mū ꝛ dico: q̄ illa res q̄ ē pr̄ pt̄ cognosci nō cognita illa re q̄ est fili⁹: tñ pr̄ in q̄ntū pr̄ nō pōt diffinite cognosci: nisi in ei⁹ diffinitiōe ponat͛ fili⁹ ꝛ ecōtra Vñ si diffiniat͛ pr̄ dicet͛ q̄ pr̄ ē ille q̄ de suba sua h3 aliū genitū. s. filiū. Si autē diffiniat͛ pr̄nitas dicet͛ q̄ pr̄nitas ē relatio seu depēdentia patris ad filiu3. Ad scdm̄ dicēdū vt dic̄ Sco. 34. di. p̄. señ. q̄ absolutū filij termīat depēdentiā patris. ꝛ eɔ̄ : absolutū pr̄is t̄mīat depēdētiā filij. ꝓbat͛ igit͛ in q̄ntū pat͛ diffinit͛ p absolutū filij. et fili⁹ ī q̄ntū p absolutū pr̄is. Et sic nō ē circul⁹ ī diffinitiōe nec idem est notius seipso. ¶ Ad intelligētiam p̄dictoꝝ est notandū q̄ l3 relatōes habeāt distinctiōes specificas s̄m suas

pprias dñias sicut alia pdicameta: tamen q sunt nobis ignote accipimus distinctionẽ eay p fundamenta p que circũloqmur huiusmõi dñias specificas: que forte pter eay modicã entitatem latent nos: ita q ex fundametis innotescit nobis distinctio eay relationũ: siue effectiue: siue materialiter.

Item notandũ q licz relatio non possit esse sine fundamento et termio: vt dictũ est: tñ fundamentũ aliqñ bene posset eẽ sine relatõe. Relatio eñ dupl'r põt se habere ad absolutũ. Uno mõ cõtinet p accñs: sic hõ potest esse sine priuitate. Alio° necessario sicut relatio creature ad deũ. Nemo eñ potest eẽ creatura sine relatiõe depẽdentie ad deũ ɔseruantẽ eam in esse: licet aũt talis relatio sit eadem realit cuz fundamẽto nõ tñ formal'r: cũ respectus nõ possit esse de eẽntia absoluti ex quarto metaphĩce: tunc enĩ idem eẽt eẽntialiter absolutũ et respectiuũ de q Scotus pma di. 2. señ. ¶ Alteri⁹ notandũ q relatio est nomẽ equiuocũ ad relationẽ realẽ et relationez rõnis: sicut ens ad ens reale et relatõis. Et iõ relatio rõnis nõ ẽ in genere relationis: cũ pdicamẽta sint entia realia ex qnto metaphĩce: vbi ens p se diuidit in decem pdicamẽta. Ad relationem tria requirunt ſm Sco. 31. di. p. señ. et 6. q. qlibetoy. Primo q extrema sint realia scz fundamentũ et terminus. Scdõ q sint real'r distincta. Tercio q ex nã extremoy seqũat talis relatio absq; opatiõe alicui⁹ potentie comparãtis vnũ alteri: Relatio aũt rõnis ẽ fabricata p aliquã potentiaz cõgantem vnũ ad aliud: vt vlitas est relatio rõnis causata p intellectũ cõpantẽ vnuz supi⁹ ad multa inferiora: et si illud supi⁹ imediate cõpet ad singularia dr spẽs que ẽ nomẽ ipositũ ad significandũ huiusmõi respectũ rõnis. Si xo illd cõe nõ imediate compet ad singularia dr gen⁹ proximũ vel subalternũ: et sic semp ascẽdendo vsq; ad gen⁹ gñalissimũ imo vsq; ad ens qd est pmũ vniuersale cõissimũ. Et tales relationes rõnis sunt intentiones scde de quibus est ɔsideratio logica. Et generaliter omis relatio in qua deest aliqua triũ cõditionũ pdictay est relatio rõnis: pter primã oppositio ɔtradictoria est relatio rõnis: q vnũ ɔdictoriũ nihil ponit. pter scdam relatio eiusdem ad se est relatio rõnis: quia non sunt ibi extrema realiter distincta. pter terciã relatio dei ad creatũrã est rõnis quia est per intellectũ compantem deum ad creaturam: licet creature ad deũ sit relatio realis. ¶ Ubi sciendũ q quando ẽ relatio realis mutua duoy extremorũ adinuicẽ in quolibz extremo est ratio fundãdi vnam relationẽ et terminandi aliaz: vt inter patrem et filiuz pater fundat relationem paternitatis et terminat relationem filiationis. Filius vero fundat relationem filiationis et termĩat relationem paternitatis. In pposito nõ sic: licet enim creatura possit fundare relationem realem ad deũ: nõ tñ ecõuerso. Cũ enim de⁹ sit ita simplex q ẽ: quicqd hz nõ põt fundare relationẽ realẽ ad creaturã. q tũc illa relatio esset de⁹. ¶ Ex q vlterius sequeretur cum relatio coexigat extremuz ad sui esse: q de⁹ nõ posset esse sine creatura: et sic non posset eẽ summe necessarius: quia seclusa creatura posset non esse. De relationibus etiã multa habenẽ secundo phisicorũ et qnto metaphisice. ideo magis succincte ptranseo. ¶ Ibi autez ponuntur tres modi relatiuorum ſm diuersa fundamenta relationũ. Prim⁹ modus est relationũ fundatarum sper numerum et vnum: super numerum vt sunt proportiones numerales: vt duplum et dimidium. Super vnum autem in substantia fundatur relatio identitatis. Super vnum vero in quantitate relatio equalitatis. Sup vnũ aũt in qualitate relatio silitudis. ¶ Secundus modus relatiuorum ẽ relationum fundatarum super potentiam actiuam et passiuam: vt paternitas fundatur super potentiã actiuã generãdi: et filiatio sup potentiã passiuã. Terti⁹

modus est relationum fundatarū super mēsurabile et mensurā: vt sciētia refert ad scibile: ⁊ intellectio ad intelligibile: qđ est verū nō de mensura quiditatiua: sed ſm esse et veritatem. Actus enī intelligendi est aptus natus mēsurari: id est actualiter depēdere in entitate ⁊ cognoscibilitate ab obiecto participādo ip̄m sicut similitudo illius cuius est. Est aūt ibi relatio realis aptitudialis ⁊ nō actualis. Et ideo notāter dicitur mēsurabilis ad mensurā et nō mēsurati. Qn̄ eīm obiectū nō existit vel sciētia causatur a deo: tunc n̄ mēsurat actui a scibli: vt declarat scotus. 13. q. quolibetoꝝ. ¶ Et si arguatur ꝙ obiecto nō exn̄te nō habetur scientia de eo: qꝛ vt dicit hic Aristo. Corrupta re scibili corrumpit sciētia q̄ ē đ eo. Rº ꝙ illa auctoritas ph̄i est vera: corrupta re scibili q̄ntū ad esse essentie ⁊ esse existentie. Et si arguas ꝙ si corrumpat res quātū ad eē existētie: corrūpitur quātū ad esse essentie: cū non sit dare esse eēn̄tie sine esse existentie. Respōdeo ꝙ esse essentie nō remanet extra intellectū sine esse existentie: bn̄ tamē remanet in intellectu: ⁊ hoc sufficit. ſm enī Scotum. 7. q. quolibetoꝝ. Sciētia non req̄rit exn̄tiam: sed solas q̄ditates in anima. est aūt in primis duobus mōis relatiuoꝝ mutua dependentia. Duplum eīm rlr̄ refert ad dimidium: ⁊ ecōuerso: similiter pater realiter refert ad filiū: ⁊ ecōuerso. Non sic in tercio mō: licet enī sciētia realiter referatur ad scibile: nō tn̄ ecōuerso. ex q̄ patet ꝙ illa ꝓprietas ꝙ relatiua dicunt ad ꝯuertētiā nō ꝯuenit nisi relatōnibus p̄mi et secūdi mōi loquēdo de ꝯuenientia reali: licet enī sciētia realiter referat ad scibile: nō tn̄ ecōuerso. Illa enī res q̄ est scibilis: vtpote lapis nō refertur realiter ad sciētiā: licet etiā scibile in q̄ntū scibile referat ad sci[...]m: nō tn̄ relatōe reali: sed rationis tantum.

De p̄dicamento qualitatis.

Qualitas. ⁊c.

Hic auctor determīat de p̄dicamento qualitatis: et describit qualitatē dicens: ꝙ qualitas est scđm quā quales esse dicimur: vt scđm albedinē dicimur esse albi. ¶ Ad cuius euidētiā sciendū: ꝙ qualitas pōt sumi dupliciter: vno mō ꝓ forma de genere q̄litatis que qualificat subiectū accidentaliter: alio mō ꝓ drn̄a eēn̄tiali cuiuslibet generis q̄ p̄dicat in q̄le. In diuinis aūt licet nō sit drn̄ia ꝓprie: tn̄ illa que habēt rationē actus vel quasi forme pn̄t dici qualitates. Unde ſm Sco. di. xxvj. p̄. sen. Attributa diuina dicūtur illa que pficiūt eēn̄tiam in eē secūdo quasi qualitates: vt charitas: sapientia: veritas: bonitas. Nō sic aūt se habent intellectus et volūtas: sed sūt quedā pfectōes intrinsece in eēn̄tia p̄supposite omī q̄ntitati et qualitati: ⁊ sic qualis nō est in gn̄e: sed sumit transcēdēter.

Notandū ꝙ licet abstractum sit p̄ꝰ natura cōcreto sicut causa suo effectu formali: tamē cōcretum est nobis notius: ⁊ iō q̄litas notificat p suū ꝯcretū: vt p notius nobis. Quale vero notificat p abstractū et p prius simplr̄.

Notandū etiā ꝙ dicimur in hac descriptione refertur ad sb̄stantiā in cōi. Qualitas ergo est scđm quā nos substantie dicimur: id est denominamur accidentaliter quales. et ponitur accn̄taliter ꝓpt drn̄tias eēn̄tiales a quibus essentialiter dicimur quales.

¶ Qualitatis quattuor sūt species. Hic ponit auctor q̄ttuor sp̄es: quarū p̄ma est habitus et dispō. est aūt dispō qualitas de facili mobilis: habitus vero de difficili mobilis. Unde habitus et dispositio tm̄ drn̄t ſm pfectū et impfectū: et iō faciūt p̄mā spēm qualitatis. Perfectum eīm et impfectum vt vir ⁊ mulier nō variant spēm ſm Aristo. in li. de animalibus. Un̄ eadem qualitas vt virtus l' scientia dū est in fieri et in esse impfecto dicitur dispositio: dū vero habet esse pfectū pmanēs et radicatū in subiecto dicit habitus. et dicit auctor ꝙ omīs habitꝰ potest dici dispositio: licet non econuerso: quod verū est nō quidem sumēdo dispo

sitionem stricte ꝓ qualitate de facili mobili:sed large ꝓ omi qualitate disponēte subiectū suū ad opationem:siue perfecte:siue impfecte: ⁊ oēs tales qualitates ponūtur in hac specie siue sint corporales:vt calor:frigiditas:egritudo: sanitas:siue spirituales : vt actus intellectus. Unus em̄ actus ad aliū inclinat:⁊ ex ipis generātur habitus. Item species intelligibiles habitus intellectuales vt intellectus sapientia:⁊ morales vt iusticia et castitas:⁊ hmōi: et ꝟtutes infuse:vt fides:spes:charitas ponūtur ī hac specie. ¶ Notādū tamē ꝙ habitus potest tripliciter sumi. Uno mō ꝓ quacūꝙ forma habēte priuationē sibi oppositam. Alio mō ꝓ inherētia corporis ad ea que sūt circa corpus:et sic ē p̄dicamētum distinctum ab alijs: Tercio modo pro qualitate disponente suum subiectū ad operationē:⁊ sic sumiꝛ in ꝓposito.

Arguitur tamē contra predicta sic: Nullum ens rationis est de genere qualitatis:cū qualitas sit ens reale:sed scientia est ens rationis:ergo nō est de genere qualitatis. Respōdeo: ꝙ ens rationis potest sumi tripliciꝛ ꝺm Sco. di. 4. sen. Uno mō ꝓ illo qđ habet esse in aīa subiectiue:vt spēs act⁹ et habitus. Alio mō obiectiue: sicut vniuersalia sūt in aīa ꝑ spēs a rebus causatas vel a deo impressas. Tercio mō ꝓ compatione q̄ intellectus compat vnū obm̄ cognitū ad aliud obiectum cognitum. Cū ergo diciꝛ ꝙ nullū ens in aīa est de genere qualitatis:verū est de ente in anima tercio modo dicto. Tale eī ens est relatio ratōnis cuiusmodi sūt secunde intentōes:nec habēt aliqđ eē reale:sed habent tm̄ esse obiectiue in intellectū.

¶ Secunda species qualitatis est naturalis potentia vel impotentia aliquid facile faciēdi vel patiēdi:vt sanatiuus diciꝛ aliqs:q꞉ hꝫ naturalē potētiā ad faciliter resistēdū suis cōtrarijs ⁊ nociuis: egrotatiuus ꝟo eo ꝙ habet naturalem impotētiam ad hmōi: sic durū habet naturalē potentiā:vt nō cito seceꝛ. Molle ꝟo habet naturalē potētiā ad hmōi. Cursores quoqꝫ et pugilatores dicūtur nō qui actus illos exercēt:sed q̄ habent naturalē potētiā ad faciliter hmōi actus exercendos. ¶ Circa quod notandū ꝙ ꝑ naturalē potētiam vel impotentiā circumloqtur Aristo. quādā spēm subalternam qualitatis cōp̄hendentem oēs facilitates vel difficltates naturales ad agendum vel patiendum.

Notandum ꝙ potentia p̄t capi tripliciter. Uno mō pro respectu potentie ad opationē: ⁊ sic pertinet ad genus relatōnis: vł ꝓ fūdamēto talis respectus:qđ est absolutū ⁊ p̄ncipiū oppōis: sicut intellectus et voluntas sunt principia ꝓductiua intellectōnis et volitionis:vel ꝓ facilitate et agilitate vtendi huiusmodi potentia. Hoc tercio mō sumiꝛ naturalis potentia in ꝓposito scđm scotū. 14. di. 2. sen. vt patet ꝑ exēplū de cursore et pugillatore: non aūt secūdo mō intellectus et volūtas cū sint ꝑfectōnes intrinsecꝫ ipius anime:⁊ ꝺm augusti. 5. de tri. sūt vna mens vna eēntia:vna vita. Non sūt accn̄tia ipsius anime sꝫ ponūtur in eodē gn̄e cū ipsa. Hoc idē ponit Bonauētura licet aūt huiusmōi potētie sint idē realiter cū aīa distinguiꝛ tm̄ formaliter:de quo al's magis videbitur. Itē notādū ꝙ p̄ma ⁊ secūda species q̄litatis drn̄t:q꞉ facilitates naturales ponūtur in secūda spē. Dispōnes ꝟo et habitus acq̄siti in p̄ma. vt facilitas naturalis ad pugnādū poniꝛ in secūda specie. Acq̄sita ꝟo ꝑ artē et exercitium ponūtur in p̄ma. Sic egrotatiu⁹ ꝓut dicit difficultatē naturalē ad resistendū cōtrarijs et egritudinē causantibus: ponitur in secūda spē. Ipa ꝟo egritudo acquisita poniꝛ in p̄ma : q̄ si sit de facili curabilis dicitur dispositio : si ꝟo sit incurabilis dicitur habitus. Itē naturale pōt capi dupliciter. vno mō q꞉ ortū habet a natura:et sic pertinet ad hanc speciem. Alio modo q꞉ inest alicui a principio conditionis nature:non tamē naturaliter:sed gratuite seu per donum na=

turalibus supadditum: sicut angelis a pn cipio creationis fuerũt impresse species seu similitudines omniũ naturarum: et virgini purissime in instanti creationis anime eius fuit collata gratia equiualẽs iusticie originali per quam fuit a peccato originali pseruata: et tale naturale nõ spectat ad secundam spẽm qualitatis sʒ ad primam.

Tercia spẽs qualitatis ẽ passio et passibilis q̃litas.

Unde ĩ hac spẽ ponunt oẽs qualitates sẽsibiles que sũt obiecta sensuum que dicũtur passibiles q̃litates: q2 sũt nate inferre passionem sensibus: vt sonus: color: lux: caliditas: frigiditas: et huiusmõi. Et oẽs qualitates que ab huiusmõi generãtur: vt sũt species obiectoꝝ recepte in potentijs organicis: et passiones appetitus sensitiui: vt delectatio: tristicia: ira: Tales aũt qualitates licet sint perfectiones potentiaꝝ organicarũ: dicũtur tamẽ passiones eo ꝙ recipiũtur in ipis organis. Recipe eĩ large dicit pati: sic lumen qd̃ est species lucis ponitur ĩ hac specie a Sco. 13. di. 2. sen. Differũt etiã passio et passibilis qualitas: passibilis qualitas dicit tales qualitates subesse pfecto permanenti in subiecto: vt rubedo que prouenit ĩ aliq̃ a natura: sed passio dicit illas qualitates scd̃m esse imperfectum et nõ permanens: vt rubedo que puenit in vultu hominis ex verecundia. cuius causa est: q2 facies est subiectũ verecũdie. Et ideo sãguis qui est amicus nature vadit ad corroborandum membrum lesum quantuʒ potest. Sic homo efficitur pallidus pp ter timorem: q2 inter cetera membra cor magis timet: et ideo ad ipm cõfortandũ sanguis exit de facie: et sic remanet pallida.

Circa quod potest dubitari

de caliditate q̃ ponitur a pho in prima et tercia specie qualitatis. Ad quod pt dici ꝙ hec species distiguitur a prima: q2 forma per comparationem ad actuʒ quẽ põt efficere dicit dispositio quo ad pmã spẽm: et sic caliditas ponitur in pria spe cie per compositionem ad calefacere. Forma vo pducta ab agente inquãtuʒ recipitur in passo dicitur passio: et sic caliditas ponitur in tercia specie: vel inq̃ tum nata est inferre passionem sensui. De operationibus etiam ĩmanentibus cuiusmodi sunt intellectio et volitio: q̃ sunt vẽ qualitates: et videtur ꝙ sint in pdicamento actionis: dicit Scotus. 13. q. quolibetoꝝ: ꝙ videtur rationabilius ipas ponere in prima specie qualitatis ĩ qua ponuntur oẽs qualitates spirituales: siue sint in fieri: vt optatio: siue in esse perfecto et permanenti: vt habitus: sed si sit in esse imperfecto dicitur dispositio. In tercia autem specie solũ exemplificat Aristoti. de qualitatibus corporalibus. Dicit tamẽ ꝙ forte huiusmodi operationes possent poni in hac specie: cum sint quedam passiones. Et tunc oporteret dicere ad aristo. ꝙ solum ponit exempla de qualitatibus sensibilibus tanq̃ de magis notis: per has etiã intelligẽs spirituales. De hac materia dicit Ochã: ꝙ non est intentionis phi ponere ꝙ iste species a se mutuo vniuersaliter remoueãtur: sed quod de se mutuo saltim particulariter predicentur. Et ex hoc mouetur ꝙ Aristo. ponit caliditatẽ in prima et tercia specie qualitatis.

Quarta species qualitatis est forma vel circa aliq̃d cõstans figura.

Circa quod notandum.

ꝙ licʒ forma possʒsumi p forma substãtiali vel accñtali: vt alibi dictum est: tamen in pposito forma et figura sumuntur pro eodem videlicet pro dispositione vel terminatione quãtitatis. Unde in aliqua re figurata possumus considerare tria: videlicet ipsam rem ex qua constat: vtpote lignum. Et quo ad hoc pertinet ad genus substantie. Secundo possumus considerare quantitatem eius terminataʒ linea

liter et superficialiter. Et sic pertinet ad genus quantitatis. Tertio considerare possumus terminationem vel dispositionem qualitatis que potest dici forma vel figura eius. et de hac in proposito. Figure igitur vel forme sic accepte reponuntur in hac specie: vt rectitudo: curuitas triangulatio: quadrangulatio.

De concreto qualitatis.

Qualia vero dicuntur. etc. Hic notificat auctor cócretum qualitatis dicens q illa dicũtur qualia que scdm qualitates denominatiue dicuntur: vt grãmaticus dicitur denominatiue a grammatica. Quedam etiam dicuntur qualia ab aliqua qualitate: sed non denominatiue: quia scz non est ibi denominatõ vocalis. Et hoc dupliciter. Uno modo: quia nomen non est impositum illi qualitati: vt cursor dicitur ab arte currẽdi: vel a naturali potentia: cui tamẽ ñ ẽ nomen impositum. Et ideo licet sit ibi denominatio realis: non tamen vocalis. Alio modo quia licet sit nomen impositum illi qualitati: tamẽ concretum non participat illud nomen: vt studiosus dicitur a virtute: vbi tamen non est participatio in voce: cum non conueniant ĩ pn̄cipio vocis: et sumitur studiosus pro virtuoso.

¶ Consequenter ponit auctor proprietates seu cõmunitates qualitatis: quarum prima est: q contrarietas inest qualitati: vt albedo contrariatur nigredini: et iusticia iniusticie. Hoc patet per diffinitionem contrariorum. Contraria eñ sunt forme positiue sub eodem genere maxime distãtes que vicissim insunt inter se mutuo expellendo. Plures autez qualitates sunt huiusmodi: ergo contrarietas inest qualitati.

Sed contra hoc arguitur sic quia albedo et nigredo non sunt forme maxime distantes: ergo non contrariantur. Consequentia est nota. Probatur antecedens: quia plus distant superficies et albedo que sunt diuersorum generum q̃ albedo et nigredo que sunt eiusdem generis. Ad hoc respondeo dupliciter. Primo q maxima distantia contrariorum intelligitur de distantia eorũ que sunt eiusdem generis. In genere autem coloris maxĩe distant albedo: et nigredo: cum sint duo vltima inter que continentur omnes medij colores. Secundo respondeo q aliqua magis distare potest intelligi dupliciter: vel quia minus conueniunt in aliquo communi. vel quia magis repugnant. Primo modo magis distant superficies et albedo: quia non conueniunt in aliquo genere. Albedo vero et nigredo sunt eiusdẽ generis. Secũdo modo magis distinguũtur albedo et nigredo: quia est repugnãtia eorum ad esse simul. Non sic de superficie et albedine: quia simul esse possunt. Hec autẽ est distantia contrariorũz qua mutuo se expellunt. Hoc autem nõ est proprium qualitati: q2 non cõuenit omni qualitati cuiusmodi sunt figure circulatio: triangulatio: nec etiã conuenit coloribus medijs: licet enim medium per comparationez ad extremum habeat rationem alterius extremi: vt rubeuz comparatum albo habet rationem nigri: tamen non est ibi contrarietas stricte sũpta: sed tantum large: cum inter illa non sit maxima distantia.

Secunda proprietas qualitatis est: q si vnum contrariorũ sit quale: reliquum erit quale: vt si iustum sit quale: iniustum erit quale. Probatur: quia contraria sunt que ponuntur sub eodem genere. Si ergo vnum est in genere qualitatis: et reliquum.

Tercia proprietas est q qualitas suscipit magis et minus. quod patet: quia suscipere magis et minus est i

sua essentia intendi et remitti perfecti⁹ vel imp̱fecti⁹ p̱ticipādo naturā sue speciei. plures aūt q̄litates sunt huiusmōi: vt calor ꝛ frigus aliqñ intendunt̄ ꝛ aliqñ remittunt̄: lꝫ eñ gradus ẜm q̄s forme intendunt̄ nō sint de essentia spēi: quia sicut spēs abstrahit a dr̄ñia indiuiduali sic ab huiusmōi gradib⁹: tñ faciūt vnū p̱ se cū natura specifica ita ꝙ ad indiuiduū cōstitutū ex forma specifica ꝛ ꝓprietate indiuiduali ꝯtinet vnitiue istos gradus: Hoc aūt nō ꝯuenit oīm q̄litati. Circulatio eñ ꝛ quadrāgulatio non suscipiunt magis et minus.

Et notādū ꝙ qualitates ẜm se suscipiūt magis et min⁹: nō p̱ cōp̱atione ad subiectū: seu ꝓpter maiorem radicationē in subiecto: vt quidam false opinant̄: vt p̱tꝫ. 8. metaphice et. 17. di. p̄. sen̄. Scoti. ꝛ iō succincte p̱transeo. ¶ Quarta ꝓprietas est ꝙ ꝓp̄um est qualitati simile vł dissimile dici. Sicut eñ q̄ntitas nata est fundare relationē equalitatis: sic q̄litas relationē similis vel dissimilis. ¶ Sed contra hoc arguit̄ q: in diuinis est sil̄itudo: cū p̱sone diuine sint similes in sapientia et tñ nō est ibi qualitas cū deus nō sit ī gñe. Rº. sicut dictum est ꝙ quedā est qualitas de genere qualitatis ꝛ quedā transcendeēs. sic quedā est similitudo de genere relationis: et illa fundat̄ in qualitate generica. alia est similitudo trāscendens et illa fundat̄ in qualitate trāscendenti. Illa āt dicunt̄ similia que habēt eandem qualitatē vel in numero sicut ī diuinis: vel in specie sicut in creaturis. Unde in diuinis est maxima sil̄itudo eq̄litatis ꝛ idētitatis: cū p̱sone diuine habeant eandem sapientiā potentiaꝫ ꝛ essentiam in nūero: nō sic in creaturis.

De p̄dicamēto actionis.

Actio est ẜm quaꝫ in id qđ subicit̄ agere dicimur.

Hic auctor determīat de p̄dicamento actiōis. ¶ Pro cuius declaratione ẜm mentem doctoris subtilis. 13. dist. 4. sen̄. ꝛ 13. q. quolibetoꝝ sunt aliqua notanda. Et p̄mo ꝙ actio dicit respectū agentis ad passum transmutatū.

Sciendū ꝙ respectus in genere est duplex: vnus intrinsecus adueniēs: ꝛ alius extrinsecus. Uoco āt respectum intrinsec⁹ aduenientē: qui sequit̄ necessario ambo extrema posita in actu: vel quod idem est qñ necessario sequitur suuꝫ fundamentū posito termīo. Et talis respectus est tantū đ genere relatiōis. Uoco aūt respectuꝫ extrinsecus aduenientē quando nō necessario sequitur posita extrema simul in actu. Et sub isto membro cadunt ista sex vltima p̄dicamenta: de quibus Arist. parum locutus est. De his enim multa considerat p̄hus naturalis. et de his tractat auct. sex principiorū. patet enim de actione ꝛ passione ꝙ possibile est esse actiuū ꝛ passiuum et etiam approximata: ꝛ tñ nō habere istum respectū. s. ꝙ agēs sit id a q̄ passiuum transmutet̄: nec passum id qđ ab ip̄o transmutet̄: puta si sit aliqđ īpediens actionem. Et ꝓ tanto ista sex p̄ncipia nō sunt spēs relationis: q: relatio dicit respectū intrinsecus aduenienteꝫ: ista autem nō. ¶ Item sciendū ꝙ agēs creatum habet quendā respectū ad passum qui ē extrinsecus adueniēs ꝛ de genere actionis: vt dictum est. Et hꝫ aliū respectum ad ꝓductū: vt pater ad filiū: et iste est intrinsecus adueniens et đ genere relationis: et pertinet ad secunduꝫ modum relatiuorum. ¶ Item duplex ē actio. s. īmanens vt visio intellectio et transiens: vt calefactio ẜm quod ponit p̄hus. 9. metaphice qđ sic potest declarari. Op̱atio enim sicut actio īmanens duas habet conditiones: in quibus conuenit cum actione transeunte. Prima est ꝙ semper est in fieri: non dico in fieri successiue: quia operatio est indiuisibilis: sed sic in fieri: quia est in continua depentia ad causam eandē ꝛ ẜm idem: sicut depēdentia rei create ad causaꝫ cōseruantem scilꝫ deum. Secunda conditio est ꝙ operatio quasi transit ī obiectū

sicut in terminū: licet nō accipientē esse per ipam: sed presuponit in suo esse. Et pꝑter istas duas cōsideratiōes pōt operatio dici actio. ꝛ p istas significat grāmatice p verbum actiuū. actio aūt trāsiens vltra istas duas cōditiōes addit terciam. s. quia est pductiua alicui⁹ termini: vt accipientis esse p eam: vt calefactio est productiua caloris in ligno vltra passionē quā infert. s. calefieri. Ista aūt distinctio actōis sic intellecta nō ē cōmunis in spēs sed vocis in significationes. Nam actio transiens est vere actio de genere actiōis. Actio vo īmanēs est vere qualitas: vt intellectio visio. Sed equiuoce dicit actio pꝑter cōditiōes pdictas in quibus cōuenit cum actiōe de genere actionis.

Notandum insup ꝙ aliter calidū calore calefacit: ꝛ alit calefacit calefactione. Calidū eni calore calefacit in rōe pncipij formal' remoti qd est rō agendi. Calefacit aūt calefactione in rōne forme pꝛimo denomiātis: sicut simile formaliter dicit sile similitudine: ꝛ fundamētal'r dicit simile albedine. In diffinitiōe ergo actionis qn dicit ꝙ actio ē fm q̄ ꝛc. ly fm dicit habitudinē forme pꝛimo denominantis. Respectus enī quē importat actio nō ē ratio agendi: sed est dispositio media inter agens ꝛ effectū pductū. Actio ḡ est fm quā vt formā pꝛio denomiantē: dicimur agere in id quod subicit. s. passuꝫ. ¶ Deinde ponit auct. pꝓetates actōis di. ꝙ pꝓpriū actōis ē ex se īferre passionē Hoc aūt est pꝓprie pꝓprium actiōi: lꝫ eni qualitas que ē rō agendi inferat passionem: hoc tn̄ nō est īmediate: sed mediāte actione. ¶ Ulterius ponit auc. aliq̄s cōmunitates actiōis et passionis. Pꝛia est ꝙ inter actiōes est ꝯrietas: vt calefacere et frigefacere ꝯriant: et hoc est rōe q̄litatū ꝯriarū: que sunt rōes agendi vt calor ꝛ frig⁹. Silr inṫ passiōes est cōtrarietas: vt calefieri ꝛ frigefieri cōtrariantur. Scda pꝓprietas cōmunis ē ꝙ recipiunt magis ꝛ minus. Calefacere eni quod est agere magis et minus dicit. similiter et calefieri quod est pati. hoc etiam ipis cōpetit rōe q̄litatū suscipientiū magis et minus.

De pdicamēto passionis.

Passio ꝛc. Post pdicamtēū actionis tractat auc. de pdicamento passionis describendo seu notificādo q̄d est passio di. ꝙ passio est effectus illatioq̄ꝫ actiōis. i. effect⁹ q̄ infertur ab actione: sicut calefieri infert ex calefacere. ¶ Ubi notandum ꝙ sicut actio formal'r dicit respectuꝫ agentis ad passum: sic passio dicit formaliter respectum patientis ad agēs: seu transmutati ad transmutās. passio ḡ est illa relatio passi ad agens que infert ab actiōe. Ponit auct. alias duas pꝓprietates passiōis quaꝝ pꝛima est: ꝙ pꝓpriuꝫ passionis est inferri ex actione īmediate. s. Ex hoc pꝫ ꝙ auctor prius notificat quid est passio per eius pꝓprietatē. Sepe eni p pꝓprietatem circūloq̄mur differētias nobis ignotas. Scda pꝓprietas est ꝙ passio nō ē in agente sed in patiente.

Pro quo notandū ꝙ actio pōt sumi dupl'r Uno mō p respectu agentis ad passuꝫ. Alio mō potest sumi actio p forma acta que dū est in fieri est motus. fm eni commentatorē motus est forma fluens. Hec autē forma in quantū est ab agente dicitur actio: et in quantū recipit ī passo dicitur passio. Unde dicit Arist. scdo phisicoꝝ: ꝙ motus est actus actiui et passiui: sed passiui vt in ipso: actiui autem vt ab ipso. Actio igit sumpta pro respectu agentis ad passum est in agente subiectiue et nō in passo. pbatur quia in eodeꝫ est respectus et fundamentū. Nō enim fundamenti videt hoc ostēdere: nec oppositum est intelligibile: sꝫ potētia actiua q̄ ē fundamētū hui⁹ respect⁹ ꝛ actionis est in agente. ḡ talis actio ē in agente subiectiue. Ipsa ḡ actio que est respectus extrinsec⁹ adueniēs ē in agente sicut in subiecto. In forma autē q̄ dicitur

potentia est vt in fundamẽto ꝓximo: similiter passio dic̃ respectũ oppositũ correspondentẽ isti qui suo mõ similiter est in passo et potẽtia passiua. Actio vero accepta ꝓ forma acta seu ꝓducta ꝑ actõez de genere actõis est in passo vt in subiecto. Hoc patet ꝑ phm̃. 9. meta. dicentẽ: Edificatio est in edificato: accipitur ibi edificatio ꝓ forma acta ꝑ edificationez. ꝓbatur etiã qꝛ talis forma acta dũ est ĩ fluxu est motus: vt dictũ ẽ. Motus autẽ est in mobili subiectiue: ex. 3. phicoꝝ. Ex ꝑdictis patet ꝙ licet actio et passio sunt idẽ motꝰ materialiter: cũ tamẽ formaliter distinguãtur: nec dicãt motum scõm se: sed ꝑ relatõnẽ ad agẽs ⁊ passuz sũt diuersa ꝑdicamẽta. Motus vero cum formaliter sit forma in fluxu est in eodez genere cũ forma q̃ ꝑ modũ inducitur.

¶ Si queratur: in quo habeat eẽ subiectiue: creatio: actio: ⁊ creatõ: passio: Respondeo s̃m Scotũ. 13. di. 4. sen. et. 12. q. quolibetoꝝ: ꝙ nõ ẽ ꝓp̃e creatõ: actõ: nec creatio: passio: cũ actio et passio non sint nisi respectu alicuius passi. Creatõ aũt nõ p̃supponit aliquo passum: vñ creatio passio dicit relationẽ depẽdẽtie creature ad deũ q̃ est idẽ cuz creatura: ⁊ sic est subiectiue in ipsa: cũ nõ possit eẽ sine tali depẽdẽtia. Est aũt idez respectus a ꝑte rei ad deũ creãtẽ et cõseruãtẽ: sꝫ creari imꝑtat huiusmõi respectũ cuz respectu ratõis ad nõ eẽ p̃cedẽs. Conseruari vero cũ respectu rationis ad eẽ p̃cedens. Et sic creatura non creatur nisi in p̃ncipio in instãti: nec ꝯseruatur ꝓp̃e nisi pꝰ p̃mum instans. qꝛ vero creatio et passio ẽ relatio realis creature ad deũ: ideo creatio: actio est relatio ratõnis dei ad creaturã correspõdẽs. Unde creatõ actõ formaliter dicit respectum hm̃oi includendo ⁊ cõnotãdo volitionẽ diuinã trãseũtem suꝑ obm̃ ꝓductũ. Ille aũt respectꝰ habꝫ solũ esse obiectiue in intellectu cõparãte deum ad creaturã. Volitio autẽ diuina conotata est ip̃e ds. Obiectũ vero suꝑ qd̃ trãsit ẽ ip̃a creatura ꝓducta.

¶ Dubitari vlterius possꝫ de actuali inherẽtia accñtis absoluti ad subiectum ĩ quo ponatur genere. Non eĩ ponit̃ ĩ genere relationis cum sit respectus extrinsecus adueniẽs. Uñ põt esse tale accñs absqꝫ inherẽtia actuali: vt patet in sacramento altaris. Ad hoc respondet Scotus. 12. di. 4. sen. ꝙ talis respectus potest ꝑtinere ad genus actõnis: posito ꝙ actio dicat nõ tm̃ respectũ agentꝭ ad passum: sed forme informãtis ad illud qd̃ ĩformatur. Uel p̃t ꝑtinere ad genꝰ passionis si passio dicat nõ tm̃ respectũ passi ad agens sed ad formã. ¶ Circa qd̃ notandũ ꝙ licet om̃is forma recepta siue ĩ potentia cognitiua: siue in potẽtia appetitiua possit dici passio: siue fiat cũ transmutatõne corꝑali: vt delectatio fit cum cordis dilatatione: dolor vero vl̃ tristicia cũ restrictõne: siue fiat absqꝫ huiusmodi transmutatione: vt cõceptus anime dicũtur passiões. Uñ ĩ libro p̃mo ꝑyermenias dr̃ ꝙ voces sũt earũque sũt ĩ aĩa passionũ note: id ẽ signa conceptuũ siue rerũ cõceptarũ: tñ hmõi forme in passo recepte nõ spectãt ad genus passionis: sed bñ ip̃a receptio hmõi formarũ. De ceteris aũt ꝑdicamẽtis. s. qñ: vbi: situs: et habitus nõ facit auctor mentionẽ nisi in generali: et ideo de his breuiter me expediam: et primo de ꝑdicamento qñ: quod sic diffinitur ab auctore sex principiorum.

De ꝑdicamento quando.

Quando est qd̃ ex adiacentia tꝑis in re tꝑali relinq̃t. ¶ Ad cuius euidẽtiã sciendũ ꝙ quãdo in ꝓposito tantum valet sicut esse aliquãdo vl̃ in aliquo tẽpore: vt esse hodie: eri: cras: esse in tempore p̃senti: preterito et futuro. Est igit̃ quando respectus causatus in re temporali ex adiacentia temporis ad ip̃az. Ex quo patet ꝙ quando ẽ respectus extrinsecus adueniens: qꝛ nõ necessario sequitur extrema posita in esse. potest enĩ esse tẽpus et res temporalis absqꝫ hmõi adiacentia: ⁊ sic absqꝫ qñ: vtputa si ponat̃

res temporalis extra celum. Temp⁹ em̄ hic sumitur p̄ tempore quod est mensura motus celi. Et ideo illo tp̄e p̄p̄e mēsurantur temporalia que habent mutabilitatē a motu celi. Unde dicit doctor subtilis. 49. di. 4. sen. q̄ motus corporis gloriosi nō mēsurabitur tempore nostro: q2 nō erit subiectū variationi: tunc corpus nostrum nec aggrauans.

De predicamento vbi.

Ubi vero est respectus corporis a loci circumscriptione procedēs. Circa qd̄ notādum: q̄ vbi in p̄posito est eē alicubi localiter: vt eē in ciuitate: in ecclesia: in domo: in camera. vn̄ vbi dicit respectū corporis circumscp̄ti seu locati ad locū circumscribentē. Ipsa autē circumscriptio actiua que fūdatur in loco circumscribente licet significetur per dictionem actionis: non tamen est actio: sed relatio ptinens ad hoc genus scd̄m Scotum: distin. p̄ma. 2. sen. Quod ex hoc patet: quia superficies corporis continentis cum sit quantitas que cōseq̄t materiam non est forma actiua. Quod aūt vbi sit respectus extrinsecus adueniens patet cū corpus et locus pn̄t esse etiam approximata absq̄ circūscp̄tōne locati seu coextēsione: vt patet de corpore christi in sacramēto altaris: qd̄ est p̄sens spēbus panis et vini: nō tamē localr̄ cū sit in qualibet pte totum: ⁊ sic nō coextēditur ip̄is speciebus. Posset etiā deus facere corpus et locum absq̄ vbi eē large sumpto: qd̄ ē esse tm̄ in loco p̄ntialr̄: vtputa formādo aliqd̄ corpus eē vniuersum: et anihilādo om̄ia que sūt in sup̄ficie ɔcaua celi: vt declarat Sco. 2. q. quolibetor. Tūc em̄ eēnt corpus et locus sine respectu presentialitatis. ¶ Et si q̄ras in quo p̄dicamēto ponet̄ vbi angeli cū angl's non sit in loco circumscriptiue sed tm̄ p̄sentialiter seu diffinitiue. Respondeo q̄ accipiendo vbi p̄prie: p̄ut diffinitur ab auctore sex p̄ncipiorum nō ponetur in p̄dicamento: cum angl's non circumscribatur loco: sed bn̄ accipiēdo large p̄ respectu presentialitatis ad locum. Un̄ Scotus. 10. dist. 4. sen. dicit: q̄ licet nō sint plura genera q̄ decē: tn̄ rationes eorum nō ita assignantur generibus: sicut possent assignari. Cū autem vbi sit respectus extrinsecus adueniens ita etiā erit situs vel positio cum p̄supponat vbi.

De p̄dicamento situs.

Situs enim vel positio vltra esse in loco dicit ordinē partium adinuicem: ⁊ ad ipsum locū. Un̄ s̄m Sco. vbi s̄. duplex est positio: quedā enī dicit ordinē ptiū adinuicē: ⁊ hec ē dr̄ria q̄ntitatis. alia dicit ordinē ptiū in loco: q̄ dicit̄ p̄dicamētū situs: vt stare: sedere: iacere.

De p̄dicamento habitus.

Habitus aūt est corporum ⁊ eorum q̄ circa corpus sūt adiacentia: vt armatio: indutio: calciatio. Q2 aūt habit⁹ sit respect⁹ extrinsec⁹ adueniēs patet: q2 nō neccr̄io sequit̄ extrema posita ī eē. Possunt enī corpus ⁊ arma eē sine tali respectu: vtpote si vnū nō applicetur alteri.

De postpredicamentis.

Dicitur autem. ⁊c̄.

Hic detm̄iat auc. de postp̄dicamētis q̄ valēt ad declaratiōnē p̄dicamētorum: ⁊ p̄mo tractat de oppōe. Circa qd̄ sciēdū q̄ duplx est oppō: qdā cōplexorum: ⁊ de illa fit mentio in tractatu p̄positionū: alia ē incomplexorū: et de hac habet̄ in p̄posito. Est aūt oppositio formalis repugnātia aliquorū duorum que impossibile est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quattuor species eius. s. oppositio relatiua: cōtraria: priuatiua: ⁊ contradictoria. Si arguatur q̄ omnia opposita sunt relatiua: cum oppositum dicat habitudinem vnius oppositi ad aliū. Est enī oppositū oppositorum positio et oppositū ē oppositi

oppositũ: ergo opposito relatiā male ponitur species distincta ab alijs. Respondeo ꝙ licet opposita inq̄ntũ opposita siue q̄ntũ ad ꝑ se significationē vel intentionē oppõnis seu repugnãtie dicantur relatiue adinuicē: tñ q̄ntũ ad substractũ qḋ subest illi intentõi nõ om̄ia opposita sunt relatiua: imo quedã sũt contraria: vt albũ et nigrũ: quedã relatiua: vt pater ⁊ filius. Nõ ē aũt incõueniēs oppositionē eē de genere relatõis: licet opposita: vt albedo ⁊ nigredo: pater et filius sũt diuersoꝝ generꝝ. Relationes enim eiusdē mõi fundãtur in rebus diuersoꝝ generũ: vt idētitas in suba: similitudo ĩ qualitate: ⁊ equalitas in q̄ntitate. Illḋ etiã qḋ ē alicuius generis, sicut ꝯcretuꝫ generis relationis potest denominatiue dici de plib⁹ gñib⁹ ꝺm sco. 12. di. 4. sē.

¶ Sũt aũt relatiue opposita q̄ adinuicē referũtur: vt pater et filius: que q̄dē nõ pñt simul inesse eidē respectu eiusdem: sed bñ respectu diuersoꝝ. Drũt ꝟo relatiua a ꝯtrarijs: qꝛ vnũ relatiuũ coexigit aliud a sui esse: vt pr̄ nõ p̄t eē q̄n habeat filium: nõ sic de cõtrarijs. ¶ Contraria aũt sunt que sub eodē genere posita maxime ad seinuicē distãt: ⁊ eidē susceptibili ꝟissime insũt vnũ alterũ expellendo: nisi alteꝝ insit a natura: vt albedo ĩ est cigno: ⁊ nigredo coꝛuo. Ista descriptio contrarioꝝ satis patet ex his q̄ dicta sunt in p̄cedentibus: vt albedo ⁊ nigredo cõtrariant̃ q̄ maxime distãt in gener̃ coloꝝ: nec pñt inesse eidē simul ꝺm idē: licet bñ scḋm diuersa. Et intelligit̃ distantia cõtrarioꝝ de distantia q̄ dicit repugnãtiã formalē: nõ aũt de distãtia locali. Sursũ enĩ et deoꝛsũ licet large possint dici ꝯtraria: nõ tñ stricte: que quidē habēt inter se distantiã localē: nõ tamē hñt repugnãtiã formalē. Unde idē corpus ꝟtute diuina posset esse sursum et deoꝛsuꝫ: vt diffuse declarat Sco. 10. di. 4. sen. qꝛ aũt auctoꝛ fecerat mentionem de cõtrarijs q̄ alicui insũt a natura: vt caliditas inest igni a naturaꝛ: ideo dicit ꝙ caliditas nõ est in igne sicut accñs ĩ subiecto: sed sicut substantiale in eo cui⁹ ē. Est tamē in materia ignis sicut accñs ĩ subiecto. Ad cuius euidētiã notanduꝫ: ꝙ licet auctoꝛ nõ teneatur a plurib⁹ eo modo quo sonãt eius ꝟba: põt tamē aliqualiter exponi: vñ substantiale p̄t sumi vno mõ ꝓ eo qḋ ē de rõne formali quiditatiua alicuius: sicut ratiõale hoc mõ est de essentia homĩs. Alio mõ ꝓ eo qḋ ꝯsequitur substantiam vel naturã alicuius: et sic risibilitas p õt dici substantial̃ homĩs: licet nõ sit de diffinitõne quiditatiua eius: sumē do igitur subale p̄mo modo caliditas nõ ē subalis igni. Cum enĩ sit accidēs alicuius entis nõ erit de substãtia ignis: qꝛ qḋ vere ē nulli accidit: p̄mo phicoꝝ. Sumendo ꝟo subale ꝓ eo qḋ cõsequitur naturã alicuius: sic caliditas põt dici substantiale igni. Est em̄ accñs ĩsepabile cõsequēs naturã ignis: et eius ꝓp̄etas competens om̄i licꝫ nõ soli. Et dicit auctoꝛ ꝙ subale igni sicut sr̃ ea que cadũt sub diffinitione alicuius: nõ ꝺm p̄dicationē eeñtialē supple: sed scḋm principium: sicut punctus ponitur in diffinitõne linee qꝛ ē p̄ncipium vel finis linee: nõ tamē p̄dicat̃ eeñtialr̃ de linea: sic caliditas potest poni in diffinitione ignis nõ quiditatiua cũ nõ p̄dicet̃ eeñtialiter de igne: sed in diffinitione que datur ꝑ additamentũ: scꝫ large sumpta seu descriptõne tanq̄ eius proprietas q̄ est p̄ncipiũ quo ignis calefac̃.

¶ Et notandum ꝙ in exemplis nõ req̄ritur om̄imoda similitudo: qꝛ vbi ē om̄ino simile est magis identitas q̄ exēplũ: Q aũt nõ fuerit intentio auc. ponere ꝙ caliditas sit forma subalis ignis: patet ex hoc ꝙ dicitur ꝙ est ĩ materia ignis sicut accñs in subiecto. Forma em̄ substãtialis non ē in materia vt accidens ĩ subiecto: cum ex ipis cõstituatur vnum ens per se. Est aũt caliditas in materia ignis sicut accñs in subiecto: qꝛ non consequit̃ ipam naturã inseparabiliter. Inest em̄ caliditas igni a natura nõ ratõe materie sed ratione forme: sicut risibilitas necessario consequit̃ hominē ĩ inq̄ntũ

animal: sed in quantū rōnale ſm Sco. 25. diſt. 2. ſeñ. quia ꝙ caliditas nō cōſequitur inſeparabiliter materiā ignis: ideo dicit auctor ꝙ eſt ſuſceptibilis caliditatis ⁊ frigiditatis. Qđ eſt verū mediāte forma ſubſtātiali qz. ſ. pōt informari aliꝗ forma quā cōſequit̄ frigiditas: vt forma aque vel alia quā ꝯſequit̄ caliditas vt forma aeris. Immediate aūt non pōt recipere materia aliqđ accñs. vñ opinio illa eſt falſa quā ponit cōmentator pmo phicoꝝ. videlꝫ ꝙ in materia reꝝ generabiliū ⁊ corruptibiliū oportet intelligere dimenſiōes interminatas ſeu incompletas añ aduentū forme ſubſtantialis: que quidē poſt eius aduentū accipiunt eſſe completū ⁊ terminatū. Hanc enim improbat Scotus. xij. diſt. 4. ſeñ. Tū quia forma de genere priori nō poteſt ꝑficere ſuſceptiuū de genere poſteriori. ꝗ ne c̄ forma ſubſtātial̄ dimenſiōes. Tum quia forma ſubſtātialis eſt talis actus ꝗ natus eſt cōſtituere vnū ꝑ ſe aliquo mō de genere quātitatis. Unde quātitas ñ eſt rō media inter agēs et paſſuz. Agēs eñ naturale attingit materiā ſm eſſentiam nudā: vt paſſum ab eo immediate trāſmutatū. vñ qñ ex aqua generat̄ aer prius natura corrūpunt̄ oīa accidētia aque cum eius forma ſubſtātiali ꝙ ī illa materia introducat̄ forma aeris. Agēs aūt naturale ſicut pōt generare ſubaꝫ ꝗ nō p̄fuit: ſic poteſt generare accidētia cōſequentia ipſaꝫ. ¶ Cōſequent̄ determinat auct. ꝗ ſunt p̄uatiue oppoſita di. ꝙ illa que hñt fieri circa idem ſubiectū ordine irregreſſibili ⁊ tp̄e d̄termiāto a natura. Unde ab hītu eſt deuenire in p̄uationem. A priuatiōe aūt in habitum eſt impoſſibil̄ regreſſus: vt cecitas ⁊ viſus habēt fieri circa oculū. et a viſu ꝯtingit fieri motū in cecitatē: ſed nō ecōuerſo ꝑ naturā licet bene ꝑ miraculū. Dicit̄ aūt notanter tp̄e determinato a natura. Canis enī añ nonū diem nec ē videns nec cecus: quia ante illud tempus nō eſt natus habere viſum. ⁊ iō poſt illud temp⁹ naturalr̄ videt. Et ſi arguat̄ ꝙ tenebra ē priuatio lucis: et tñ aer fit de tenebroſo lucidus. ꝗ fit regreſſus a priuatiōe ī formam vel habitū. Rº. ꝙ duplex eſt p̄uatio. Quedā ē cui⁹ habit⁹ eſt a principio innato: cuiuſmōi ē cecitas: quia viſus ē a principio intrinſeco. Alia eſt priuatio cui⁹ habitus eſt a principio extrinſeco: vt tenebra in media. De prima intelligitur dictū Ariſto. nō de ſcđa.

Sed ꝯtra hoc arguitur. quia a quiete que eſt priuatio motus bene eſt regreſſus ad motum. et ab ignorantia ꝗ eſt priuatio ſcientie eſt regreſſus ad ſcientiam: ⁊ tamen tam ſcientia ꝙ motus ſunt a p̄ncipio intrinſeco ſeu īnato. ꝗ đ illa nō intendit Ariſto. Reſpōdeo ꝙ p̄uatio que eſt a principio innato eſt duplex. Quedā eſt que tantum priuat habitum ⁊ non tollit principium habitus. et de iſta procedit argumentum. A tali enim bene eſt regreſſus in habitū. Alia eſt que tollit habitū et principiū ꝓpriū habitus: vt cecitas priuat viſum ⁊ debitam diſpoſitionem organi. et de illa intendit Ariſto. Ab ipſa enim in habituꝫ naturaliter impoſſibile eſt regreſſus.

Contradictoria ſunt affirmatio et negatio eiuſdem de eodem: vt homo: non homo: album: non album.

Ubi ſciendum ꝙ licet de quolibꝫ dicatur altera parſ contradictionis: vt de quolibet verū eſt dicere ꝙ eſt homo vel non homo: nō tamen cum per ſe: vt dicit Scotus ſecūda diſtin. primi ſenten. Utraqꝫ enim harū eſt falſa: homo ē per ſe albus: homo ē ꝑ ſe non albus. Nec enim albedo nec non albedo per ſe ineſt homini. Cōtradictoria etiā nō p̄dicant̄ de quolibet cū reduplicatione. Unde vtraqꝫ harū eſt falſa: homo in quantū homo eſt albus: et homo in quantū homo eſt nō albus. Alterum igit̄ ꝯtradictorioꝝ nō dicit̄ de quolibet quando termin⁹ de quo dicit̄ accipitur diſtributiue. Ratio huius ē quia vni ſuppoſito poteſt ineſſe vnum et alteri alterum. Unde neutra iſtarū eſt vera

Om̄is hō est albus:ꝛ oīs hō ē nō alb⁹. Notandū insup ꝙ ꝯrietas distinguit a p̄uatiōne ꝛ contradictione.quia ī cōtrarietate quoddlibet extremū est formaliter aliquid positiuū; nō sic in alijs. Item p̄uatio ꝛ cōtradictō nō sūt idē absolute:quia licꝫ priuatio sit quedā contradictio inquantū vnuꝫ priuatiue oppositoꝛuꝫ est negatio alterius tamen p̄uatio ꝓprie sumpta fundamentalr̄ pōit subiēm aptū natū. Cōtradictō sūt de sui rōe:nec ponit exn̄tiā subiecti nec aptitudinem in subiecto. vnum enī extremum ꝯtradictōis verificatur et de ente et de non ente:vt animal nonvidet et nō ens non videt.

De modis prioꝝ.

Prius autem ꝛc.

Cōsequent̄ pōit auc. modos p̄oris. Primo modo aliquis dicitur esse prius alio tempore:vt senior est prior iuuene. Secundo modo aliquid dicitur prius alio quo'nō cōuertitur scōm consequenti ā subsisten di quādo arguitur de/est secūdo adiacēte ad est secundū adiacens.et dicitur est secundum adiacēs quando non ponitur predicatum:vt homo est. Dicitur autē tercium adiacēs'quando ponitur predicatum:vt homo est albus. Hoc mō animal est prius natura homīe:qꝛ bene sequitur:homo est:ergo animal est: sꝫ nō econuerso. Tercio modo aliquid dicit̄ prius scōm ordinem:vt in scientijs p̄ncipia sunt p̄ora conclusionibus. Et dicuntur scientie discipline a discipulo:ꝛ doctrine a doctore. Quarto aliq̄d dicit̄ prius dignitate honore vel ꝑfectione. Quint⁹ modus prioris qui tp̄e philosophi nō erat ita assuetus sicut alij est coꝝ que ꝯuertunt̄ scōm essendi cōsequētiā. et vnū est causa alteri⁹ q̄dāmō vt sit. Et tale digne ꝛ rationabilit̄ pōt dici prius natura: quia sine ꝯtradictione vnū pōt esse sine alio:et aliud non sine ip̄o qd̄ dr̄ p̄us nā.5.metaphīce:vt res ē cā v̄itatꝫ orōis facte d̄ ip̄a re:vt si cursus a p̄te rei insit hōi bn̄ sequit̄ ꝙ illa ꝓpō hō currit ē v̄a:ꝛ ecōuerso. Aliqn̄ tn̄ p̄us nā dr̄ q̄ aliud depēdet:ꝛ a q̄ ꝯuertit̄:lꝫ nō possit esse sine ip̄o. Et hoc mō subiēm ē pri⁹ nā ꝓpria passiōe. alios modos p̄oris videa q̄nto metaphīce.

De modo similitatis.

Simul dicitur ꝛc.

Deiñ ponit auctoꝛ modos similitatis. Primo modo aliqua dicūtur simul tēpore: vt sunt illa q̄ eodem tempore generantur. Secundo modo aliqua dicuntur simul que cōuertunt̄ ſm ꝯn̄am subsistēdi:ꝛ neutꝝ ē cā alteri⁹:vt pr̄ et fili⁹. Et si arguas ꝙ pater est causa filij. Respondeo ꝙ veꝝ est de absoluto patris. Absolutuꝫ enim patris non refertur ad filinm:nec conuertitur cum ip̄o. Tercio dicuntur simul que econtrario diuidūt aliquod genus: vt homo ꝛ equ⁹:licet enī homo sit ſm se perfectior equo: tamen dicuntur simul ꝑ compositionem ad genus quod diuidunt. Et si queras cum tot modis dicatur vnum oppositorum quot modis reliquum:quare non ponit auctoꝛ tot modos silitatis quot p̄oritatis. R°. ꝙ licet possent poni vtpote simul ſm ordinem vel perfectionem: tamen nō fuit necesse illas exprimere: quia satis habentur per modos prioris:cum vnum oppositorum cognoscatur per reliquū.

Contra secundum modū de simul. Causa est ad cuius esse sequitur aliud:sed ad vni⁹ eē relatiui sequitur esse alterius.ergo vnum est causa alteri⁹. dico ꝙ licet esse vnius sequatur ad aliud scilicet illatiue:non tamē causalit̄ et ſm modum quo effectus sequitur suam causam:Uel sic consequentia subsistendi est in qua ad esse vnius sequitur esse alterius:et neutrum est causa alteri⁹.

De sex speciebus motus.

Motus āt sex sūt species. generatio: coꝛruptio: augmentatio.diminutio: al

teratio: scdm locum mutatio.

Quia in predicamentis iam facta est sepenumero mentio de contrarietate: et motus est a contrario in contrarium: idcirco Aristotiles inter postpredicamenta ponit sex species motus: que sunt Generatio: Corruptio: et Augmentatio: Diminutio: Alteratio: et scdm locum mutatio: que proprie non sunt species: sed modi vel maneries motus.

Notandum insuper q̃ motus potest capi dupliciter: scilicet: proprie: pro mutatione successiua: et sic est solũ in tribus generibus: scilicet in quantitate: qualitate: et vbi. Et hoc modo capiendo motum generatio vel corruptio forme substantialis nõ est motus: quia fit in instanti. Unde si ex aqua generetur seu produceretur ignis in toto tempore precedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducendam formam ignis: et in vltimo instanti illius alterationis introducitur forma ignis in illa materia: et forma aque corrumpitur: ita q̃ generatio ignis est terminus alterationis precedentis.

Alio modo sumitur motus large: scz pro omni mutatione siue successiua siue instantanea: et sic sumitur in proposito.

De generatione.

Generatio est progressio a non esse ad esse. Corruptio vero est progressio ab esse ad non esse.

Contra istud potest quis arguere sic: Inter contradictoria non est medium: vt habetur quarto metaphisice: ergo generatio non est progressio a non esse ad esse. Probatur consequentia: quia tunc generatio esset mediuz inter illa. Respondeo q̃ nõ esse potest capi dupliciter. Uno modo pro non ente simpliciter: quod scilicet est purum nihil. Alio modo potest capi pro ente imperfecto: quod per comparationem ad ens perfectum respectu cuius est in potentia dicitur non ens: vt semen respectu animalis inde generandi.

Primo modo esse et non esse sunt contradictoria: et inter ipsa nullum est medium. Sed secundo modo capiẽdo esse et non esse non sunt contradictoria: sed habent se vt priuatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est medium inter ipsa.

De augmentatione.

Alteri⁹ auc. diffinit augmẽtatõz. di.

Augmentatio est preexistentis quantitatis additamẽtum. Diminutio vero est preexistentis quãtitatis minoramentum.

Contra hoc potest argui sic. et videtur q̃ augmentatio non sit possibilis naturaliter locando. Probatur: quia si sic: tunc duo corpora possunt esse naturaliter in eodem loco: Consequẽs est falsum. Quod sic põt probari: quia causa quare duo corpora non possunt simul esse in eodem loco est: quia dimensiones vnius corporis non compatiuntur secum dimensiones alterius: scdm Aristotilem quarto phisicorum: Si autem fieret augmentatio essent ibi dimensiones alimẽti cum dimensionibus aliti vtpote dimensiones cibi cum dimensionibus carnis. Respondeo quando alimentum conuertitur in animal alitum: et corrumpitur forma substantialis alimenti: corrumpitur etiam quantitas et cetera accidentia ipsam formam consequentia: et ĩ illa materia a generante introducitur non tantum forma carnis: sz etiam quantitas et accidentia ipsam formam consequentia: et sic non est ibi repugnantia dimensionum. Ipsa autẽ forma carnis inducta in materiaz nutrimẽti est noua: cum prior non potest informare duas materias adequatas: scdm Scotum. 44. di. 4. sen. Unde nutritõ fit per quandam ingenerationem: seu intrinsecam generationem partis noue

loco ptis antique que fluxit. Augmētū vo fit p aggrauationē ptis quante seu maioris. Deinde dicit auctor q alteratio ē mutatio ab aliqua qualitate ī aliā qualitatem cōtrariā vel mediā: vt ab albedine in nigredinē vel ī medios colores. Mutatio aūt ſm locū est mutatio ab vno loco in aliū. Et sunt sex species ei9 scʒ sursum deorsum ante retro destrorsū sinistrorsum.

Abere dicitur multis modis ꝛc. Quia habitus est vnū decē pdicamētoꝝ iō ponit auct. diuersos modos habendi scʒ qualitatē vel quātitate: Vl' ea que circa corpus sunt siue q̄ ad ptez corporis: vt habere in digito anulū: siue q̄ ad totum corpus: vt habere vestimētū. Quarto mō dr quis hr̄e mēbrū. Quinto mō dr ptinens habere cōtentm. Sexto mō habere possessionē. Septio habere vxorem. et iste modus ſm Arist. ē alienissimus qr hn̄s habet. Viri enim ꝛ mulieris est mutua corpoꝝ potestas.

Incipiunt syllogismi De syllogismo in generali. Capitulū primū.

Ropositio est ꝛc. Postq̄ in pcedentib9 auctor tractauit d ptib9 syllogismi. Hic pn̄ter tractat de ipo syllogismo. Et qr innata ē nobis via a magis cōibus ad minus cōia pcedere pmo phīcoꝝ: iō primo tractat de syllogismo simpl'r seu vniuersal'r sumpto. Et qr syllogism9 cōponit ex ppōnib9: premittit quid ē propositio di. q ppō est orō affirmatiua siue assertiua alicui9 de aliq̄: vl' negatiue alicu9 ab aliquo. Et ponit ibi orō tanq̄ genus ad ppōem. Per illud aūt disiunctū affirmatiua vel negatiua circūloquit dr̄iam. ¶ Circa qd sciendū q aliter diffinit ppō in libro poꝝ: et al'r in libro topicoꝝ. Diffinit in libro poꝝ ſm q est pncipiū syllogismi inferētis in mā gn̄ali in qua nō psiderat veritas vel falsitas. Et sic ppositio est orat9 affirmatiua alicui9 de aliquo ꝛc. In libro posterioꝝ diffinit ſm q ē pncipium syllogismi demōstratiui. et sic ppositio est enuntiatiōis altera ps. s. vera. Nam syllogism9 demōstratiu9 ex solis euidēter veris est. In libro vero topicoꝝ diffinit put est pncipiū syllogismi dialectici. Et sic ppō dialectica ē interrogatio pbabilis omibus vel plurib9 aut sapiētibus. ¶ Quia etiā ppōnes cōponunt ex terminis declarat quid sit terminus di. q termin9 ē in quē resoluit ppō. vt in subiectū ꝛ ī pdicatū. Vnūqdqz eni resoluit in ea ex qbus cōponit: qr ḡ ppositio cōponit ex terminis. s. ex subiecto et pdicato q̄ sunt mā ppōnis. iō resoluit ī ipa. Et intelligit hoc de resolutiōe que est in voces significatiuas: nō aūt d illa que ē in lr̄as ꝛ syllabas: qr talis resolutio nō psiderat a logico sed a grāmatico Vnde terminus ē q̄d minimū in logica cōsideratū vltra quē logic9 nō descēdit Syllogism9 vo ē q̄d maximū vltra quē nō ascēdit. Littera vo ē quid minimū in grāmatica: et orō q̄d maximū. Dicūt etiā subiectū ꝛ pdicatū termini ppōis: quia sunt duo extrema ipam ppōem terminātia. Copula aūt ꝛ si large possit dici terminus: nō tn̄ proprie: qr tūc ī syllo° eēnt plus q̄ tres ẗmini: qd ē falsuʒ. Vn̄ resolutio proprie hʒ fieri in mām ꝛ nō in formā: qr vo syllogismi regulant p dici de omi ꝛ dici de nullo: iō auct. pn̄ter declarat quid sit dici de omi di. q

Dici de omni est quādo nihil ē sumere sub subiecto de quo nō dicat pdicatū: vt omis hō currit. Hic cursus pdicat de omi hoie. Vn̄ tūc in aliq̄ ppōe est dici de omni qn̄ pdicatū affirmat de subiecto distributo pro omib9 suis suppositis. Et p hoc pn̄t regl'ari syllogismi affirmatiui: vt oē aīal currit: oīs hō est aīal. ḡ oīs hō currit In maiori ei dicitur cursus de aīali distributo. ḡ affirmabit de q̄libet supposito aīalis. Cū ḡ ī minori sumat homo sub aīali sequit q curs9 predicabit de homine in cōclusione.

Dici de nullo est quādo nihil ē sumere sub subiecto a quo nō remoueat pdicatū: vt nullus hō currit: h curs⁹ remouet ab omī hoīe. Unū tūc est dici d nllo in aliq̄ ppōe qñ pdicatū negat a subiecto distributo p signū vniuersale negatiuū p omibus suis suppositis. Tūc eñi nihil est sumere sb subiecto a q̄ nō remoueat pdicatū fm modū enūciādi. et per hoc regulātur syllogismi negatiui. Et notādū q dici de omī est duplex: quoddam est posteriozisticū: de quo sc3 tractatur in libro posteriorꝝ. et est quādo predicatū fm eē puenit subiecto p quolib3 supposito ꝛ p q̄libet drñia tpis. et sic requirit vlitatē tpis ꝛ suppositoꝝ: vt oīs hō ē aīal. Aliud ē pozisticū: in quo nō requirit vniuersalitas tpm vl suppositoꝝ fm modū eeñdi: ꝛ de tali ē hic ad ppositū. Unū ad dici de omi nō reqrit q pdicatū insit omī supposito subiecti: s3 q denotet inesse. Ex fals eñi bñ syllogizat: vñ ex falso bñ sequit verū: licet ex vo ñ seqtur nisi verꝝ: ex secūdo poꝝ: vt omis lapis ē aīal: qdā hō ē lapis: ergo quidā homo est anial. His pmiss ponit auctoꝛ diffinitionem syllogismi dicens q

Syllogismus ē orō in qua quibusdā positis et cōcessis necesse ē aliud accidere p ea q̄ posita sūt ꝛ pcessa: vt omne aīal ē suba: oīs hō ē aīal: g omis hō est subia: hoc totū ē orō in q̄ qbusdā positis sc3 duab⁹ pmissis necesse ē aliud accedere: sc3 conclusionem.

Circa quod notandū q syllogismus ē orō nō cathegorica s3 ypothetica que ē vna vnitate ordis: q2 vic3 premisse ordinātur ad vnā cōclusionē inferēdā ratōe vnitatis medij in quo extremitates vniuntur i pmissis: et cōclusio vtualiter cōtinet: ipa autē cōclusio ē aliud a pmissis: nō rōne materie: q2 est idētitas terminorū in pmissis et cōclusiōe: s3 ppter alia3 habitudinē et compōe3 ipsoꝝ. Accidēs etiā in pposito non sumit put accñs distiguit cōtra vocē: sed put tm valet q̄ntū seqtur: q2 in syllo⁹ cōclusio necessario sequit ex pmissis: et ē ibi necessitas conseqntie ꝛ nō cōsequētis: de quo dictum est in ca. de ppōne ypothetica. Illa aūt clausula: et cōcessis: nō ponit ab Arist. in pmo poꝝ: q2 syllogism⁹ simplex non reqrit q pmisse pcedātur cū abstrahat a materia vera et falsa: ponit tñ ab aucto. quia quāuis non requiratur hoc ad syllogismū in cōmuni: tñ sibi ñ repugnat.

¶ Diuiditur aūt syllogismus fm Aris. in primo prioꝝ in syllogismū pfectum ꝛ impfcm. Syllogismus pfect⁹ ē q̄ nulli⁹ indiget vt appareat necessarius: q2 vic3 in eo apparet euidēter necessitas illatōnis cōclusionis ex pmissis: cuiusmōi sūt quattuoꝛ pmi mōi pme figure: q2 īmediate regulātur p dici de omī ꝛ dici de nllo. Alij vo mōi sūt impfecti: q2 indigēt reduci ad hos q̄ttuoꝛ primos: vt i ipsis sit euidēs necessitas illatōis. Unū illi nō nisi mediate et ex cōsequēti regulātur p dici de omī et dici de nullo inq̄ntum reducūtur ad syllogismos perfectos.

Circa premissa pōt dubitari vtꝝ pclusio sit de integritate syllogismi Ad qd dicūt quidā q nō: q2 remota cōclusiōe remanet syllog⁹ pfect⁹ indeterminato mō et figura: cū mod⁹ sit ordinatio duaꝝ pmissaꝝ: ꝛ ex qb⁹ pstat oīs syllogism⁹: vt dt auc. i pñtib⁹. S3 ista opinio nō videt va: q2 syllogism⁹ formalit est q̄dā secūda intētio q̄ ē habitudo seu compatio pmissaꝝ ad pclusionē: seu relatio rōis discurrēts a mag͡s noto ad minus notū: s3 relatō ñ pt eē sine extremis: g syllog⁹ ñ erit pfect⁹ ꝛ integer sine pōe Minoꝛ p3: q2 si relatō eēt sine termīo iā nō eēt relatō cū eē ei⁹ sit ad aliud se hr̄e. Unū pdictō ē respectū esse sine fūdamēto ꝛ termīo fm Sco. ii. di. 4. sen. Confirmat: q2 syllogism⁹ formalr ē q̄dā necessaria illatio pclusiōis a pmissis: vt p3 ex diffinitōe syllo. Nō est aūt illatō sine inferēte et sine illato: vtrūq3 aūt expmit in diffinitōne syllogismi sicut fundamētū et terminus illi⁹ relatōis. ps inferēs qñ dicit qbusdā positis: i. pmissis. ps illata qñ dicit necesse ē aliud accidere. i.

sequi: scȝ cõclusionẽ que est aliud a pre-
missis. Ad rõem aũt in oppositum dico:
ꝙ remota cõclusione non remanet syllo
gismus: nec modus integer nec perfect⁹
Ad hoc enĩ nõ tm̃ requirit̃ dispositio p̃-
missarũ: sed etiã cõclusiõis: licet eñ syl-
logismus cõstet ex duab⁹ ꝓpõibus ẜm
auctorẽ: nõ tñ p̃cise: licet etiã modus sit
dispositio p̃missaꝝ: nõ tñ solũ vel p̃cise.
Nec hoc intendit auiceñ: al's sibi cõtra-
diceret: cũ in sequeñ. dicat ꝙ argumen-
tatio cuius syllogism⁹ ẽ spẽs principal'
est totalis orõ cõposita ex p̃missis ⁊ con-
clusiõe. Vñ in ꝓposito idem dicit de ꝓ-
positõibus inferẽtib⁹ ꝑ q̃s syllogis' dif-
fert ab alijs speciebus argumentatõis:
nõ ꝑ hoc excludens ꝓpõem illatam. ꝓ-
positõnes aũt inferentes sunt due.

Tractat cõsequẽter auctor d̃ ma
teria syllogismi propinqua: scȝ:
de ꝓpositionibus: ⁊ de remota:
scȝ de terminis dicens: ꝙ om̃is syllogis
mus constat ex tribus terminis ⁊ duab⁹
ꝓpositionib⁹: quarũ' ꝓpositionũ prima
vocatur maior ꝓpositio: et secũda mĩor.
Terminorũ alius vocat̃ medium: alius
maior extremitas: ⁊ alius minor extre-
mitas. Mediũ eñ est terminus bis sũp
tus ante conclusionẽ. Maior extremitas
est terminus in maiori ꝓpositõne sũpt⁹
cuȝ medio. Minor extremitas ẽ termĩ⁹
in minori ꝓpositione sũptus cũ medio.
Rõ p̃dictoꝝ ptȝ ex hoc: q2 ex vnione ex-
tremitatũ cũ medio in p̃missis: vel earũ
sepationẽ infertur vnio vl' sepatio extre
mitatũ in cõclusiõe. Sȝ nõ põt esse vnio
extremitatũ cũ medio nisi sint due ꝓposi
tiones ⁊ mediũ bis sumat̃: ita ꝙ ex vna
extremitate cũ medio fiat vna ꝓpõ: scȝ:
maior: ⁊ ex alia extremitate cũ medio fi-
at alia: scȝ: minor: ⁊ sic ĩ om̃i syllogismo
req̃rũtur due ꝓpões cũ trib⁹ terminis.
Prima aũt ꝓpositõ vocat̃ maior: ⁊ secũ
da minor: q2 subiectũ minoris sumitur
sub subiecto maioris in q̃ttuor mõis ꝑfe
ctis ad quos alij reducũtur. Minoꝝ au
tẽ est maioribus subici. Terminus ꝓo
sumptus in maiori ꝓpõe cuȝ medio vo-
cat̃ maior extremitas: alius aũt mĩor ex-
tremitas: q2 extremitas maior ẽ maiori
cõtinẽtie et ambitus q̃ȝ minor extremi-
tas. In ꝯclusione enĩ directa quãdo ter
mini ordinãtur ẜm suplus et inferius.
maior extremitas est magis cõis q̃ȝ mi-
nor extremitas: vt in pluribus. Mediũ
aũt dr̃ q2 in eo extremitates vniuntur.

Sed contra predicta arguit̃
q2 in syllogismo ex oppositis nõ sũt nisi
duo termini: q̃ tñ est bon⁹ syllogismus
ẜm Arist. in ii. ꝑoꝝ. Vñ syll's ex opposi
tis ẽ ille q̃ ex p̃missis ꝯtrarijs vel cõtra-
dictorijs syllogisat idẽ de seipso negati
ue: vt om̃is disciplina ẽ studiosa: nulla
disciplina ẽ studiosa: ergo nulla discipli
na ẽ disciplina. Respõdeo ꝙ licet in ta-
li syllogismo nõ sint nisi duo termĩ ma-
terialiter: sunt tñ tres termini formalit̃.
Vn⁹ eñ illoꝝ habet rõem maioris extre
mitatis ⁊ minoris: ille scȝ q̃ de seipo ne
gat̃ in cõclusiõe: cũ in maiori ꝓpositõne
mediũ de seipo asserat̃: ⁊ ĩ miore remo'
¶ Deinde determinat auc. de p̃ncipijs
formalib⁹: scȝ de figura et mõ. Et p̃mo
de figura tanq̃ȝ de cõiori dicẽs ꝙ figura
est ordinatio triũ terminoꝝ ẜm subiecti-
onẽ et p̃dicationẽ. Hec eñ ordinatõ fit
tripliciť. Vel enĩ mediũ subicit̃ ĩ maio-
ri: et p̃dicat̃ in minori: ⁊ sic ẽ prima figu
ra: vt om̃e anĩal ẽ subia: om̃is hõ ẽ aĩal:
aut mediũ p̃dicat̃ in vtraq;: ⁊ sic ẽ secun-
da figura: vt oĩs hõ ẽ aĩal: nullus lapis
est aĩal. vel mediũ subicicit̃ in vtraq;: et
sic est tercia figura: vt om̃is hõ ẽ animal
oĩs hõ ẽ risibil'. Vñ ꝟs⁹. Sub p̃ p̃ma b
p̃ secũda tercia bis sub. Nõ ẽ ponenda
quarta figura: sȝ tm̃ tres figure: licet eñ
ꝯtingat arguere qñ mediũ p̃dicat̃ in ma
iori et subicit̃ ĩ mĩori: tñ q̃ntũ ad equalẽ
tiã ẽ p̃ma figura: vt dic̃ guillielm⁹ ochã
q2 nõ sũt alie ꝓpões q̃ȝ ille q̃ disponunt̃
in p̃ma figura. Sũt enĩ ꝓpões p̃me fi-
gure trãsposite inferẽte s eãdẽ ꝯclusionẽ
vt si arguat̃ om̃is hõ ẽ aĩal: om̃e anĩal ẽ
subia: ergo oĩs hõ ẽ subia. Sunt eedeȝ
ꝓpões: sed nõ eodẽ ordĩe quo sũt ĩ hoc
syllogismo Omne aĩal ẽ suba: oĩs hõ ẽ

anĩal: ergo oĩs hõ ẽ subĩa. ¶ Si aũt ar-
guas ĩ q̃rta figura: oĩs hõ ẽ aĩal: quod-
dã aĩal ẽ subĩa: g̃ q̃dã suba est hõ. Dico
ꝙ istud argumẽtũ cõcludit tñ ꝯña ma-
terie: sꝫ ñ ꝯña forme. Accipiã enĩ alios
termĩos in q̃bus p̃misse erũt ꝟe ꝛ ꝯᵃ fl̃a
vt hic: oĩs hõ ẽ aĩal: quoddã aĩal ẽ eq⁹:
g̃ quidã equ⁹ ẽ hõ. Hec aũt ordinatõ tri
um termĩoꝝ dicit̃ figura ꝑ silitudinẽ ad
triãglm: sicut enĩ tres linee ꝯstituũt triã
gulũ: sic tres termini figurã. Et sicut ẽm
variã dispõem lineaꝝ fiũt tres spẽs triã
guli: sic ẽm variã ordinatõem terminoꝝ
efficiuntur tres figure. Si enĩ tres linee
trianguli sũt equales: tũc est vna species
trianguli q̃ dr̃ ysopleurus: vt h̃. Si ꝟo
due tantũ fuerint equales erit alia spẽs
que dicit̃ ysocheles: vt hic. Si aũt om-
nes linee fuerint ĩequales erit alia spẽs
que dicit̃ Scaleon vel gradatus: vt h̃.
¶ Est aũt modus ordinatio duarũ ꝓpo-
sitionũ in debita quãtitate et qualitate.
In combinatõibus et cõiugatõib⁹ inu-
tilibus nõ obseruat̃ debita quãtitas vl̃
qualitas ẽm regulas sequẽtes: et iõ sũt
inutiles ad inferẽdas cõclusiões ex pre-
missis. vñ inutilis cõbinatio dicit̃ ordĩa
tio duarũ ꝓpositionũ ex q̃b⁹ nõ seq̃t̃ ꝯña
formali aliq̃ cõclu°: sicut q̃ñ ambe p̃mis
se sũt ꝑticulares: vel ambe negatiue.
¶ Insup ponit auctor regulas gñales:
quarũ prima ẽ: ex puris ꝑticularib⁹ in-
definitis aut singularibus nõ p̃t fieri bo
nus syllogism⁹. cui⁹ rõ ẽ: q2 q̃ñ ambe p̃
misse sũt ꝑticulares: extremitates possũt
vniri cũ medio ꝑ diuers̃ ꝑtib⁹ ei⁹: q̃re ñ
seq̃tur vnio illarũ extremitatũ inter se.

Sed cõtra hãc regulã argu
itur dupl̃r: p̃mo mõ sic: Bñ seq̃t̃: quod-
dã aĩal ẽ subĩa: q̃dã hõ ẽ aĩal: g̃ q̃dã hõ
est subĩa. Et tñ iste syll's est ex puris ꝑti
cularib⁹. Itẽ bñ seq̃t̃: sor. ẽ aĩal: sor. ẽ ri
sibilis: g̃ risibile ẽ aĩal: ꝛ tñ arguit̃ ex pu
ris singularib⁹. Respõdeo ad p̃mũ ꝙ il
lud argumẽtũ tenet solũ grã materie et
nõ rõne forme syllogistice. Vñ in aliis
termĩs nõ valeret: vt si arguat̃ sic: Quo-
dam aĩal est equ⁹: quidã hõ ẽ aĩal: ergo
quidã hõ est equ⁹. Ad secũduꝫ dr̃ vno°
ꝙ licet argumẽtũ valeat ꝑ syl'm expost
torium: nõ tñ ꝑ syllogismum q̃ regulat̃
per dici de omni et dici de nullo: de quo
auctor loquit̃ qui est in mõ et in figura.
Aliter dicit Ocham ꝙ illud dictũ Ars.
in li. p̃orũ ꝙ sine vl̃i nõ fit syl'us intelli
gi debet q̃ñ oẽs termini sũt cões: nõ ãt
q̃ñ est aliq̃s termin⁹ discretus. Docet enĩ
Aristo. principaliter quõ syllogisanduꝫ
est in scientiis que vtuntur terminis cõi
bus nõ aũt discretis. Est aũt sillogism⁹
expositori⁹ ẽ q̃ ex duab⁹ p̃missis singula
ribus dispositis in tercia figura: qui iõo
dicitur expositori⁹ q2 ẽ euidentissimus.
Euidentissime enĩ sequit̃: sortes est hõ:
sortes est animal: ergo aliq̃d aĩal ẽ hõ.
¶ Secũda regula est ꝙ ex puris negati
uis non p̃t fieri bonus syllogismus. Et
est ista regula cum ceteris intelligenda
de syllogismis q̃ valẽt ratione mãie et
nõ ratõne forme. Ratõ huius regule ẽ:
q2 ꝓpter separationem duoꝝ extremoꝝ
ab aliquo tercio non sequit̃ vnio vel se-
paratio eorum inter se: vt ꝓpter separa-
tionẽ homĩs et animalis a lapide nõ se-
quitur separatio hoĩs ꝛ aĩal' ab inuicẽ.
¶ Tercia regula est ꝙ si aliq̃ p̃missarũ
fuerit particularis: conclusio erit parti-
cularis. Cuius ratio potest assignari: q2
propter vnionem duarũ extremitatum
cum medio in premissis infertur vnio ex
tremitatũ inter se in conclusione. Quã-
do autẽ vna premissarũ est vniuersal': et
alia particularis: licet vna extremitas
vniatur cũ medio vniuersaliter: alia ta-
mẽ tãtũ vnit̃ ꝑticulariter: ꝛ ideo nõ põt
ex hoc inferri vniuersaliter vnio ipaꝝ
extremitatum inter se.
¶ Quarta regula est: ꝙ si aliqua p̃mis-
sarum fuerit negatiua: conclusio erit ne
gatiua. Cuius ratõ est: quia quãdo vna
premissarũ est negatiua: licet vna extre-
mitas vniatur cum medio in premissa
affirmatiua: alia tamen separatur ab ip-
so in negatiua: ꝛ ideo in conclusione nõ
debent vniri extremitates adinuicem: ꝛ

sed separabuntur.
Quinta regula est quod medium nunquam debet poni in conclusione: quod ex hoc patet: quia conclusio virtualiter continetur in medio: et ideo si ingrederetur conclusionem esset id quod probatur.

Secundum capitulum.

Prima figura. etc.

Hic agit auctor de prima figura: cuius sunt noue modi: quorum quattuor primi concludunt directe: ceteri vero indirecte.
Est autem directe concludere: maiorem extremitatem predicari de minori in conclusione. cuius ratio est: vt ait Ocham in sua minori logica: quia quando syllogismus est ex veris et termini ordinantur secundum superius et inferius: in tali conclusione predicatur quod natum est predicari: et subiicitur quod natum est magis proprie subiici: quia predicatur superius de inferiori. non sic est in conclusione indirecta. Unde concludere est minorem extremitatem predicari de maiori in conclusione: iuxta hos versus.
Dicas concludi directe quando ma. de mi.
Est indirecta conclusio quando mi de ma.
Et ponit auctor duas regulas in prima figura quo ad modos directe concludentes
¶ Prima regula est quod in huiusmodi quattuor modis minore existente negatiua nihil sequitur. Quod intelligendum est formali consequentia: tunc enim sequeretur ex vero falsum arguendo sic: Omnis homo est animal: nullus asinus est homo: ergo nullus asinus est animal: premisse sunt vere: et conclusio est falsa. Unde sic arguendo ponendo minorem negatiuam inferetur remotio superioris ab inferiori: vt patet in argumento premisso. Sed contra: bene sequitur: Omnis homo est animal: nullus lapis est homo: ergo nullus lapis est animal: et tamen minor est negatiua. Respondeo quod illud argumentum tenet consequentia medie et non consequentia forme. cum non valeat in aliis terminis: vt patet in precedenti.
¶ Secunda regula est quod in eisdem modis maiore existente particulari nihil sequitur: scilicet consequentia formali: unde non sequitur: quidam homo est animal: nullus asinus est homo: ergo nullus asinus est animal: premisse enim sunt vere: et conclusio falsa. Causa huius regule patet: quia in istis quattuor modis medium subiicitur in maiori: et oportet fieri sumptio sub medio particulari: et ideo oportet quod maior sit semper vniuersalis. ¶ Deinde ponit auctor modos prime figure: Ad quorum faciliorem memoriam notandi sunt isti versus.
Barbara celarent darii ferio baralipton.
Celantes dabitis fapesmo frisesomorum.
Cesare camestres festino baroco.
Darapti felapton disamis datisi bocardo ferison.
In his quattuor versibus sunt nouem dictiones. 19. modis trium figurarum deseruientes: ita quod per primam dictionem primi versus intelligitur primus modus prime figure: et per secundam secundus modus: et sic de aliis Unde duo primi versus deseruiunt modis prime figure: tercius vero versus preter vltimam dictionem deseruit modis secunde figure. Ultima autem dictio tertii versus cum aliis dictionibus quarti versus deseruit modis tercie figure. ¶ Item Sciendum quod per hanc vocalem a intelligitur vniuersalis affirmatiua: per e vniuersalis negatiua: per i particularis affirmatiua: per o particularis negatiua. Item in qualibet dictione sunt tres syllabe: et si quod residuum fuerit: superfluit quantum ad propositum: ponitur tamen causa metri. Per primam autem syllabarum illarum intelligitur maior propositio: per secundam minor: per tertiam conclusio. Ubi gratia: Prima dictio scilicet barbara habet tres syllabas: in quarum qualibet ponitur a. Per a tertium positum significatur primus modus prime figure: qui constat ex duabus propositionibus affirmatiuis vniuersalibus concludentibus vniuersalem affirmatiuam: vt omne animal est substantia: omnis homo est animal: ergo omnis homo est substantia. Regulatur autem iste modus inmediate per dici de omni: quia quicquid predicatur de aliquo subiecto distributo: predicatur de quolibet sumpto sub eo: sed substantia predicatur de animali distributo in maiori: et sub animali sumitur homo in minori: igitur etiam substantia predicatur de homine in conclusione: per idem potest declarari de tertio modo scilicet Darii.

¶ Notandū q in hoc syllogismo et etiā in alijs oportet terminos sumi eodem modo. Si enim vnus terminus sumeretur pro vno significato vel suppposito in vna propositione et in alia pro alio: tūc essent quattuor termini in syllogismo virtualiter quantum ad rez significatā. Debent etiā sumi termini eq̄ ample et eq̄ stricte in vna propositione sicut ī alia

Arguit̄ cōtra hūc modū: Cuiuslibet contradictionis altera pars est vera: Omis homo est asinus est contradictionis altera pars: ergo ipa est vera. Respondeo q non bn̄ sumitur ī minori: non em̄ debet plus predicari in minori q̄ distribuatur in maiori. Cum ergo ly contradictionis distribuatur ī maiori debet eē p̄dicatū minoris: et idō sic debet argui: Cuiuslibet contradictōnis altera pars est vera: sed omis homo est asinus: et quidam homo nō est asinus: est quedam cōtradictio: ergo omnis hō est asinus: vel altera pars est vera: ⁊ est iste syllogismus in Darij: cum minor n̄ sit vniuersalis sed singularis.

¶ Secundus modus celarent cōstat ex ex vniuersali negatiua et vniuersali affirmatiua: vniuersalem negatiuam concludentibus: vt nullū aīal est lapis: omnis hō ē aīal: g nullus hō ē lapis. Regulat̄ aūt iste modus p dici de nullo: q2 q̄cq̄d remouet̄ a subicō distributo remouetur a quolibet sumpto ꝓ eo. Cum igitur remoueat̄ lapis ab aīali in maiore: et sub anīali sumat̄ hō in minore: g etiā lapis remouet̄ ab hoīe in cōclusiōe. hoc etiam pōt declarari in ferio.

Sed cōtra hūc modū arguitur sic: Nō sequit̄: nullū viuēs gn̄abit̄: omis hō est viuēs: ergo nullus hō generabitur: et tamē arguitur in Celarent. Respondeo q hoc argumentum nō valet: q2 termini nō tenentur eq̄ ample in vna ꝓpositōne sicut in alia: homo enī in minori supponit tm̄ ꝓ p̄ntibus ratione illius verbi est quod est p̄ntis tē poris. In conclusione vo restringit̄ ad presentes et futuros ratione verbi futuri tēporis. Ad hoc ergo q argumentum ꝯcludat debet restringi in conclusione ad p̄sentes: ergo nullus homo p̄ns generabitur. ¶ Tertius modus est Darij: ⁊ cōstat ex vniuersali affirmatiua et ꝑticlari affirmatiua: particularem affirmatiuam concludentibus: vt omē aīal est substātia: quidā homo est anīal: ergo quidam homo est substantia.

Arguitur contra hūc modum sic: Non sequitur: Omē currens est homo: quidam asin⁹ pōt eē currens: g quidā asinus p̄t esse homo. Respondeo q nō bn̄ arguit̄: q2 ibi nō sūt tātum tres termini: cū currēs sit subiectū maioris: et potēs currere p̄dicatū minor.

¶ Quartus modus sc3 Ferio cōstat ex vniuersali negatiua et ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularem negatiuam concludentibus: vt nullū anī al est lapis: q̄dam homo est animal: g q̄dā hō nō est lapis.

Cōtra hūc modū arguit̄ sic. q2 nō seq̄tur: Nullū aīal est species: sed hō est anīal: g homo nō est species: Et tamē arguit̄ in Ferio: g nō est conseq̄ntia formalis. Respōdeo q argumētum nō valet: cū ibi nō sūt tres termini: cum homo in minori teneat̄ ꝓ suppositis. q2 supponit ibi determinate: In cōclusiōe vo tm̄ ꝓ nā cōi: q2 ibi suppōit simplicit̄

¶ Quintus modus sc3 Baralipton cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis: particularē affirmatiuam indirecte concludentibus: vt omne animal ē substantia: omis homo ē animal: ergo quedam subantia est homo. Et reducit̄ ad primum modum per conuersionem conclusiōis p accidens. ¶ Circa quod sciendum q reducere vnū syllogismū ad alium est ostendere qūo syllogismus min⁹ perfectus euidenter concludit p alium syllogismum p̄fectiorem ad quem reducit. ¶ Item sciendum q ille quattuor dictōnes per quas designantur q̄ttuor mōi p̄fecti incipiūt ab ipis ꝯsonantibus b. c. d. f. et omēs alie dictōes p quas designātur mōi imp̄fecti incipiūt ab eisdē. Modi igit̄ incipiētes. p. b. debēt redu-

ci ad barbara: p c: ad celarēt: p d. ad da rij: p: f: ad ferio. Itē vbicūq ponit̄ s: in istis dictōibus signat̄ q ppō intellecta p vocalē inmedia te p̄cedētē s: deb3 cō uerti simpliciter: et p p: signat̄ q ppō in tellecta p vocalē inmediate p̄cedentem p: debet ꝯuerti p accn̄s: et vbicūq poni nitur: m: signat̄ q debet fieri trāspositō p̄missarū: faciēdo sc3 de maiori minorē3 ꝛ ecōuerso. Et vbicunq ponit̄: c: signat̄ q modus ille debet reduci p impossibi^e vñ v̄sus. Simpl'r v̄ti vult s: p v̄o per acci. M vult transponi: c v̄o p impossi bile duci. ¶Sed cōtra p̄dicta argui tur sic: Conclusio de baraliptō est parti cularis affirmatiua: ergo nō d3 ꝯuerti p accn̄s. ꝓbatur ꝯn̄a: q2 Aristo. tractās d̄ cōuersiōe ꝓpositionū nō posuit ꝓpōem affirmatiuā cōuerti p accn̄s. Respōdeo q Aristo: egit de conuersione inquantū erat consequentia formalis: particular3 autē affirmatiua non conuertitur p acci dēs gratia forme: s3 tm̄ gratia materie: ꝛ ideo de illa non determinauit. S3 tūc q̄ūo erit baralipton ꝯsequētia formalis? Dico q pōt patere: hūc mōm ꝯcludere formaliter p illam regulam: Quicq̄d se quitur ad consequens: sequitur ad an̄s: sed sic est q ad illud an̄s: omē animal ē suba: om̄is hō est animal: sequitur ī bar bara om̄is hō est suba. Ad aliud autē3 cōsequēs sequitur p ꝯuersionē p accn̄s: q quedā suba est hō: ergo et illa ꝯ° seq tur ad ip̄m antecedēs in Baraliptō: cū ibi sint eedem premisse que ī Barbara.

¶Sextus modus sc3 Celantes constat ex vniuersali negatiua et vniuersali af firmatiua: vniuersalem negatiuam con cludentibus indirecte: vt nullum an̄al est lapis: oīs homo est animal: ergo nul lus lapis est homo: ꝛ reducitur ad cela rent per conuersionē cōclusiōis simpl'r.

¶Septimus modus sc3 Dabitis cōstat ex vniuersali affirmatiua et p̄ticulari af firmatiua: p̄ticularē affirmatiuam ꝯclu dentibus indirecte: vt omē animal ē sb̄ stantia. q̄dam homo est animal: ergo q̄ dam substantia est homo. ꝛ reducit̄ ad Darij per conuersionē conclusionis sim pliciter.

¶Octauus modus sc3 fapesmo constat ex vniuersali affirmatiua: et vniuersali negatiua: p̄ticularem negatiuam cōclu dentibus indirecte: vt omne animal est substātia: nullus lapis est animal: ergo quedam substantia non est lapis. ꝛ redu citur ad Ferio maiori conuersa per acci dens: quod designatur per illam l'ram p: sequentem primam syllabam inmedi ate: et minore cōuersa simpliciter: quod signatur p s: sequētē inmediate secūda3 vocalem e: per qua3 intelligitur minor: sed p trāspōem p̄missaru3 q̄d denotat̄ p M: et sic p̄t applicari in alijs modis.

¶Nonus mod⁹ sc3 frisesomorū constat ex p̄ticulari affirmatiua et vniuersali ne gatiua: p̄ticularē negatiuam cōcluden̄. indirecte: vt quoddā aīal est substātia: nullus lapis est anīal: ergo quedā sub stantia non ē lapis: ꝛ reducitur ad ferio maiore et minore conuersis simpliciter: ꝛ per transpositionem premissarum.

Secunda figura est: qn̄ mediū p̄dicat̄ in vtraq p̄mis sarū Cui⁹ tales dātur regule. Prima regula est q in secun da figura maiore exn̄te p̄ticulari: nihil se quit̄ formali ꝯn̄a. Sic enī arguendo in fertur negatio supioris ab inferiori: vt ī hoc argumēto: quodda3 animal est hō: nullus asinus est homo: ergo quidā asi nus nō ē aīal: nō seq̄tur: q2 p̄misse sunt vere: et cōclusio falsa.

Sed cōtra hāc regulā argu itur sic: q2 bn̄ seq̄tur: quidā homo ē aīal nullus lapis ē aīal: ergo q̄dā lapis non est homo: et tamē maior ē particularis. Respondeo q ista cōsequētia est bona gr̄a materie sed non gratia forme: cū nō teneat in omnib⁹ termīs ꝯsimili forma: vt patet ex p̄mo argumēto.

¶Secunda regula est q ex puris affir matiuis nihil sequit̄. Ista regula patet quoniam in secūda figura mediū p̄dicat̄ in vtraq p̄missarum. Si ergo vtraq est

affirmatiua: mediũ affirmaretur de vtra q extremitate: sed nõ sequitur si superius de suis inferioribus pdicatur: q pp ter hoc illa inferiora de seinuicẽ pdicentur. vñ nõ seqtur oĩs hõ est aĩal: qdã asinus ẽ anĩal: ergo qdã asinus est homo. ❡ Tercia regula est q in secũda figura semp cõcludit negatiue: q̃ patet ex pcedeñ. cũ eni in secũda figura oporteat vnam pmissarũ eẽ negatiuã p secũdam pprietatẽ sequit q cõclusio erit negatiua Probat pña p illã regulã generalẽ. Si aliq̃ pmissarũ fuerit negatiua: conclusio erit negatiua: hec autẽ figura habet q̃ttuor modos: quorum primus ẽ Cesare. ❡ Cesare cõstat ex vniuersali negatiua: et vli affirmatiua: vlem negatiuã pcludẽtibus directe. vt nullus lapis est anĩal: oĩs hõ est aĩal: ergo nullus hõ ẽ lapis: et reducit ad Celarẽt: maiore puersa simpliciter.

Contra hoc arguitur et videt q nullus syllogismus debeat reduci ad alium syllogismũ: q2 qd h3 rõem syllogismi ẽ syllogismus pfectus: sed oĩs syllogism9 habet rõem syllogismi: cũ diffinitio syllogismi conueniat omni syllogismo: g oĩs syllogismus ẽ pfectus. Nullus igit debet reduci ad aliũ. Jtẽ syllogismi secunde et tercie directe cõcludũt: ergo nõ indigẽt ad alios reduci. Respõdeo ad primum q duplex ẽ pfectio syllogismi: sc3 primaria q̃ est de necesse cõcludere: et d tali bñ pbat argumẽtũ q oĩs syllogismus ẽ pfect9. Alia ẽ pfectio secundaria syllogismi q̃ est euidẽter cõcludere. vñ hec pfectio vltra necessitatẽ pcludendi addit euidẽtiã. hoc mõ tãtũ sũt pfecti pmi q̃ttuor mõi: et ideo alij indigẽt ad ipsos reduci. Ad secũdũ dico q licz mõi secũde et tertie figure pcludãt directe: ñ tñ cõcludũt euidẽter. Ratio eni medij nõ est ita ppe in ip̃is sicut in pma figura: q2 rõ medij est poni inter extrema. in secũda aũt figura ponit mediũ supra extrema: et in tercia subicitur ip̃is. Unde modi harum figurarum nõ regulantur immediate p dici d omni et dici d nullo: sicut quattuor pmi modi pme figure. ❡ Secũdus modus sc3 Camestres constat ex vniuersali affirmatiua et vniuersali negatiua: vlem negatiuã pcludeñ. vt oĩs hõ ẽ aĩal: null9 lapis est animal: ergo nullus lapis est homo. et reducitur ad celarẽt minore et cõclusione conuersis simpliciter p transpõem pmissarum. ❡ Tertius mod9 sc3 festino pstat ex vniuersali negatiã et pticulari affirmatiua: pticularẽ negatiuã pcludentibus: vt nullus lapis est aĩal: quidã homo ẽ anĩal: g quidam homo non est lapis. et reducitur ad ferio maiore puersa simpliciter. ❡ Quartus modus sc3 Baroco cõstat ex vli affirmatiua et pticulari negatiua: pticularẽ negatiuã cõcludentib9: vt omnis homo est animal: quidam lapis nõ est aĩal: ergo quidã lapis nõ est homo: et reducit ad barbara per impossibile. ❡ Est aũt reductio p impossibile quando ex opposito cõtradictorio pclusionis cu3 altera pmissarũ infert oppositum cõtradictoriũ alteri9 pmisse. Sumatur et oppositũ pclusiõis: sc3 oĩs lapis ẽ homo cũ maiori hui9 q̃rti mõi: et syllogizetur in barbara: oĩs hõ est aĩal: oĩs lapis est hõ: g omnis lapis ẽ anĩal: ista cõclusio opponit minori hui9 quarti mõi. ❡ Et notandũ q hmõi reductio alr fit in secũda figura et alr in tertia: in secũda eni figura ex opposito cõclusiõis cũ maiori infert oppositũ minoris: ita q oppositũ cõclusionis ponit loco minoris. Jn tercia vero figura ex opposito cõclusiõis cum minori infert oppositũ maioris. Vñ vs9 Seruat maiorẽ: variatq secũda minorẽ Tercia maiorem variat seruatq minorem. ❡ Dicit aũt hmõi reductio per impossibile eo q in reductõne vna contradictoria ponitur loco alterius. Cõtradictorias aũt simul esse veras est impossibile.

Tercia figura est quando medium subicitur in vtraq premissarũ: cuius tales dãtur regule. Prima regula est

ꝙ minore exn̄te negatiua nihł sequitur: qḋ est intelligēdū de ꝯn̄a formali. Unḋ nō sequit̄: om̄is hō ē aīal: null⁹ hō ē asinus: ğ nullus asin⁹ ē aīal.

Secunda regula ē: ꝙ in tercia figura sp̱ ꝯcludit̄ ꝑticularit̄ ad hoc: scʒ: vt sit ꝯn̄a formał: ꝛ iō nō seq̄tur: oīs hō est aīal: oīs hō ē suba: ğ oīs suba ē aīal: p̄misse sṫ ꝟe: ꝯn̄s fłʒ. h⁹ figur̄ sex sṫ mōi

Primus scʒ Darapti cōstat ex duab⁹ vłib⁹ affirmatīs ꝑticłarē affirmatiuā ꝯcludētib⁹: vt oīs hō ē aīal: om̄is hō est risibił: ğ quoddā risibile ē anīal: ꝛ reducit̄ ad Darij minore ꝯuersa ꝑ ac.

Secundus modus scʒ felapton cōstat ex vłi negatiua et vłi affirmatiua ꝑticularē negatiuā cōcludētib⁹: vt nullus hō ē asin⁹: om̄is hō ē risibilis: ergo quoddā risibile non est asinus: ꝛ reducitur ad ferio minore cōuersa ꝑ accn̄s.

Tercius mod⁹ scʒ Disamis cōstat ex ꝑticulari affirmatīa ꝛ vłi affirmatiua: ꝑticularē affirmatiuā cōcludētib⁹: vt q̄dā hō ē aīal: oīs hō ē risibilis: ergo quoddā risibile ē aīal. ꝛ reducit̄ ad darij maiore ꝛ minore ꝯuersis simpliciter.

Quartus modus scʒ Datisi cōstat ex vłi affirmatiua et ꝑticulari affirmatiua ꝑticularē affirmatiuā ꝯcludētibus: vt oīs hō ē aīal: q̄dā hō ē risibilis: ğ quoddā risibile ē aīal: ꝛ reducit̄ ad darij minore conuersa simpliciter.

Quintus modus scʒ Bocardo cōstat ex ꝑticulari negatiua: ꝛ vłi affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝯcludētib⁹. vt q̄dā hō nō ē asin⁹: oīs hō ē risibił: ergo quoddā risibile nō est asinus. ꝛ reducit̄ ad barbara ꝑ impossibile. Sumatur enī oppositū ꝯclusiōis cū minori: ꝛ inferat̄ oppositū maioris: vt om̄e risibile est asinus: oīs hō ē risibił: ğ oīs hō ē asin⁹: hec ꝯ° fcā ī barbara ꝯ̄dic̄ maiori ḋ hoc̄ʳ.

Sextus modus scʒ Ferison cōstat ex vniuersali negatiua: et ꝑticulari affirmatiua: ꝑticularē negatiuā ꝯcludētibus: vt nullus homo est asinus: q̄dam hō est risibilis: ergo quoddā risibile nō est asinus: ꝛ reducitur ad Ferio minore conuersa simpliciter.

Cōsequēter ponit auctor quasdā regulas syllogismoꝝ ꝯcludētiū ꝑticularē negatiuā: quarū p̄ma ē ꝙ nullus sylł's cōcludēs ꝑticularē negatiuā īdirecte p̄t eā directe cōcludere. Tales aūt sṫ duo mōi prime figure vltimi: scʒ fapesmo et frisesomoꝝ. ¶ Sed cōtra arguit̄: videt̄ ꝙ fapesmo possit ꝯcludere ꝑticularē negatiuā directe arguēdo sic. Oīs hō est anīal: null⁹ lapis ē hō: ğ q̄dā lapis nō ē aīal: h̄ ꝯcludit̄ ꝑticularis negatiua directe. Respōdeo ꝙ hoc est gr̄a materie et nō gratia forme cū possint dari termini in quibus nō sequitur vt oē aīal ē suba: nullus lapis ē animal: nō seq̄tur: ğ quidā lapis nō est suba. Sʒ tm̄ seq̄tur indirecte: ğ q̄dā suba n̄ ē lapis. Secūda regula ē ꝙ null⁹ syllog⁹ cōcludēs ꝑticularē negatiuā directe p̄t eā ꝯcludere indirecte. Qḋ ē intelligēdū formali ꝯn̄a: sicut ī regula p̄ceden̄. et tales sūt sex modi: scʒ: ferio in p̄ma figura: festino et baroco in secūda: felapton et bocardo et ferison in tercia.

¶ Alteri⁹ dicit auctor ꝙ p̄ma figura cōcludit oīa gn̄a ꝓpōnum: scʒ: vłem ꝑticularē affirmatiuā et negatiuā. secūda aūt vłem negatiuā ꝛ ꝑticularē negatiuam. tercia ꝟo cōcludit ꝑticularē affirmatiuā et ꝑticularē negatiuā. Sed contra hoc arguit̄ sic: cū enī p̄ma figura concludat oīa gn̄a ꝓpōnū: videt̄ ꝙ alie supfluant. Respōdeo ꝙ nō supfluūt: qꝛ facili⁹ reꝑit̄ mediū qḋ subiciat̄ respectu vtriusꝙ extremitatis vt predicetur de vtraꝙ sumpta vniuersaliter vel particulariter affirmatiue vel negatiue q̄ꝫ ꝙ tm̄ subiciatur respectu vnius: et predicetur respectu alterius: ideo ꝓpter facilitatem medij alie figure a prima non superfluunt.

¶ Ponuntur autē ab Aristotile plures modi syllogismoꝝ quibus cōclusiones vario mō possūt ꝯcludi: puta sillogism⁹ ex oppositis: de quo dcm̄ est primo capitulo huius partꝫ. Itē ponit̄ syllogism⁹

ostensiuus ⁊ ad impossibile: de quib⁹ dicetur in fallacia ꝭm nõ causam. Est etiã syllogismus ex ypotesi: q̄ ꝓcedit ex aliq̄ suppõe nõ cõnumerata in premiss. Ponitur etiã syllogismus circularis qui ex ↄclusione ꝑoris syllogismi cũ conuersa alterius ꝑmissarũ infert alterã ꝑmissaꝫ. Et dicit circularis: qꝛ ibi idem ẽ ꝑncipium ⁊ finis: sicut est in circulo: vbi fit regressus ad eũdẽ punctũ a quo ĩcipiebat ꝓgressus. et sic est iste syllogismus vtil' demõstratori: licet enĩ circulo sit impossibile demonstrare demõstratõne ꝓpter quid et potissimã cuius mediũ ẽ diffinitio primo posterioꝝ: demõstratio tamen circularis bñ est possibilis mutãdo vnũ genus demõstratõnis in aliud. s. demõstrationẽ ꝓpter quid in q̄a: vl' econtra. Itẽ demõstrando ꝑ diuersa gña causaꝝ vt efficiẽs ꝑ finẽ: ⁊ ecõtra: vbi licꝫ sit demonstratio ꝓpter q̄d: nõ tñ potissima: cuius mediũ est diffinitio subiecti que ẽ causa inmediata passionũ eius. Ponit etiã syllogismus conuersiuus qui scꝫ ꝓcedit ex opposito ↄtrario vel cõtradictorio cõclusionis ꝑoris syllogismi cũ altera ꝑmissarũ ad inferendũ oppositũ alterius ꝑmisse. Et põt dici cõuersiuus ꝓpter mutationẽ alterius ꝑmissarũ ⁊ ↄclusionis in suas oppositas. De syllogismo aũt falsigrapho dicet in principio fallaciarum:

Emum agit auctor de cõiugationibus inutilibus. ¶ Circa q̄d sciẽduꝫ ꝭm Aristo. in li. prioꝝ: ꝙ cõiugatio vel conbinatio vtilis dicit qñ ↄ° sequit ex ꝑmissis ꝭm regulas prius assignatas ↄña formali: ita ꝙ nõ valent repiri termini in q̄bus ferat instantia ꝓbando vcꝫ efficaciter hmõi moduꝫ arguendi nõ tenere. Per oppositũ autẽ cõiugatio est inutilis qñ infert ↄ° ex ꝑmissis cõtra regulas prius assignatas: que licet sequat gr̃a materie: nõ tamen gr̃a forme syllogistice: cũ possint reperiri termini in quibus feratur instãtia oñdendo huiusmõi modũ arguendi nõ valere: et perhoc esse inutilem ad ↄcludendum. qꝛ igitur vtile est scire faciliter reperire terminos ad inferendũ tales instantias: docꝫ auctor modũ hmõi terminos in ꝓmptu repiendi dicens ꝙ optet accipe duos terminos dispatos cuꝫ suo supiori: vt duas spẽs cũ genere: vt hõ: asinus: anĩal: vel accipiendi sũt duo termini quoꝛuꝫ vnus de altero ꝑdicet siue cõuertibiliter siue nõ cũ extraneo vtriusq̄: vt hõ: risibile: lapis: aut accipiẽdi sũt termini quoꝝ alter de altero ꝑdicet: siue ↄuertibiliter siue ñ cũ supiori ad vtrũq̄: vt hõ: risibile: subĩa: vel hõ aĩal sb̃a. Per has enĩ tres regulas cuicunq̄ generi applicentur siue substãtie siue q̄litati: siue alicui alioꝛũ ꝑdicamẽtoꝝ poterĩt repiri termini ꝑ quos monstrabitur euidẽter aliqua ↄiugatio esse inutilis: nec valere ad formaliter ↄcludendũ. Et vocãtur tales termini ab Arist. termini in quibus nõ hoc ẽ tale: quibus non sequitur ↄ°: licet ꝑmisse sint vere: vñ inuenit terminos in quibus nõ est ex acceptis: seu inuentis terminis facere ↄiugatõeꝫ in q̄bus nõ sequitur ex ꝑmissis: sed premisse sũt ve: ⁊ cõclusio falsa. verbi gr̃a: Hec est cõiugatio inutilis: nullus hõ ẽ asinus: nullus lapis ẽ homo: ergo nullus lapis est asinus. Cum nõ sit debita vnio seu cõiugatio terminoꝝ ⁊ ꝓpositionum ꝭm regulas ꝑus assignatas: qꝛ ex puris negatiuis nihil sequitur formali ↄña: licet aliqñ sequat gr̃a materie: vt in ꝓposito. ¶ Ad ostẽdẽdũ ergo hãc cõiugatõem eẽ inutilem ẽ inferẽda instantia accipiẽdo termĩos in q̄bus nõ sequitur ↄ°: licet sit idẽ modus arguẽdi: vt accipiẽdo hos terminos: homo: risibl'e. asinus: iuxta secũdã regulã ꝑdictam: ⁊ potest sic argui: Nullus asinus est homo: nullum risibile est asinus: ergo nullum risibile est hõ. Ecce due ꝑmisse sunt ve et conclusio falsa: et tamẽ iste due cõiugatões sunt in eadẽ figura ⁊ ꝓpões sũt eiusdẽ quantitatis ⁊ qualitatis ĩ vtraq̄ cõiugatõne inutili: seu in vtroq̄ syllo°. similiter cõtra illã regulã: ex puris particularibus nihil sequit põt assumi coniugatio inutilis dicẽdo: quoddã anĩal

est substantia: quidā hō est aīal: ergo
q̄dā hō ē suba. Sed statim pñt inueniri
termini in q̄bus nō sequitur p primā re=
gulā: accipiēdo spēs disparatas cum gñe
sic arguēdo: Quoddā aīal ē asinus: qui
dā hō ē aīal: ergo quidam hō est asin⁹.

De syllogismo ī particulari.

Ratio dicitur. ꝛc.

Postq̄ auctor determiauit d̄
syllogismo simplicit̄ seu vni=
uersalr̄ dicto: h̄ p̄nter agit de
syllogismo ī pticulari: q̄ scȝ pcedit ex p
ticularibus. Denoīatur aūt iste tractat⁹
a loco nō tanq̄ a subiecto pp̄o: sȝ a pri=
cipio sui subiecti. Syllogismus aūt dy=
alecticus ↄfirmat̄ p locū: q2 v̄o in diffi=
nitione argumēti ponitur rō: iō auctor
p̄mittit hui⁹ nois multiplicē acceptōeȝ.

Circa quod sciendum q̄ ratō n̄ est potē=
tia anime alia ab intellectu: sȝ intellect⁹
dicitur ratio inquātū rationatur discur=
rendo a minus noto ad magis notum.
Ratō ibi sumit̄ multipliciter per cōpa=
ratione ad intellectū. Primo sumit̄ in
diffinitione vniuocoꝝ: vñ diffinitio se=
pe vocatur ratio formalis: vt dictū est in
p̄dicabilib⁹. c. de drñtia. Dicitur auteȝ
diffinitio ratio: q2 ē indicatiua obiecti ī=
tellectus vel ratōnis. Est enī ideo indi=
cans explicite rei essentiam. Essentia āt
siue quiditas rei materialis siue sensibi=
lis per diffinitionem explicita ponitur a
doctore subtili obiectū intellectus p sta
tu isto: intelligēdo nō solū de sensibili p
prie: sȝ etiā de incluso essētialiter vl̄ vir
tualiter in sensibilibus. Secūdo mō su=
mitur rō p ipa vi vel potētia ratiocina=
tiua. Tercio mō sumit̄ p discursu ratio
nis a p̄missis ad ↄclusionē. Quarto mō
forma dicit̄ rō: q2 p ipam cognoscit̄ ma=
teria ꝛ cōpositū. Cognoscit̄ nāq3 mate=
ria p analogiā ad formā p̄mo phisicoꝝ.
Uidemus enī vnā formā nouā p⁹ aliam
q2 vicȝ videm⁹ nouā opatōnem que ar=
guit nouam formā. Et sic cognoscimus
subiectū transmutatōis cōe scȝ materiā
cōem q̄ manet sub vtraq3 forma: licȝ aūt
tā forma accñtal' q̄ subalis sit rō cogno=
scēdi. Hoc tñ p̄us p̄oritate gñatōnis cō
petit forme accñtali: q2 ois nr̄a cognitō
ortū h3 a sensu. Forme aūt accñtales sl̄
obiecta sensuū: vt calidū frigidū: humi=
dū et siccū sūt obiectū tact⁹: ꝛ sic d̄ aliis.
Oēs etiā cā tā extrinseca vt efficiens
et finis q̄ intrinseca: vt mā et forma: h°
mō p̄t dici rō: q2 ē rō cognoscēdi suū ef=
fectū. Hic aūt fit de cā formali mētio tā
q̄ de notiori. Quito mō eeñtia cōis seu
quiditas p̄dicabilis de plurib⁹: vt essen
tia spēi gñis vel drñie dicit̄ in alio. Et
drt̄ iste mod⁹ a p̄io: q2 h̄ sumit̄ rō p ob
iecto intellect⁹ vl̄ rōis. In p̄mo v̄o mō
p diffinitōe explicāte ipm obm̄. Sexto
mō mediū inferēs ↄclusionē dr̄ rō: q2. s.
est instrumētū ītellect⁹ vel rōis ad infe=
rēdū ↄclusionē. Et hoc mō sumit̄ in dif
finitōe argumēti. Est enī argumētuȝ rō
rei dubie faciēs fidē. i. mediū pbās con
clusionē: q2 vicȝ cāt assēsū seu credulita
tē de re dubia siue pposita p modū du=
bij. Res enī certa pposita p modū du=
bij bñ p̄t p argumētū pbari: vt deū esse

Circa qō sciēdū q̄ ista tria scȝ mediū
argumentum ꝛ argumentatio differunt
Mediū enī est quod participat vtrunq3
extremum. Argumentum etiam vltra
mediū addit v̄tutē pbādi ↄclusionem.
vñ p mediū absolute positū n̄ p̄t pbari
ↄ° sȝ bñ p ar^m: qō vr̄ imptare n̄ me^m tm̄
sȝ etiā vnionē extremitatū ī p̄missis cuȝ
medio. Et sic argumētum includit ipas
p̄missas ex quibus infertur conclusio.
ꝛ ideo argumentum dicitur q̄si arguēs
vel stimulās mētē ad assētiēdū ↄclusiōi.
Argumītatō v̄o ē total' orō cōposita ex
p̄miss̄ ꝛ cōclusiōe ī q̄ explicat̄ v̄t⁹ argu=
mēti qñ ex vniōe extremitatū cū medio
in p̄missis infert̄ vnio extremitatū inter
se in cōclusiōe vlr̄ vl̄ pticularit̄ affirma=
tiue vl̄ negatiue. sepe tñ vnū sumit̄ p r°
Notādū etiā q̄ lȝ eadē orō possit dici p
positō: ↄ°. ꝛ qō: n̄ tñ s̄m eādē rōem dicit̄
ppō inq̄ntū pōit̄ ī p̄miss̄ ad inferēdum
cōclusionē. Uñ dr̄ ppositō q̄si p alio is

inferendo positio. Conclusio ꝟo inquā-
tū argumēto vel argumētꝫ approbata.
Questio aūt inquātū ē dubia. Est nāq
questio dubitabilis propositio.
¶ Deiñ ponit auct. qttuor spēs argumē-
tatōis. s. syllo9 inductio enthimema et
exēplū. ¶ Circa qḋ notandū ꝙ diuisio
argumentationis non est diuisio gene-
ris ī spēs: sꝫ diuisio analogi in sua ana-
logata. Videt ei argumēta° īportar tm̄
hꝰmōi analogie vnitatē. cuiꝰ rō ē qꝛ ar
gumēta° dꝛ ab hoc qḋ ē arguere mētez:
qḋ. s. ē mentē īclinare vl' stimlare ad as-
sētiēdū ꝯcl'oni q̄ infert. sꝫ istḋ ꝑ se ꝑ° cō
ueīt syllo°. alijs ei spēbꝰ nō ꝯueīt nisi ī
q̄ntū ē in ip̄is q̄dā mō ꝟtus syllogismi:
vt oēs alie spēs reducant ad syllo^m ex
ꝑ° ꝑoꝝ. Vñ nō dicunt ꝓpe spēs argu-
mētatōis sꝫ large: qꝛ scꝫ sunt q̄daꝫ modi
seu maneries arguendi. ¶ Et si arguat
ꝙ inter spēs eiusdē gñis hñ ē ordo ꝑfe
ctiōis: sicut hō ē ꝑfectior equo. R° ꝙ ibi
sit ordo ꝑfectōis vna tñ' spēs nō sic redu
cit ad aliā ꝙ induat formā alteriꝰ: sic en
thimema sic reducit ad syllo^m ꝙ induit
formā syllogismi. ⁊ sic ḋ alijs. Qꝛ vero
diffinitio syllogismi data ē in ꝑcedenti
hꝰ: iō de illa auctor se excusat: ⁊ detmi-
nat primo q̄d sit Inductio dicēs. ꝙ ē ꝓ
gressus a ꝑticl'aribꝰ seu singl'aribꝰ suffi-
cient enūeratꝫ ad vl'e: vt sor. currit: pla-
to currit ⁊ sic ḋ alijs. g̊ oīs hō currit.
¶ Circa qḋ ē notandū ꝙ ꝓgressus h̄ su
mit ꝓ motu, seu discursu rōis. Singl'ar
etiā ī ꝓposito sumit ñ solū ꝓ indiuiduo
detmiato qḋ dꝛ singl'are simpl'r ⁊ ꝫm se:
sꝫ etiā ꝓ minꝰ cōi qḋ dꝛ singl'are ꝑ respe
ctū ad magꝫ cōe vt habet ꝑmo phicoꝝ.
Bñ enī sequit: hō currit: equꝰ currit ⁊
sic de singl'is spēbꝰ aīaliū. g̊ oē aīal cur.
Reducit āt sic īductio ad syllo^m accipi
endo singl'aria ꝓ medio ⁊ subiciēdo ip̄a
in maiori respectu maioris extremitatꝫ q̄
ꝑdicat in ꝯcl'one: vt ista īductio sor. cur-
rit: plato currit ⁊ sic de singul'. g̊ oīs hō
currit reducit ad syllo^m Oē qḋ ē sor. vl'
plato ⁊ sic ḋ alijs currit. oīs hō ē sor. vl'
plato ⁊ sic ḋ alijs. g̊ oīs hō currit.

Sed contra hoc arguit sic.
Intellectus non cognoscit singl'aria. g̊
nō discurrit a singularibꝰ ad vl'em. ꝯña
patꝫ qꝛ discursus rōis ꝑsupponit cogni
tionem extremoꝝ. ꝓbat aña ꝑ ph'm in
libro de anima dicentē ꝙ intellectus ē
vniuersaliū: sensus vero est singulariū.
R°. ꝙ sensus est singl'ariū ꝑcise. Intel-
lectus aūt licꝫ sit vniuersaliū nō tamen
ꝑcise sed etiā singulariū: et ideo cogno-
scit hec ⁊ illa. Ipsa autē singularia non
intelligit ītellectꝰ ꝓ nūc directe. sꝫ refle
ctēdo se sup fātasmata ꝫm Ari. 3. ḋ aīa.
Circa qḋ notandū ꝙ spēs in fan
tasia ad quaꝫ
se cōuertit intellectꝰ ꝑmo reꝑsentat sin-
gulare vagū in quod ꝑmo fertur cogni-
tio intellectus. Quod ptꝫ quia qñq in
telligimꝰ aliqḋ singulare ignorando in
qua specie sit. Et in hoc primo signo in
ipsa fantasia est cōfusum: vt substātia cū
accidentibus vel' multa accidētia se cō-
trahentia mutuo. Scḋo reꝑsentat nāꝫ
absolute. s. quādo intellectus abstrahit
vniuersale et fertur in naturā ꝑcise. nō
cōsiderando eius singularitatē. Tercio
reflectēdo ꝯsiderationē nature ad circū
stantias signatas: vt scꝫ intelligat singu
lare. i. naturā que est hec nō in quātum
hec sed cū accidētibꝰ ꝓprijs determiat
talem naturā ꝑ tales circūstātias: puta
ꝙ est hic et nunc et cū tali figura et colo
re et huiusmōi: ⁊ ita ꝙ istius reflexiōis
terminus a quo et ad quē est q̄d cōfusuꝫ
et in medio quid distinctū. Ipsa tñ natu
ra que est hec nō intelligit ꝓ nūc in q̄n-
tum hec seu sub ꝓpria rōne singularita
tis: cum nec sensus nec ītellectꝰ distin-
guat int duo singl'aria circūscꝑta distin
ctiōe accñtali q̄ ē ꝑ locū ꝑ figuraꝫ ⁊ hu-
iusmōi: puta si ꝑ diuinā potentiā eēnt ī
codē loco ⁊ sil' tꝑe ⁊ hñt eandē figurā
⁊ magnitudinē ⁊ eūdē colorē. Talia eēt
tā sēsꝰ ꝙ ītellectꝰ iudicaret eē vnū: ⁊ tñ
eēnt a ꝑte rei duo singl'aria. Hec mā dif
fusiꝰ tractat a doctore sb'tili. 7°. meta. ḋ
q̄ ibi ꝑāpliꝰ videbit. Detmiat ꝯñt auc.
ḋ enthime^s ⁊ ex° q̄ rducūt ad alias spēs.

Enthimema est syllogism⁹ imperfectus: et exemplū est inductio impfecta. In inductōne eñ pceditur a singularibus ad vniuersale vniuersalr̄ sūptum. In exēplo vo ab vno pticulari ad aliud. Declarat ḡ qd est entimema dicens: φ est syllogismus impfectus: siue orō in qua nō omibus pmissis posit; infertur festinata cōclusio: vt omē animal currit: ergo omis homo currit. hic eniz intelligitur ista ppō: oīs hō est animal: q̄ si poneret pfectus esset syllogismus. Unde enthimema dicit ab en quod est in: et thimos quod est mens: qr vna ppositio retinet in mēte. Oportet aūt illam ppōem eē pbabilē vel necessariaz: qr psupponit tanq̄ va: ideo Arist. diffinit enthimema φ ē syllogism⁹ ex ycotibus et signis: ycos ē ppō pbabilis: ꝛ signū capit p ppōe necessaria.

Pro reductōne enthimematis ad syllogismū ē notādū: φ in quolibet enthimemate sūt tres termini sicut ī syllogismo: quoꝝ duo ponūtur in pclusiōe q̄ sūt extremitates. alius aūt nunq̄ ponitur in cōclusiōe: qr ē mediū. Illarū vo extremitatū vna ē bis posita ī enthimemate: et altera semel. Ex illa ergo semel sumpta cū medio: debet suppleri pmissa q̄ deerat: vt in hoc enthimemate: Omē aīal currit: ergo omis hō currit: extremitates sūt: hō ꝛ currit: aīal autē est mediū: sed hec extremitas homo nō est sumpta nisi semel. Sumatur ergo iterum cū medio et fiet minor ppō. scz omnis homo ē aīal: ꝛ sic erit pfect⁹ syllo⁹ omē aīal currit: omis hō ē aīal: ergo omnis homo currit.

Circa quod notandum φ quādo idē pdicat in pmissa et cōclusione: tunc supplēda est minor: vt in exēplo pcedeñ. cuius ratio: qr pdicatū pclusiōis in tali enthimemate est maior extremitas: ꝛ sic in tali enthimemate ponit maior ppositō. Qñ vo idē subicit in pmissa ꝛ pclusiōe supplenda ē maior: mino: eñ extremitas subicit in cōclusiōe. Ubi gra: omnis hō currit: ergo omis hō mouet: ibi homo subicitur in pmissa et cōclusiōe: ido supplenda ē maior extremitas: sic dicendo: Omē illud qd currit mouet: sed omnis homo currit: ergo omnis homo mo'

Exemplum est qñ p vnū pticulare pbatur aliud pticulare ppt aliqd sile reptū in ipis: vt pictauieñ. cōtra lemonieñ. pugnare malū ē: ḡ andegaueñ ꝯ manetenses pugnare malū ē. Utrobiq̄ eñ ē pugnare affines cōtra affines. Reducit aūt exēplū ad syllogismū p duos syllogismos: quoꝝ pmus pt eē talis. Pictauienses cōtro lemonieñ pugnare malum ē: sed pictauieñ et lamonieñ sūt affines: ergo affines ptra affines pugnare malū ē. ¶ Deinde ex hac pclusiōe fiat maior secūdi syllogismi sic arguēdo. Affines ptra affines pugnare malum ē: sed andegauē. ꝛ manetēses sūt affines: ergo andegauenses ptra manetēses pugnare malum est.

Incipit tractat⁹ de locis.

Argumentuz autē: ꝛc.

Quia argumentum pformat per locū: ideo cōsequēter auctor diffinit loonm dicens φ

Locus est sedes argumenti vl' illud a quo cōueniēs elicit argumētum ad ppositā pclusionē. ¶ Circa qd notādū φ locus nō sumit h ppe: sz trāsūptiue seu silitudiarie. Locus eni in pposito sumit p ppōe p se nota: q̄ dr maxia: vel p termis ex qb⁹ cōponit: q̄ dñr differētia maxie: vt statim videbit. vtrūq̄ aūt dicit loc⁹ p silitudinē ad locū naturalē. Loc⁹ eñ natural' duplicē hz vtutē. Habet nanq̄ vim pseruatiuā seu fortificatiuā locati. Habet etiā vim generatiuā ipi⁹: vt dcm̄ fuit caplo de gñe: vtrāq̄ vtutē respectu argumēti hz maxima: vel qñ ipi termini ex qb⁹ cōpoit quoad pmā vtutē. Loc⁹ dyalecticus dicitur sedes argumenti: sicut enim sedens in loco naturali fortificat ꝛ q̄escit: sic ex ba

bitudine terminorum et propositione per se nota ipsam explicante confirmatur virtus illatiua et probatiua argumenti: sic quod intellectus qui prius dubitabat de conclusione probata per argumentum potest quiescere: quantum vero ad secundam virtutem ponitur in diffinitione loci quod est illud a quo conueniens elicitur argumentum. sicut enim res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminorum et propositione virtus argumenti ad conclusionem propositam elicitur et extrabitur. Hec autem secunda pars diffinitionis magis appropriatur ipsis terminis: prima vero ipsi maxime. Ex habitudine enim terminorum elicitur virtus illatiua argumenti: que confirmatur per maximam. Verbi gratia: arguendo sic: homo currit: ergo animal currit: si queratur vnde locus? respondeo a specie ad genus. Ex habitudine enim speciei ad genus oritur talis illatio: tamen ibi non est status: quia ad hoc potest dubitari que est illa habitudo. Et ideo queritur vlterius maxima: id est dicas mihi propositionem per se notam explicatiuam talis habitudinis. Et tunc respondetur Quicquid predicatur de specie et genere: et sic explicite confirmatur argumentum.

¶ Insuper diuidit auctor locum in locum maximam: et locum differentia maxime. Locus maxima est idem quod ipsa maxima: et est ibi appositiua locutio: vt si dicatur animal homo idem est quod homo. Unde maxima non tenetur ibi adiectiue sed substantiue. Est autem maxima propositio qua non est altera prior siue notior. quia scilicet cognoscitur cognitis terminis: ideo non indiget vlteriori propositione: dum tamen termini cognoscantur: vt de quocunque predicatur species et genus: de quocunque predicatur diffinitio et diffinitum. Locus differentia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: vt iste due maxime. De quocunque predicatur diffinitio et diffinitum: Et de quocunque predicatur species et genus: differunt per terminos ex quibus componuntur: quia vna componitur ex genere et specie: alia ex diffinitione et diffinito. Unde isti termini dicuntur differentie maxime inquantum faciunt vnam maximam differre ab alia. Dicuntur etiam loci inquantum ex ipsis elicitur argumentum.

Sed contra predicta arguitur

sic: Locus differentia maxime est pars loci maxime: ergo membra diuisionis coincidunt. Item videtur quod diffinitio maxime non sit bene assignata. quia ista: omne totum est maius sua parte est quedam maxima: et tamen alia est notior ipsa scilicet illa: De quolibet esse vel non esse: et de nullo ambo simul: quia illud primum principium est notissimum: ex quarto metaphisice. Respondeo ad primum quod locus differentia maxime potest capi dupliciter: vno modo materialiter pro ipsis terminis: et sic bene est pars maxime. Alio modo formaliter pro habitudine huiusmodi terminorum: et sic non est pars eius: sed differunt adinuicem: sicut explicans et explicatum: maxima enim est explicitiua huius habitudinis. Ad secundum potest dici quod licet vna propositio de quolibet esse etc. sit notior illa: omne totum est maius sua parte: quia scilicet est de termino simpliciter primo ad quem stat resolutio omnium terminorum. scilicet de ente: tamen nulla est notior ipsa in suo genere seu ex eisdem terminis: cum ex talibus terminis nulla sit inmediatior ipsa.

Circa predicta notandum

quod principia sunt in duplici differentia: quedam sunt simpliciter prima et indemonstrabilia a priori: vt omne totum est maius sua parte Si ab equalibus equalia demas que remanent sunt equalia: et huiusmodi que dicuntur maxime: quia sunt maxime certificatiois et virtutis ad conclusiones inferendas. Dicuntur etiam dignitates: quia dignum est assentire ipsis. Dicuntur etiam comunes animi conceptiones: quia ab omnibus percipientibus terminos eorum veritas agnoscitur. Dicuntur etiam propositiones inmediate: quia non indigent probari per aliud prius se: et talia sunt principia comunia: quia sunt de terminis comunibus: sicut equale et inequale conueniunt numero et magnitudine: et talia considerat metaphisica que est scientia comunis: at per illa habet stabilire prin-

cipia specialia aliarũ scientiarũ si op⁹ sit Alia aũt sũt principia q̄ sũt ꝓpria prin= cipia ꝑticulariũ sciẽtiarũ: que licet pos= sint dici dignitates: nõ tamẽ illa ꝓpe. Sũt aũt illa ꝓpa ꝑncipia in aliqua sciẽ tia q̄ supponũtur in ip̄a sciẽtia: ⁊ cõstitu untur ex terminis proprijs ip̄ius scien= tie cuius diffinitiões ꝓpe sũt specialiuʒ terminoꝝ in sciencia vtente illis termĩs: sicut in geometria rectum dicitur cuius medium non exit extrema: ⁊ ex hmõi ꝑn cipijs ꝓcedit demõstratio primo poste= riorum. Principijs autẽ communibus in sua cõmunitate manentibus nõ vtũtur scientie speciales: sed bene vtuntur ip̄is appropriatis et applicatis ad suum ge= nus scibile vt principio. Si ab equalib⁹ equalia demas que ramanent sunt equa lia. Utitur geometer applicando illud ad magnitudines sic: Si ab equalibus magnitudinibus equales magnitudĩes demas: residue erint equales. Arisme= trieus autẽ applicãdo ip̄m ad numeros Uocat aũt Aristotiles ꝑncipia scientia= rum positões que ponuntur tanq̄ ꝟa.

¶ Diuiditur ꝟo positio in suppositionẽ petitionem et diffinitionem: ⁊ ꝯueniunt in hoc suppositio ⁊ petitio: qꝛ si sint de= monstrabilia: non tamen illa sciẽtia in qua supponũtur vel petũtur: sed differt abinuicẽ: qꝛ si ꝓpositio que accipitur vt ꝑmissa ad aliq̄d demonstrandũ sit ꝓba= bilis addiscenti: siue videatur sibi vera: tũc dicitur suppositio non simpliciter: sʒ ad aliquem. Sed si esset penitus inde= monstrabilis: esset suppositio simplicit̃. Si ꝟo addiscens cui fit demõstratio ne q̄ fuerit eiusdẽ opinionis: neq̄ cõtrarie sic q̄ eam neq̄ concedat neq̄ neget dici tur petitio. Diffinitio aũt differt a sup= positione et petitione: qꝛ om̄is supposi= tio vel petitio est propositio. Diffinitio autẽ nõ: sed soluʒ simplici intellectu ap ꝑhenditur. Unde dicit Arist. q̄ non di= cit esse vel non esse: q̄ȯ est intelligẽdum non de eẽntia rei que ꝑ diffinitionem ex plicatur: sed de esse quod consistit in cõ= positione ꝑ̄dicati cũ subiecto: cũ tñ assu= mitur in ꝓpositõne et ꝑ̄dicatur de diffi= nito: tũc talis ꝓpositio est suppositio: et medium in demonstratõne ꝓpter quid et potissima. Quare ꝟo scientia subalt̃ nata accipit ꝑncipia sua a subalternãte scientia de ip̄a est aliquid dicendum.

Circa quod est notandum q̄ ad hoc q̄ vna scientia subalternetur alteri tres cõditiones requirũtur. Prio enĩ requiritur: q̄ subiectũ scientie subal ternate sit sub subiecto sciẽtie subalter= nantis: sic musica que est de numero so= norũ: sicut de ꝓpositionibus numerali= bus applicatis ad sonos subalternatur arismetrice: que ẽ de numero sũpto sim= pliciter. Secũdo q̄ subiectuʒ ei⁹ addat diffrentiam accidentaleʒ ad subiectũ sb alternantis: sicut sonus est diffrentia ac= cidentalis addita numero. Tertia q̄ sci entia subalternata accipiat ꝑncipia sua a scientia subalternante.

Notandũ insup q̄ respectu omnis conclusionis demõstrati= onis oportet ponere principia prima in= demonstrabilia: al's in infinitũ ꝓcedere tur. Est ãt magis assentiẽdum ꝑncipijs q̄ conclusioni: quod ꝓbat Arist. primo posterioꝝ: qꝛ ꝓpterq̄ȯ vnumquo dq̄ ta le et illȯ magis: que auctoritas qꝛ sepe allegatur in phia et theologia ẽ aliqua= liter declaranda: Et sic pȯt intelligi: Il lud est magis tale ꝓpter quod vnũq̄dq̄ est tale: vt qꝛ cõclusio est euidẽs ex prin cipio: ideo principium ẽ magis euidẽs: vnde illi magis est credendũ. Ad veri tatẽ aũt illi⁹ ꝓpõis oportet q̄ illud pre dicatum q̄ȯ cõuenit alicui ꝑ aliquã cau sam cõueniat etiã illi cause. Et ideo nõ sequit̃: Ista iferiora sũt generalia ⁊ cor= ruptibilia ꝓpter supiora: ergo supiora sunt magis generabilia: qꝛ talia ꝑ̄dica= ta non conueniũt supioribus. Itẽ reqrit̃ q̄ illud quod est causa tal' causati sit cau sa ꝑcisa tlis ꝑ̄di cati. vñ nõ sequit̃ dom⁹ est solida ꝓpter domificatorẽ: ḡ domifi catoꝛ ẽ magis solid⁹. Firmitas eñ non inest domui ꝑcise a domificatore sʒ a so liditate suaꝝ ꝑtiũ. Itẽ nõ tenet in causis

accidentaliter ordinatis: vnde nõ sequi
tur Sortes est hõ ꝓpter platonẽ: ꝗ pla-
to est magis homo. Dicuntur aũt cause
accidentaliter ordinate quãdo vna de-
pendet ab alia in eẽndo sed non in cau-
sando: vt filius licet habeat esse a patre
potest tamẽ generari patre mortuo. In
causis ꝟo eẽntialiter ordinatis ẽ depen
dentia et in esse et in causare: vt deꝰ sol
⁊ homo generãt hominẽ. Inferior enim
causat in virtute supioris qꝺ est intelli-
gendum scđm Sco. ꝑma dist. 4. sen.
Non qꝛ causa secũda in suo ordĩe agat
ꝟtute ꝑꝑa. Non enĩ accipit nouã influ
entiã: sed dicitur agere in ꝟtute alteriꝰ:
qꝛ ꝟtus agentis dependẽtis nõ sufficit
sine ꝟtute illa a qua dependet.

Ocus diuiditur. ⁊c.

Postꝙ auctor diffinit locum
hic consequẽter diuidit locuz
drñiam maxime per locum in
trinsecũ et extrinsecũ et mediũ. Locꝰ in
trin secus est quãdo sumit argumentuz
ab his que sũt de substantia terminoꝝ ĩ
questiõe positoꝝ. ¶ Ubi sciendũ ꝙ ĩ om
ni argumẽto est ꝯclusio que fuit questio
anteꝙ concluderet: ideo dr̃ ꝙ argumẽ-
tuz facit fidem de re dubitatiua: id ẽ de
questione que prius erat questio ⁊ dubi
tabilis. ¶ Locus ergo intrinsecus ẽ qñ
sumitur argumentum ab his que sũt de
substãtia terminoꝝ in q̃stione positoruz:
hoc est qñ terminꝰ inferens est ita de es-
sentia termini illati: ꝙ vnus includit a-
liũ aliquo mõ eẽndi in: vt ꝓposita illa q̃
stione: vtrũ sortes sit animal arguit sic.
sortes est homo: ergo sortes est animal:
ly animal qui est terminus illatus inclu
ditur in termino inferente. ¶ Locus au
tem extrinsecus est qñ illi termini sic se
habent ꝙ vnus non includit alium: sed
est extra ratõnem eius: vt si arguat sor-
tes est albus: ergo non est niger Rõ enĩ
huius termini albus ẽ extra rationẽ hu
ius termini niger. ¶ Locus ꝟo medius
est quando huiusmõi termini sic se hñt
ꝙ ꝑtim cõueniũt: ⁊ partim drñt: vt con-
cretũ et abstractũ q̃ dicũtur ꝯiugata cõn
ueniũt in significato: et drñt in mõ signi
ficãdi: vt iustũ et iusticia. Iusticia enĩ si-
gnificat illã q̃litatẽ in se ꝯsideratã. Iu-
stũ ꝟo significat hmõi qualitatẽ ꝯcernẽ
do subiectũ cui inest. Ex p̃dictis patz ꝙ
diuisio loci drñie maxime ẽ bñ assignata
Ut enĩ ꝑus dicebatur locus drñia maxi
me est formaliter habitudo termini ad
terminũ: vt ꝯfirmãs argumẽtũ. Distin-
ctio autẽ intentionũ debet dari ſm distĩ
ctionem fũdamẽtoꝝ: sic distinguũt tres
mõi relatiuoꝝ quinto metaphisice. Hic
ergo distinguũtur loci ſm varietatẽ ter-
minoꝝ in quibus fundant. Si querat:
quare nõ ponitur diuisio loci maxime: si
cut drñie maxime. Respõdeo ꝙ habita
diuisione drñie loci maxime: habetur di
uisio loci maxime. Scđm enĩ varietatẽ
terminoꝝ est variatio maximarũ explicã
tiũ huiusmõi terminorũ habitudines.
¶ Deinde diuidit auctor locum intrin-
secũ in locũ a subia et a concomitãtibus
subam. Locꝰ a suba ẽ qñ sumit argumẽ
tum a substantia terminoꝝ in q̃stiõe po
sitoꝝ: qñ vicz terminꝰ inferẽs et illatus
sic se hñt ꝙ vnꝰ illoꝝ dt totã eẽntiã alte
riꝰ ꝯuertibiliter. vñ suba in ꝓposito nõ
sumit ꝓ p̃dicamẽto substãtie sꝫ ꝓ essen
tia rei. In alijs ꝟo p̃dicamẽtis repiunt
hmõi loci sicut in p̃dicamẽto subie: licz
aũt videat hec diffinitio eẽ eadẽ cũ diffi
nitõe loci intrinseci: tñ drñt: qꝛ in loco a
suba argumẽtũ sumit ab eẽntia termĩo-
rũ ꝯuertibilr nõ in diffinitõe loci intrin-
seci: Sꝫ ibi sufficit ꝙ vnꝰ illoꝝ dicat ali
q̃d inclusũ ĩ eẽntia alteriꝰ aliq̃ mõ eẽndi
in: vñ illa diffinitio ꝯuenit nõ soluz loco
a subia: sꝫ etiã loco a cõcomitãtibꝰ sub-
stãtiã q̃ ẽ qñ sumit argumẽtũ ab his q̃ cõ
sequũt termĩos ĩ qõe positos. qꝛ vcz eẽn
tia vniꝰ ꝯseq̃t eẽntiã alteriꝰ: ⁊ vnꝰ illoꝝ
aliq̃ mõ includit ĩ alio: vł sicut ps ĩ suo
toto vł eꝫ. vł sicut forma ĩ materia: aut
res in suo fine: et sic de alijs: vnꝰ tñ non
ĩcludit cõuertibiliter totã eẽntiã alteriꝰ
¶ Diuidit aũt locꝰ a suba ꝑ locũ a diffi-
nitõe a descꝑtiõe ⁊ noĩs interꝑtatiõe. Diffi-

est oratio indicans quid est esse rei.

Circa quod sciendum ꝙ hic sumit diffinitio non ꝓ diffinitiōe causali q̄ datur ꝑ causas extrinsecas: seu ꝓ descriptōne vel diffinitōne q̇d nomīs: sꝫ ꝓ diffinitione q̇ditatiua q̄ explicat eēntiā rei ꝑ p̄ncipia eēntialia et intrinseca diffiniti: scꝫ per genꝰ et drn̄tiam que se habēt vt materia ⁊ forma: vt declaratū fuit in p̄dicabilibus.

❡ Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad diffinitum: q̄ quidē ē habitudo idētitatis: scꝫ cōuertibilitatis ipsorum adinuicem: Ex quo ꝓuenit ꝙ quicquid affirmat̄ vel negatur de vno: etiaꝫ affirmatur vel negatur de alio: ⁊ de quocunq̄ꝫ verificatur vnum: v̄ificatur et reliquum. Et cōtinet iste locus quattuor argumenta et quattuor maximas: p̄mo subiciendꝰ diffinitioneꝫ affirmatiue: vt om̄e animal risibile currit: ergo omnis homo currit. Vn̄ locus: a diffinitione. Maxima. Quicquid p̄dicatur de diffinitione et de diffinito. Secundo p̄dicando diffinitionem affirmatiue: vt sortes ē animal rationale: ergo sortes est homo. Unde locus: a diffinitione. Maxima d̄ quocunq̄ꝫ p̄dicatur diffinitio et diffinitū Tertio: subiciendo eaꝫ negatiue: vt animal rationale nō currit: ergo homo non currit. Unde locus: a diffinitōe. Maxima: quicquid remouetur a diffinitione ⁊ a diffinito. Quarto p̄dicādo eam negatiue: vt lapis non est animal rationale: ergo lapis non est homo. Unde locus: a diffinitiōe. Maxima: a quocūq̄ꝫ remouetur diffinitio et diffinitum. Eodē mō potest argui a diffinito ad diffinitionem scꝫ subiciendo et p̄dicando diffinitū affirmatiue et negatiue: vt om̄is hō currit ergo om̄e animal rationale currit. Und̄ locus: a diffinito: maxima: Quicquid p̄dicatur de diffinito et de diffinitōne. et sic de alijs mōis ꝑtermittendo diffinitū et ꝯcludendo diffinitionem. Unde tunc est locus a diffinito qn̄ diffinitum infert et concludit diffinitionem: ⁊ tunc est locus a diffinitione quando diffinitio infert diffinitum. Locus enī denominat̄ ab inferente et non ab illato: eo ꝙ v̄tus approbatiua cōtinētis est in termino inferente: scꝫ in medio et non in termīo illato. ❡ Notandū etiam ꝙ locus nō denominat̄ a tertio inferente absolute sūpto: cum logicus non sit artifex realis: sꝫ denominatur a termino ꝓut stat sub aliqua intentione logicali: scꝫ diffinitio generis et speciei: ⁊ sic de alijs: vt si arguatur homo currit: ergo animal currit: nō denominatur locus ab homine: vt ē res absolute sumpta: scꝫ a specie: id ē ab homine vt stat sub illa intentōne que ē species. ❡ Item Notandū ꝙ in hmōi argumentis termini debent accipi ꝑsonalit̄: al̄s consequentie non valerent: et iō nō sequitur: animal rationale est oratio: g̊ homo est oratio: q꞉ termini sumūtur materialiter. Item non sequitur: homo est species: ergo animal rationale est species: q꞉ ly homo non supponit simplicit̄. Item iste consequentie tenent in ꝓpositionibus de inesse. In illis enim modalibus que a quibusdam dicuntur modales non semꝑ tenet talis illatio. Unde n̄ sequitur: sortes scitur esse homo: g̊ scit̄ esse animal rationale. Item non sequit̄ demonstrabile est hominem esse risibilē ergo demonstrabile est animal rationaͤ esse risibile. Passio em̄ que demonstratur de diffinito est ꝑ se nota de diffinitōne: vt dicit Sco. 2. di. p̊. sen.

Item Notandum ſm eundē doctorem ꝙ cōceptus quiditatis prius naturaliter cognoscitur confuse: vt scꝫ imponitur per nomen q̄ꝫ cognoscatur distincte: vt impꝛtatur per diffinitionem: licet ergo eadeꝫ res importetur ꝑ diffinitionem ⁊ diffinitum: nō tamē eodē mō. Designatur em̄ per diffinitum confuse et implicite: ⁊ ꝑ diffinitionē distincte ⁊ explicite. ex quo patet ꝙ aliqua p̄dicata sunt notiora de diffinitōne cuiusmodi sūt p̄dicata ꝑ se: vt proprie passiones cum oriantur a p̊ncipijs intrinsecis substantie q̄ explicant̄

ꝑ diffinitionem. Aliqua vero sūt notiora
ǭ diffinito cuiusmōi sūt accñtia coīa que
ꝑus insūt inferioribus: cuȝ inferiora sint
materialia respectu supiorꝫ: ⁊ ꝑ priꝰ co-
gnoscūtur cōfuse ꝙ ipa supiora. Quan-
do ergo ꝑdicata sūt notiora de diffinitō
ne ꝙ de diffinito: bñ ꝓcedit arguēdo a
diffinitione ad diffinitum. Si vero in ta-
libus ꝑdicamētis ꝓcedat a diffinito ad
diffinitionē erit petitio ꝑncipij qñ ꝓbat
ignotū ꝑ ignotius. Qñ aūt ꝑdicamenta
sūt notiora de diffinito ꝙ de diffinitōne
tūc bñ ꝓceditur arguēdo a diffinito ad
diffinitionē. Si vero in talibus ꝑdicamē
tis ꝓceditur arguendo a diffinitione ad
diffinitū erit petitio ꝑncipij. In istis au
tē cōsequētijs ē argumētū demōstrati-
uum qñ accñs ē euidēter notū: vt omne
animal rōnale ē risibile: ergo omis ho-
mo ē risibilis. ¶ Sed ꝯtra ꝑdicta argui
tur: q2 si ꝑdicta sint vera: auc. cōmittit pe
titionem principij. Arguit eñ sic: Ani-
mal rationale currit: ergo homo currit:
⁊ tamē ꝑdicamentū est notius de diffi-
nito ꝙ de diffinitōne. Ad hoc pōt du-
pliciter responderi: ꝑmo ꝙ auctor sic ar
guit grā exempli. Exempla aūt ponunt
non vt vera sint: sȝ vt sentiāt ꝗ addiscūt
Secūdo pōt dici ꝙ in locis dyalecticis
non semꝑ optet ꝓcedere a notioribꝰ sim
pliciter: sed a notioribus in ordīe ad re-
spondētē. Vñ licet añs nō sit notiꝰ sim-
pliciter ꝙ cōsequēs: si tñ sit notiꝰ resp e-
ctu respōdētis: erit locus dyalecticus et
non petitio principij. Deinde determi-
nat auctor quid sit descriptio dicens: ꝙ
¶ Descriptio est oratio significās quid
est esse rei ꝑ accidētalia. Circa qđ notā
dum: ꝙ ꝑ hec drñt diffinitio et descrip-
tio: q2 diffinitio exꝑmit ꝗd rei ꝑ eeñtia-
lia: descꝑtio vero ꝑ accñtalia qđ ꝗd sit: ñ
solū ꝑ accñtia ꝓpria ǭ oriūtur a ꝑncipi-
js speciei: sȝ etiā ꝑ accñtia coīa que flu-
unt a principijs indiuidui. Per ipa eñ
cognoscimus rei essentiā. q2 ꝓm Arist.
in li. de aīa: Accñtia maximā ꝑtē ꝯfert
ad cognoscēdū ꝙ quid est. diffinitio eti
am causalis que dat ꝑ causas extrinse-
cas pōt dici descriptio: huiusmōi eñ cau
se sunt accidentales causato: cū nō sint
de eiꝰ eeñtia ꝑ accidentalia: igit dat de-
scriptio ǭ faciūt vnū cōuertibile cum de
scripto inꝗntū vnū cōtrahit ⁊ restringit
alterū: vt si dicat homo est anīal māsue
tū: a natura gressibile bipes: a deo forma
tuȝ de limo terre: ordinatū ad beatitudi
nem eternā. Descriptio etiā est orō con-
stans ex genere et ꝓprio: vt anīal risibiꝰ
est descriptio homīs. Per proꝑas nāq3
passiōes sepe circumloqmur rerꝫ drñias
nobis ignotas. De loco aūt a descꝑtōe
ad descꝑtū et ecōuerso ē dicēdum sicut
de loco a diffinitōe ad diffinitū forman-
do argumēta et maximas eodeȝ mō po-
nendo descriptionem loco diffinitōnis:
et descriptū loco diffiniti. Consequē-
ter determinat auctor de Interꝑtatiōe.
Est aūt duplex interꝑtatio: q2 quedā est
que non ꝯuertitur cum interꝑtato: vt le
dens pedem est interpretatio huius no
minis lapis: ⁊ ꝓm hāc nō sumit locus a
substantia: in quo inferens et illatū ñ si-
gnificāt idē cōuertiblr: lapis. n. ⁊ ledēs
pedem nō cōuertibiliter se habent: cum
multa ledāt pedes que nō sūt lapides.
Alia vero est que cōuertitur cū interꝑ-
tato: vt amator sapīe est interꝑtatō hu-
ius nomīs phus. Dicit eñ a philos qđ
est amor: et sophos quod est sapientia:
quasi amator sapientie. Et ab hac inter-
pretatione sumitur locus a substantia: ⁊
diffinitur sic: Interꝑtatio ē expositō vni
us nomīs minus noti ꝑ aliud magis no
tum. ¶ Circa quod notandū ꝙ ethimo-
logia et interꝑtatio differūt ab inuicē.
Ethimologia enī est expositio huius di-
ctionis per alias dictōnes eiusdē ydio-
matis: vt sol dicitur quasi suꝑ omia lu-
cens. Interꝑtatio vero proprie dicitur qñ
vna dictio exponitur ꝑ alias dictiōes al
terius ydiomatis. Vñ ꝓm ysidorꝫ in li.
ethimologiarū: Interpres dicit ꝗsi me-
dius inter ꝑtes duarū linguarū. Inter-
pretatio enim in ꝓposito sumitur magis
ample ꝓ expositione vnius dictionis ꝑ
alias dictōnes eiusdē ydiomatis vel di

uersorum dum sit ibi cōuertibilitas interp̄tationis cum interp̄tato. ¶ Itē notandum ꝙ interp̄tatio differt a diffinitōne et descriptione. Diffinitio enī et descp̄tio indicāt esse rei absolute. Diffinitio q̄dem p̄ eēntialia: descp̄tio v̄o p̄ p̄p̄etates s̄m se consideratas. Interpretatō āt indicat eē rei p̄ p̄prietates a quib⁹ nomen imponitur: siue inquātum exp̄mit et significat per nomen. Unde quādoq₃ quid nomīs vocatur interp̄tatio. De loco aūt ab interp̄tatōne ad interp̄tatu₃ ⁊ econuerso ē dicendū sicut de loco a diffinitione ad diffinitum: formādo argumēta et maximas eodē mō ponēdo interp̄tationē loco diffinitionis ⁊ interp̄tatum loco diffiniti.

Contra predicta arguitur sic

Non solū nomīa s₃ etiā v̄ba p̄nt p̄ alias dictiones exponi: ergo illa diffinitio est insufficiens: in qua dicitur ꝙ interp̄tatō est expositio vnius nomīs p̄ aliud. Itē videtur ꝙ interpretatio illius noīs ph̄s nō sit cōuertibilis cū interp̄tato. q: multi amant sapiētiā q̄ nō sunt philosophi. Itē videtur ꝙ locus ab interp̄tatōne nō sit locus a sub̄ia. q: s̄m Boetiū locus a substantia in sola diffinitione consistit. Respōdeo ad primū ꝙ nomē in diffinitione interp̄tatōis nō sumitur p̄ut distīguitur cōtra alias p̄tes orationis: sed sumitur p̄ illo q̄ō est nota mētis: seu significat mentis cōceptum. ¶ Ad secūdum dico ꝙ illi q̄ non sūt philosophi: qui sc₃ carent sapientia nō dicūtur p̄p̄e amare sapientiam: sed desiderare. Desiderium enī p̄p̄ie est respectu non habiti: amor v̄o respectu habiti: licet vnu₃ aliquando sumatur p̄ reliquo. Ad tertiū dico ꝙ Boecius accipit diffinitionē large p̄ diffinitione q̄d rei et q̄d nomīs. Et notādū ꝙ quid rei est tm̄ entiū: quid nomīs v̄o est tā entiū q̄ nō entiū. vn̄ illa q̄ dicūtur entia p̄hibita quib⁹ sc₃ repugnat esse bn̄ habent q̄d nomīs: vt chimera. Talia autē sūt pure impossibilia: cum ratio ip̄oꝝ sit in se falsa includendo vic₃ ꝯtradictoria: vt ꝙ aliquid componatur ex repugnātib⁹ et impossibilib⁹ cōponi.

Item notandū ꝙ lic₃ questio si ē p̄cedat q̄d rei non quid nomīs. De nullo em̄ queritur: an sit nisi p̄cognoscatur quid p̄ nomē imp̄tatur: et intelligitur si est nō d̄ exn̄tia accidentali: alioquin demōstratio cui⁹ mediū est diffinitio nō posset haberi de nō existente: cuius oppositū patet p̄mo posterioꝝ. Sed intelligitur si est de ente cui nō repugnat esse in effectu s̄m Scotum prima distinctōne. 4. sen.

Itē notandū ꝙ si est et q: est aliquando sumūtur p̄ eodem: vt dicit̄ p̄mo posterioꝝ: ꝙ d̄ subiecto scientie vel demōstratōis oportet p̄cognoscere q̄d est: et q: est: hoc ē oportet p̄cognoscere quid p̄ nomē significatur: et q: s̄ibi nō repugnat esse: vel reale vel rationis. Nulla em̄ scientia probat suū subiectū eē demōstratōne p̄pter q̄d arguendo sc₃ a causa ad effectum: cū ipsum subiectū virtualiter cōtineat oīa desiderata in illa scientia: vt dictu₃ fuit p̄mo ca. huius libri: hoc tamē nō obstāte bn̄ p̄ōt demōstrari demōstratōe q: . q: arguendo vic₃ ab effectu ad causā p̄t etiam demōstrari p̄ aliquā priorē sciētia₃: cognito aūt de subiecto scientie q: est p̄t inuestigari p̄ effectus diffiniti. vel scd̄m Sco. 3. di. p̄mi sen. p̄ viā diuisionis diuidendo sc₃ genus generalissimum ī genera subalterna: ac remouēdo dr̄ias si bi nō cōuenietes: ⁊ alias sibi attribuē⁹.

Ulterius notandū ꝙ q̄stio p̄p̄t quid p̄ōt reduci ad quid est. Qualitas enī siue diffinitio subiecti ē p̄pter q̄d respectu passionis. Unde in demonstratione propinqua et potissima que datur p̄ causā imediatam diffinitio subiecti est mediu₃ ad p̄bandum passionem de subiecto: vt p̄ animal rationale p̄batur homo esse risibilis.

Item sciendū ꝙ diffinitio p̄pter quid dicitur dupliciter. vno modo dicitur propter quid: quando demōstratio fit per aliquas cau

sas: sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur ꝓpter quid et potissima: vt quãdo demonstratio fit ꝑ causas intrinsecas: siue per diffinitionem aliquam.

¶ Demonstratõ aũt qꝛ fit dupliciter ꝭm Aristo. ꝑmo post. Uno mõ arguẽdo ab effectu ad causam. Alio mõ arguẽdo a causa remota ad effectum. Exemplũ primi: si q̃s demonstraret ꝙ planete sũt ꝓpe nos: qꝛ non sintillant: hec demõstratio est per effectum ad causam: qꝛ nõ sintillare est effectus eius ꝙ est esse prope nos. Exemplum secũdi: vt si demõstret ꝙ paries non respirat: qꝛ nõ est animal. Non esse eñ anĩal est causa remota ei⁹ quod est non respiramentum: quod probat pħus: qꝛ eẽ animal non ẽ causa ꝓxima huius quod est respirare: sed eẽ animal habens pulmonem: ergo non esse animal non ẽ causa proxima hui⁹ qđ est non respirare: ⁊ est talis demonstratio semper negatiua: naꝫ posita causa remota non ꝓpter hoc ponitur eius actus: sꝫ ipa remota remouetur actus: sic arguendo: Omne respirans est animal: nulli⁹ paries est anĩal: ergo nullus paries ẽ respirans. Sufficientia ⁊ diuisio huiusmodi q̃ttuoꝛ questionuꝫ: scꝫ si ẽ: quid est: qꝛ ẽ: et ꝓpter quid est. de quibus ait Aristo. in primo secũdi posterioꝝ sic potest assignari. Omne eñ demonstrabile anteq̃ ꝓbetur ẽ dubitabile: et ꝑ consequẽs q̃sibile. Aut igiꝉ queriꝉ ꝺ incomplexo: aut de complexo. Si ꝺ incomplexo: tũc aut de rei entitate: et sic ẽ questio si ẽ. Aut de quiditate: sic ẽ questio quid ẽ. Si vero de complexo: aut queritur de inherẽtia passionis ad subiectum: ⁊ sic est questio quia est. aut ꝺ causa inherẽtie: ⁊ sic est propter quid.

Et notandũ ꝙ quia nõ ẽ nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur: diciꝉ tamen questio quia ẽ nota querendi rationem: seu respondendi quesito: vt circa hanc questionem: an luna sit ecclypsabilis. Potest queri an ecclypsis potest eẽ in rerum natura quo ad questionem si ẽ habito autẽ ꝙ sic: quia videm⁹ defectũ lumĩs candele ꝓpter impetum alicui⁹ corporis. Unde potest queri: quid ẽ ecclipsis. Est aũt ecclipsis carentia lumĩs in aliquo receptiuo ex interpositiõe corporis opaci impedientis luminosũ causare lumen in huiusmodi corpore receptiuo luminis. Habito autẽ quid ẽ ecclipsis potest queri: an hec propositio: luna est ecclipsabilis sit vera quantũ ad questionem qꝛ est. Cognito aũt per experiẽtiam ꝙ sic: qꝛ videlicet ecclipsis põt inesse lune: potest vlterius queri: propter quid. Cognito vero ꝙ hoc est propꝉ interpositionem terre inter solem et lunã: cessat om̃is questio de ista questione.

De locis a concomitantibus substantiam.

Equitur de locis a cõcomitãtibus substantiam. Postq̃ auctoꝛ determĩauit de loco a substãtia: hic consequẽter determĩat de loco a cõcomitantib⁹ subam. Fit aũt iste locus in terminis q̃ sic consequũꝉ ꝙ vnus includitur ĩ alio aliq̃ mõ eeñdi in: et hoc patet ꝑ huiusmõi locos discurrendo: aut eñ vnum includitur ĩ alio: sicut paries in toto: vel sicut totum in ꝑtibus. Tale aũt totum: vel ẽ totum vniuersale: vl' totũ integrale. Ad esse in sicut totũ vl'e ẽ in suis ꝑtibus reducunꝉ totũ in quãtitate: ⁊ totũ in mõ. Ad totũ ꝟo integrale reducũtur totuꝫ in loco: et totuꝫ in tẽpoꝛe. Si aũt vnum ẽ in alio: sicut effectus in causa: vel forma in materia sumũtur loci a causa efficiente: materiali: formali et finali. Generatio autẽ et corruptio reducũtur ad esse in: sic̃ forma in materia: qꝛ generatio ẽ via in formam: ⁊ corruptio vnius ẽ generatio alterius. Locus vero ab vsibus reducitur ad esse: sicut res in suo fine: vsus enim ẽ sicut finis ipi⁹ rei. Cõiter aũt accidẽtia possunt reduci ad totum vl'e. Unũ nãq3 cõiter accidẽtiũ ẽ in plus q̃ aliud: sicut delinquere ẽ in plus q̃ penitere. Mti

enim delinquunt qui nõ vere penitent. Primo igit̃ agit de toto vniuersali.

¶ Circa quod sciendũ ꝙ vniuersale alr̃ sumit̃ i pmo posterioꝝ ꝙ̃ sumat̃ hic seu in libro pdicabiliũ. In libro enĩ posteriorũ vl̃e dicit̃ pdicatũ qḋ pmo ꝯuenit alicui subiecto. Primitas aũt dicit ibi adequationẽ: qꝛ scꝫ natura talis pdicati est adequata tali subiecto: et sic risibile vel aĩal rationale dicitur vniuersale respectu homĩs. vñ diffinit̃ vniuersale hᵒ mõ sumptũ primo posterioꝝ qḋ ẽ de omni et de ꝑ se: et de ꝯm qḋ ipm. Dicit̃ ḋ omni: qꝛ scꝫ oportꝫ ꝙ tale pdicatũ insit subiecto ⁊ ꝓ quolibet supposito et ꝓ qualibet drñia tpis. optet etiã ꝙ sibi insit per se: ⁊ ꝙ insit ꝯm ꝙ ipm. i. primo ⁊ adeq̃te: ita ꝙ nõ cõueniat ei ꝑ alterũ: sꝫ alijs per ipm. Vñ ista se habet ex additõe ad inuicẽ: scꝫ: de omĩ: de per se: et de ꝯm ꝙ ipm. qꝛ omẽ qḋ pdicat̃ ꝑ se: etiã pdicat̃ de omĩ sed nõ ecõuerso. Similiter omẽ qḋ pdicat̃ ꝯm qḋ ipm: pdicat̃ et ꝑ se: ⁊ ḋ omĩ: sed nõ ecõuerso. Exemplũ de omni vbi nõ ẽ ꝑ se: vt omĩs homo ẽ coloratus Exemplũ de omĩ vbi nõ ẽ ꝯm qḋ ipsuꝫ: vt omĩs homo ẽ animal: et de ꝯm qḋ ipsum: vt omĩs hõ est risibilis: omĩs hõ ẽ aĩal rõnale. ¶ Totũ aũt vl̃e vt ħ sumit̃ est supius respectu suoꝝ inferioꝝ: vt genus respectu suarũ specierũ: seu magis cõe respectu minᵒ cõis. ⁊ dr̃ vl̃e q̃si vnũ ṽsum in multis. Sed ps subiectiua est inferius respectu superiorum: vel minᵒ cõe respectu magis cõis: vt species respectu generꝭ: vl̃ indiuidui respectu speciei. Et dicit̃ ps subiectiua: qꝛ ꝯtinetur et ponitur sub toto respectu cuius subijcitur vniuersaliter.

Locus a toto vniuersali est habitudo ipius ad suã partem: et tenet tm̃ destructiue arguendo scꝫ a negatõne supioris ad negationẽ inferioris: vt lapis nõ est animal: ergo lapis nõ est hõ. vñ locus ẽ a genere siue a toto vniuersali. Maxĩa: a quocũq₃ remouet̃ totũ vl̃e: et q̃libet eᵒ ps. Cuiᵒ rõ ẽ: qꝛ cũ supius eẽntialit̃ includat̃ in inferiori: si ab aliquo remouet̃ superius: remouebitur et inferius. Locus a specie siue a pte subiectiua ẽ habitudo ipius ad suũ totũ siue ad suũ genᵒ: ⁊ nõ tenet destructiue: qꝛ ad negationẽ spẽi q̃ ẽ minus cõmunis nõ seq̃tur negatio generis: qꝛ ipa spẽ destructa: genus põt remanere in alijs speciebus. Tenꝫ igit̃ tm̃ affirmatiue: et hoc dupliciť: primo: subiciendo speciem: vt hõ currit: ergo animal currit. vñ locᵒ ẽ a specie: siue a pte subiectiua ad suũ genᵒ. Maxima: Quicquid pdicat̃ de specie: et de genere. Item tenet pdicãdo spẽm affirmatiue: vt sortes est hõ: ergo sortes ẽ aĩal. Maxima. De quocũq₃ pdicat̃ species: et suum genus. Rõ eoꝝ patet ex pcedẽtibus: cũ enĩ supius eẽntialiter includatur in suo inferiori: seq̃tur: ꝙ q̃cq̃d verificat̃ de inferiori: verificat̃ etiã de supiori: et de quocũq₃ verificat̃ inferius: etiaꝫ supius in eo inclusum.

Contra predicta arguitur tripliciter:

Primo sic: qꝛ locus ab inferiori ad superius tenet affirmatiue. qꝛ ꝯm Boeti: Si ṽtus ẽ vtil̃: iusticia erit vtil̃: et si aĩal ẽ sensibile: homo erit sẽsibilis: ⁊ tamẽ arguitur a supiori ad inferius affirmatiue. Item ꝓbo ꝙ nõ teneat negatiue: qꝛ nõ seq̃tur: aĩal nõ currit: ergo homo non currit: ⁊ tñ aũs ẽ ꝓpõ negatiua: et etiã ꝯñs. Item videt̃ ꝙ locᵒ ab inferiori ad superius nõ tm̃ teneat affirmatiue: sed etiã negatiue: qꝛ bñ sequit̃: homo nõ currit: ergo aĩal nõ currit. Illa enĩ ꝯña ẽ bona: in q̃ ex opposito ꝯñtꝭ infert̃ oppositũ añcedẽtis: sic ẽ in ꝓposito: qꝛ bñ seq̃tur omẽ aĩal currit: g̃ omnis hõ currit. Respõdẽdo ad pmũ dico ꝙ argumẽtũ ẽ bonũ grã materie et non gratia forme: arguitur enĩ in pdicamentis per se. Illud autẽ qḋ ꝑ se inest vniuersaliter inest: qꝛ ꝑ se ꝑsupponit ḋ omĩ ¶ Ad secundũ dico ꝙ nõ arguitur ibi a superiori ad inferius negatiue sed affirmatiue. licet enim tã añs ꝙ̃ ꝯñs sint negatiua: tamen tam superius ꝙ̃ inferius remanẽt affirmata: et sic non arguitur a

negatione superioris ad negationē inferioris. Ad tertium dico ꝑ idez: arguitur eñ ibi ab inferiori ad superi⁹ ꝯstructiue.
¶ Deinde determinat auctor de toto integrali dicens ꝙ totum integrale est illud quod componitur ex ꝑtibus quantitatē habentibus: et ps eius dicit̄ ps integralis: vt domus componitur ex tecto et pariete et fundamento. Et ponitur ex partibus quātitatem habētibus ad differentiā totius vniuersalis ⁊ alioꝝ totoꝝ.
¶ Locus a toto integrali est habitudo ipius ad suas ptes: ⁊ semꝑ tenet cōstructiue siue affirmatiue: vt domus ē: ergo paries ē. vñ locus: a toto integrali. Maxima: posito toto integrali ponitur et quelibet eius pars: cū enī totū integrale cōponatur ex suis ꝑtibus: ad esse ipius necessario requiritur esse suarū ꝑtium. Nō aūt tenet iste locus destructiue. q: ptes pñt remanere destructo toto: licet enim ipe ptes habeāt esse totius respectu cuius sūt in potētia: nō tñ habēt eē ꝑtiale et ꝓpriū ab ipo toto: ⁊ ideo pñt remanere ipo destructo.
¶ Locus a parte integrali est habitudo ipius ad suum totum: et ē semꝑ destructiuus: vt paries nō est: ergo domus nō est. vñ locus: a pte integrali. Maxima: Destructa pte integrali: destruit̄ ⁊ suuz totum. Sed nō tenet iste locus affirmatiue. cuius rō est: q: esse partiale partiū est prius ꝙ sit esse totius et impositio ad ipm. Ad positionē aūt prioris nō sequit̄ positio posterioris necessario. Circa ꝑdicta notandū ꝙ duplices sunt partes quedā sūt ptes ꝑncipales totius: ⁊ sunt ille sine q̄bus totū nō pōt esse: vt paries tectū fūdamentū sūt ptes ꝑncipales domus: alie sūt minus principales que nō sunt necessarie: vt fenestra ī domo. Iste aūt locus intelligitur de ꝑtibus principalibus: vñ non sequitur: manus sortis non est: ergo sortes nō est: q: manus nō est ps principalis eius. Item sciendū ꝙ iste locus tenet arguendo de est secūdo adiacente ad est secūdū adiacēs: alr̄ non tenet: vñ nō sequit̄: paries nō valet duas libras: ergo nec domus. Item Sciendū ꝙ duplex est totuz: scʒ homogeneū ⁊ etherogeneū. Totū homogeneum dicit̄ qđ est eiusdem nature seu ratōnis in toto et partibus: cui⁹ scʒ quelibet pars recipit ꝑdicationem toti⁹: vt aqua aer panis vinuz. Quelibet enī ps aque est aqua. et dicit̄ ab homos qđ est vnum ⁊ genus: quia est vnius generis vel nature in oībus ꝑtibus suis. Totū etherogeneū dicit̄ ꝙ nō est eiusdē nature vl' rationis in toto et partibus: vt dom⁹ hō equus. Quelibet eñ pars hoīs non est homo: et sic de alijs. ⁊ dicitur ab etherō quod est varium: et gen⁹: quasi varij generis vel rationis. Locus itaqꝫ iste tenʒ in toto etherogeneo: et in partibus ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo ꝓut habet rationem totius integralis: inq̄ntuʒ cōponitur ex ꝑtib⁹ quantitatiuis: vt bene sequitur: tota aqua est: ergo et pars aque est. Item sequit̄: pars aque nō est: ergo nec tota aqua. Si vero ꝯsideratur ꝺm suam eeñtiam ꝺm quā verificatur de oībus partibus suis: sic ꝯuenit cū toto vniuersali. Et hoc mō ab ipso ad suas ꝑtes pōt argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Consequēter determīat auctor de toto in quātitate dicēs ꝙ totū ī quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū: scʒ terminus cōmunis cū signo vniuersali: vt oīs hō currit: ergo homo currit. Et dr̄ in q̄ntitate ꝑ quandā similitudinem ad quantitatem discretam: que est numerus vel multitudo: eo ꝙ terminus cōmunis signo vniuersali determinius distribuitur ꝓ numerositate seu multitudine suppositoꝝ sub ipo contentorum. Pars aūt in quātitate est inferius. s. cōtentum sub superiori distributo.
Locus a toto in quātitate est habitudo ipius ad suā ptem: et tenet constructiue et destructiue. constructiue: vt oīs hō currit: ergo sortes currit. Uñ locus: a toto in quantitate. Maxima. Quicq̄d attribuitur toto in quantitate: et cuilibet eius parti. Destructiue: vt omnis ho-

mo non currit: ergo sortes nõ currit. vñ locus? a toto in quãtitate. maxima: quicquid remouet a toto in quãtitate et a q̃libet eius pte. Ratio hoꝝ patet: q: cum totũ in q̃ntitate distribuat ꝓ omnib⁹ suis suppositis: q̃cq̃d pdicat de toto predicabitur et de suis suppositis seu ptibus eius: et qđ remouet ab vno: etiam remouebit ab alio. Locus a pte in quãtitate est habitudo ipaꝝ ptiũ simul sumptarum ad suũ totũ: ꝛ tenet cõstructiue sic. Sortes cur. plato cur. ꝛ sic de alijs: ergo omnis homo currit. Maxima: quicquid pdicat de ptibus in quãtitate simul sumptis et de suo toto. Destructiue sic: Sortes nõ cur. plato nõ currit: ꝛ sic de alijs: ergo null⁹ homo currit. maxima. Quicq̃d remouet a ptibus in quãtitate simul sumptis: et a suo toto. ¶ Circa qđ notandũ ꝙ ad hoc ꝙ iste ꝯsequẽtie valeant termini debẽt suppõere ꝑsonaliter: et nõ materialiter siue simpliciter. vnde nõ sequit: oĩs homo est totũ in quantitate: ergo sortes ẽ totũ in quantitate: q: ly oĩs hõ ibi sumit materialiter ꝓ illo complexo. ¶ Itẽ notãdũ ꝙ bñ arguitur a toto in quãtitate ad suas ptes: qñ arguit respectu predicamẽtoꝝ q̃ notitõri mõ ꝯueniũt toti ꝙ̃ ptibus. Si ꝟo huiusmõi pdicata prius insũt ptibus ꝙ̃ toti: tũc arguendo a toto ad ptes cõmittit fallacia petitionis principij.

¶ Insup determiat auctor de loco a toto in modo: et est totum in modo nomen vl' verbũ sumptũ sine determinatõne: vt homo: pars ꝟo in mõ est terminus sũptus cum determinatõne: vt homo alb⁹. Dicitur aũt homo ꝑ se sumptus totũ in modo nõ quasi habẽs modũ: sꝫ q: ẽ q̃ddam totum respectu sui ipius modificati. Homo enĩ sine determinatione sũpt⁹ se extendit ad oĩa sua supposita. Cum aũt dicit homo alb⁹ determiatur ad stãdum ꝓ vna pte suoꝝ suppositoꝝ. Loc⁹ a toto in mõ est habitudo ipius ad suam partem: ꝛ tenet destructiue: vt lapis nõ est hõ: ergo non est hõ albus. Maxima: destructo toto in mõ destruitur quelibꝫ eius ps: nõ aũt tenet cõstructiue: q: posito supiori nõ optet ponere inferius. Locus a pte in mõ ẽ habitudo ipius ad suum totũ: et tenet cõstructiue: pmo: subiciendo ptem in mõ: vt hõ albus currit: ergo homo currit. Maxima: quicq̃d pdicatur ð pte in mõ: pdicat de suo toto. secũdo pdicando: vt sortes ẽ hõ albus: ergo est homo. Maxima: de quocunq̧ pdicat ps in mõ pdicat et suũ totum. vñ isti loci tenẽt sicut a supiori ad inferius: et econuerso. Totũ enĩ in mõ se habet sicut superius: et pars ĩ mõ se habet sicut inferius. ¶ Circa quod notandũ ꝙ triplex est determinatio: quedam ẽ distinguens: que scꝫ repugnat suo determinabili. Unde dicitur distrahens quasi ad diuersa trahens. Tollit nanq̧ rationeꝫ sui determinabilis: vt mortuus. homo enĩ mortuus nõ est homo. Alia ẽ determinatio diminuens: que non tollit simpliciter rationem illius cui adiungitur: sed partim diminuit. Sicut imaginabile: opinabile: vel cognitũ diminuit rationẽ entis: q: põt sumi ꝓ ente rationis: ꝛ illa determinatio vocatur ab aliquib⁹ determiatio indiffrens: q: nec ponit nec tollit rationem sui determinabilis. In istis determinatõnibus nõ tenet predictus modus arguẽdi. Uñ nõ sequitur: rosa est cognita vel opinabilis: ergo rosa est. nec seq̃tur: est hõ mortuus: ergo hõ. Est albus ꝭm dentes: ergo albus. Sed est fallacia a ꝭm q̃d ad simpliciter. Alia est determinatio tñ cõtrahẽs: vt album cõtrahit hominẽ ad standũ tñ ꝓ hoib⁹ albis. Uñ talis determinatõ licet faciat suũ determinabile sumi ꝓ paucioribus suppositis: nõ tñ tollit vel diminuit rationem eius: sꝫ potius ipam ponit. Unde seq̃tur: homo albus: ergo homo: ꝛ ideo in tali determinatõne tenent pdicte cõsequentie.

¶ Ulterius agit auctor de toto in loco ꝛ in tpe. Est aũt totũ in loco dictio cõpꝓhẽdẽs oẽm locũ aduerbialiter: vt vbiq̧ nusq̧. Pars in loco est dictio cõpꝓhẽ-

dēs vnū solū locū aduerbialiter: vt hic vel ibi. Locus a toto in loco ē habtudo ipius ad suā ptem: ꝛ tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic: deꝰ ē vbiqꝫ ergo d̄s ē h̄. Destructiue sic: Cesar ē nusq̄: ergo nō est hic. Locus v̄o a pte in loco ē habitudo ipius ad suū totum. Tenet destructiue sic: Cesar non est hic: ergo non est vbiqꝫ.

Totū in tp̄e est dictio cōp̄hendēs omne tempus aduerbialiter: vt semp̄ ꝛ nūq̄. pars in tp̄e est dictio cōp̄hendens aliquod tēpus aduerbialiter: vt nūc heri: cras: aliquādo. Et sumūtur argumēta in istis sicut in toto in loco. p̄nt autē totū in loco et totū in tp̄e reduci ad totū in quātitate: cum vbiqꝫ et nusq̄ semp̄ ꝛ nunq̄ sūt signa vniuersalia vel equalentia ipis: hic tamē ponūtur ad maiorem exp̄ssionem. Sūt etiam et alia tota que p̄nt reduci ad p̄cedētia. s. totū copulatū totū disiūctū: totū ꝯtentiuū siue v̄tuale: ꝛ totū successiuū. Totū copulatū est qn̄ duo simul cōiūgūtur p̄ cōiūctionem copulatiuā: vt sortes currit: et plato disputat. et pōt reduci ad totū integrale. Hic em̄ pōt argui sicut ibi: a positōe totiꝰ ad positionē cuiuslibet ptis: et a destructione ptis ad destructionem totius. Totū disiunctū ē qn̄ aliq̄ duo cōiunguntur per coniunctionem disiunctiuam: vt sortes currit: vel plato disputat: ꝛ pōt reduci ad totum vniuersale: arguēdo scꝫ a destructione totius ad destructōnē partis: vel a positōne partis ad positionē totiꝰ. Totū virtuale vel potestatiuū ē quod ī se simplex est nullaꝫ habēs quantitatē: plura tamē cōtinēs potentia et virtute: vt anima cōtinet in se vim intellectiuaꝫ sensitiuam et negatiuam: ꝛ potest reduci ad totum vniuersale arguēdo scꝫ a toto ad partem. Destructiue sic: Lapis n̄ habet animam: ergo lapis non habꝫ potentiam vegetatiuaꝫ. A parte autem ad totū constructiue sic: Planta habet vim vegetatiuam: ergo habet animam. Totum successiuum ē quod habet partes n̄ simul permanentes. Unde entia successiua habent suum esse in fieri. Dum em̄ fiunt sunt: dum vero facta sunt non sūt: vt dies: annus. Permanentia autem sunt in facto esse et non in fieri: sed sunt quando simul sunt. Et reducitur totum successiuum ad totum vniuersale: arguendo a destructione totius ad destructionem partis: vt non est dies: ergo non est meridies: et a positione partis ad positionem totius: vt meridies est: ergo dies est.

De loco a causa.

Causa est ad cuius esse sequit̄ aliud s̄m naturam.

Postq̄ auctor determiāuit de loco a toto: hic consequenter determinat de loco a causa. Circa quod premittit diffinitionem cause in generali: dicēs ꝙ causa ē ad cuius esse sequitur aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens p̄ genere: quod est cōmune ad causam et effectum. Et ponitur: ad cuius esse seq̄tur aliud: ad differentiam effectus: qui sequitur ad esse cause. Et ponitur p̄ naturam ad denotandum ꝙ cause ad effectum est prioritas nature non temporis vel ordinis: sicut vnus homo alium precedit vel sequitur: licet enim aliquando causa sit prior tempore suo effectu: non tamen semper: vt patet in subiecto ꝛ p̄pria passione que simul sunt in generatione et corruptione. Et dicitur hic prius natura: a quo aliud dependet: posterius vero quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse presupponit.

Sed contra predicta arguitur sic: Aliud dicit diuersitatem eēn̄tialem: cum sit relatiuū diuersitatis substantie: sed effectus nō sp̄ differt essentialiter a sua causa. vt patet de subiecto ꝛ propria passione q̄ sunt idem realiter: ḡ male ponit̄ ī diffinitōne cause qd̄ ad eē

eius sequitur aliud scz effectus. Itē cā et effectus sūt correlatiua: ergo cā nō est prior natura suo effectu. Probat consequētia: qr relatiua sunt simł natura. Respōdendo ad primū dico ꝙ aliud potest sumi dupliciter: scz stricte et large. Si sumatur stricte cum dicat diuersitatē essentialem: tūc inter cām ꝓpe sumptam et effectū erit distinctio essentialis. Large tamē sumēdo ly aliud ꝓ quacūqꝫ alietate vel distinctōne nō exigitur realis vel essentialis distinctio inter causā magis extensiue sumptā et ei⁹ effectum. Et hoc mō subiectū dicitur causa ꝓpe passionis que ab ipo oritur. ¶ Ad secūduꝫ dico ꝙ causa et effectus pñt sumi duplr Uno mō ꝓ fundamētis huiusmōi relationū absolute sumptis: ⁊ sic causa ē prior natura suo effectu: nec sūt correlatiua Alio mō ꝓ fūdamētis acceptis sub relationibus: et sic sūt correlatiua ⁊ simł nā. ¶ Diuiditur aūt causa in efficientē: materialem: formalem: et finalem: cui⁹ diuisionis sufficientia sic pōt haberi: qr cā vel est intrinseca vel ē extrinseca. Si intrinseca: hoc ē dupliciter: qr vel dat esse ⁊ sic ē forma: vel ē in potentia ad esse: et sic est materia. Si extrinseca: vel ē prior in intentōne: et sic est finis. vel est prior in executōne: et sic ē efficiēs. Causa efficiens est a quo primo est motus vt effectus ꝓducatur ī esse: vt domificator mouet et opatur ad hoc vt domus fiat.

¶ Circa quod ē notādū ꝙ duplex ē motus: scz realis: seu ꝓprie dictus et intentionalis seu metaphoricus: licet autē finis pmo moueat motu intentionali efficiens tñ mouet motu ꝓpe dicto ⁊ reali. Finis enī primo venit in mente agentꝭ: sub ratōe boni appetibilis. Agens autē sic mouet a fine intentionaliter: mouet vo realiter ꝓducendo formam in materia: ⁊ tunc materia huiusmodi formā sustentat. ¶ Locus a causa efficiēte ē habitudo ipius ad suum effectum: ⁊ tenet cōstructie respectu huiusmōi pdicatoꝝ bonū et malum: vt domificator ē bonus ergo domus est bona: vel domificator ē malus: ergo domus est mala. Maxima Cuius causa efficiēs ē bona: ipm quoqꝫ bonum ē. Et debet intelligi de bonitate efficiētis inqntū efficiēs vel artifex: ⁊ ñ de bonitate morali vel entitatiua. Artifex em̄ moraliter malus seu peccator potest facere bonam domū. Et similiter dꝫ intelligi de bonitate forme effectus ī qntum hmōi. Itē ad hoc reqritur ꝙ habeat materiā aptam ad forme susceptionē: ⁊ ꝙ recte et pfecte opetur ꝺm artē. Ecōuerso autē pt argui ab effectu ad causā: vt domus ē bona: ergo domificator est vel fuit bonus. Tenet etiam iste loc⁹ a positōne cause ad positionem effectus. Maxima: posita causa efficiente: ponitꝰ eius effectus. ¶ Ad cuius euidentiā sciendum ꝙ duplex est causa efficiens: scz in actu et in potentia: vt respectu dom⁹ domificator ē cā efficiens in potentia: sꝫ domificans ē causa efficiens in actu: hic aūt intelligitur d causa et effectu ī actu: nō autē de causa et effectu in potentia. qr vt dicit philosophus secūdo phisico. et qnto metaphisice: causa in actu et effectus in actu simul sunt et nō sūt: nō autem causa et effectus in potentia. Qd ē intelligendum ꝺm Scotum quinto metaphisice nō de fundamētis cause ⁊ effectus et absolute. nō enī seqtur: si fūdamentum cause actu existat ꝙ fundamētum effectus existat: sed ē intelligenduꝫ de actuali exñtia fundamentoꝝ ⁊ acceptoꝝ sub relatōnibus. Si em̄ fundamentum cause in actu existat actualiter sub relatōne cause: tunc etiam fundamentū eius in actu existet actualiter sub relatione effectus: non sic de causa in potētia respectu effectus in potentia. Non eniꝫ oportꝫ si edificator existat actu ꝙ existat edificabile: de quo plus videbitu r secūdo phisicorum.

Item notandum ꝙ eo modo quo agens per motū est in actu effectus: est in actu: dum enī motus est ipsū agens: ñ est causa in actu facti eā vsqꝫ ad vltimū instās. Accipiēdo tñ effcm̄ respcū c⁹ mouēs ē ī actu ił

effectus est in actu.s.ipm fieri:qz dū mo uet est causa in actu nisi ipius fieri. Sed in vltimo instanti est causa in actu facti esse:et tūc effectus et causa simul sunt ꝛ non sunt in actu. Unde si causa est in actu in fieri simul erit effectus in actu ī fieri:si est causa in actu in facto esse erit simul effectus in actu in facto esse.

Notandum insuper ꝙ de eodem modo potest tractari ī diuersis scientijs sub varijs rationibus vt de causis tractatur in metaphisica inquātum sūt principia entiū. in phisica ī quantū sūt principia motus et rerū naturalium. In logica vo inquantū ex habitudine cause ad effectum sumitur loc⁹ dialecticus.et licet effectus sit extra rationem sue cause:iste tamen locus non ē extrinsecus sed intrinsecus:qz ad locuz intrinsecum sufficit ꝙ vnus termin⁹ includat alium aliquo mō eēndi in:vt dictum est in pcedentibus.

¶ Materia est ex qua cum aliquo aliqd fit:qz scz ex materia cum forma sit cōpositum. In q̄ diffinitōne intelligitur causa loco generis. Residuū vo ponitur ad drītiam aliarum causaꝝ.ex fine enī ꝛ efficiente nō fit totū compositū cū ille cause sint extrinsece. et licet compositū fiat ex forma sicut ex causa intrinseca:nō tamē eodē mō quo dicitur fieri ex materia Fit em̄ ex materia tanꝙ ex illo qd supponitur in omni actōe naturali:ꝛ ad qd stat resolutio oīs generatōis ꝛ corruptionis naturalis. Unde ly ex dicit habitudinem pmi pncipij intrinseci via generationis.s.ipius materie que ē in potentia ad formam:que licet sit ens in potentia:est tamē ens positiuū et reale fm Sco.32.di.ij.sen.cum sit per se subiectum generatōis. Unde pmo de generatione dicitur ꝙ pma materia quam ibi vocat phus yle est maxime subm̄ generationis et corruptionis.

Circa quod notandum ꝙ ens in potentia dicitur dupliciter. Uno modo: vt subiectū potentie. Alio mō id ad qd est potentia.exemplū pmi:superficies dealbanda.exemplū secūdi:albedo generanda. Prima potentia dicitur subiectiua.secūda obiectiua:nec iste potentie sūt eedem. Pōnt enī separi qd nāꝙ est creabile:puta angelus est ī potentia obiectiua nō subiectiua. Ad ppositū matia dicitur ens nō in potentia obiectiua sed subiectiua.nō obiectiua dico:vt albedo āteꝙ sit qz esset simplr nō ens:tū qz ens in potentia obiectiua nō est subiectum transmutationis:sed terminus:sed materia est ī potētia subiectiua eo mō quo superficies est in potentia ad albedinez: ita ꝙ materia est ens receptiuū act⁹ substantialis pmo et actus acc̄ntal' scdario

Notandū insup ꝙ actus pōt sumi dupliciter: vno mō put distinguit̄ ꝯ potētiā obiectiuā:fm q.s. actum et potentiā totū ens diuiditur:ꝛ sic actus nō cōuertitur cū forma. Secūdū hoc em̄ om̄e qd est extra cām suam ē in actu. Alio mō sumit̄ actus fm qd loquit̄ Arist.septimo meta.p actu distinguēte formali specifico et recepto: ꝛ sic distinguit̄ cōtra receptiuū siue potentiā subiectiuam. Materia ergo licet sit ens actu entitatiuo: qz scz est aliquid extra suā cām:tamē distinguitur cōtra actum secūdo mō dictum.s.cōtra actum distinguentē formalē et specificam.et ita describitur per ens ī potētia: qz maxime ē receptiuum actus.

Item notandum ꝙ licet materia non possit naturaliter esse sine forma:bene tamē pt esse supnaturaliter seu p diuinā potētā absꝙ cōtradictione fm Sco.vbi s. Quod sic pbatur: Absolutum distinctum ꝛ p⁹ alio absoluto pt esse sine ꝯdictōe sine ipso:materia est absolutū distinctum ꝛ prior forma quacunꝙ substantiali vel accidentali:ergo potest esse sine alio absoluto. Maior est nota:et minor patet. ꝙ est materia sit qd absolutū patet qz facit cōpositionem realē ꝛ absolutā. ꝙ etiaz sit prior forma saltem ordine nature patet: qz est receptiua forme ꝛ fundamentum eius:de quo magis videbitur pmo phi

sicor. ¶ Itē notandū φ materia pt su- mi dupliciter. vno mō ꝓ prima materia de qua dictum est: que ē subiectū gene- rationis et corruptionis: ⁊ de se non in- cludit formam. Alio mō pōt sumi ma- gis large ꝓ omni illo quod cōcurrit ad compositionem alterius: et habet ratio- nem potētialis et perfectibilis: ⁊ sic re- peritur materia tam in rebus naturali- bus q̄ artificialibus: tā corporalibus q̄ spiritualibus: ⁊ sic genus habet rationē materie: ⁊ illa que sūt in genere hoc mō habent materiaꝫ: qꝛ includūt realitateꝫ generis que est potentialis ⁊ pfectibilis p realitatē drūie: vt dcm̄ ē in pcedenti- bus: Sic etiā materia informata forma impfectiori q̄ ordinatꝰ ad determinatam formā dicitꝰ materia respectu forme pfe- ctioris: respectu cuius est in potētia: et pōt dici materia secūda. Hoc etiā modo materia informata vltima et cōpletiua forma pt dici materia secūda forme acci dentalis cuius ē receptiua: et ad quā est in potētia: sicut ferrū est in potentia ad formā cultelli: et hoc mō sumitꝰ materia in ꝓposito. Hec aūt ē duplex: qꝛ q̄dam ē pmanēs: que scꝫ remanet in suo effectu sub ꝓpria forma: sicut lignū remāet sub propria forma in forma statue. Alia est que non remanet sub ꝓpria forma: sed de vna forma transit ad aliam: vt farina et aqua in panē: fenū et filix in vitro.

¶ Locus a causa materiali ē habitudo ipius ad suū effectum: ⁊ tenet affirmati- ue de esse ad posse i qualibet materia tā pmanente q̄ trāseūte: vt ferrū est: ergo arma ferrea pōt esse. farina et aqua sunt ergo panis pōt esse. Maxima: posita cā materiali pōt poni eius effectus. Cum enī ipa sit in potētia respectu sui effectꝰ ipa posita pōt effectus eiꝰ poni q̄ntum ē ex pte eius. Et hoc mō pōt argui nō so- lum a materia ex qua: sꝫ etiā a materia in qua cuiusmōi ē subiectū respectu ac- cidentis: vel a materia circa quā: vt est subiectū vel obiectum respectu scientie vel habitus: vt corpus ē: ergo albū pōt esse: vel scibile ē: ergo scientia pōt esse.

Ab effectu aūt materie pmanētis ad ip- sam arguitꝰ ab esse effectus ad esse cau- se. Maxima. Posito effectu cause mate rialis pmanentis ponitur ⁊ materia p- manenēs. Ab effectu vo materie tran- seūtis ad suam cām arguitur ab esse ad fuisse: vt panis ē: ergo farina et aqua fu erūt. Nō autē arguitur ab esse effectus ad esse talis materie: qꝛ materia transi- ens non remanet in suo effectu quātum ad suam formam.

Cōtra predicta arguitur sic:

Ligna ⁊ lapides sunt: ergo domus pōt esse posito φ non sit edificator. Item nō sequitur: Cultellus ē: ergo ferrum ē. qꝛ cultellus potest fieri ex ligno vł alio me tallo: ergo locus ab effectu cause mate- rialis pmanētis nō tenet affirmatiue.

Respōdēdo ad pmum dico φ ad eē cau se materialis nō sequitur possibilitas ef fectus respectu omniū causaꝝ eiꝰ: sꝫ bn̄ seq̄tur possibilitas effectus q̄ntum ē ex pte materie. Ad secūdū dico φ ibi non arguitꝰ ab effectu cause materialꝰ ad suā causam. qꝛ cultellus ligneus non ē effe- ctus ferri sed bn̄ seq̄tur: cultellus ferreꝰ est ergo ferꝝ ē.

¶ Forma ē q̄ dat esse rei et eam ꝯseruat in esse: qꝛ via generatōis forma sequitur materiā: ideo pꝰ locū a cā materiali diffi niēdo ipam formā: in q̄ diffinitōe subin telligitꝰ causa loco generis. Et ponitur: que dat eē rei ad drūiam materie: q̄ licꝫ sit pncipiū intrinsecū cōpositi: nō tamen dat sibi esse specificum sed forma vt di- ctum ē: que si sit forma substātialis dat eē subale: ⁊ si sit accn̄talꝰ dat eē accn̄tale Pōitur aūt et cōseruat eā in esse ad dif- ferētiā cause efficientis et finalis: q̄ q̄n- φ requiritur tm̄ ad fieri illius rei ⁊ non quantū ad esse. sed forma semp requiritꝰ ad esse rei. Et licet prima causa det esse omni creature et eam in esse conseruet: hoc ē extrinsece et effectiue: non intrin- sece et formaliter: sicut hic sumitur.

¶ Locus a causa formali ē habitudo ip sius ad suum effectum: ⁊ tenet cōstructi

ne a causa ad effectum: et ecōuerso: ab effectu ad causā. vt albedo ē: ergo albuin est. Maxima. Posita causa formali ponitur eius effectus: et ecōuerso. Destructiue sic: Albedo nō ē: ergo album non est. Maxima. Remota causa formali remouetur eius effectus: et econuerso.

¶ Et notandū q̄ iste maxime sūt vē nō de fundamētis absolute ɔsideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatōib⁹ Et ideo de anima sepata a corpe nō seq̄tur: anima est: ergo homo ē: qꝛ tūc anīa non stat sub relatōne cause formal'. Hoc idez patet in forma accidētali: vtute ei diuina posset eē albedo sine subiecto: et tunc non sequitur: albedo est: ergo albū est. qꝛ tūc albedo nō eēt causa formalis in actu.

¶ Finis est cuius gratia aliquid fit: qꝛ finis est vltimus in executione: ideo de causa finali post ceteras causas determinat auc. primo ipam diffiniēs. ¶ Circa quod sciendū q̄ finis dupliciter accipit: vno mō ꝓ respectu duratōnis: vt mors quādoq̄ dicit finis homīs: et terminus pestis dicitur finis eius. Et sic nō sumit in ꝓposito. hoc em̄ mō finis nō habz rationem cause. Alio mō sumitur finis ꝓ illo quod mouet efficiens ad agendum: seu ad quod eius operatio ordinatur: et hoc modo finis est causa: et sic sumit in ꝓposito. Medium autē ordinatū ad talem finem assequēdū ē effectus eius: sicvtus ordinatur ad beatitudinem. Locus a causa formali est habitudo eius ad suū effectum: et tenet affirmatiue respectu hoꝝ pdicatoꝝ bonū et malum: arguendo a causa ad effectum et ecōuerso: vt beatitudo ē bona: ergo vtus ē bona. occidere hoīem ē malū: ergo gladiū fabricare ad hoc ē malum. Maxima. cui⁹ finis bonus est: ipm quoq̄ bonum ē: et cuius finis malus ē: ipm quoq̄ malum ē.

¶ Contra hoc arguitur sic: nō sequitur: Dare elemosinam ē bonum: ergo furari ꝓpter hoc ē bonū: qꝛ teste aplo: nō sunt facienda mala vt eueniant bona. licet ꝗ finis sit bonus: tamē qđ ad ipm ordinat non ē bonum. Respōdeo q̄ illa maxīa ē intelligenda de illo qđ ordinat ad bonū finem ꝯm dictamē seu iudicium recte rationis cuiusmodi nō ē furari ꝓpter elemosynam tribuendam. Hoc enī nō ꝓuenit a dictamine recte ratiōis sꝫ erronee.

De loco a generatione.

Generatio est. ꝛc.

Postq̄ auctor determinauit de loco a cā et effectu: hic ɔsequēter determīat d̄ loco a generatione et corruptōne: et pmo diffinit generationē di. q̄ generatio ē ꝓgressus de non esse ad esse. ¶ Circa quod notandum q̄ generatio hic nō sumitur stricte ꝓ generatione forme substantial': sed sumitur large ꝓ acquisitione cuiuscūq̄ forme: siue subalis que dicit generatio simpliciter siue accītalis q̄ dr̄ generatō ꝯm qd ¶ Locus a generatōe ē habitudo generatōis ad genitū: et ecōuerso a genito ad generationē respectu hoꝝ pdicatorū bonū et malū: vt generatio domus ē bona: ergo domus est bona. Generatio furis ē mala: ergo fur est malus. Maxīa. Cui⁹ generatio ē bona: ipm quoq̄ bonū est. et cuius gn̄atio ē mala: ipm quoq̄ malū ē. Cui⁹ rō ē: qꝛ gn̄atio et genitum dicūt vnū et idē eē. sꝫ gn̄atio imptat ipꝫ esse ī fieri: qꝛ ꝯm comētatorē: motus est forma fluēs seu in fieri: genituꝫ vo in eē pfecto et cōpleto. et iō si gn̄atio ē bōa bonitate q̄ ē ex pte ipius geniti ad qđ terminat optet genitū eē bonū: et ecōuerso si genitū sit bonū: generatō erit bona: et si sit malū: generatio erit mala.

¶ Corruptio ē ꝓgressus ab eē ad nō eē Et capitur hic progressus pro mutatōe in cōmuni que dicit dependentiā cuiusq̄ forme siue substātialis siue accītalis. Locus a corruptōe ē habitudo corruptionis ad corruptum. ¶ Circa qđ notandū q̄ nō esse rei ē oppositū ipius eē rei: et ideo corruptio q̄ eēntialiter imptat nō esse rei ē quodāmodo opposita rei q̄ corrūpit. Non sic generatio opponitur rei q̄ generatur: sed gn̄atio et genitū dicunt

vnum et idem esse rei: vt pmissum est. ⁊ inde est ꝙ arguit respectu diuersoꝝ p̄dicatoꝝ a corruptōe ad corruptū: ⁊ econuerso: licet in loco a generatōne arguat respectu eiusdem p̄dicati. Un̄ sic arguit in loco a corruptōe. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus Maxima. Cuius corruptio est bona: ipsum quoq; malū est. Uel sic: Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. Maxima. Cuius corruptio ē mala: ip̄m quoq; bonum est. Ratio hoꝝ patet: qꝛ corruptio dicit non esse rei: nō esse autē boni est malū: ⁊ non esse mali ē bonum. Similiter tenet locus a corrupto ad corruptionem formando eodē mō argumēta: et maximas transponēdo termīos tātum. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit sic: nō sequitur Latro est malus. ergo generatio eius ē mala: qꝛ p̄t stare ꝙ habuerit ꝑfectam generationem: ergo nō tenet locus a generato ad generationē. Item nō sequit Corruptio christi fuit bona: ergo christus fuit malus: ergo locus a corruptōe ad corruptū nō semper tenet. Respondeo ad primū ꝙ accipiēdo malū informiter in generatōne et generato: bn̄ sequitur: vt si latro sit malus in esse moris: sequitur ꝙ generatio eiꝰ inq̄ntū hmōi: siue ī q̄ntū latro fuerit mala. Et sic debēt sumi bonū et malū ad hoc vt hmōi loci valeant. argumentū aūt ꝓcedit de generatione latronis in esse nat̄e. ¶ Et si arguatur ꝙ generatio naturalis latronis fuerit perfecta et bona in esse moris: qꝛ potuit generari a castis ⁊ sanctis parētibꝰ Respōdeo ꝙ talis nō generatur a sāctis parētibus inq̄ntū latro: sed inquātū animal vel homo. ¶ Ad secundū dico ꝙ licet corruptio christi fuerit bona ꝑ accn̄s siue quo ad nos: nō tamē fuit bona ꝺm se: ⁊ inq̄ntum destructiua christi: ideo n̄ fuit bona in ratione corruptōis et ꝑditōnis ad corruptū. In istis aūt locis debet argui de bonitate et malicia q̄ cōueniūt ꝑ se corruptioni et corrupto.

De loco ab vsibus.

Vlterius declarat auctor d̓ loco ab vsibus. Et primo diffinit q̄d sit vsus dicens: ꝙ vsus est operatio siue exercitiū rei. Est nāq; vsus op̄atō qua vtimur aliqua re: vt secare est op̄atio qua vtimur securi vt instrumēto: et equitare est op̄atio qua vtimur equo. Securis autē seu eqꝰ dicit res vsitata. Locus ab vsibus ē habitudo vsus ad vsitatū: et tenet affirmatiue respectu hoꝝ p̄dicatoꝝ bonū ⁊ malum: vt secare est bonū: ergo securis est bona. Occidere ē malū: ergo occisor est malus. Maxima. Cuiꝰ vsus bonus est: ip̄m quoq; bonum est. et cuius vsus malus ip̄m quoq; malum ē. Qd̓ non ē intelligendū de bonitate vel malicia simpliciter: sed ꝑ comparationem ad ipsum vsum: et econuerso pōt argui de vsitato ad ip̄m vsum. ¶ Sed ꝯtra p̄dicta arguitur sic: Non seq̄tur: vsus legū est malus ergo leges sūt male: qꝛ an̄s p̄t eē verum ⁊ cōsequēs falsū. Potest em̄ aliq̄s male vti legibus: vt ꝑuertēdo iusticiam ⁊ opprimendo paup̄es. Item p̄t aliq̄s male vti pane: vt si vtatur pane ad ꝑcutiendū ⁊ tamē nō sequit ꝙ panis sit malus. Item videt ꝙ iste locus nō differat a loco cause finalis: qꝛ finis est illd̓ ad quod res ordinatur: sed vsus ē hmōi respectu rei vsitate: vt equus ordinatur ad equitandū: ergo locus ab vsibus et locus a causa finali erunt idem. Respōdēdo ad primū dico ꝙ vsus ad quē sūt leges ordinate ē bonus: sicut et ip̄e leges. Sunt enī ordinate ad pacem ⁊ iusticiā ꝯseruādam. Si ꝟo aliq̄s vtatur ipsis ꝑuerse: nō vtitur ip̄is ad illud ad qd̓ sūt institute. vn̄ talis magꝭ dicit abuti legibus ꝙ̄ vti. Ad aliquid idē dicēdū ē de vsu panis. Ad aliud dico ꝙ licet vsus possit habere rationē finis: vt dcm̄ est ī p̄ceden̄. isti tamē loci sūt distincti. Non em̄ ē incōueniēs suꝑ eandē rem diuersos locos fūdari ꝺm diuersas habitudines ibi consideratas: vn̄ ip̄a op̄atio ꝺm ꝙ res vsitā est ad ip̄am ordinata poterit fundare locum a causa finali: ꝺm ꝟo ꝙ est ꝑ vtētē

exercitata fundabit locum ab vsibus.

De loco a cõiter accidẽtalibus.

Consequenter determinat auctor de loco a cõiter accidentalibus. Talia vero sũt duplicia: quedã enĩ aliqñ se ꝯsequũtur: aliqñ non: vt comptus et adulter. Nõ enĩ omẽs compti sunt adulteri: et ab his nõ sumitur locus dialecticus: sed sophisticus. Alia vero sũt: quoꝝ vnũ necessario cõsequitur alium: licet nõ econuerso: vt delinquere et penitere: et ab his arguitur affirmatiue a posteriori ad prius: vt penitet: ergo delinqt. Maxima. Si cõiter accidẽtiũ posterius inest: et ꝑus infuit. Negatiue aũt arguitur a priori ad posterius: vt nõ delinquit: ergo non penitebit. Maxima: Si cõiter accñtium prius nõ inest: nec posterius. ¶ Cõtra hoc sic arguitur: christus nõ delinquit: et tamẽ penituit: cũ pctã nostra in corpe suo portauit sup lignũ. Penitere em̃ ẽ penã tenere: ergo in his non valet argumẽtum negatiue. Itẽ deũ pẽituit hominẽ fecisse: vt habetur in li. genes: et tamẽ ds nõ delinquit: ergo in his nõ valet argumẽtũ: a posteriori affirmatiue. Respondeo ad argumẽta: Ad ꝑmũ dico q licet christus penã peccatoꝝ nostroꝝ portauerit: non tamẽ penituit ꝓpe loquẽdo. Penitentia enĩ ꝓpe ẽ dolor volũtarie assumptus ꝓ peccato a se cõmisso. Dicitur tamẽ aliquis penitentiã agere ꝓ delicto alterius extenso nomĩe penitẽtie. Ad secũdũ dico q vbi ẽ locutõ metaphorica. Dicimus enĩ deũ penituisse: qr ad modũ pen[illegible]tis se habuit delendo opus qd fecerat.

De locis extrinsecis.

Sequitur de locis extrinsecis. etc. Postq auc. determinauit in ꝑcedentibus de locis intrinsecis: hic ꝯsequenter determinat de locis extrinsecis. Est aũt locus extrinsecus: qñ terminus inferẽs est extra eẽntiã termini illati. Et diuiditur ꝑ locum ab oppositis a maiori: a minori: a simili: a ꝓportione: a transumptõe: ab auctoritate. Locus ab oppositis est habitudo vnius oppositoꝝ ad reliquũ. Et diuiditur ꝭm quattuor spẽs oppõis. s. oppositionẽ relatiuã: cõtrariã: ꝑuatã: et contradictoriã: de quibus nota ea que dicta sunt in postꝑdicamẽtis. Circa relatiue opposita sciendum q alius ẽ locus a relatiuis: alius a relatiue oppositis. Locus a relatiuis attẽditur ꝭm habitudinẽ correlatiuoꝝ adinuicẽ: qr vicz posita se ponũt: et perempta se perimũt: vt dictũ est in ꝑdicamẽto ad aliqd: vt si pater est: filius ẽ. si pater nõ est: filius nõ est: et ecõuerso. Locus vero a relatiue oppositis attendit ꝭm repugnãtiã quã habet ad eẽ in eodẽ respectu eiusdẽ: vt si sortes ẽ pater platonis: sequitur q nõ est filius eius. Maxima: Posito vno relatiue oppositoꝝ in vno subiecto ab eodem remouetur reliquũ. Quia relatiue opposita se excludũt mutuo respectu eiusdem.

Sed contra predicta arguitur

sic: aũs et cõsequẽs sũt relatiua inter se: cũ in omni loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: ergo om̃is locus ẽ a relatiuis. Nõ ergo debet locus iste distingui ab alijs locis. Item nõ sequitur: sortes ẽ pater homĩs: ergo nõ ẽ filius homĩs: et tamẽ arguitur ibi a relatiue oppositis. Respõdeo ad primũ: q licet in om̃i loco sit habitudo termini inferẽtis ad terminũ illatũ: nõ tamẽ termini substracti sũt essentialiter relatiui: qd requiritur ad istum locum. ¶ Ad secundum dico q ibi nõ arguitur a relatiue oppositis: qr sortes nõ dicitur pater et filius respectu eiusdẽ: sed respectu diuersoꝝ.

Contrarioꝝ quedã sunt mediata:

et quedã inmediata. Cõtraria mediata sũt illa inter que cadit aliqua forma media eiusdez generis que ꝑticipat vtrunqz extremũ: vt albũ et nigrũ: inter que cadũt rubeũ: viride: croceum: et alij medij colores. Inmediata aũt dicũtur illa inter que nõ cadit mediũ ꝭm formaz: bñ tñ cadit mediũ ꝭm subiectũ: qd dicitur

mediū p abnegationem vtriusq: vt sanum et egrum: lignū em̄ nec ē sanū nec egrum. Locus a cōtrarijs est habitudo vnius cōtrarioꝝ ad reliquū: ꝛ tenet affirmatiue. s. a positōne vnius ad remotionē alterius: tam in cōtrarijs mediatis ꝙ inmediatis: vt sortes ē albus: ergo nō ē niger: sortes est sanus: ergo nō est eger. Maxima: posito vno cōtrarioꝝ ī aliquo subiecto: ab eodē remouet̄ reliquū: qđ patet: q2 cōtraria sūt forme maxime distātes que vicissim insūt: ꝛ mutuo se expellunt: vt patuit in postp̄dicamentis. In ꝯtrarijs aūt īmediatis tenet destructiue: sc3 a negatōe vnius de aliquo subiecto ad positōnem alterius: vt sortes n̄ est sanus: ergo ē eger. Maxima: Remoto vno cōtrarioꝝ īmediatoꝝ ponit̄ reliquum. Ad hoc aūt duo requirūtur: primo cōstantia subiecti: ꝙ vic3 subiectum sit in rerū natura. Et ideo nō sequit̄: antichristus nō est sanus: ergo est eger. Secūdo requiritur ꝙ arguat̄ respectu subiecti determinati: qđ vic3 sit aptum recipere hmōi ꝯtraria. ꝛ ideo nō sequit̄: lignum nō est sanum: ergo ē egrum: q2 lignū nō est subiectū aptū natū ad susceptionē sanitatis vel egritudinis. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit̄ de scuto cuius medietas ē alba: et medietas nigra: q2 nō sequitur: hoc scutū est albū: ergo nō est nigrum: ergo locus a cōtrarijs nō tenet affirmatiue. Respōdeo ꝙ aūs est falsum: q2 tale scutū nō est simpliciter album nec simpliciter nigrū: sed tm̄ scđm quid.

¶ Deinde determinat auctor de p̄uatiue oppositis quoꝝ vnū dicit negationē alterius in subiecto apto ad tale3 formā ¶ Circa quod notandū: ꝙ duplex est p̄uatio: qđā pfecta: alia impfecta. Priuatio pfecta siue ꝓp̄e sumpta est que p̄uat habitum seu formam: ꝛ tollit p̄ncipium primum eius: vt cecitas que priuat visum: et tollit debitam dispōem oculi ad videndum. De ista intelligit̄ dictū aris. in p̄dicamētis ꝙ a priuatōe in habitum īmponibilis est regressus. Alia ē priuatio magis large sumpta: que lic3 priuet habitū: nō tamē ei⁹ principiū corrumpit vt quies est priuatio motus: et tenebra ē priuatio lucis: ꝛ ignorantia scientie: Et ab hac bn̄ ē possibilis regressus ad habitū seu formā quam priuat. ¶ Locus a priuatiue oppositis ē habitudo priuationis ad habitū: et ecōuerso. ꝛ tenet affirmatiue: sc3 a positōne vnius ad negationē alterius: vt sortes est videns: ergo n̄ est cecus: vl' est cecus: ergo n̄ est vidēs. Maxima: Posito vno priuatiue oppositoꝝ remouet̄ reliquū. Negatiue xo nō tenet nisi cū cōstantia subiecti ꝛ tempore determinato a natura. Vn̄ nō sequit̄: Antichristus nō est vidēs: ergo ē cec⁹. q2 antichristus nondū est. Itē nō sequit̄ Catulus an̄ nonū diem nō ē vidēs: ergo est cecus: q2 nō hab3 tempus determinatū a natura ad videndū. Item nō sequitur Lapis nō est videns: ergo est cecus. q2 cecitas dicit carētiā visus ī subiecto apto nato cuiusmōi nō ē lapis. Non valet etiā argumētū a negatōne actus ad positionem p̄uatōis qn̄ priuatio dicit nō solū negationē actus: sed etiā corruptōnē principij ipius: et ideo de illo q̄ dormit vel claudit oculos nō sequit̄: iste nō videt actu: ergo est cecus.

¶ Consequēter auctor agit de ꝯtradictione ipam diffiniēdo sic: Cōtradictio est oppositio: cuius scđm se nō est dare medium.

Circa quod notandum ꝙ carere medio aliter conuenit contrarijs inmediatis vel priuatiue oppositis aliter cōtradictorijs. Cotraria inmediata licet non habeant medium scđm se siue scđm formam: habent tamen medium per accidens siue scđm subiectum: vt lapis nec est sanus nec eger. Contradictoria vero nullo modo habent medium. probatur: quia quando aliquid per se inest alicui: cuius oppositum sibi non conuenit: nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest contradictioni per se: vt patet ex eius diffinitione: ergo nullo modo sibi conuenit habere medium. Est autem

duplex contradictio: scilicet ppositionū et terminorum: De prima dictum est in primo tractatu: de secunda vero dictum est in postpredicamentis. Termin⁹ enī sumptus cum negatione: et sumptus sine negatione contradicunt: vt homo et non homo. Unde de quolibet verum ē dicere ꝙ est homo vel non homo: vt ibi fuit declaratum.

¶ Locus a cōtradictorijs est habitudo vnius contradictorij ad reliquum: ꝛ potest sumi scdm vtranqꝫ contradictionē. Sed in contradictione propositionum debet argui respectu horum predicatorum verum et falsum: vt sortem currere est verum: ergo sortem non currere est falsum. Maxima: Si vnuz contradictoriorum est verum: reliquum est falsum. In contradictione vero terminorum debet argui ab affirmatione vnius ad negationem alterius: vt sortes est homo: ergo sortes non est non homo. ¶ Et notandum ꝙ Aristotiles in tertio topicoꝝ ponit duas consequentias circa opposita: quarum vna dicitur consequētia ecōtrario: alia vero consequentia in proposito. Consequentia econtrario est quando ex opposito consequētis infertur oppositum antecedentis: vt si est homo: est animal: sed non est animal: ergo non est homo. Consequentia autem in proposito est ex qua ex eo ꝙ aliquod pdicatum affirmatur de aliquo subiecto oppositū predicati affirmatur de opposito subiecti: vt iusticia est virtus: ergo iniusticia est vitium. Si enim oppositum in opposito: et propositum in proposito: hoc est: si oppositum vitij insit opposito iniusticie: vitium inerit iniusticie.

Sed contra hoc arguitur et videtur ꝙ inter contradictoria sit medium: quia ibi est contradictio media: ꝙ ꝛc. Respondeo ꝙ licet inter contradictoria sit contradictio vel relatio ratōnis media: ꝛ sic sit ibi medium scdm ratione non tamen fm rem. Ipsa etiam relatio rationis non sic mediat inter contradictoria quin de illa dicatur altera pars contradictionis: et non ambe partes simul: est enim ens vel non ens.

¶ Ulterius determinat auctor de loco a disparatis. Sūt autem disparata illa que sic habent rationes separatas ꝙ de inuicem non possunt verificari: vt homo ꝛ asinus, quantitas et albedo: licet autem talia possent reduci ad aliquam oppositionum predictarum sub nulla tamen earum per se et formaliter includūtur. ¶ Locus a dispatis est habitudo vnius dispatorum ad reliquum: ꝛ tenet affirmatiue: vt Sortes est homo: ergo n̄ est asinus. Maxima: De quocunqꝫ dicitur vnum dispatorum: ab eo remouetur reliquum. Non tenet autem negatiue: non enim sequitur: non est homo: ergo est asinus. Accidentia etiam in concreto cum de seinuicem verificentur nō sūt dispata: vt album est quantum: sed bn̄ ī abstracto. Albedo enī nō est quātitas.

¶ Deinde determinat auctor de loco a maiori. Est autem maius illud qd supponitur alteri in potētia vel virtute. minus vero quod supponitur ei.

¶ Locus a maiori ē habitudo maioris ad minus: et tenet negatiue: vt si rex nō potest debellare castrum: ergo nec miles. Maxima: Si illud quod magis videtur inesse et non inest: nec illud quod minus.

¶ Locus a minori est habitudo minoris ad maius: ꝛ tenet cōstructiue: vt miles potest debellare castruz: ergo ꝛ rex. Maxima: Si illud quod minus videt̄ inesse inest. et illud quod magis.

Sed contra hunc locū arguitur sic: Episcopus nō potest ducere vxorem: ergo nec rusticus: ꝛ tamen arguit̄ a maiori ad minus negatiue. Respōdeo ꝙ licet episcopus sit maioris potestatis ꝙ̄ rusticus: tamen illud predicatum ducere vxorez nō magis videtur inesse episcopo ꝙ̄ rustico: imo sibi repugnat. In hoc autē loco non debet argui a maiori ad minus absolute: sed debet argui respectu predicati: quod magis videt̄ inesse vni ꝙ̄ alteri.

¶Consequēter determinat auctor d' loco a simili. Locus a simili est habitudo vnius similis ad reliquū: et tenꝫ affirmatiue et negatiue. Affirmatiue sic. Sicut risibile inest homi: ita hinibile equo: sꝫ risibile ē ꝓprium homis: ergo hinibile equi. Maxima. Si vnū similiū inest: et reliquum: vel de similibus idē est iudicium. Negatiue sic. Sicut risibile est hominis: ita hinibile equi: sꝫ risibile non ē accñs homis: ergo nec hinibile equi. Maxima: Si vnuꝫ similiū nō inest: nec reliquū. Et debet argui ꝑ hūc locū de similibus inquātū sūt similia: et nō inqn̄tum sūt dissimilia. ¶Sed cōtra arguit sic: In loco dialectico inferēs debet esse notius illato: sed vnū simile nō est notius altero: ergo locus a simili nō ē locus dialecticus. maior ē nota. minor ꝓbat: qꝛ similia sūt relatiua q̄ sunt simul natura. Respōdeo ꝙ simile pt capi dupliciṫ vel formaliter ꝑ relatōe similitudīs: vel fundamētaliter. Pmo mō vnū simile nō est notius altero: qꝛ similia sunt relatiua equiparātie. Secūdo mō vnum ē noti9 inesse alicui subiecto ꝙ aliud alteri: sic notius ē risibile inesse homi ꝙ hinibile equo: et hoc mō sumit locus a simili: scꝫ ꝑ fūdamēto qd denomiatur a relatōne similitudīs. Primo aūt mō arguendo a simili ꝟm relationē similitudīs est locus a relatiuis: vt sortes ē similis platoni: ergo plato est similis sorti.

¶Insuꝑ determīat auctor de loco a ꝓportione dicens ꝙ ꝓportio est rerū differētiū simil' habitudo. ¶Circa qd notandum ꝙ ꝓportio ꝓpe ē habitudo vnius quātitatis ad aliā. et hec est duplex: scꝫ equalitatis: cum scꝫ numerus equal' compatur numero eq̄li: vt duo ad duo. Alia est ꝓportio inequalitatis: cum scꝫ numeri sūt inequales. Vn̄ aliqn̄ numerus maior continet minorē bis: vt se habent quattuor ad duo: et sic est ꝓportio dupla. aliqn̄ continet ipm ter: vt sex ad duo: et sic ē ꝓportio tripla. aliqn̄ vo q̄ter: et sic ē ꝓportio quadrupla: et sic ī infinitū: aliqn̄ vo numerus maior cōtinet totum minorē numerū et aliquā ptē ei9. et hoc fit multis mōis. Si eñ totū cōtineat et mediā ptē eius dicit ꝓportio sexquialtera: vt tria ad duo. Si aūt cōtineat totū et terciā ptem eius dicit sexq̄tertia: sicut quattuor ad tria. Si vo totum et quartā ptem cōtineat dicit sexq̄quarta: vt quinqꝫ ad quattuor: et sic deinceps: de quo ꝑamplius al's videbitur. Proportio aūt fundatur sup ꝓportiones: est eñ vt dicit Euclides quīto geometrie similitudo ꝓportionū: et hoc dupliciter: quia vel ꝟm identitatem excessus vel ꝟm idētitatem ꝓportionis. si sit idētitas vel equalitas excessus dicit ꝓportionabilitas arismetrica: vt sicut se habēt sex a q̄ttuor: ita octo ad sex. Sicut eñ sex excedūt quattuor in duabus vnitatibus: sic octo sex. Si aūt sit equalitas ꝓportōis: sic dicit ꝓportionalitas geometrica eo ꝙ maxime valet ad geometricas mēsuras. Geometre enī ꝟm eandē mensuraꝫ ꝓportionē mēsurāt: vt sicut sex se habet ad quattuor: sic duodecim ad octo. Sic enī sex ad quattuor ē ꝓportio sexq̄altera: sic duodecim ad octo. Est ergo ibi essentialitas vel identitas ꝓportōis: non tamē excessus: plus.n.xij.excedit.viij. ꝙ sex quattuor. Sicut aūt sumitur proportio in numeris: sic suo mō pt sumi in magnitudinibus. ¶Notandū insuꝑ ꝙ ꝓportio aliqn̄ sumit a doctoribus ꝑ habitudine rerū eiusdē generis que ī quadam cōmēsuratōne ꝯsistit ꝟm quam excessum aliquotiens sumptū reddit excedēs. Proportionalitas vo ꝑ simili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamē vnū sumitur ꝑ reliquo. Unde ꝓportio large pōt sumi ꝑ quacunqꝫ habitudie: vbi etiā ē cōueniētia ꝟm analogiam. Locus a ꝓportōne ē habitudo vnius ꝓportionabiliū ad reliquuꝫ: vt sicut se habēt q̄ttuor ad duo: ita sex ad tria. sed quattuor ad duo ē ꝓportio dupla: ꝗ sex ad tria ē proportio tripla. Maxima De ꝓportionabilibus idem est iudiciū. Et ꝑ hunc locum pōt argui a trāsmutatā ꝓportione: qꝛ ꝟm Euclidem: Si alique

quātitates ꝓportionabiles fuerūt ꝑmutate ꝓportionabiles erūt: vt sicut se habēt quattuor ad duo: ita sex ad tria: igit̄ compando primū ad tertium: et secūdū ad quartum: sicut se habēt quattuor ad sex: sic et ad tria: sed quattuor ad sex est ꝓportō sexq̄altera: ergo duo ad tria erit ꝓportio sexquialtera. Differt aūt locus iste a loco a simili: q2 similitudo ꝓp̄e dicit cōueniētiā in qualitate. Est em̄ sl̄itudo rez̄ dn̄tiū eadē q̄litas: licet possȝ extendi ad qualitatē eēntialē. Vñ dt auc. ꝙ in loco a simili accipit̄ compatō fm similitudinē inherentiū. Inherētia enim ꝓp̄ie repitur in accn̄talibus: licȝ large extēdat̄ ad q̄litates substātiales. Int̄ accidētia aūt sensibilior ē qualitas: ıō magis ꝑcipit̄ ipam inherere. ꝓportio autē dicit compationē quātitatū: ⁊ large extendit̄ ad similē habitudinē quarūcūꝗ rerū: vbi etiā nulla ē cōuenientia in q̄litate eēntiali vel accn̄tali: sȝ tm̄ fm analogiam.

¶ Ulterius determīat auctor de loco a transumptōne. Est aūt duplex transūptio: Quedā est qn̄ vna dictio vel oratio significans vnū transumit̄ ad significandū aliđ ꝓpter sl̄itudinē in eis reptā: vt ridere: qđ significat risum ꝑ os emitter̄ trāsumit̄ ad florem: q2 vtrūꝗ ē gaudiosū: et ista trāsumptio ꝑtinet ad sophisticū. Alia ē trāsumptio qn̄ nomē magis notū sumit̄ ꝓ noīe min⁹ noto: vt si ponatur sapiēs ꝓ philosopho: ⁊ ista ꝑtinȝ ad dialecticū. Locus a trāsūptōe est habitudo nomīs magis noti ad nomen minus notū: ⁊ tenet affirmatiue et negatiue: vt sapiēs currit: ergo pħus currit. Maxīa Quicq̄d cōuenit alicui sub noīe magis noto: cōuenit ei sub nomīe minus noto. Et differt locus iste a loco a nomīs int̄ꝑtatione: q2 ibi accipit̄ diffinitō nomīs: hic aūt nomē magis notū ꝓ min⁹ noto.

¶ Circa qđ notandū ꝙ fm aliquos iste locus est idē cū loco a nomīs interꝑtatione: q2 trāsumptio ⁊ transūptū eadē reȝ imptāt: sicut interꝑtatio ⁊ interꝑtatum. Alij vo sequētes auc. distinguūt locuȝ istum ab illo: q2 in loco a nomīs interꝑtatione sumit̄ diffinitio nomīs q̄ cōuertitur cū interꝑtato. In hoc aūt loco nomē magis notū sumit̄ ꝓ nomīe min⁹ noto: siue impt̄ēt eadē rem ꝯuertibilr̄ siue nō.

¶ Demū determīat auctor đ loco ab auctoritate. Est aūt auctoritas iudiciū sapientis vel exp̄ti in sua arte: vñ auctoris iudicio denotat̄ locus iste. Loc⁹ ab auctoritate ē habitudo auctoritat̄ ad illđ qđ ꝑ eā ꝓbatur. et tenet affirmatiue: vt pħus dicit celū esse volubile: ergo ē volubile. Maxima: Cuilibet expto in sua scientia credendū ē. Qđ ē intelligēduȝ de his q̄ dicūtur ab experto ingn̄tū exp̄t⁹ Et ideo nō seq̄tur: Aristo. dicit mōm nō incepisse: ḡ mūd⁹ nō incepit. Nō enim Aristo. fuit exptus in om̄ibus dictis suis. Iste aūt locus nō tenet negatiue. vñ nō seq̄tur: Aristo. nō dicit esse decem orbes celestes: ergo nō sunt. De hoc dicit frater Ocham ꝙ locus ab auctoritate ē debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo nō sequitur: Aristotiles dicit hoc: ergo est verum: q2 ip̄e decipi potuit. Nec sequit̄ Astrologus dicit sic: ergo ita ē. q2 quilibet astrologus decipi et decipe potuit. Multi etiā putātur experti qui nō sunt: ⁊ licet habeāt memoriam eoꝝ que viderunt vel audierūt: de his tamē certū iudicium non habet. Multi nanꝗ memoria vigentes habent iudicium valde debile: verumtamē qui experti cōmuniter reputantur cum reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eorum non spernantur nec reprobentur: nec negētur anteꝙ cōstiterit ꝙ sint dissona veritati: sed suspensa teneat̄ sententia: siue sint dicta antiquorum: siue modernorum.

Equitur de locis medijs. ⁊c.

Postꝙ auctor determīauit đ locis extrinsecis: hic cōseq̄ter determīat de loc̄ medijs. Prius aūt auctor determīat de locis extrinsecis ꝙ medijs: q2 intrinsecum et extrinsecum opponuntur. Opposita autem iuxta se posita magis elu-

cescūt. Quid aūt sit locus medicus di- ctū ē prius: et diuiditur p locū a cōiuga tis: a casibus: et a diuisione. Coniugata sunt abstractum et cōcretum. Abstractū vo dicit principale: et cōcretū dicit sūp tum q2 sumit ab alio: vt album ab albe- dine. Que dicūtur cōiugata ꝑpter con nexionem quā habēt adinuicem. Signi ficāt em̄ licet alio mō. q2 ꝯcretū signifi- cat formam cū cadētia siue inherētia ad subiectū: absolutū vo sine tali cadētia.

¶ Locus a cōiugatis tenet affirmatiue: vt albedo ē color: ergo album ē colora- tum. Maxima: si abstractum dicatur de abstracto: et concretū de cōcreto ꝛ ecō- uerso. ¶ Circa qð notandū q2 hec ñ ha- bet veritatē in concretis de genere sub- stantie. Vñ nō seqtur: hō ē animal: ergo humanitas ē animalitas. Jtē nō tenet iste locus nisi in p̄dicamētis p se. Unde non sequitur: album ē quātum: ergo al- bedo est quantitas. Notandū insuper q2 abstractū pōt dupliciter considerari. vno mō vt informat suū subiectū. ꝛ dat ei esse: et sic ab abstracto ad concretum ē locus a causa formali ad suū effectum. Alio mō inquantū ꝑtinet cōuenit cū ip so: et partim differt: ꝛ sic sumit ab eis lo cus a cōiugatis. Casus dicūtur ꝯcretū cum aduerbio: q̄ dicuntur casus: q2 ca- dunt ab abstracto: vt bonum et bñ a bo- nitate: licet aūt in coniugatis vnum ca- dat ab alio: nō tamē ambo a tertio. Lo- cus a casibus ē habitudo vnius casuum ad reliquū: vt iustū est bonum: ꝫ quod iustum sit bene fit. Maxima. Si concre tum asseratur de concreto: et aduerbiū de aduerbio.

Disputationum alia fit p ne- gationē: vt sortes aut ē homo: aut non homo. Alia fit p affirmationem: et hec fit tribus modis per se: et tribus modis per accidens. Primus modus per se ē diuisio generis in suas species vel diffe- rentias: vt animalium aliud rationale: aliud irrationale. vel animaliū aliō hō aliud brutum. Secundus ē diuisio toti⁹ integralis in suas partes. vt dom⁹ alia pars est tectum alia fundamtū. ꝛc. Ter tius est nomīs in significatōes: vt canis alius latrabilis alius piscis marin⁹: ali us sydus celeste. Et notādum q2 licz si- gnificata accidant voci ſm se cōsiderate vt ē quedā qualitas. de tertia specie q̄li litatis continētur tñ p se sub ea inq̄ntū est significatiua.

Disputatio etiā p accñs ē triplex: q̄da3 em̄ ē subiecti in accñtia: vt animaliū: ali ud sanum: aliud egrum. Secūda ē acci dentis in substantia: vt sanoꝝ aliud hō: aliud brutum. Tercia ē accñtis i accidē tia. vt sanoꝝ aliud ē albū: aliud ē nigꝝ. Et dr̄ hec diuisio p accñs: q2 mēbra di- uidentia accidunt diuiso: nec p se conti nentur sub eo. Locus a diuisione ē ha- bitudo vnius diuidentiū ad reliquū. et tenet affirmatiue et negatiue qñ diuisio fit p duo membra inmediata: vt hō est animal rationale vel irrationale. sed est animal rationale ergo nō ē irrationale. Sortes ē homo vel non homo: sed non est nō homo ergo ē homo. Maxima: po sito vno cūdiuidētiū inmediatoꝝ in ali- quo subiecto ab eodē remouet reliquū. ꝛ remoto vno ponit reliquum. Et h⁰ h3 vitatem qñ vnū diuidētiū asserit vel ne gatur de aliquo cōtento sub diuiso. ꝛ iō nō sequitur. Lapis nō est animal ratio- nale: ergo ē irrationale: q2 lapis nō con tinetur sub animali. Jn diuisione aute3 que ꝯtinet plura mēbra bene arguit af- firmatiue sed nō tenet negatiue nisi a ne gatione sufficienti terminoꝝ ad posi- tionem vnius. vt sortes nec est alb⁹ nec rubeus nec viridus. et sic de alijs medi js coloribus: ergo est niger. Et notādu3 q2 membra diuidentia alicuius diuisio- nis possunt dupliciter considerari. vno⁰ ſm rationes proprias eorum: et sic sunt opposita vel dispata. Et ab ipsis sumit locus extrinsecus. Alio modo conside- rantur inquātum partim conueniūt cu3 diuiso et partim differunt. ꝛ sic faciūt lo cum a diuisione.

¶ Expliciunt loci dialectici.

Incipiūt fallacie.

Syllogismorum. &c.
Postq̄ auctor determinauit in p̄cedētibus de syllogismo dialectico: hic cōsequēter determinat de syllogismo sophistico. Ad cuius euidentiam diuidit syllogismum in demonstratiuum dialecticu3 et sophisticum. Syllogismus demonstratiuus ē qui ex primis veris ē syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua prima et vera principium sue cognitionis sumpserūt. demonstratio enī aliquādo fit ex principijs simpliciter primis que cognoscunt̄ cognitis terminis ita q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus: ⁊ quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur esse syllogizatus ex primis veris. aliquando vero demonstratio fit ex p̄ncipijs que non sunt simpliciter p̄ncipia respecu aliquorum: sunt tamē conclusiones respectu principiorum primoꝝ: vt dictum est secūdo capitulo de locis dialecticis. ⁊ quo ad hoc dicit̄ aut ex talib⁹ que per aliqua p̄ma et vera p̄ncipiū sue cognitionis sumpserūt. Talia enī licet non sint simpliciter prima: tamen euidēter possunt demonstrari ex primis principijs. Notādū aūt q̄ in demōstratione propter quid et potissima diffinitio subiecti ē medium ad probandum passionē de subiecto. Et ideo de tali dicit Arist. primo posteriorum q̄ augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latus. Cum enim vnius rei sit tantum vna diffinitio quiditatiua nō poterit in tali demōstratione eadem passio ꝓbari de subiecto ꝑ plura media Et ideo demōstratōes nō augent̄ seu n̄ multiplicātur ꝑ media: sed in post assumendo bene multiplicantur: videlic3 sumendo sub minori extremitate: vt si arguatur sic: Omnis substantia corpea animata sensibilis ē cognotabilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilis: ergo om̄e animal ē egrotabile At tūc p̄t multiplicari hec demonstratō sumendo sub animali aliquod inferius sic arguendo Omne animal est egrotabile: om̄is homo ē animal: ergo om̄is homo est egrotabilis. Potest etiā multiplicari in latus assumendo vic3 plures species contentas sub animali: vt equ⁹ est animal: ergo equus ē egrotabilis: et sic de alijs. Per syllogismu3 aūt demōstratiuum generatur in nobis scientia. Demōstratio enī ē syllogismus faciēs scire. Hoc autē non intelligitur de sciētia cōmuniter sumpta: que ē apprehensio veritatis qualitercunq̄ se habentis: sed de scientia proprie sumpta: que ſm Sco. in prologo p̄. sen. est cognitō certa absq̄ deceptione vel dubitatōne. de cognito necessario causata a causa euidēte per discursum syllogisticum. hoc apparet ex diffinitione scire primo posteriorum: vbi dicit q̄ scire opinamur vnumquodq̄ simpliciter et non sophistico mō qui est secūdum accidens cū causam arbitramur cognoscere propter quā res ē ⁊ quoniam illius rei est causa ⁊ nō est cōtingere al'r se habere. vbi per illō quod dicitur et nō sophistico modo q̄ ē ſm accidens: excluditur om̄is incertitudo et cognitio apparens et ſm quid. Per h⁹ aūt q̄ dicit̄ arbitramur cognoscere causam rei designatur noticia euidens p̄ncipiorum. Per hoc autē q̄ dicitur ⁊ q̄niā illi⁹ est causa denotat̄ applicatō p̄ncipioꝝ ad ꝯclusiōes ꝑ discursū syllogisticū. Per hoc āt q̄ dicit̄: nō ꝯtingit al'r se h̄re notat̄ necessitas ꝯclusiōis: vbi est necessaria ꝯnexio p̄dicati ad subm̄: ⁊ sic est īmutabil' v̄itatis quātū ad eē q̄ditatiuū ⁊ specificū qd̄ abstrahit ab ex̄ntia q̄ d se ē variabil'. per q̄ infert pħs q̄ demonstratio ꝑ quā ḡnat̄ sc̄ia ē ex p̄mis īmediatis p̄orib⁹ notiorib⁹ causisq̄ ꝯclusiōis Per p̄ma ītelligit p̄ncipia q̄ sūt inmediata: et ꝓpōes ꝑ se notas non indigētes ꝑ aliō ꝓbari: q̄ sūt p̄ores nā ⁊ notiores ip̄a ꝯclusiōe cū depēdeat ab ipsis. Syllogism⁹ dialectic⁹ ē q̄ ex ꝓbabilib⁹ est syllogisat⁹. Sūt aūt ꝓbabilia q̄ videtur om̄ib⁹ aut plib⁹ aut sapiētib⁹. Aliq̄ nāq̄ apparēt v̄a oīb⁹: vt q̄ oīs mr̄ diligit filiū. aliq̄ v̄o n̄ oīb⁹ s3 plib⁹: vt q̄ om

nis homo desiderat scire. Alia vero sapi
entibus solū: vt ꝙ sol sit maior tota ter=
ra. Per syllogismum autē dialecticum
generatur opinio qua quis adheret ali=
cui parti contradictionis cum formidie
de opposito: et licet iste syllogismus ali
quādo ꝓcedat ex necessarijs sicut demō
stratiuis: non tamē ex euidenter notis.
¶ Syllogismus sophisticus est q̄ appa=
ret esse syllogismus: et nō est. vel qui ē
syllogismus: sed non ē conueniens rei.
In hac diffinitione ponuntur due ꝑtes
Prima ē ꝙ syllogismus sophisticus ap
paret esse syllogismus et non est. In q̄
denotatur syllogismus peccās ī forma.
Talis enī non ē syllogismus: qꝛ in ipō
non seruatur forma syllogistica ꝭm de=
bitum modum et figuram: vt homo est
species: sortes est homo: ergo sortes est
species. Secūda pars huius diffinitōis
est ꝙ syllogismus sophisticus ē qui est
syllogismus: sed non conueniens rei.
In quo tangitur syllogismus peccans
in materia quādo vicȝ aliqua ꝓmissaruȝ
est falsa: Talis eñ licet sit verē syllogis
mus: qꝛ in debito mō ⁊ figura: nō tamē
est conueniens rei. qꝛ nō ꝓcedit ex pro=
babilibus realiter sed tantū apparēter.
vt omnis homo est species: sortes ē hō:
ergo sortes est species. Aliquis vero syl=
logismus peccat in vtroqȝ: vicȝ in mate
ria q̄ ī forma: vt omīs homo ē animal:
nullū risibile est hō: ergo nullū risibile ē
animal.: qui quidem peccat in materia:
quia minor ē falsa: et in forma: qꝛ dispo
nitur in prima figura: in qua minori exi
stente negatiua nihil sequitur. ¶ In p̄
senti igitur tractatu agitur de syllogis=
mo sophistico quantū ad eius composi=
tionem et solutionem qui dicitur tracta
tus fallaciarū. quia sophista per huius=
modi syllogismum intendit fallere re=
spōdentem. Et est iste tractatus vtilis:
quia non potest malū euitari nisi cogno=
scatur. Per huiusmodi nanqȝ tractatū
potest studiosus deprehendere omnes
defectus argumentorum peccātiū in for
ma in quacunqȝ materia fiant. Dicitur

etiā de syllogismis sophisticis elēchis:
id est apparentibus et non existentibus
Verus enī elenchus est syllogismus cō
tradictionis conclusionis. Sophista au
tem non vere sed apparenter tm̄ infert
contradictionem conclusionis respōdē=
tis. Dicit quoqȝ syllogismus sophistic⁹
apparens ⁊ nō existens: non ꝙ sit ñ ens
simpliciter: sed ꝙ non ē talis qualis ap=
paret esse. Apparet eñ esse dialecticus
et non est: sicut auricalcum licet sit aliqͦd
ens existens: non tamen est auruȝ quod
apparet commune.
¶ Notandum insuper ꝙ licet habit⁹ lo
gice qui docet compositionem syllogis=
mum sophisticum et ipsū soluere sit ha=
bitus scientificus: Sophista tamen ꝭm
ipsum non est sciens: quod est intelligē
dum quātum ad habitum generatum ꝑ
syllogismum sophisticum Per ipm̄ eñ
non generatur habitus scientificus: sed
talis syllogismus ordinatur ad decepti
onem respondentis ⁊ apparentem sciē=
tiam opponentis. ¶ Item notandum ꝙ
ad syllogismum sophisticum potest re=
duci syllogismus falsigraphus: qui scȝ
procedit ex principijs alicuius scientie
male intellectis. exemplum. principiuȝ
est in geometria: circulus est figura pla=
na vnica linea contenta: in cuius medio
est punctus: a quo omēs linee ducte ad
circumferentiam sunt equales. Si igiť
aliquis ab illo puncto qui dicitur cen=
trum circuli ducat duas lineas ad circū
ferentiā vnā recte et aliā tortuose: ⁊ ar=
guat sic Omēs linee ducte a centro cir=
culi ad circūferētiā sūt equales: linea re
cta ⁊ curua sūt hmōi: ergo sūt eq̄les: taľ
facit syllogismū falsigrafum: ꝓcedēdo
ex illo ꝑncipio male intellecto. Illud eñ
principium intelligiť in lineis rectis: et
ipse arguit ex vna linea recta et alia cur=
ua. qꝛ vero syllogismus ē instrumentū di
sputationis: syllogismus qd̄ē demōstra
tiu⁹ ē instrm̄ disputatōis doctrinal. dia=
lectic⁹ āt disputatōis dialectice tēptati
ue: ⁊ sophistic⁹ disputatōis sophistice:
iō auc. ꝯueniēter d̄scribit disputatoȝ d.

¶Disputatio est actus syllogistic⁹ vni⁹
ad alterū ad ꝓpositum ostendendum.
¶Circa quod notandum ꝙ alr̄ dispu=
tatio est actus syllogisticus siue factus
ꝑ syllogismum:et alr̄ est actus vni⁹ ad
alterum:seu opponētis et respondētis.
Est eni᷑ actus syllogismi vt instrumenti
per quod fit disputatio: ⁊ ē actus propo
nentis et respōdentis:vt efficientis p̄n=
cipalis:⁊ talis actio ordinatur ad ꝓposi
tum ostendendum seu aliquid conclude̅
dum ſm quattuor fines ad quos ordīat̄
iuxta eius quattuor species: que sūt do=
ctrinalis:dialectica: tēptatiua et litigio
sa seu sophistica. Disputatio doctrinal'
est que ex ꝓprijs principijs alicuius sci
entie syllogizat. et nō ex his que viden
tur respondenti. Cum eni᷑ doctrinal' sit
generatiua habitus sciētifici ꝑ syllogis=
mum demōstratiuum oportet ꝙ proce=
dat ex principijs scientie que gn̄atur si=
ue videātur siue non. Vn̄ ip̄m addiscen
tem oportet credere mgr̄o docenti.
¶Disputatio dialectica est que ex ꝓba
bilibus et collectiua cōtradictionum.ꝓ
cedit nanqꝫ ex probabilibus: qꝛ ordinat̄
ad generandum opinionem que genera
tur ex probabilibus:⁊ sic ē collectiua cō
tradictionum: qꝛ ex ꝓbabilibus pōt ar=
gui ad vtranqꝫ ꝑtem cōtradictiōis:et li
cet huiusmōi disputatio non possit ge=
nerare opinionem de duobus ꝯtradicto
rijs in eodez tempore ⁊ respectu eiusde̅
qꝛ nullus pōt simul cōtradictoria opina
ri:bene tame̅ potest in diuersis tempori
bus et etiam in eodez tempore respectu
diuersoꝝ. Dicit̄ etiam collectiua contra
dictionum:qꝛ pōt causare dubitationez
de vtroqꝫ contradictorioꝝ: licet aūt di=
sputatio dialectica ordinetur ad generā
dum opinionem ex consequenti: tamen
ordinatur ad disciplinam vel scientiam
ad quam opinio disponit.
¶Disputatio temptatiua est que ex his
que vident̄ respondenti syllogisat: et q̄
necesse est illuz scire quoꝝ se simulat ha
bere scientiaz. Cum eni᷑ talis disputatō
sit ad habendū experientiam de sciētia
respondentis:⁊ hmōi experientia suma
tur arguēdo ab his que videntur respō=
denti:oportet in hac disputatione ꝓce=
dere ex his que sibi sunt ꝓbabilia: siue
sint vere ꝓbabilia siue apparēter. Ex q̄
patet ꝙ nō solum syllogismus dialecti=
cus sꝫ etiā sophisticus pōt esse instrume̅
tum disputatōis. Et qꝛ in qualibet scien
tia p̄supponūtur principia cōmunia ⁊ ig
norātem cōmunia:necesse ē ꝓpria igno
rare:iō hec disputatio habet fieri ex p̄n=
cipijs cōmunibus que necesse est illum
scire qui habet aliquam sciētiam si etiā
examen fiat in proprijs oportet etiā ten=
tandum scire propa.
¶Disputatō sophistica est que ex appa
renter probabilibus syllogizat. Cuius
ratio est:qꝛ ip̄a fit ad generandum appa
renter scientiam in opponente:⁊ decep
tionem in respondente. Quod habet fi
eri ꝓcedendo ex apparentibus: ⁊ ordīa
tur ad quinqꝫ metas: de quibus cōmu=
niter dicetur. Talis etiaz disputatio di=
citur litigiosa ꝓpter commotione̅ ad irā
et rixam. ¶Et notandū ꝙ iste quattuor
species non sunt ꝓprie species disputa=
tionis: sicut nec syllogismus sophistic⁹
peccans in forma ē species syllogismi.
qꝛ ratio seu diffinitio syllogismi sibi nō
cōuenit:quare non est ꝓp̄e syllogism⁹:
sed paralogismus seu apparēs syllogis
mus:Sic etiā diffinitio disputatōis nō
conuenit disputationi sophistice. dicun=
tur igitur species large et modi seu ma=
neries:et licet non sint nisi tres species
syllogismi ſm triplicem materiaz syllo
gismi. Syllogismus eni̅ demonstratiu⁹
ꝓcedit ex necessarijs et euidentibus.
Dialecticus aūt ex ꝓbabilib⁹. Sophi=
sticus vero ex apparētibus. Ponūtur tn̄
quattuor spēs disputatōis iuxta ei⁹ q̄t=
tuor fines. Disputatio eni̅ doctrinalis
ordinatur ad generandum scientiam:
Dialectica ad opinionez. Temptatiua
ad scientiam experiendā in respōdēte:⁊
sophistica ad apparentem sciam oppo=
nentis et deceptionem respondentis:li
cet autē apparens scientia sit finis p̄nci=

palis sophiste: sūt tamē alij quinqꝫ fines minus principales ordinati ad illū finē. Sophista eñi non ducit aliquem ad il- los fines minus principales: nisi vt ap- pareat esse sapiens: et illi fines dicūtur methe. Est aūt metha inconueniens ad quod opponens sophista nititur ducere respondentem: quod quidem dicit̄ me- tha trāsumptiue. Metha eñi ꝓpe dicta est terminus alicuius spacij: et dicit̄ de metior metiris: qꝛ ꝑ tales terminos me titur quātitatē agri vel alicuius spatij. Metha igit̄ disputatōis sophistice ē ter minus vltra quem non procedit dispu- tatio sophistica: sed ipō habito cessat di sputatio: et sunt quinqꝫ: scꝫ redargutio: falsū: inopinabile: soleocism⁹: ꝛ nugatō

Redargutio ē ꝑnegati concessio: ꝛ ꝑ- concessi negatio vi argumentatōis: ꝛ in eadem disputatione. ꝛ dicit̄ in argumē- tationis: qꝛ si aliqs volūtarie sustineat cōtradictoria: non ꝓpter hoc dicitur re dargutus. Si etiam in diuersis disputa tionib⁹ hoc fiat: non ꝓpter hoc reducit̄ ad metham redargutōis: qꝛ nō ducitur ad inconueniens apparens astantibus.

Falsum ē manifeste falsi cōcessio: vt si concedatur ignē non esse calidum. vñ licet sophista ducat respondentē ad fal- sum occultū: nō ꝓpter hoc ducit̄ ad me- thā falsi: vt si faciat sibi concedere ꝙ sol sit minor tota terra.

Inopinabile ē quod contra opinionē omniū aut plurium: ꝛ maxime sapiētiū vt matrē nō diligere filium. ꝛ hec dicit̄ metha a metha falsi: qꝛ licet omne mani feste falsum sit inopinabile: nō tamē om ne inopinabile ē manifeste falsum: imo multa inopinabilia que scꝫ sūt cōtra opi nionē plurium sūt vera: vt patet in theo logia et philosophia de opinione cōmu ni et opinione doctoris subtilis.

Soleocismus ē vitiū in oratione con tra regulas artis grāmatice factum: vt si aliquis ducat̄ ad concedēdū istam: vir mea: sponsa meus: ducit̄ ad methā sole- ocismi: et ꝑtinet ad grāmaticū inqūtum dicit incongruitatem orōis: ad locū aūt inquātū impedit veritatem propositōis.

Nugatio ē vnius et eiusdem in eadē ꝑte oratōis inutilis repetitio: vt dicēdo hō currit. ꝛ dicit̄ in eadē ꝑte: qꝛ si in di- uersis ꝑtibus fiat nō erit nugatio: vt hō est homo. et dicit̄ inutilis: qꝛ si fiat cau- sa ornatus vel exꝑssionis maioris non ē nugatio: vt deus deus meus.

Fallacia. ꝛc. Postꝙ auctor in ꝑcedentibus determinauit de syllogismo so- phistico et eius methis: cōseq̄nt̄ determinat de locis sophisticis seu fal- lacijs. Et primo ponit fallaciā in cōmu ni dicens ꝙ fallacia est idoneitas ad de cipiendum faciens credere de non ente ꝙ sit ens: vel de ente ꝙ sit non ens me- diante fantastica visione. Circa qd notā dum ꝙ fallacia dupliciter capit̄. Uno⁰ passiue: scꝫ que est ex deceptōne illi⁹ q̄ palogizatur. s. respondentis: ꝛ tunc dif- finitur sic. Fallatia ē deceptio impiti in arte sophistica ꝓpter ignorantiā ar- tis sophistice. Alio modo capitur falla- cia pro causa huius deceptionis: scꝫ ꝑ loco sophistico in quo fūdatur argumē ta sophistica. et ista sumitur in hac diffi nitione. Ulterius sciendū ꝙ in omni fallacia ē duplex causa: scꝫ apparentie: que mouet ad credendum illud quod ñ est. ꝛ causa defectus que facit creditum esse falsū: et latet sub causa apparētie in fallacia equocatōis. Causa apparētie ē vnitas voc̄ cui videt̄ correspōdere vnū significatū sub qua latet cā defectus: scꝫ pluralitas significatoꝝ. Rōne igit̄ cau- se apparētie fallacia seu locus sophisti- cus hꝫ ꝙ sit idoneitas decipiēdi: qꝛ tali apparētia in dictōibus vel rebus sumit̄ ꝑ intellectū discurrētē aptitudo ad deci piēdū sicut a loco dialectico elicit̄ cōue- niēs argumētū: hoc aūt fit mediāte fan- tastica visiōe siue cognitione intellectus misti et alligati fantasie qua sepe decipi tur: nō aūt intellectus pure ꝛ īmistus. Fallacia aūt in cōi diuidit̄ ꝑ fallaciaꝫ in dictōe: et ꝑ fallaciā extra dictionē. Fallacia in dictōe ē cui⁹ causa appentie sumit̄ ex ꝑte dictōis: cui⁹ multitudo si- gnificatoꝝ sepe ignorat̄: ꝛ sumit̄ ħ dictō

nō ꝑ voce incomplexa tm̄: sȝ ꝑ voce significatiua q̄ dr̄ vel ꝓfert̄ siue cōplexa: siue incomplexa. Un̄ sm̄ Aris. Fallacia in dictōe sumit̄ qn̄ ex eisdē dictōibus vł orōibꝰ nō idē significamꝰ. hmōi aūt fallacie sex sūt spēs. s. equiuocatio: amphibologia: compositio: diuisio: accētus: et figura dictōis. Fallacia extra dictioneȝ est cuiꝰ causa appentie nō fit ex mltitudine dictionū: sȝ sumitur ex pte rerū q̄ꝝ multiplices habitudines ignorātur nō quidē ex pte reꝝ absolute: sed vt significant̄ ꝑ voces: et tales fallacie sūt septē: scȝ accn̄s sm̄ q̄d ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij. ꝯn̄s nō cā vt causa: plures interrogatōes vt vna: et magis dicit̄ fallacia extra dictionē q̄ fallacia rei: q₂ res nō cadūt in diffinitōe nec causant deceptionē respōdentis nisi ꝑ relatōes ad dcōes: licet etiā res ordie nature p̄cedant dictōes: q₂ tn̄ res nō cadūt in disputatōe nisi ꝑ voces ⁊ dictōes ideo p̄us agit̄ de fallacijs in dictōne q̄ extra dictionem. ¶ Et notandū q̄ fallacie nō dicūtur in dictōe aut extra dictionem cā defectꝰ ex pte eaꝝ cum in omnibus sit cā defectꝰ ex pte rei: vt patet ī equiuocatōne vbi causa defectus est diuersitas significatoꝝ que se tenȝ ex parte rei. Quia vo numerus fallaciarū in dictōe sumitur sm̄ diuersos mōs multiplicis: ideo auctor consequenter de ip̄is determinat. Est autē multiplex dictio vł orō vere vł apparēter plura significans. Et dicitur multiplex: quasi mlta plicans in vnū. et est triplex. s. multiplex actuale: potentiale: ⁊ fantasticum. Mltiplex actuale est dictio vel oratio vna sm̄ subaȝ et sm̄ modum ꝓferendi diuersa significans. Dictio in equiuocatōne: vt canis: Orō in amphibologia: vt liber Aristo. ¶ Circa quod notandum q̄ littere ⁊ syllabe sunt materia seu substantia dictōis et dictiones sunt materia oratōis. Modus aūt ꝓferendi in proposito se habet vt forma. Ubi est ergo vnus modus ꝓferendi: vbi est vna forma: ⁊ q₂ a forma sumitur actualis vnitas rei; ideo talis vox ē actualiter vna. Multiplex igitur actuale ē dictio vel oratō actualiter vna multa significās. Multiplex potentiale est quādo dictio vel orō eadem sm̄ substantiam: et diuersa scd̄m modū ꝓferendi diuersa significat: dico in accentu: vt populus. hec dictio prima longa significat arborem: et p̄ma breui significat collectionem hominum: iuxta illum vsuȝ. Populus ē arbor: populus collectō gētis. Exemplū de orōne in compōne ⁊ diuisione: vt quicq̄d viuit: semꝑ est. q₂ hec orō aliud significat si fiat punctus ad viuit: ⁊ aliud si fiat punctus ad semꝑ. Est igitur multiplex potētiale qn̄ vox potētialiter vna plura significat. que dicitur potentialiter vna: q₂ tm̄ ē ibi vnitas materie et non forme seu modi proferendi. Multiplex fantasticum ē qn̄ vox vnum significans videtur aliud significare ꝓpter cōuenientiam eiꝰ cum alia dictione: scȝ vigere significat qualitatē: q₂ significat habere vigorem. q₂ vo filr terminat̄ sicut agere videtur significare actionem Et dr̄ multiplex fantasticū: q₂ tal' dictio nō habet plura significata sm̄ veritateȝ sȝ sm̄ apparētiā. Dicit̄ enī fantasticuȝ a fanos qd̄ ē appitio. ī ꝓpoº aliō hȝ q̄ sic.

Equiuocatio: ⁊c.

Postq̄ auc. determinauit d̄ fallacijs in gn̄ali: h̄ ꝯn̄ter determinat de ip̄is ī spēali. ⁊ p̄mo de equiuocatōe: q̄ scȝ peccat sm̄ mltiplex actuale dictōis. ¶ Fallacia aūt equiuocatōis ē idoneitas decipiēdi ꝓueniēs ex actuali vnitate dictōis pl'a siḡcātis. Cā appentie hꝰ fallacie ē vnitas dcōis pl'a significātis ꝓpter quā vnitatē credimꝰ: q̄ sic dictio ē actualr̄ vna: q̄ etiā habeat vnicū significatū. Cā defectꝰ ē plitas siḡcatoꝝ. Huiꝰ fallacie tres sūt mōi. Primꝰ est qn̄ vna dictō eq̄ p̄ncipalr̄ pl'a siḡt: cuiusmōi ē equocū a casu: ita q̄ nō impōit̄ ad siḡcandū vnū ꝑ cōpatiōnē ad aliō: siue sit ab vno auctore imposita ad siḡcāṁ siue a diuersͦ. vt eqꝰ vnoº siḡcat quoddā aīal. alioº ꝑt illū q̄ fac̄ iusticiā ⁊ eq̄tatē. ⁊ sm̄ hūc moṁ ꝑalogizat̄ sic: oīs eqꝰ ē aīal

irratõale: iudex ē equus: ergo iudex ē aĩal irrationale: qđ sic soluitur: vtraqꝫ pmis sarum ē duplex. Si enim in vtraqꝫ capiatur equus pro illo animali: tūc maior ē vera: et minor falsa: et sequitur cõclusio falsa: et syllogismus est bonus: sed peccat in materia. Si vo ĩ vtraqꝫ capiatur equus ꝓ illo qui exercet iustitiam etiaꝫ syllogismus est bonus: sed maior est falsa. Si aūt in maiori sumatur ꝓ illo anĩali ꝛ in minori ꝓ illo qui exercet iusticiaꝫ sic ambe pmisse sunt vere: sed non sequitur conclusio. Tūc enĩ cõmittitur fallatia equiuocatõnis ꝓpter equiuocationē medij. vn̄ discursus non valet: qꝛ ibi nõ est vnitas medij ꝑm rem: sed arguitur ĩ quattuor terminis. Similiter arguitur sic. Omĩs canis currit: bellua marina ē canis: ergo bellua marina currit: ꝛ põt solui vt pcedens. Utraqꝫ enĩ pmissaruꝫ est duplex ex eo ꝙ hoc nomen canis vno modo significat canem latrabilem: alio modo canem marinum vel sydus celeste. Si aūt vtraqꝫ pmissarū sumatur pro latrabili: tūc minor ē falsa. si vo sumaꝶ ꝓ cane marino: maior est falsa. Si autē in maiori sumaꝶ ꝓ vno: et in minori pro alio: cõmittitur hec fallacia: et discursꝰ nõ valet: qꝛ medium variatur: et sic arguitur in quattuor terminis. Multa exempla huiusmõi ponūtur in textu. Et si arguiꝶ ꝙ illa maior omĩs canis currit n̄ est distinguenda sed simpliciter falsa: cū omĩs distribuaꝶ li canis ꝓ omĩbus suppositis. Respõdeo ꝙ ly canis ibi distribuitur ꝓ omnibus suppositis vnius suorum significatorum nõ ꝓ supposit; omnium suorum significatoruꝫ. ꝛ causa huius est: qꝛ terminus equiuocꝰ nõ põt distribui vnica distributõne ꝓ suppositis plurium significatoꝝ: cum vnitas distributionis psupponat vnitatem significationis: ideo ꝑm ꝙ ille terminus pt capi pro diuersis significatis põt diuersimode distribui ꝓ suppositis. Unde talis ꝓpositio ē distinguenda. Secundꝰ modꝰ est in equiuoco a consilio seu trāsūptõne quod quasi idem ē. Dicitur aūt equiuocum a consilio ꝙ significat plura nõ eque primo: sed significat vnum principaliꝶ: aliud vero minus principaliter ad quod significandum imponitur. Transumptio vo vt ibi sumitur est qn̄ dictio significans vnū proprie transumitur ad significandū aliud improprie ꝓpter quandā similitudinem in eis repertam: vt ridere significat actum oris: et transumitur ad significandum floriditatem prati. qꝛ vtrunqꝫ est gaudiosum: vn̄ põt sic argui Quicquid ridet habet os: pratum ridet ergo pratum habet os. Nõ sequiꝶ: qꝛ ridere alio mõ sumiꝶ in maiori: alio mõ ĩ minori. vel sic: quicqđ currit habet pedes: secana currit: ergo habet pedes. n̄ sequitur: qꝛ maior est vera accipiendo currere pro motu pedū: minor vo accipiendo currere ꝓ veloci fluxu aq. et sic mediū variaꝶ. ꝛ arguiꝶ in q̄ttuor termĩs Tertiꝰ modus ē qn̄ compositū pl'a significat: simplex vo vnicū solū. vt mortale significat potens mori: immortale autē pl'a significat. qꝛ negatõ põt ferri ad posse vel ad mori. Un̄ primo mõ tm̄ valet. sicut nõ potens mori: vt ds. Secūdo tm̄ valet sicͤ potens nõ mori: vt Adam ĩ statu innocentie. ꝛ ꝑm hanc sic paralogizatur. Omĩe immortale ē ꝑpetuū: omĩe potens nõ mori est ĩmortale: ergo potens nõ mori ē ꝑpetuū: discursus nõ valꝫ. qꝛ maior nõ est vera nisi de ĩmortali pmoᵒ sūpto: minor aūt de ĩmortali secūdo mõ sūpto. ꝛ iđo cõmittiꝶ fallacia equocatõnis ꝓpter variationē medij. Similiter possꝫ argui de hᵒ termĩo incorruptibiᵉ. in hᵒ tertõ mõ pn̄t põi paralogismi q̄ fiunt rõe ampliatõis termĩoꝝ: vt subiectū in ꝓpõe de pterito pt sumi ꝓ his q̄ sūt vel fuerūt: et in ꝓpõe de futuro ꝓ his q̄ sūt vel erūt: vt si arguaꝶ: Quicunqꝫ sanabaꝶ sanus ē: laborās seu languēs sanabatur: ergo languens sanus est. nam illa minor languens sanabatur ē distinguenda eo ꝙ iste terminus languens pt supponi ꝓ his q̄ nūc sūt lāguētes denotando ꝙ iste q̄ nūc ē languēs sanabatur ꝛ tūc discursus est vniuocus: sed minor

est falsa. Uel pt̄ supponere ꝓ illis q̄ fue=
rūt languētes: vt denotetur ꝙ iste q̄ fuit
languēs sanabat̄: ⁊ tūc minor ē vera: sed
discursus nō valet: q2 iste terminus ī cō
clusiōe sumit̄ ꝓ tp̄e pn̄ti rōe illius verbi
est: et sic nō sumitur eodē mō in p̄missis
et in conclusiōe. Et ideo cōmittitur hec
fallacia s̄m hūc modū. Iste sūt distiguē
de: vidēs fuit cecus: cecus erit videns.
Uer̄ fuit impossibile: impossibile erit ve
rū: Loquēs fuit mutus: mutus loquit̄:
et consimiles. Et ideo penes istū modū
peccat sophista posito casu ꝙ nō fueris
in ytalia: hec: tu n̄ fuisti in italia ē īpossi
bilis: hec: tu non fuisti in italia sit vera:
igit̄ aliquod verum sit impossibile. Iste
est uidēs iste erit cecus: igit̄ aliq̄s cec⁹
erit vidēs. Sor. viuet: sor. erit mortu⁹:
ergo aliq̄s mortuus viuet. Conclusiōes
taliū sophismatū sūt distinguēde cōiter
s̄m ꝙ subā pn̄t sumi ꝓ his q̄ sunt: ⁊ tūc
sūt false: ⁊ nō sequūtur ex p̄missis cū ter
mini nō supponātur ꝓ eodē tp̄e ī p̄mis=
sis et conclusiōe. vel pn̄t accipi ꝓ his q̄
fuerūt q̄ntū ad conclusiones de p̄terito.
vel ꝓ his qui erūt quātū ad ꝓpōnes de
futuro: ⁊ tūc sūt discursus boni ⁊ cōclusi
ones vere. Un̄ hec ꝓpositio aliq̄d verū
fuit impossibile ē v̄a subō accepto ꝓ eo
ꝙ fuit ver̄: ⁊ est falsa subiecto accepto ꝓ
eo ꝙ ver̄ ē. ⁊ sic de similibus. Circa q̄d
notandū: ꝙ isti paralogismi pn̄t poni ī
primo mō huius fallacie et in tertio. vn̄
ille paralogismus: quicunq3 sanabatur:
⁊c̄: ponit̄ ab auctore in primo mō: a pho
v̄o in tertio. Spectat nanq3 ad primu3
modum: q2 licet illa dictio laborās non
significet principaliter plura cū signifi=
cat: tn̄ eq̄ p̄mo pl'a tp̄a. In tertio aūt mō
pōt poni ꝙ illa dictio simplex seu per se
posita nō cōsignificat plura tp̄a: sed cō=
posita: seu cu3 alijs dictōibus posita: vt
pote ip̄a posita cū verbo p̄teriti tp̄is con
significat tempus presens et preteritu3.
Est aūt cōsignificare cū principali signi=
ficato aliq̄d imp̄tare: vt principale signi
ficatū de laborās ē labor vel langor: et
vltra hoc imp̄tat certas differētias tem=
poris s̄m exigentiā verbi cui addit̄. Itē
notandū ꝙ in istis paralogismis quādo
est equiuocatio in medio ꝙ ponit̄ ī vtra
q3 p̄missarū: est distinguēda vtraq3 pre=
missarum: sed qn̄ est equiuocatio in ma=
iori extremitate solū debet distingui ma
ior ꝓpō. ⁊ conclusio in qua ponit̄ maior
extremitas: ⁊ qn̄ est eq̄uocatio in minori
debet distingui minor cum conditōne.

Amphibologia. ⁊c̄.

Postq̄ auct. determīauit de
fallacia equiuocationis q̄ fit
s̄m multiplex actuale dictōis
Hic consequēter determinat de fallacia
amphibologie que fit s̄m multiplex ac=
tuale oratōis. Est aūt fallacia amphibo
logie idoneitas decipiendi ꝓueniēs ex
vnitate orōnis s̄m substantiā seu materi
am et s̄m modū ꝓferendi seu s̄m formā
diuersa significantis. Causa apparentie
est actualis vnitas orōis cui videt̄ corre
spondere vnū significatū. Causa defect⁹
est multiplicitas significator̄: et dicitur
amphibologia ab amphi quod est dubi=
um: et bole quod est sententia: quasi du=
bia sententia. Huius fallacie ponuntur
ab Aristotile tres modi consimiles mo=
dos equiuocatōis. Primus modus est
quādo oratio vna actualit̄ significat pl'a
eq̄ p̄mo: vt liber Aristo. vno mō idem ē
ꝙ liber factus ab aristotile: ⁊ sic iste ge=
nitiuus aristo. cōstruit̄ cū illo n̄tīo liber
in habitudīe cause efficiētis: alio modo
idem ē ꝙ liber possessus ab Aristo. ⁊ sic
iste genitiuus cōstruit̄ cū habitudīe pos
sessoris: ⁊ format̄ sic paralogism⁹ Quic
quid ē aristo. possidet̄ ab arist. iste liber
ē aristo. ergo possidet̄ ab aristo. vtraq3
p̄missarū ē duplex: nā mediū sc3 ens ari
sto. pōt sumi ꝓ re facta ab Aristo. ⁊ sic
maior ē falsa: et minor vera. Alio mō p̄t
sumi ꝓ re possessa ab aristo. ⁊ sic maior
est v̄a et minor falsa: sic illa oratō cōtin=
git tacentē dicere ē distinguēda: q2 tacē
tē p̄t regi a dicere a p̄te an̄ in ratōe sup=
positi: et ē sensus: Cōtingit ꝙ tacens di
cat aliq̄d. vel p̄t regi a dicere a p̄te post
in rōe appositi: et ē sensus: Cōtingit di=

tere aliquem esse tacentem: sic potest di
stingui illa. Vellem pugnantem me ca-
pere: sensus enī est q̄ vellem q̄ inimici
mei caperent me: vel q̄ ego caperez ini
micos meos. ¶ Et notandum q̄ multi-
plicitas significatoꝝ eiusdem orōis que
attenditur in hac fallacia ꝓuenire debz
ex p̄te orationis seu compositiōis termi-
noꝝ et nō ꝓpter multiplicitatem alicu-
ius suorum terminoꝝ absolute: q̄ tunc
non esset amphibologia: sed equiuoca°:
sicut illa: canis currit ē distinguenda ra
tione illius termini canis. ¶ Secundus
modus huius fallacie ē quādo orō signi
ficans vnum proprie transumit̄ ad signi
ficandum aliud ratione alicuius simili-
tudinis ibidem rep̄te: vt litt⁹ arare trā-
sumitur ad operam perdere: et paralogi
satur sic: Quicquid aratur: aratro scin-
ditur: littus aratur qn̄ inuanum labora-
tur: ergo littus aratro scinditur. Non se
quit̄: q̄ littus arari significat ꝓp̄e terrā
scindi: trāsumptiue aūt opus perdi. vn̄
hoc solet dici in vanum laborant: tā enī
ille qui littus arat q̄ ille qui inuanū la-
borat opus perdit: si igitur aratur suma
tur ꝓprie maior est vera et minor falsa.
¶ Tercius modus hui⁹ fallacie est qn̄
orō per se sumpta tm̄ vnuz significat: cō
posita vero plura. vt ista oratio. Asini sc̄
significat tm̄ vnū: et qn̄ additur episco-
pi: vt dicendo asini sunt episcopi plura
significat: q̄ episcopi p̄t esse nominatiui
casus plis numeri: vel genitiui singula-
ris: et sic paralogizat̄: Quicūq̄ sūt epi-
scopi sunt homines: asini sunt episcopi:
ergo asini sūt homines. Si enī ep̄i sit no
mīatiui casus: maior ē vera et minor fal
sa: si aūt sit genitiui casus: maior ē falsa
et minor vera. Si aūt in maiori sit nomi
natiui casus et in minori genitiui: p̄mis-
se sunt vere: sed discursus non valet: q̄
arguitur in quattuor terminis: qn̄ me-
dium nō sumit̄ eodē mō in premissis.
Similiter ista oratio scit falsū seu falsuz
scit: q̄ habet vnum sensum falsum. s. q̄
falsum est sciens aut scientiam habens.
sed si addatur alteri potest habere diuer
sos sensus: vt si dicatur: sortes intelligit̄
et falsum scit. vnde est sensus q̄ falsum
habet scientiam illius q̄ sortes habz sci
entiam de falso. Coincidit aūt hec falla
cia cū equiuocatōe: vt si dicat̄: aliq̄s hō
fuit iustus: et ille nunq̄ fecit iusticiam:
hec ē distinguēda: q̄ hoc ꝓnomē ille p̄t
esse demōstratiuū: ⁊ sic poterit secunda
pars esse vera aliquo demōstrato q̄ nūq̄
fecit iusticiā: vel p̄t esse relatiuū: et tunc
est falsa. Est autē hic tertius mod⁹ am-
phibologie q̄ si ista orō Ille nunq̄ fecit
iusticiaz poneretur p̄ se: ⁊ nulla alia orō
p̄cederet nō possz habere nisi vnū sensū
q̄ hoc ꝓnomē ille non posset eē nisi de-
monstratiuum: q̄ nihil p̄cederet qd̄ re-
ferret. Potest etiā ibi esse prim⁹ modus
equiuocationis: q̄ illa orō Ille nūq̄ fe-
cit iusticiam distinguenda est eo q̄ hoc
ꝓnomen ille potest esse demonstratiuū
vel relatiuū.

Compositio. ⁊c̄.

¶ Postq̄ auctor determina-
uit de fallacijs ī quibus ē mł
tiplicitas actualis: hic conse-
quēter determīat de illis in q̄b⁹ est mul
tiplicitas potētialis. s. de compōne: di-
uisione et accentu: licet aūt accētus fiat
in dictionibus: et compō in orōnibus: et
dictio sit prior orōe: sicut simplex cōposi
to: prius tn̄ agit de compōe: q̄ p̄alogis
mi facti s̄m compōem efficatiores sūt ad
decipiendum: et p̄ ꝯñs ad finē sophisti-
ci q̄ ē apparēs sapiā. Est aūt compō ꝑut
h̄ sumit̄ eoꝝ q̄ dēt diuidi, falsa composi-
tio. ¶ Fallacia v̄o compōis ē idoneitas
decipiendi ꝓueniēs ex idētitate orōnis
s̄m materiā q̄ ē v̄a in sensu diuiso et fal
sa in sensu cōposito. Cā apparētie ē ma-
terialis identitas orōis rōne cuius cre-
ditur q̄ sicut ē vera ī sensu diuiso q̄ eti-
am sit vera ī sensu composito. Causa de
fectus est diuersitas significatoꝝ. Et no
tādū q̄ orō dr̄ cōposita qn̄ p̄tes posite ī
orōe situant̄ s̄m situm magis sibi debitū
vt si determinatio determinet illud det̄-
minabile qd̄ magis ē apta determinare.
verbi grā in hac orōe Quicq̄d viuit s̄p

est: si ly semp determinet illud verbũ est quod est copula principalis erit sens⁹ cõposit⁹: ⁊ illa ꝓpositõ erit falsa. Si vero determinet illõ verbum viuit erit sens⁹ diuisus et ꝓpõ vera: et varietas hoꝝ sẽsuum patet ex diuerso mõ ꝓferendi seu diuersa punctuatõe. sic hec orõ sedentẽ possibile ẽ ambulare est cõposita si dictũ subiciatur ꝓ se toto: qꝛ pdicatuꝫ scꝫ ille modus possibile competentius refertur ad totum dictum ꝙ ad eius partem cuꝫ sit eius determinatio. Si vo dictũ subiciatur ꝓ pte sui erit diuisa: varietas etiã hui⁹ modi sensuũ patet ex diuersa prolatione eius. Si enĩ ꝓferatur continue erit composita: si vo discõtinue: puta faciendo punctum ad sedentẽ erit diuisa. ❡ Huius fallacie sũt duo modi qui possunt assignari conformiter ĩ hac fallacia et in fallacia diuisionis. Primus mod⁹ est ex eo ꝙ aliquid pt attribui alteri coniunctim vel diuisim: vt in ꝓpõe modali dictum pt supponere ꝓ se toto: vel ꝓ parte sui sic paralogisãdo: Quemcũqꝫ possibile ẽ ambulare: possibile est vt ipse ambulet: sedentẽ possibile ẽ ambulare: ergo possibile est ꝙ sedens ambulet. Ad quod sciendũ ꝙ minor est duplex: quia si hoc dictũ sedentẽ ambulare suppõat ꝓ se toto respectu illius pdicati possibile: tũc ẽ de dicto et est falsa. Sensus est enĩ ꝙ idem simul põt esse sedens ⁊ ambulans. Et dicitur de dicto: qꝛ ptes dicti designantur adinuicem vniri: scꝫ sedere ⁊ ambulare. ❡ Consequentia etiã est falsa hoc modo: scꝫ ꝙ sedens ambulet. Si aũt illud dictũ supponat ꝓ parte sui tunc est diuisa de re: ⁊ ẽ va: quia sens⁹ est ꝙ ille q̃ nunc ẽ sedens habet potestatem ambulandi: et sic bene sequit̃ ꝯclusio vera. s. possibile ẽ vt sedẽs ambulet. Si vero minor sumatur in sensu diuiso et conclusio in sensu composito cõmittit̃ fallacia arguendo a sensu diuiso ad sensum cõpositum: et dicit̃ hmõi ꝓpõ ĩ sensu diuiso esse de re: qꝛ talis propõ equalet duabus cathegoricis: ita ꝙ de eadeꝫ re vel psona enunciatur in vna cathegorica esse sedens: et in alia posse ambulare: vt sortes ẽ sedens: et sortes habꝫ potentiam ad ambulandum: non tamẽ ita ꝙ sit simul sedens et ambulans: sic hec potest distingui Non scribentem possibile ẽ scribere: ſm hunc modum potest distingui ista: omne animal rationale et irrationale ẽ homo eo ꝙ põt esse de disiuncto subiecto vel disiunctiua. Si sit d disiuncto subiecto ẽ compositio ⁊ falsa. qꝛ tunc denotatur ꝙ omne quod ẽ anĩal rationale vel irrationale sit homo: quod falsum ẽ: quia oĩs asinus et oĩs bos et vniuersaliter oĩe animal ẽ rationale vel irrationale: et tamen nõ oĩe anĩal ẽ homo. Si aũt sit disiunctiua ẽ diuisa et vera: hec enĩ est vera: Oĩe anĩal rationale est homo: vel omne animal irratõnale non est homo: quia altera est vera: scꝫ prima. ❡ Secundus modus hui⁹ fallacie ꝓuenit ex eo ꝙ aliqua determinatio potest ferri ad diuersa: et sic paralogizatur: Quicunqꝫ scit litteras nunc didicit illas: sed iste scit litteras: ergo nũc didicit illas. Ad hoc dicendum ꝙ maior ẽ duplex: quia hec determinatõ nũc potest determinare hoc verbum didicit et sic ẽ composita et falsa: et sequit̃ conclusio falsa: vel potest determinare hoc verbũ scit: et sic est diuisa et vera: non sequit̃ cõclusio: qꝛ arguitur a sensu diuiso ad sensum compositum: Sic etiam põt distingui illa: Quicquid viuit semper est: vt pdictũ est: sic etiam et ista distinguenda Oĩs disputans maliciose loquit̃: qꝛ illud aduerbium põt determĩare verbum vel participium. Si determinet verbum est falsa: et ẽ sensus compositus. quia cũ aduerbium sit magis natum determinare verbum ꝙ participiũ: partes illius ordinant̃ magis in situ magis sibi debito. Si autẽ determinet participium est diuisa et vera: hoc etiam modo potest diuidi illa: Omnis faciẽs aliq̃d inordinate agit.

Diuisio est eorum. ⁊c̃. P⁹ fallaciã cõpõis q̃ fit ſm ꝙ ptes ĩ orõe posite ordinãt̃ ĩ situ magꝭ debito ĩ q. s. d vitate ſmõis accipiũt̃. declĩat au. d fallã disiõ⁹ q̃ fit ꝫꝫ st

tum partibus orationis minus debitum Est autẽ diuisio eorum que debent componi falsa separatio. ¶ Fallacia aũt diuisionis est idoneitas decipiendi prouenieniens ex eo ꝙ oratio eadem ſm materiã et differens scdm formam plura significat. Causa apparentie est idẽtitas orationis cum veritate sensus compositi ratione cuius creditur esse vera in sensu diuiso. Causa defect⁹ est diuersitas significatoꝝ oratõis composite et diuise. Hui⁹ fallacie duo sũt modi cõformes mõis fallacie cõpositionis. Primus modus est ſm qđ aliquid pt attribui alteri coniunctim vel diuisim: puta aliqua cõiunctio põt coniungere terminos vel ꝓpões: vt oĩe animal est rationale vel irratiõale: et sic paralogizatur: Oĩe anĩal ẽ rationale vel irrationale: sed nõ est anĩal rationale: ergo oĩe animal ẽ irrationale. Maior ẽ duplex: qꝛ illa cõiunctio disiũctiua vel pt cõiungere ꝓpões: et sic propositio illa disiunctiua ẽ diuisa et falsa. Sensus eñ ẽ ꝙ omne anĩal est rationale vel omne animal est irrationale quoꝝ vtrunqꝫ est falsum: et ex tali maiore bene sequitur conclusio falsa. Si aũt coniunctio coniungat inter terminos: sic ꝓpositio illa ẽ de disiũcto ꝑdicato composito et vera: et tũc nõ sequit̃ cõclusio: sed cõmittitur hec fallacia arguendo a sensu composito ad diuisum. ¶ Et notãdũ ꝙ oratio dicit̃ composita qñ ꝯiunctiõ cõiungit inter terminos eo ꝙ cõiunctio ꝑmo ẽ cõiunctiua ptiũ orõis: et sic partes ordinãtur in situ magis debito sibi: qñ vo coniunctio cõiungit inter ꝓpões dr̃ orõ diuisa. qꝛ cõiũctio nõ ẽ ꝑmo cõiũctiua ꝓpositionũ sꝫ ex cõsequẽti et primo. Hoc mõ pñt distingui iste ꝓpões duo ꝛ tria sunt quinqꝫ Oĩe animal ẽ sanum vel egrum: oĩs linea ẽ curua vl' recta: omnis numerus ẽ par vel impar: oĩs substantia vel est corporea vel incorporea: et consimiles: que in sensu composito sunt vere: et in diuiso sunt false. hoc etiam modo possunt iste distingui. Sedentem impossibile ẽ ambulare: album impossibile ẽ esse nigrum: ꝛ sic de alijs. ¶ Secundus modus ẽ ex eo ꝙ aliq̃ determinatio põt referri ad diuersa: vt tu scis tñ tres hoĩes currere: posito ꝙ sex currant: et tu scias tñ de tribus. Et sic paralogisatur: Tu scis tantum tres homines currere: sed quicquid scitur ẽ verum: ergo tantũ tres homĩes currere est verum. maior est duplex: qꝛ hec dictõ tãtũ pt determinare hoc verbum currere et sic ẽ diuisa et falsa: ꝛ ex illa bñ sequit̃ cõclusio falsa. Sensus enim eius ẽ ꝙ tu scis ꝙ tñ tres hoĩes currũt: quod ẽ falsum per casum positum. vel potest determinare hoc verbum scis: et tũc ẽ composita et vera. Sensus eñ ẽ ꝙ tñ habes scientiam de cursu trium hominũ: et tũc non sequitur conclusio: sed cõmittitur hec fallacia arguendo a sensu composito ad sensum diuisum. qđ patet: qꝛ illa dictio tñ in maiori determinat illud vbũ scis: qđ ẽ copula principalis: in oratõne vo hoc verbum currere.

Accentus est recta. ꝛc. Hic auctor determĩat de fallacia accentus: et primo determinat qđ sit accentus: dicẽs: ꝙ accentus ẽ recta lex vel regula ad eleuandũ vel deprimendum syllabam vniuscuiusqꝫ dictionis. ¶ Pro quo notãdũ ꝙ accẽtus põt sumi dupliciter: vno mõ ꝓ eleuatione vel depressione syllabe. Alio modo ꝓ regula exprimente modũ talis eleuatõnis vel depressionis: ꝛ hoc secundo modo diffinitur ab auctore. Dicitur aũt accẽtus de accento as qđ ẽ iuxta cãtare: qꝛ talis eleuatio vel depressio fit in prolatõne facta circa causatum vel quasi in cãtu. In ꝓlatõne nanqꝫ breuium vel longarum est quidã cãtus cuꝫ vna sepe eleuetur et alia deprimatur: et diuiditur accentus in acutum: grauem: et circumflexum. Accentus acutus fit ꝑ syllabe eleuationem. et dicitur acutus: qꝛ sicut corpus acutum mouet tactuꝫ faciliter pungendo sic talis accẽtus penetrat audituꝫ syll'as eleuãdo: accẽt⁹ grauis fit ꝑ syll'e depssionẽ q̃ dr̃ grauis ad

similitudinem corporis grauis quod tendit deorsum: circumflexus partim deprimit: et partim eleuat. Consideratur quoque accentus a grammatico et logico aliter et aliter. A grammatico siquidem ut est accentus syllabe dictionis. A logico autem inquantum ad variationem accentus sequitur variatio significationis. Fallacia accentus est idoneitas decipiendi proueniens ex multiplicitate dictionis eiusdem secundum materiam: et diuerse secundum modum proferendi. Causa apparentie est materialis vnitas dictionis ratione cuius videtur tantum habere vnum significatum. Causa defectus est diuersitas significatorum secundum diuersos modos proferendi illius dictionis. ¶ Huius autem fallacie sunt duo modi. Primus modus prouenit ex eo quod aliqua dictio potest regi diuerso accentu: et secundum hunc modum sic paralogisatur: Omnis ara est in templo: stabulum porcorum est ara: ergo stabulum porcorum est in templo. Utraque premissarum est duplex: quia hec dictio ara quando habet primam breuem significat stabulum porcorum: et quando habet primam longam significat altare: iuxta illum versum: Est ara porcorum: simul est et ara deorum. Si igitur illa dictio in premissis sumatur pro stabulo porcorum: tunc maior est falsa: et sic bene sequitur conclusio falsa. Si autem in maiori sumatur pro vno: et in minori pro reliquo: tunc premisse sunt bene vere: sed non sequitur conclusio: quia medium variatur et committitur hec fallacia. Secundum etiam hunc modum sic paralogisatur: Quicquid hamatur: hamo capitur: vinum amatur: ergo vinum hamo capitur: soluitur vt precedens. Illa enim dictio amo aliud significat sine aspiratione: et aliud cum aspiratione: Nam sine aspiratione significat diligere: cum aspiratione autem pisces cum clauo curuo capere. Variatio autem aspirationis facit varietatem accentus: quia syllaba cum aspiratione prolata magis eleuatur: cum ibi sit maior spiritus emissio: sed sine aspiratione prolata magis deprimitur. Secundum etiam hunc modum potest diuidi illa propositio: Iustos viros oportet pendere: Illa enim dictio potest scribi per e vel per a: Si scribitur per e: tunc aut habet mediam longam: et sic est infinitiuus huius verbi pendeo pendes: et tunc significat penam pati siue suspendi. aut habet mediam breuem: et sic est infinitiuus huius verbi pendo pendis: et tunc significat penam inferre seu suspendere. Si vero scribatur per a: tunc est infinitiuus huius verbi pando pandis: et significat manifestare. Secundus modus prouenit ex eo quod aliquid potest esse dictio vel oratio: vt hic: tu es qui es: et quies est requies: ergo tu es requies. Utraque premissarum est duplex: quia quies potest esse vna dictio vel plura: et secundum hoc habet diuersa significata: secundum hunc etiam est distinguenda Deus nihil facit inuite: quia si inuite sit vna dictio: tunc est vera. Sensus enim est quod deus nihil facit coactus. Ille enim dicitur inuitus aliquid agere qui aliquid agit illud vitare non valens. Si autem in vite sunt due dictiones: tunc est falsa. cum deus producat vinum in vite. Similiter est hic distinguenda: Metuo longas noctes perenute lidia dormis. Metuo namque potest esse vna dictio: et tunc significat idem quod timeo. Unde sensus est: Lidia tu dormis: et ego metuo. i. timeo longas noctes. vel sunt ibi due dictiones. s. me et tuo: et est sensus Lidia tu dormis longas noctes me sponso tuo pereunte. vel sunt ibi tres dictiones. s. me. et tu. et. o. et est sensus O lidia tu dormis longas noctes me pereunte.

Fallacia figure dictionis. etc. Hic consequenter determinat auctor de fallacia figure dictionis que peccat secundum multiplex fantasticum seu apparens et non existens: vt dictum est in precedenti. Pro cuius declaratione describit figuram proprie dictam dicens quod figura est que termino vel terminis clauditur: termino: vt circulus que clauditur tribus lineis. ¶ Circa quod notandum quod figura vno modo sumitur pro superficie terminata linealiter: et sic sumitur in proposito: et pertinet ad genus quantitatis: alio modo pro ipsa terminatione vel dispositione quantitatis: et sic pertinet ad quar

tam speciem qualitatis: s'm aūt confor-
mitatem ad figuram ꝓp̄e dictam que ē
in rebus sumitur figura in dictionibus.
Sicut nanq; illud quod fit ad figurā al-
terius assimilatur ei s'm apparentem su
pficiem: sic fallacia figure dictōis ē ido-
neitas decipiēdi ꝓueniens ex apparen-
ti similitudine dictōis cum dictione sibi
in voce aut significatōe aut modo signi-
ficandi. Causa apparentie huius falla-
cie ē ptialis similitudo dictōis cum di-
ctione. Causa defectus est diuersitas ea
rum seu similitudo per quod possūt ge-
neraliter solui sophismata que fiūt s'm
hanc fallaciam ostēdendo sc; aliquā di-
uersitatem inter significata vl' modos si-
gnificandi ⁊ accn̄a dictionū. Et ideo li-
cet aliq̄s modus arguēdi teneat in aliq̄-
bus dictionibus: nō tamen seq̄tur q; va
leat in alijs q̄ videtur eis similes ꝓpter
huiusmodi diuersitate;. Huius fallacie
assignātur a ph'o tres mōi quos recitat
auctor in fine huius capituli. Primus
modus ē qn̄ masculinum interptatur fe
mininū: id ē ponitur vel accipit̄ ac si de-
esset femininum vel neutrū: et sic pōt di
ci de alijs dictionibus grāmaticalibus
Vn̄ hec fallacia sepe ducit ad soleocis-
mū: et hoc ꝓuenit aliqn̄ ex simili termi-
natione dictionum: vt si arguat̄: omnis
substantia ē bona: patriarcha ē substā-
tia: ergo patriarcha est bona: non sequi
tur: q: patriarcha ē masculini generis ⁊
ponitur ac si esset feminini generis: sed
bene sequeretur si loco huius nomīs pa
triarcha poneretur petra: vel aliud no-
men feminini generis. vn̄ bn̄ sequitur:
Omīs substantia est bona: petra ē sub-
stantia: ergo petra ē bona. Vn̄ licet sit si
milis terminatio hoꝝ terminoꝝ petra ⁊
patriarcha nō tamē idē modus arguen-
di ratione diuersitatis generis ipsorum.
Potest etiā paralogizari s'm hunc mo-
dum vbi non est similis terminatio dicti
onum sic: omnis subʒa ē bona: lapis ē sb
stantia: ergo lapis ē bona. hic ē appen-
tia non ex simili terminatōe dictionum:
sed quia lapis et petra sūt idē: sed nō se

quitur: q: licet in his sit ꝓueniētia signi
ficatōis nō tamē generis. Secūd' mo-
dus ē qn̄ vnū p̄dicatū mutat̄ in aliud seu
ponit̄ ꝓ alio: vel spēs vnius p̄dicamēti
ꝓ alia spē: vt q̄cq̄d heri emisti hodie cōe
disti: crudū heri emisti: ergo hodie cru-
du; comedisti. Non sequitur: q: quicq̄d
significat rem suā p̄ modu; substātie: et
crudū dicit rem suam ⁊ modu; qualita-
tis: et sic ꝓceditur a re vnius p̄nti ad rē
alterius sumēdo qualitatē sub distribu-
tiuo substantie. Unde iste mod' sepe ac
cipitur qn̄ sub distributiuo alicuius ge-
neris sumitur aliq̄d ad aliud genus pti
nens: sicut quantumcūq; distributiuum
quantitatis cōtinue et quotcunq; disere
te. quēdoq; Vo ē p̄nti quādo: et vbicū-
q; p̄nti vbi. Sic qualecūq; ē distributū
qualitatis: et sic de alijs p̄dicamētis vbi
sūt nomina imposita. Itē h' ē figura di-
ctionis Do tibi solū denariū: sed solum
denarium nō habeo: ergo do tibi quod
non habeo. nō sequitur: hic enī ꝓcedit̄
a relatōne ad substantiam: cum solū di-
cat relationem. Solū nāq; idē est q; nō
cū alio s'm Aristo. 2. elencho. Alius au
tē dicit relationē. Illa aūt dictio qō dic̄
subʒa;. Simil'r hic: Aliq̄s dat cito equū
sed nō habet cito equū: ergo dat qō non
habet. Soluit̄ vt p̄cedēs: q: ꝓcedit̄ a q̄
litate ad subʒam. Cito eīn dicit modum
actus siue qualitatem et quod substanti-
am. Talis igit̄ n̄ dat quod non habet:
sed quod habet. alio tamē mō seu vt nō
habet. Similit̄ h'. Quātoscūq; digitos
heri habuisti: hodie habes: sed heri de-
cem habuisti: ergo hodie habes. Posi-
to casu q; vnū amiserit. Nō sequitur: q:
hec dictio quantoscunq; dicit quantita
tem continuam: hec vero dictio decē di
cit quantitatem discretam: ⁊ sic procedi
tur a specie vnius p̄dicamenti ad alte-
ram speciem eiusdem. Tertius modus
est quando quale quid interpretatur h'
aliquid: id est quando nomen cōmune
ponitur ac si esset singulare: ⁊ econuer-
so: et in hoc sepe variatur suppositio: vt
si arguatur homo est species: ergo aliq̄s

homo est species: non sequitur. Mutatur enim quale qd in hoc aliqd: et proceditur a simplici suppositione ad personalem: homo enim in antecedente supponit simpliciter pro natura communi. In consequente vero personaliter pro aliquo supposito illius nature. similiter hic: omnis homo est animal: ergo animal est omnis homo: animal in antecedente supponit confuse tantum immobiliter: in consequente vero supponit determinate pro aliquo supposito: et mutatur quale quid in hoc aliquid. Apparet autem quod tales paralogismi concludant eo quod quale quid: et hoc aliqd videtur idem significare: tamen non concludunt: quia propter similem significationem duarum dictionum non sequitur convenientia earum in quolibet modo significandi. ¶ Et notandum quod non omnis variatio suppositionis causat fallaciam figure dictionis: tunc enim in demonstratione potissima esset figura dictionis: sed tunc quando maxime fit hec fallacia quando arguitur a trino extante confuse tantum vel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est verum dummodo nulla fit variatio sincathegreumatis in antecedente positi. Unde hec non est figura dictionis: omnis homo est animal: ergo animal est homo. licet animal in antecedente supponeret confuse tantum et in consequente determinate: et hoc propter variationem illius signi omnis quod ponitur in antecedente et non in consequente. Item notandum quod isti modi diversimode a diversis assignantur: sed de hoc parum est curandum. Non enim inconveniens est eundem paralogismum in diversis modis et in fallacijs assignari secundum varias causas apparentie eiusdem: vt iste paralogismus homo est species: sortes est homo: ergo sortes est species: pertinet ad hanc fallaciam inquantum est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat vero ad fallaciam accidentis inquantum ex identitate terminorum in tertio videtur esse identitas eorum inter se.

De fallacia accidentis.

Accidens est. &c.

Postquam auctor determinauit de fallacijs in dictione que habent causam apparentie a parte vocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumitur causa apparentie a parte rei significate per vocem. Prius autem determinauit de fallacijs in dictione quam extra dictionem: quia licet ordine nature res precedant dictiones: tamen non ingrediuntur disputationes vocales nisi mediantibus dictionibus. Fallacie extra dictionem sunt septem: scilicet accidens secundum quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens non causa vt causa: plures interrogationes vt vna. Et primo agitur hic de fallacia accidentis que inter ceteras est valde efficax ad decipiendum. Per has enim non solum decipiuntur simplices sed etiam sapientes. ¶ Circa quod notandum quod accidens non sumitur hic prout est vnum de quinque predicabilibus: sed sumitur prout est idem quod extraneum: quod scilicet in parte est idem cum aliquo: et in parte diversum ab eo: et sic omne predicabile de aliquo a quo est aliquo modo distinctum potest dici accidens: et illud de quo predicatur dicitur res subiecta: et hoc modo non tantum inferiora accidunt superioribus: sed etiam superiora inferioribus: licet sint de essentia inferiorum inquantum stant sub aliquo tertio attributo: quod repugnat inferioribus. Sic enim homo accidit sorti cum quo est in parte idem prout sumitur pro suppositis: vt dicendo sortes est homo: et est in parte diversum prout sumitur pro natura vel cui attribuitur ista intentio species cuius est fundamentum: vt dicendo homo est species que intentio repugnat inferioribus. ¶ Fallacia accidentis est idoneitas decipiendi proveniens ex partiali identitate accidentis cum re subiecta. Causa apparentie est convenientia secundum partem aliquorum duorum adinuicem: vel in aliquo tertio. Causa falsitatis est diversitas eorundem. Fit hec fallacia secundum Arist. quando idem similiter fuerit assignatum inesse rei subiecte et accidenti: vt homo est species: sortes est homo ergo sortes est species. Hoc medium scilicet homo est accidens: minor extremitas scilicet sortes est res

subiecta: maior vo extremitas scz spes est attributum: qd imponit silr inesse sorti sicut inest homini. Scdm vo auctorem assignantur tres modi hui9 fallacie: primus modus est qn aliquid attribuit primo accnti in pmissis: et postea attribuit rei subiecte in cōclusiōe: vt i exeplo predicto. Itē sic palogizat: Sortes ē indiuiduū: homo ē sortes: g hō ē indiuiduū. Nō seqtur: qz nō optet q qcqd inest accidenti a pte q differt a re subiecta insit rei subiecte: sicut nec oportet q oīne q inest pdicato insit subiecto: et ideo licet intentio indiuidui insit sorti: non tamen inest homi. Silr oīne es ē nāle: statua ē es: g statua ē naturalis: nō sequit vt dictū est. Nullū eni artificiale ē naturale. vn mediū si tenet vniformiter in pmiss. Itē sic Cognosco coruscū: coruscus ē veniens: ergo cognosco veniētē: nō sequit qz licet coruscus cognoscat a me: nō tamen sub illo attributo qd ē venire. Secūdus modus huius fallacie pueniit ex ptiali idētitate aliquor duor in aliquo tertio: vt sortes ē hō: plato ē hō g sortes est plato. Item hō est aīal: equus ē animal: ergo hō est equ9. Sed nō sequit: si aliq duo ptialiter coueniant in aliq tertio q sint simplr eadem inter se. Et si arguatur p aliam regulā: Quecunq vni et eidem sūt eadē inter se sūt eadē p quā tenet forma syllogismi pfecti. Respondeo fm aquilinū doctorē Sco. 2. disti. p. sen. q illa regula itelligit q illa que sunt eadē vni et eidem sūt eadē inter se illa identitate quē sūt idem i tertio. Si aūt inferat q sint simplr eadē inter se cōmittitur hec fallacia: intelligitur scdm guillielmum Ocham: Quando extrema vniuntur in tertio vniuersaliter sūpto. Tercius modus prouenit quando ex aliquib9 diuisim sumptis infertur aliquod coniunctum: vt iste est albus et monachus: ergo est albus monachus. Nō sequitur: quia in antecedente denotat albedo inesse isti fm se: et in consequente fm suum habitum. Similiter iste canis est pater: et est tuus: ergo est tu9 pater. Non valet consequentia. qz tuus in antecedente dicit rem possessam: et i cōsequente infertur pro re generante. vnde licet predicta conueniant in aliq tertio fm partem: tamen fm partem differunt. Non obseruatur etiam hic forma syllogistica: quia medium ponitur i cōclusione: et extremitates ponuntur a parte eiusdem extremi. Et si arguatur q a diuisis ad coniuncta est bona consequentia ex secūdo pyermenias. Respōdeo q illa regula est vera: dum tamē nō predicentur aliqua sibi inuicē repugnātia: sed vnum sit potentiale respectu alterius. Non valet etiam consequentia: quando eorum que predicantur vltimū includitur in primo: vt iste est homo: et est animal: ergo est homo animal: Non sequitur. quia animal intelligitur in homine ex coniunctis etiam non licz inferre diuisa quando vnum est in subiecto per alterum et non per se. Unde non sequit Iste est albus monachus: ergo est alb9. et est monachus: quia albedo non inest tali subiecto scdm se sed ratione habit9 Non sequitur etiam: Iste est bonus faber: ergo est bonus: et est faber. quia bonitas non inest subiecto scdm se: sed fm artificium. Item ex coniunctis non licet inferre diuisa quando vnum diminuitur a ratione alterius: vt iste est homo mortuus ergo est homo: sed est ibi fallacia a scdm quid ad simpliciter. In alijs vero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiam iste tercius modus reduci ad secundum: ponitur tamen ad maiorem expressionem.

Et notandum q paralogismi huius fallacie vt in pluribus possunt solui ostēdendo q non debite disponuntur pmisse. In modo et in figura fm regulas syllogismorum: vt dicit Ocham: Peccāt enim fm Scotū: vbi g propter defectū identitatis medij in se: seu per comparationem ad extrema que in ipso vniunt.

Sequitur de fallacia a scdm quid ad simpliciter.

¶ Ad cuius euidentiam notandū ꝙ sicˀ
dictum ē in loco a toto in modo ad suaꝫ
ꝑtem triplex ē determinatio: Quedam
est distrahens: in qua scꝫ ē oppositio in
adiecto: qꝛ determinatio addita repugn̄t
suo determinabili: vt mortuus: hō eniꝫ
mortuus non ē homo. Alia ē determīa-
tio que partim diminuit de ratōe illius
cui adiungit̄: licet ei n̄ repugnet: vt opi-
nabile. Alia ē determinatio tm̄ contra-
hens: vt album respectu homīs dictuꝫ:
ergo simpliciter dicitur dictum sumptū
sine addito: id est sine determinatione.
Et intelligitur in ꝓposito de determīa-
tione diminuente vel distrahente. Dcm̄
aūt ẜm quid est dictū sumptū cū tali de-
terminatōne. arguendo igitur a dcō sūp
to cū determīatōe diminuēte vel distra-
hente ad dictum simplex: ꝛ ecōuerso fit
hec fallacia. Quādo aūt ē determina-
tio tm̄ cōtrahens non ē locus sophistic⁹
sed dialecticus a ꝑte in modo ad suū to-
tum. ¶ Est ergo fallacia a ẜm quid ad
simpliciter idoneitas decipiēdi ꝓueni-
ens ex apparenti idoneitate dicti scd̄m
quid ad dictum simpliciter. Causa ap-
parentie est conueniētia dicti ẜm q̄d ad
dictum simpliciter. Causa falsitatis ē di
uersitas eorundem. Huius fallacie pōit
auctor hic quinqꝫ modos. Primus ē ar
guēdo ẜm determinatōem distrahenteꝫ
vel diminuentem rationē totius: vt iste
est homo mortuus: ergo ē homo: qꝛ mor
tuum distrahit rōem homīs. Similiter
chimera est opinabilis: ergo chimera ē
non sequitur: qꝛ opinabile diminuit de
esse chymere. Secūdus modus fit ẜm
determinationem denominātem ꝑtem
integralem: et hoc ē verū quādo ad de-
nominationem ꝑtis nō sequit̄ denomīa
tio totius: vt ethyops est albus ẜm den
tes: ergo ē albus: licet em̄ homo habeat
dentes albos: nō ꝓpter hoc dicitur alb⁹
Quādo v̄o determinatio habet parteꝫ
corꝑis sibi determinataꝫ: seu ad ei⁹ de-
nominationem: sequitur denomīatō to-
tius nō cōmittitur hec fallacia. Vn̄ bn̄
sequit̄ iste ē albus ẜm oēs vl' maiores
ꝑtes corporis apparētes: ergo est albus
Iste ē simus scd̄m nasum: ergo ē simus.
¶ Tertius modus fit arguendo cum de
terminatione respectiua ad aliquid ex-
trinsecum: vt diuitie nō sunt bone male
vtenti: ergo non sunt bone in se. Quar-
tus modus fit arguendo cū determinati
one ẜm locum: vt bonū ē mactare p̄rem
interuallis: ergo bonū est mactare p̄rem
Quintus modus fit arguendo cū deter-
minatōe ẜm tempus: vt bonū ē ieiunare
in quadragesima: ergo bonū ē ieiunare.
Oēs isti syllogismi possunt solui ne-
gando consequentiam: qꝛ ex dicto ẜm
quid non sequitur dictum simpliciter.
Cōmittitur etiā hec fallacia arguendo
a dicto simpliciter ad dictum ẜm quid:
cum sit eadem causa apparēti vtrobiqꝫ:
vt ē homo: ergo ē homo mortuus: nō se
quitur: vt patet ex p̄cedentibus.

E Lēchus est syllogꝭ ꝛc̄.
Postq̄ auctor determinauit
de fallacia ad ẜm quid ad sim
pliciter: hic agit consequēter
de fallacia ignorantie elenchi Circa qđ
p̄mittit q̄d sit elenchus: dicens ꝙ elen-
chus ē syllogismus ꝯtradictionis vni⁹
et eiusdē nō nomīs tm̄: nec rei tm̄: sꝫ rei
ꝛ nominis: nō synonimi sed eiusdem: ex
his que data sūt: de necesse nō cōnume-
rato qđ erat in principio ad vniuersale
ẜm idem: similiter et in eodē tempore.
Ubi sciendum ꝙ elenchus dicitur syllo
gismus cōtradictionis: id ē syllogism⁹
concludens cōtradictorium positioni re
spondentis. Et ponitur syllogism⁹ tan-
q̄ genus et contradictionis sicut dr̄ia:
et hoc ad dr̄iam syllogismi non cōtra-
dicentis positioni respondentis. Unde
ex syllogismo et contradictiōe q̄si ex ma
teriali et formali constituitur elenchus.
ꝛ ponitur vnius et eiusdem scꝫ subiecti
et p̄dicati nō nominis tantū: nec rei tm̄
sed rei et nominis simul: non synonimi:
que ꝑticule ponuntur ratione syllogis-
mi et contradictionis: tam enī ad syllo-
gismum q̄ ad contradictionē exigit̄: qđ
nomē sit vnum et res vna: et ꝙ nomen

non sit synonimum. Dicũtur autē nomi
na synonima: que significant eandē rem
ſm diuersas eius ꝓꝓetates. Unde non
est hic contradictio Marcus currit: tul-
lius non currit: cum nõ sit ibi euidēs af-
firmatio ⁊ negatio eiusdē de eodē: nec h
Omnis canis est latrabilis: quidam ca-
nis non est latrabilis rõne equocatõnis
illius nomīs canis. Per p̄dicta remo-
uentur fallacie in diuisione: inde nõ sũt
verus elenchus: sed tm̄ apparens: ⁊ po
nitur ex his que data sũt de necesse rati
one syllogismi in quo debet esse necessa
ria illatio conclusionis ex p̄missis p qõ
remouentur a vero elēcho paralogismi
fallacie accidentis ⁊ ceteri in quib⁹ non
est necessaria consequētia/ rõne etiã syl-
logismi in quo p̄misse debent differre a
conclusione: et esse notiores ipsa: ponit
ꝯo nõ connumerato quod erat in princi
pio: p quod remouetur petitio principij
vbi idem p̄dicatur p seipm. Alie aũt p-
ticule ponuntur in diffinitione elenchi
ratione cõtradictõis: scꝫ ad ideꝫ: ſm idē
similiter et in eodē tpe. ¶ Insup notan
dũ ꝙ ignorantia elenchi potest capi du-
pliciter: Uno mõ generaliter ꝓ ignorã
tia cuiuscunqꝫ pticule diffinitionis elen
chi: et sic fallacia ignorantie elenchi est
cõmunis ad omnes fallacias. Alio mo-
do specialiter ꝓ ignorantia alicuius q̄t-
tuor dictionũ que ponũtur in diffinitiõe
elenchi: quia sũt formaliores q̄ alie que
ponunt in diffinitione elenchi rõe con-
tradictionis que est formale. Non capit
in hac fallacia ex ignorantia illius p̄me
pticule contradictionis que est affirma-
tio et negatio eiusdem de eodem: qꝛ ad
hanc fallaciam requirit ꝙ sit apparens
contradictio. Si autē illa condictõ de-
esset: nõ eēt apparēs cõtradictõ cuꝫ ipsa
requiratur tã ad cõtradictionem veram
q̄ apparentē. ¶ Est ergo fallacia igno-
rantie elenchi idoneitas decipiēdi ꝓue
niens ex apparēti idoneitate cõtradicti-
onis incomplete ad cõtradictionē com-
pletam. Causa apparentie ē ꝯueniētia
apparentis contradictionis ad verã cõ-
tradictionem. Causa defectus ē diuer-
sitas earũdem. ¶ Huius fallacie sũt q̄t-
tuor mõi ſm defectum q̄ttuor cõditõnũ
p̄dictarũ. Primus modus peccat cõtra
illã pticulam ad idem: vt duo sunt du-
plum ad vnũ: et nõ sũt duplũ ad tria: er
go sunt duplum et non duplũ: nõ sequi-
tur: qꝛ duplũ nõ compatur ad idē i vtra
qꝫ premissarum. Secũdus mod⁹ peccat
cõtra illam particulam ſm idem: vt hoc
est duplum isti ſm longitudinem: et non
est duplum ei ſm latitudinē: ergo est du
plum et non duplum. Nõ sequit: qꝛ du
plum nõ sumit ſm idē sed ſm diuersa.
Tertius modus peccat contra hãc par-
ticulam similiter: vt homo ē spēs: null⁹
homo ē spēs: ergo idem ē spēs ⁊ nõ spe-
cies: non sequit: qꝛ iste termin⁹ hõ non
sumitur similiter in p̄missis: quia in ma
iori sumitur ꝓ natura cõmuni: in mino-
ri vero ꝓ suppositis. Quartus modus
peccat contra illã pticulam i eodē tpe:
vt plato legit die lune et nõ die martis:
ergo legit et non legit. Non sequitur qꝛ
nõ est ibi affirmatio et negatio ꝓ eodeꝫ
tempore. Differt aũt hec fallacia a falla
cia ſm quid ad simpliciter. qꝛ ibi fit pro
cessus ab vno dicto ſm quid sumpto ad
vnum dictum sumptũ simpliciter: vt h°
est duplũ ſm longitudinem: ergo est du
plum: hic vero fit ꝓcessus a relatõnib⁹
dictis ſm q̄d ad duo dicta sũpta simplr
vt hoc ē duplum ſm longitudinē: ⁊ nõ
est duplum ſm latitudinem: ergo est du
plum et nõ duplum: hinc est ꝙ fallacia
a ſm quid ad simpliciter precedit hanc
fallaciam: sicut vnum est prius duobus
Item differunt: quia in fallacia a ſm q̄d
simpliciter infertur vna pars contradi-
ctionis: vt comedere carnem est malum
febricitanti: ergo est malum. Hic auteꝫ
concludũtur contradictoria: vt comede
re carnes est malum febricitanti: et non
est malum sano: ergo est malum et non
malum.

Petere. ⁊c.
¶ Hic consequenter determi
nat auctor de fallacia petitõ-

nis principij. Fit aūt hec fallacia quando idē accipitur ad ꝓbandū seipm: seu quādo ꝓbatur ignotum p ignotius: vel eq̄ ignotū. Licet aūt hec fallacia possit dici petitio ṗncipij vel eius qd̄ est in ṗn cipio: petitio tñ principij ꝓpe ꝑm auctorem est quando idem sub eodē nomine sumit ad probandū seipsū: vt homo currit: ergo homo currit. Et in hoc nulla ē fallacia: cum ibi nulla sit apparentia: qꝛ idem nō habet veritatem ꝓbandi seipsum: petitio ꝟo eius quod erat in principio ē quādo idem sub diuersis nominibus sumitur ad ꝓbandum seipm. Dicitur aūt ṗncipium ṗncipale ꝓpositum ꝙ quis intēdit ꝓbare: sc3 conclusio: qñ ergo idem ꝓbat p seipm: vel agnotū per ignotum: vel eq̄ ignotū: tūc dicitur esse petitio principij vel petitio eius quod ē in principio: qꝛ talis opponens videtur petere ꝙ sibi cōcedatur ṗncipium: id ē ṗncipale ꝓpositum: sc3 conclusio quam debet ꝓbare: vel id quod est ī principio sc3 aliquid qd̄ includitur in cōclusione ꝓpter idētitatē cū ipa: vel qꝛ p ipsa3 potest ꝓbari: sicut ignotius p magis ignotum: ꝑm aliquos ꝟo principiū in ꝓposito sumitur p antecedēte: et sic opponēs quando ꝓbat ignotum p eq̄ ignotu3 petit id quod ē in principio: qꝛ videt petere conclusionem sibi concedi: q̄ ꝟtualit continetur in premissis quā tamē ꝓbare deberet. Ille etiam q̄ respōdet tali opponenti pōt rationabiliter petere ꝓbationem antecedētis. ¶ Fallacia petitōis principij est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex apparenti diuersitate conclusionis a ṗmissis. Causa apparentie est apparens diuersitas ancedentis et consequentis cum necessitate consequentie. Cu3 em̄ consequens appareat eē diuersum ab antecedente et consequentia sit necessaria apparet argumētū esse bonū. Causa defectus ē identitas eoꝝ. Petit aūt hoc quod ē in principio quinq3 modis. Primus modus est quādo diffinitum petitur in diffinitōne: et econuerso. vt animal rōnale currit: ergo homo currit: aūs est eq̄ dubiu3: sicut et consequēs.

¶ Secundus modus est quando ṗticulare petitur ī vniuersali: vt oīs homo currit: ergo sortes currit. Tertius modus est quādo vniuersale petitur in particulari: vt sortes currit: plato currit: et sic de alijs: ergo oīs homo currit. Quartus modus est quādo coniunctu3 petitur in diuisum: vt medicina est sani: medicina ē egri: ergo medicina est sani et egri. Quintus modus est qñ vnū petitur in alio: vt sortes ē pater platonis: ergo plato filius est sortis. In omībus bis est petitio principij: qꝛ aūs est eque ignotū sicut cōsequēs. Vñ isti paralogismi non peccant ꝓpter defectum illationis: quia consequentia est bona: sed ꝓpter defectum ꝓbationis. Sic ergo ī istis argumentis possunt esse loci dialectici si antecedens sit notius in se vel in ordīe ad respondentem ꝙ consequens. Si vero antecedens sit eque ignotū vel minꝰ notum ꝙ consequens erit petitio principij: vt tactum est ī loco a diffinitione ad diffinitum. Hoc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: vt omnis homo est grammaticus: ergo sortes est grammaticus. Multis enim ista est ignotioꝛ: Omnis homo est grammaticus: ꝙ ista sortes est grammaticus: iō illis est petitio principij nisi ṗconcessissent eandem. Illi autē cui vniuersalis ē nota et non singularis nō est petitio ṗncipij arguendo ab vniuersali ad singularē. Scienti enī ꝙ omnis mula est sterilis non est petitio principij talis illatio: omnis mula est sterilis: ergo hec mula est sterilis.

Secundum consequens rē. ¶ Postꝙ auctoꝛ determinauit de fallacia petitōis principij hic consequēter determinat de fallacia consequentis: pro quo notandum quid sit antecedens: quid consequens et cōsequentia: vide capitulo conuersionum. ¶ Fallacia consequentis est idoneitas decipiendi ꝓueniens ex cōuenientia aūtecedētis cū ꝯñte. Fit nāq3 hec fallacia ꝑm Aristotilem eo ꝙ credimus cōsequētiā

conuerti que non cõuertitur. Credim⁹ enim q sicut cõsequens sequitur ad antecedens: sic antecedens seqtur ad consequẽs: et sic de consequẽte facim⁹ añs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cõsequentis: licet aũt in ipa arguatur a negatione antecedentis ad negationẽ consequentis. qr tamẽ illa negatio antecedentis se habet vt consequens ad negationem consequentis: vt nonhomo ẽ cõsequẽs ad nõ animal. ideo de consequẽte fit ibi antecedens. Causa apparẽtie in hac fallacia est apparẽs identitas cõsequentis cum antecedente. Causa falsitatis est diuersitas eorũ. Huius fallacie ponit auctor tres mõs: quorum duo vltimi possunt ad primuz reduci: qui habet duas ptes. Fit enĩ vno mõ arguendo a destructõne antecedẽtis ad destructõez consequentis: vt si homo est animal est: ergo si homo non ẽ animal non ẽ: nõ sequitur: licet nanq sit bona argumentatio a positione antecedentis ad positionem consequẽtis: non tamẽ a destructione antecedẽtis ad destructionez consequentis. qr añs se habet vt inferius: cõsequens ꝟo vt superius. A destructõne aũt inferiorum non sequit superiorũ destructio: qr pt remanere in alijs inferioribus. Fit etiã hic modus arguendo a positione consequentis ad positionẽ antecedentis: vt si pluit terra ẽ madida: ergo si terra est madida pluit: nõ seqtur: licet nanq a destructione consequentis ad destructionem antecedentis sit bona consequẽtia: non tamẽ a positione: quia ad positionem superiorum nõ sequitur positio inferiorum. Secũdus modus ꝓuenit arguendo ab insufficienti numero singulariũ: vt sortes ẽ aĩal: et ecõuerso plato ẽ aĩal ⁊ eõ ⁊ sic ꝺ singul: ꝫ oĩs hõ est animal et ecõuerso: non sequitur: qr licet sufficiẽter enumerant singulares illius vniuersalis omnis homo est aniãl: non tamẽ istius: omne animal est homo quod tamẽ designatur per hoc quod dicitur et econuerso. Tercius modus solet assignari a cõmuniter accidentibus. Ubi notandum q quedam sunt cõmuniter accidentia que semper se consequũtur: et a talibus sumitur locus dialecticus. Quedam vero aliquando se subsequunt: et aliquando non: et de his est i proposito: vt iste est conceptus ergo est adultus: non sequitur: quia licet aliquãdo se concomitetur: non tamen semper. Fit etiam hec fallacia arguendo a propositione habente plures causas veritatis ad illam que habet vnicam: vt cesar non est iustus: ergo est iniustus. pria nãq est consequens ad secundam. Unde illa propositio non est iustus habet duas causas veritatis. Potest enim eẽ vera: vel quia cesar non est: aut quia ẽ: sed non habet iusticiam. Hec autẽ cesar est iniustus vnicam habꝫ causam veritatꝭ: ponit enim cesarem esse sed iniustum. Et generaliter fit hec fallacia quotiẽscunq consequens ponitur loco antecedentis: vt si dicatur Aliquis homo ẽ albus: ergo omne animal est homo. Seqꝉ enim econuerso et p conuersionem p accidens. Fit etiam hec fallacia arguẽdo a termino stante determinate ad eundez stantem confuse et distributiue: vt tu ignoras aliquam ꝓpositionem: ergo tu nescis aliquam ꝓpositionem. Sequiꝉ em̃ econuerso. Est autẽ vt ait Aris. ꝯseqñs pars antecedentis. qr vbicunq ẽ dispositio ꝓpositionum in figura si fit ibi fallacia consequentis: erit etiaz fallacia añcedentis: sed non econuerso. Unde hec fallacia consequentis: omnis homo est animal: omnis asinus est animal: ꝫ omnis asinus est homo. qr vtraq premissarum sequitur ex conclusione: sed nõ ecõuerso. Est etiam fallacia antecedentꝭ vt patet per premissa. Coincidit etiam hec fallacia aliquando cum figura dictiõis vt potest patere.

Sequitur de fallacia ꝫm non causam. Ad cuius euidentiam notandum q duplex ẽ syllogismus: scꝫ ostensiuus et ad impossibile. Syllogismus oñsiuus ẽ ille: in quo vna conclusio vera tantuz infertur ex ꝓ-

missis veris: ita ꝙ ibi est statꝰ: nec fit re-
gressus suꝑ aliquam ꝑmissarum: vt hic
oĩs hõ ẽ anĩal: sortes ẽ hõ: ergo sortes
est anĩal. ¶ Syllogismus ad impossibileᵉ
est quãdo aliqͥs syllogistice ducit ad ali
quã cõclusionẽ falsã seu impossibilez: et
ex interemptõe illius impossibilis fit re-
gressus ad interimendũ aliquã ꝑmissaꝝ
ita ꝙ ibi sũt duo ꝓcessus et due cõclusi-
ones: vt si querat: Est ne homo asinus?
quo cõcesso arguit cõtra: nullus asinus
est anĩal rõnale: sed hõ ẽ asinus ꝑ te: er-
go hõ nõ ẽ aĩal rõnale. Cõclusio ẽ falsa
ergo aliq̃ ꝑmissarũ: nõ maior: ꝫ minor.
¶ Sciẽdũ vlterius ꝙ cã dr̃ ꝓpõ que ꝑ
se vel cũ alia facit ad inferendũ cõclusio
nem. Per oppositũ ꝟo nõ causa ẽ ꝓpõ
que sumit cũ ꝑmissis inferentibus ꝯclu-
sionẽ: que tamẽ nihil facit ad illationez
conclusiõis. ¶ Fallacia ꝭm nõ cãm vt
causã ẽ idoneitas decipiẽdi ꝓueniẽs ex
eo ꝙ nõ causa credit esse cã. Fit aũt hec
fallacia sꝑ in syllogismo ad impossibile
Cuiꝰ rõ ẽ: qꝛ hec fallacia cõmittit qñ ex
falsitate conclusiõis fit regressus ad inte
rimẽdũ aliquã ꝑmissaꝝ q̃ nõ erat cã falsi
tatis conclusionis. Talis aũt regressus
fit tm̃ in syllogismo ad impossibile: vt si
querat: est ne sortes hõ? quo cõcesso ar-
guit cõtra: nullus asinus ẽ aĩal rõnale:
sed hõ ẽ asinus: sortes ẽ hõ: ergo hõ nõ
est aĩal rõnale: sed hoc ẽ impossibile: er-
go sortes nõ ẽ hõ. In hac argumẽtatõe
est nõ cã vt cã: qꝛ ex interemptõe cõclu-
sionis interimit illa ꝓpõ sortes ẽ homo
que apparet esse cã impossibilitatis con
clusionis: et nõ ẽ cã cũ sine ipa sequat cõ
clusio impossibilis. Cã apparẽtie in hac
fallacia ẽ cõueniẽtia illiꝰ ꝓpõis q̃ non ẽ
causa in subiecto vl' ꝑdicato: cũ aliq̃ pre-
missa q̃ ẽ cã ꝓpter quã credit deceptus
ꝙ tm̃ opetur ad illationẽ cõclusionis ꝙ̃
alia. Cã falsitatis ẽ diuersitas eoꝝ. Ex
ꝑdictis patet ꝙ hec fallacia nõ cõmitti
tur in hoc syllogismo: oĩe aĩal ẽ asinꝰ:
oĩs hõ ẽ aĩal: sol ẽ in cancro: ergo om-
nis hõ ẽ asinus. Cõclusio ẽ falsa: ꝫ illa
ꝑmissa: sol ẽ in cãcro: illa eñ ꝓpõ nõ cõ
uenit in subo vel ꝑdicato cũ alijs ꝑmissꝭ
⁊ sic nõ est ibi cã apparẽtie hꝰ fallacie.

P Ropositio plures. ⁊c̃.
Postꝙ̃ auctor determinauit
de fallacia ꝭm nõ cãm vt cãm
hic cõsequẽter determĩnt de
fallacia ꝭm pl'es interrogatiões vt vna:
qꝛ ꝟo interrogatõ ⁊ ꝓpõ cõponũt ex eis
dẽ termĩs ꝑncipalibꝰ: iõ ad declarandũ
q̃d sit interrogatio pl'es ꝑmittit q̃d sit ꝓ
positio pl'es, dicẽs ꝙ ꝓpõ pl'es ẽ illa in
qua pl'a ꝑdicãtur de vno: vt sortes cur-
rit et disputat: vel vnũ de pl'ibꝰ: vt sor-
tes et plato currũt: vel pl'a de pluribus:
vt sortes currit et plato disputat, ⁊ dicit
ꝓpõ pl'es: qꝛ ibi designãtur plures com
positiones ꝑdicati cũ subiecto, ꝓpõ ꝟo
vna dr̃ in qua vnũ ꝑdicat de vno: siue il
lud sit vnũ numero: vt sortes ẽ sortes: vl'
vnũ spẽ: vt sortes ẽ hõ: vel vnũ genẽr:
vt sortes ẽ aĩal: siue vnũ analogia: vt sb
stantia ẽ ens: ⁊ qñqꝫ ponũtur pl'es dcões
ex quibꝰ fit vnũ: sicut ex determinatõe ⁊
determinabili: vt hõ ẽ aĩal rõnale: ⁊ sic
dictũ ẽ de ꝓpõe: sic dicẽdũ ẽ de interro-
gatõe q̃ dr̃ interrogatio inquãtũ sumit
cũ signo interrogatõis. Quedã ẽ eñi in
terrogatio plures in q̃ pl'a interrogant
de vno: vel vnũ de pluribus: vl' plura de
pluribꝰ: ⁊ q̃dã ẽ interrogatio vna in qua
vnũ interrogat de vno. Põt etã interro
gatio pl'es fieri dupl'r: vnoᵒ ꝭm significa
ta tm̃: vt dicẽdo: vtrũ oĩs canis currit: ⁊
talis causat equocationez. Alio mõ ꝭm
voces et significata simul: ⁊ de hac est ĩ
ꝓposito. ¶ Fallacia ꝭm plures interro-
gatões vt vna ẽ idoneitas decipiendi ꝓ
ueniens ex ꝯueniẽtia interrogatõis plu
res ad interrogationẽ vnã ꝓpter quam
videt eẽ vna interrogatio: et iõ dat vni-
ca rñsio. Cã appꝛntie ẽ apparẽs vnitas
interrogatõis q̃ tñ ex ꝟitate ẽ pl'es. Cã
defectus ẽ pl'alitas interrogatõis illius
q̃ videt eẽ vna. ¶ Huiꝰ fallacie sũt duo
mõi. Primꝰ modꝰ est qñ pl'a in singl'ari
numero subiciũtur vel ꝑdicant: vt det-
mĩato sorte ⁊ brunello. Si queras: ẽ ne
hic ⁊ hic: si dicat hic: sic ꝫ brunellus est

homo: si dicatur non: tūc potuit inferri: ergo sortes non ē homo. Respondēs ergo non debet dare vnā rñsionē ad interrogationē plēs: sʒ debʒ dare duas rñsiones dicēdo h. s. sor. ē hō: ille ℞o scʒ brunellus nō ē hō. Secūdus modꝰ ē quādo plura subiciūtur vl̄ p̄dicātur vt in plī numero: vt si q̄rat̄. Sūt ne mel et fel dulcia vl̄ amara. si dicat̄ ꝙ sūt dulcia: ergo fel ē dulce. si dicat̄ ꝙ sūt amara: ergo amarū ē mel. Talis itaq̄ nō bn̄ respondet: q2 dat vnā responsionē ad plures interrogationes. ¶ Circa quod notanduʒ ꝙ licet qn̄ respondēs ad plēs interrogationes dat vnā responsionem affirmatiue ducatur vere ad incōueniēs: vt patet ex p̄cedeñ: Si tamē in casu ꝓposito et consimilibus det tm̄ vnam responsioneʒ negatiue ducetur solū apparēter ad inconueniens. Si eñ dicat mel et fel nō sunt amara nō vere infertur: sed tm̄ apparenter: ergo mel nō est amarū: et fel non est amarū: sed ē fallacia consequentis.

Expliciunt fallacie: Incipiūt suppositiones.

Oruʒ que dicūtur. ꝛc̄.

Quia logicus habet considerare de termino: ideo auctor ī hoc vltimo tractatu determinat de q̄dā proprietate termini q̄ dr̄ suppositio q̄ multū cōfert ad cognoscēdum vnitatē ꝓpositionū. Ad cuiꝰ euidētiam p̄mittit q̄dā p̄ambula di. ꝙ earuʒ q̄ dñr q̄dā dñr cū cōplexiōe: vt hō currit: q̄daʒ sine cōplexiōe: vt hō p se. ¶ Circa quod notādū ꝙ hec diuisio h ponit̄ ad sciēduʒ q̄ termini supponūt ꝛ q̄ nō. Soli nanq̄ termini incomplexi supponūt: nō autem termini cōplexi: qd̄ patet ex diffinitione suppōis. Est eni suppō acceptō termini substātiui p aliquo. Oīs aūt terminus substantiuus ē incōplexus: hoc aūt ē verū de suppōe: de q̄ hic intendit auc. que est de terminis significatiue sumptis ꝓ illis vicʒ q̄ ex impōne significāt. Loquēdo aūt de suppōe materiali nō supponūt solū termini incomplexi: sʒ etiā termini complexi. Est aūt suppō materialis qn̄ terminꝰ suppōit ꝓ se vel sibi simili ī voce vel in scripto: vt iste terminꝰ hō ē dictio dissillaba: ly hō ibi supponit discrete ꝛ materialiter ꝓ illo termīo hō vel sibi simili. Si ℞o dicat̄: omne hō ē dictio dissillaba: hō supponet cōfuse et distributiue ꝛ materialiter ꝓ qualibet tali dictione: iuxta illud: Dictio quecūq̄ fuerit tibi materialis: Est neuter magis indeclinabile nomē. Materialiter eñ supponere pn̄t termini complexi: vt hō albus est orō impfecta: Oīs hō currit est ꝓpō cathegorica: sic etiā pn̄t supponere nō solū substātiua sʒ etiā adiectiua: nec solū dictōes cathegorice sʒ etiā sincathegorematice: vt oīs ē signū vniuersale: quidam ē signū pticulare: oīs hō ē totum in quātitate. In hac ꝓpositōne omnis hō supponit materialiter ꝛ determinate ꝓ illo complexo: vel sibi simili ī voce: s̄m aliquos vero ly omnis supponit discrete: ꝛ sic de vocibus materialit̄ sūptis: de q̄ nota ea q̄ dicta sūt caplo de q̄ntitate ꝓpositionum.

¶ Declarat vlterius au. q̄d ē terminus di. ꝙ terminꝰ vt ī ꝓposito sumit̄ est vox significās vl̄e vl̄ pticlare ad dr̄iam syncathegorematū q̄ nō significāt res vniuersales vel pticulares sʒ dispōes rerū: significāt eñ termīos supra q̄s cadūt tenere vl̄r vl̄ pticulariter. ¶ Est aūt significatio termini vt h sumit̄ rei p voceʒ ad placitū rep̄sentatō: cum q̄ oīs res sit vniuersal̄ vel pticularis optet dictōes non significātes vl̄e vl̄ pticlare nihil significare: et sic nō erūt termini: vt h sumitur terminus. Dicit̄ aūt adplacitū ad dr̄iā sīgcatōis nālis: sicut passiōes ī aīa nr̄a exn̄tes nālr̄ sīgcāt res q̄ꝛ sūt siłitudines de q̄ significatōe nō intēdit auctor.

¶ Deiñ dicit auctor ꝙ suppositionū q̄dā fit p nomē substātiuū: alia p noīe adiectiuū. Substātiua aūt nomia ꝓpe dñr suppōere: q2 significāt p modū p se stātis Adiectiua ℞o et ℞ba dñr copulare: adiectiua q̄dē q2 sīgcāt p modū adiacentis seu alteri inherentis. Uerba aūt q2 sunt nota vniōis p̄dicati cū subo: large eniʒ

sumēdo suppōem adiectiua possent dici supponere: maxime qn̄ sūt substātiua in neutro genere.

¶ Premissis his pambulis diffinit auctor suppōem dicēs q suppō ē acceptio termini substātiui p aliquo: id ē p re significā p ipm: siue sit ens in anima: siue extra animā: siue significatū principale: siue minus principale: vt hō pt accipi p natura humana: vel pro eius supposit. Et differūt suppō et significatio fm ipz: qz sīgcatō ē vocis: sz suppō ē pprietas termini cōpositi ex voce et significatōe. Est aūt acceptio ipius termini p aliquo: et sic significatio est por suppōe. Alr dr̄nt fm aliqs: qz significatio solū extenditur ad rē ad quā significandā termin⁹ impo nit: sz suppō nō solū extēdit ad rez que p terminū significat: sed etiā ad supposita cōtenta sub re illa: vt hō significat naturā humanā: pt tñ supponere p natura et p suppositis q ab aliquo dicūt res nature: licet aūt fm auctorē termin⁹ supponat: et in ppōe et extra ppōem: non tñ fm Ocham et ei⁹ sequaces ponētes dr̄iam inter suppōem et significatōnē: qz suppō ē acceptō termini in ppōe pro aliq vel p aliqb⁹. Significatio vo ē termini et in ppōe et extra ppōem q forte opinio ē verior. ¶ Deinde diffinit auctor copulationē di. q copulatio ē acceptio termini adiectiui p aliq: id ē pro re significata p illū terminū adiectiuuz: qō ponit ad dr̄iam syncathegorematū q nō sīgcāt res sz earū dispositōnes.

Diuidit cōsequēter auctor suppōem in cōem t discretā. Suppō cōis ē q fit per terminū cōem: vt hō vel anīal. Suppō discreta ē q fit p terminū discretū: vt sortes currit. vel p terminū cōem cū pronomīe demōstratio: vt iste hō currit: ly hō suppōit discrete rōe pnomīs demostratiui sibi additi: tale naq pnomē p proprio nomīe ponit: et certā psonā significat. ¶ Et sciēdū q frustra addit signum vl'e termino discreto: qz tal' termin⁹ non est distribuibil' qn̄ n̄ dicat qditatē plib⁹ cōicabilē. ¶ Si qrat de illa ppōe hec herba crescit in orto meo: t de similib⁹ qūo supponit herba: dicit au. q supponit discrete. ¶ Et si arguat q tunc erit falsa. Respōdeo q de vitate smonis: seu in sensu quē facit ē falsa: tamē in sensu in quo fit ē vera. p hāc intelligit herba eiusdē spēi cū ista crescit in orto meo: q est vera.

¶ Deinde diuidit auctor suppōem cōez in nālē et accn̄talē. Suppō natural' ē acceptio termini cōis pro oībus a quibus aptus nat⁹ ē pticipari: vt hō p se sumptus pt accipi p omib⁹ q fuerūt sūt t erūt Et dicit natural' qz nō cōuenit termino p aliqō sibi additū: t iō termin⁹ de natura sua habet talē suppōem. ¶ Et notandū q hec suppō nō habet locū apō illos q ponūt terminū tm̄ supponere in ppositiōe. Suppositio accn̄tal' ē acceptō termini cōis p eis pro qbus exigit adiunctū: vt hō ē suppōit tm̄ pro pn̄tib⁹ rōne vbi pn̄tis tpis. hō fuit n̄ soluz pt accipi p pn̄tib⁹ sz etiā pro pterit: hō erit pro futur: sic ī illa propoe aīal ē gen⁹: aīal nō suppōit pro supposit: qz illō pdicam sibi adiūctū n̄ cōpetit suppositis sz qdī tati aīal'ī cōi: t iō nō suppōit psonalit: sz simpl'r. In ista vo propōe: aīal comedit: ly aīal n̄ suppōit pro qditate. qz aīalitas in cōi nec bibit nec comedit: sz supponit psonalit: qz pdicatū adiūctū cōpetit indiuiduis aīal'. Opatōes enī sūt singulariū. ¶ Alteri⁹ suppō accn̄talis diuidit in simplicē t psonalez. Suppō simplex ē acceptō termī cōis p re vl'i significā p ipm: vt hō ē spēs vl' ē gen⁹. Iste termin⁹ hō suppōit p nā humā in cōi q est ei⁹ pncipale sīgcatū t n̄ p aliq supposito illi⁹ nature: Sic etiā supponūt subiecta sciarū: vt ens inqn̄tuz ens ē subm metaphice: syllog⁹ ē subm logice: nō eī aliqs pticularis syll's ē subm logice: sz syll's in cōi Et dr̄ hec suppō simplex: qz termin⁹ sic supponēs ponit p re vl'i. simplicit enī aliqn̄ idē ē q vl'r fm phum in pmo de gn̄atōe. ¶ Personalis suppō ē acceptō termī cōis p suis īferiorib⁹ q dr̄ psoal': qz īdiuiduū l' suppom ī sba rōabli

idem ē q̄ p̄sona. Est enī p̄sona ſm Boetiū rōnalis nature indiuidua subā. et ſm Ricardū: persona ē intelligibilis nature incōicabil' eētia. Illa igit̄ suppō ī qua tenet̄ termin⁹ p̄ suppositis vel indiuiduis dr̄ p̄sonalis nō q̄ oīa indiuidua sint p̄sone. Sola em̄ indiuidua rational' nature sūt p̄sone: alia xo nequaq̄: sȝ denoiat̄ p̄sonal'a noīe indiuidui nature p̄fectōis. Personaliū suppōnū alia determinata: alia cōfusa. Suppō determinata ē quā habet termin⁹ coīs indetermiāte sumptus: vel cū signo p̄ticulari qn̄ videlicet ꝯtingit descēdere ad determiāta supposita p̄ ꝓpōem disiūctā: vt hō currit: ergo sortes currit vel plato currit: ꝛ sic de alijs. Et dicit̄ determiāta: q2 licet ille termin⁹ hō supponat seu possit accipi p̄ om̄i hoīe: tn̄ reducit̄ locutio vera p̄ vno determiāto supposito. Vn̄ dicit auctor q̄ aliud ē supponere ꝛ aliud reddere locutionē verā p̄ aliquo. Vn̄ ad veritatem illi⁹ sufficit q̄ p̄dicatū cōueniat subiecto p̄ vno solo supposito. Vn̄q3 tamē oēs singulares sūt vere: vt hō est risibil' ꝛ hoc nō formal'r sȝ materialit̄. Subiectū igit̄ ꝓpōis p̄ticularis vel indefinite supponit determinate: dū tn̄ accipiat̄ nō tātū p̄ ei⁹ principali significato: sȝ p̄ indiuiduo ei⁹: qd̄ dico ꝓpter subiecta aliaꝝ ꝓpōnū: hō ē dignissima creaturaꝝ. Rosa ē pulcherrim⁹ flos floꝝ: color ē veruȝ obm̄ visus: et sic de sil'ibus q̄ nō supponūt p̄sonal'r p̄ indiuiduis: sȝ simpl'r pro principali significato. P̄dicata etiā ꝓpositionū p̄ticulariū ꝛ indefinitarū affirmatiuarū in qb⁹ nō ponit̄ aliq̄ dictō negationē imp̄tās vel syncathegorema confūdēs supponūt determinate. Suppō cōfusa ē acceptio termini coīs p̄ oīb⁹ suis suppositis seu p̄ multis: ꝛ dr̄ cōfusa id ē indeterminata: q2 termin⁹ sic supponēs nō determiāt̄ ad aliqd̄ suoꝝ suppositoꝝ. ¶ Suppositionū cōfusarū alia cōfusa et mobilis siue distributiua: alia cōfusa et īmobilis: q̄ dr̄ confusa tm̄. Suppositio confusa et distributiua ē acceptō termī coīs p̄ oībus suis suppositis vl' in diuiduis. et dicit̄ mobilis q2 p̄t fieri descensus sub termīo sic sumpto ad singl'aria p̄ ꝓpōeȝ copulatiuā: vt om̄is homo currit: ly homo suppōit cōfuse ꝛ mobl'r: q2 ꝗbn̄ seq̄tur: ergo sortes currit: pla. currit: ꝛ sic de alijs. Hoc mō supponit omnis terminus cōis inmediate seq̄ns signū vniuersale affirmatiuū nisi aliud impediat: vt si p̄poneretur negatio signo: vel aliud hmōi. Termin⁹ etiā seq̄ns inmediate negationē infinitantē: suppōit confuse et distributiue: vt nō hō currit: si ly nō sumat̄ infinitāter l y hō suppōit confuse et distributiue. Negatio aūt negans cadens sup copulā p̄ncipalem ꝓpositionis distribuit nō solū subiectum: sed etiā p̄dicatū: vt nōnullus hō ē asin⁹ tā hō q̄ asin⁹ supponit cōfuse et distributiue nisi aliud syncathegorema impediat vt nōnullus hō ē asinus. Termini etiā includētes negationē cōfundūt et distribuūt terminos supra quos cadūt: vt aliud differēs diuersū et cōsil'es: vt sor. differt ab homīe: ly homīe distribuit̄. ideo ip̄a ē falsa: q2 differt a seip̄o. huiusmodi sūt termini cōceptiui: et nomīa comparatiui et suplatiui gradus ꝛ aduerbia similitudinis ſm quorundam opinionē. Suppositio cōfusa īmobilis seu cōfusa tm̄ est qn̄ termin⁹ sumit̄ p̄ aliqb⁹ ei⁹ suppositis: nō tn̄ p̄t fieri descensus ad illa: ꝛ h⁹ mō ſm Sco. xij. di. p̄. sen. supponit etiaȝ p̄dicatū vl'is affirmatiue: vt oīs hō ē aīal Vn̄ nō seq̄tur: g̃ om̄is hō ē hō aīal: ꝛ sb iectū exclusiue affirmatīe: q2 equalet vniuersali de termīs trāspositis: vt illa: tm̄ aīal ē hō: equalet isti: om̄is hō ē anīal: hoc mō etiā supponit termin⁹ supra quē cadunt duo signa distributiua: vt sortes differt ab om̄i homīe: et hoc p̄ illā regulā logicarū: Quicq̄d mobilitat īmobilitatū: īmobilitat mobilitatum: vt in ista Sortes differt ab hoīe: ly hoīe suppōit confuse et mobiliter. Si aūt addat̄ aliud signū: vt dicēdo: sor. differt ab om̄i hoīe supponit cōfuse et īmobiliter. Sic etiaȝ supponit termin⁹ seq̄ns xbū significās actū aīe interiorē: vt sortes appetit vinū

vel etiã actum sensus exterioris. Terminus etiã seques aduerbiũ numerale: vt bis comedi panẽ. Parisi⁹ ꝛ rome vẽditur piper. hoc etiam mõ supponit iste terminus homo in hac ꝓpositione: Ab initio mõi sꝑ fuit hõ. Vñ nõ sequit̃: ergo aliquis homo semꝑ fuit ab' initio mũdi: sed ẽ fallacia consequẽtis. Sequitur enĩ ecõuerso: licet autẽ predicta apparerent eẽ vera: auctor tamẽ ponit p̃dicatum vniuersis affirmatiue supponere simpl'r de suppõne cõfusa immobili parũ curãs ꝛ ad hoc adducit aliquas rões.

Circa quod notandũ ꝙ suppositio simplex et confusa tm̃ seu ĩmobilis differũt quia ĩ suppõne simplici terminus supponit ꝓ natura absolute sumpta nõ habito respectu ad supposita indeterminate tamẽ. Vñ licet termin⁹ sic suppoẽs posset dici supponere simplicit̃: vt ponit auctor: nõ tamẽ ita ꝓp̃e: et ꝑ hoc posset e⁹ rões solui. Aliq etiã dicũt: vt Ochami et eius sequaces: ꝙ ĩ suppõe cõfusa tm̃: licet nõ posset fieri descensus ꝑ ꝓpõem copulatiuam vel disiunctiuam: bñ tamẽ põt fieri ꝑ ꝓpõem de disiuncto extremo vt omnis hõ est animal: licet enĩ nõ seq̃tur: ergo oĩs homo est animal: vl' omnis homo est homo' animal: vl' oĩs hõ est homo. Bñ tamẽ seq̃tur: ꝫ oĩs hõ ẽ hõ anĩal: vel hõ animal: ꝛ sic de alijs. Est etiã suppõ cõfusa et ĩmobilis quando signũ vniuersale tenet̃ collectiue: vt qñ additur termino numerali ĩ plurali: vt, dicendo: oĩes apl̃i sunt duodecim: non eñ seq̃tur: ergo petrus ẽ duodecim sed designatur ꝙ petrus et Johãnes cũ ceteris simul sumptis sunt duodecim.

E suppositione relatiuorum: ampliationib⁹: restrictõnibus: appellatõibus et distributionibus aliq̃ breuiter dicã: et p̃mo de relatiuis. Est aũt duplex relatiuũ: quodda ẽ relatiuũ logicale: de quo dcm̃ ẽ in p̃dicamẽto ad aliq̃d. Aliud ẽ grãmaticale qõ ẽ rei ante late recordatiuum: vt sortes currit q̃ disputat: hoc relatiuum qui facit recordationem de sorte qui est res ante lata: et de huiusmõi relatiuis ẽ pñs intentio. ¶ Relatiuoꝝ aũt quedã sũt relatiua subẽ: ꝛ q̃dã relatiua accñt̃. Dicũtur ꝯo relatiua substantie nõ ꝙ solas subas referãt. Nõ enĩ tm̃ referũt substãtias: ſꝫ etiã accidẽtia: vt hoc relatiuũ qui põt referre subiectionẽ: vt sor. cur. qui disputat: et p̃t referre accidẽs: vt color qui est in pariete videt̃ ab oculo: sed relatiua substãtie dicũtur illa q̃ referunt sua añcedẽtia vt quid: seu ꝑ moduꝫ ꝑ se stantis. Relatiuuꝫ aũt accñtis est quod refert suũ añs ꝑ modũ denoĩatõis: vt sortes ẽ albus: ꝛ tal' ẽ plato. ¶ Relatiuorum aũt subie quedã sũt relatiua idẽtitatis et quedã diuersitat̃. ¶ Relatiua idẽtitatis dñr q̃ supponunt ꝓ eisdem in numero ꝓ q̃bus supponũt sua añtia: vt sor. currit et ille disputat. Relatiua ꝯo diuersitatis supponũt ꝓ alio ab eo ꝙ referũt: vt sortes currit: et ali⁹ disputat: h⁹ relatiuũ ali⁹ refert sortẽ: ꝛ supponit pro alio a sorte. Sens⁹ enĩ ẽ ꝙ ali⁹ homo a sorte puta plato disputat. ¶ Ex p̃dictis patet ꝙ maior est certitudo ꝑ relatiuum idẽtitatis ꝙ ꝑ suũ añs positũ loco relatiui. vñ si dicat̃ hõ currit: hõ disputat: dubiũ ẽ: vtꝝ de eodẽ hoĩe dicat̃ vl' non: Sꝫ cũ dicit̃ homo currit ꝛ ille disputat: certũ ẽ ꝙ de eodẽ dicit̃: cũ relatiuũ idẽtitatis suppõat ꝓ eodẽ ĩ numero ꝓ q̃ supponit suũ añs: hoc aũt ẽ veꝝ de relatiuo nõ possessiuo. Relatiuũ enĩ identitatis possessiuũ nõ supponit ꝓ suo añte: ſꝫ ꝓ aliquo possesso cũ re significata ꝑ suũ antecedẽs: vt dicẽdo: hõ vendit libꝝ suũ: ly suũ nõ suppõit ꝓ hoĩe: ſꝫ ꝓ libro suo scꝫ eius.

Circa predicta posset dubitari de illa propõe Mulier q̃ damnauit saluauit: et cõsimilib⁹: q: ly que nõ supponit ꝓ eadẽ mlĩere in numero: cũ Eua fuerit causa dãnatõis: Maria ꝯo saluatõnis. Ad hoc dicit̃ vno mõ ꝙ hec ẽ relatio simplex: q: ly que refert naturã non suppositũ. Illõ aũt qõ dicebat̃ de relatiuo idẽtitatis intelligit̃ vbi ẽ relatio pso

nalis: qñ vicꝫ relatio refert suppositū vł indiuiduū. Aliter pōt dici ꝙ tales ꝓpositiones sūt inpropꝛie: nec sūt v̄e de v̄itate ꝑmōis: sꝫ de bonitate intellectus. vñ ꝑ illā ꝓpōem intelligitur ꝙ mulier eius dē speciei cū illa q̄ nos dānauit fuit causa nostre salutis. Relatiuoꝝ idētitatis quedā sūt reciproca: et quedā ñ reciproca. Relatiua reciproca sūt illa que denotant reflexionē seu tēdētiā actus vel passionis in illū a quo egredit̄ vel in rē possessā ab eo: vt sui sibi se a se: cū suo possessiuo. vñ talia pñt indifferēter poni in eadē cathegorica cū suo añte vł in alia;. Unde sicut bñ dicit̄ Petrus studet ⁊ diligit se: ita bñ dicitur: petrus diligit se. Relatiua v̄o nō reciproca nō designant talē reflexionem. nec pñt capi in eadem cathegorica cū suo antecedēte: vt sortes currit: et petrus videt illū. ¶ Et notandum ꝙ omne ꝓnomē relatiuū ē relatiuū idētitatis et nullū diuersitatis: vt suus ipē sui ille. Omne etiā ꝓnomē relatiuū est relatiuū substantie: ⁊ nullū accidētis. Relatiuoꝝ aūt accñtiū q̄dā sūt nomina vt talis qualis tantus quantus: quedaꝫ aduerbia: vt taliter qualiter totiēs quotiens. Item huiusmodi relatiuoꝝ q̄daꝫ sunt identitatis ⁊ quedam diuersitatis. ¶ Relatiuuꝫ idētitatis in accñtibus est quod refert idē accidens nō in numero sed in specie et ꝓ eodeꝫ supponit: vt sortes ē albus et talis ē plato. Albedo enī eadē nō in numero sꝫ in spē inest sorti ⁊ platoni. Relatiuū aūt diuersitatis ī accidentibus ē qđ refert idē accñs in specie et ꝓ accidente diuerso in specie supponit: vt sortes est albus: et alterius modi est plato. ¶ Item relatiuoꝝ accidētium quedā sūt relatiua qualitatis: vt tał qualis: Quedam quātitatis cōtinue: vt tātus quantus: et quedam discrete: vt tot quot.

q Uia ampliatio ⁊ restrictio opponūtur: iō ad planiorē ipoꝝ euidētiam de his simul ꝑscrutabor. ¶ Restrictio ē coartatio termini cōmunis a maiori suppositione ad minorem: vt cum dicit̄ homo albus currit: hoc adiectiuum albus restringit ad standum pro albis tantū. Dico aūt termini cōmunis: qꝛ terminus singularis nō p̄t restringi cuꝫ nō conueniat pluribus. ¶ Ampliatio ē extensio termini cōmunis a minori suppositione ad maiorem: vt homo currit: nō solū iste terminus homo supponit ꝓ his q̄ sunt: sed etiam ꝓ his qui erunt. ¶ De ampliatione ponuntur quinq̧ regule. Prima est ꝙ terminus positus a ꝑte ante respectu verbi vel participij preteriti temporis ampliatur ad supponendum pro eo quod est vł fuit: vt puer fuit senex: sēsus est: ꝙ ille qui ē vel fuit puer fuit senex. viuum ē mortuum: id est illud qđ ē vel fuit viuum ē mortuum. ¶ Secunda regula est ꝙ terminus positꝰ a parte añ respectu verbi vel participij futuri temporis ampliatur ad standum pro eo qđ ē vel erit: vt senex erit puer: id est ille qui est senex erit puer. Antichristus ē generandus: id est qui est vel erit antichristꝰ est generandus. ¶ Tertia regula est: ꝙ subiectum ꝓpōis modalis in sensu diuiso ampliatur ad supponendum ꝓ eo qđ est vel potest esse. Unde supposito ꝙ deus nihil crearet: adhuc ista est vera: Creans necessario est deus. Et si arguatur ꝙ conuertens eius est falsa: scꝫ deꝰ necessario est creans: Dico ꝙ nō ꝯuertitur in illam sed in istam: Illud quod necessario est deus creans est vel potest eē creans. Sic illa: sedentem possibile est ambulare: in sensu diuiso designat ꝙ ille qui est vel potest esse sedens pōt ambulare: non sic in sensu composito: quia tunc p̄dicatum denotatur inesse subiectō sub ꝓp̄a forma accepto: et tunc sensus illius ꝓpōis est: ꝙ illa ꝓpō sedens ambulat p̄t esse vera: et patet qꝛ in isto sensu est falsa. ¶ Quarta regula ē ꝙ terminus constructus cum v̄bis vel ꝑticipijs actum anime interioreꝫ significantibus ampliatur ad supponenduꝫ ꝓ eo qđ est vel fuit vel p̄t esse: vel pōt imaginari eē vt beatitudo a me desiderat̄. ¶ Quinta regula est ꝙ terminus positus a ꝑte an-

te respectu nominum terminatorum in bile vel in turum ampliatur ad supponēdum ꝓ eo quod ē vel pt esse: vt homo ē amabilis vel amaturus.

Circa restrictiones notandum ꝙ restrictio fit multis modis. Uno modo p verbum. Terminus enī suppones vel apponens verbo presentis temporis restringitur ad supponendum ꝓ his qui sunt nisi in illa ꝓpositione ponatur aliquis terminus ampliatiuus: vt si ponatur pticipium ṗteriti vel futuri tēporis. vel aliquis alius terminus ampliatiuus: ṗdicatum vero sequens verbuȝ ṗteriti tempis restringitur ad ṗteritum tpˢ. Sequens aūt verbum futuri restringitur ad futurum tempus. Itē termin⁹ minus communis additus cōmuniori p appositionem restringit terminum magis cōmunem ad supponendum ꝓ suppositis termini minus cōmunis: vt animal homo: vel animal rationale: vel hō sortes currit. Fit etiam restrictio p illaȝ implicationem qui: vt omnis homo qui est albus currit. Ubi sciendum ꝙ scdm Scotum. xj. di. ṗmi sen. Ista distinguit in sensu composito vel in sensu diuiso. In sensu enī composito fit restrictio p illam implicationem qui est. quia ille terminus homo determinatur ad significādum solum ꝓ hominibus albis. Uñ sēsus ē ꝙ omnis ille homo qui ē alb⁹ currit: non sic est in sensu diuiso. In illo nāꝙ sensu intelliguntur ibi due cathegorice: in quarum vna asseritur esse albū de omni homine: et in alia esse currentem. Unde sensus est ꝙ omnis homo ē alb⁹ et omnis homo currit. Fit etam p adiectiuum: siue sit nomen: siue pticipium: vt homo prudens recte dicrat q̄d sit agēdum. Et intelligitur hic non tantum de adiectiuis grammaticalibus que declinantur p tres articulos: vel p tres varias voces: sed etiam de his que significāt aliquid adiacere illi cum quo construūtur: que licet sunt substātiua: possunt tamen sumi adiectiue ẜm logicos et theologos: vt omnis homo pater habet filiū Omnis homo sacerdos debet celebrare missam: ly homo restringitur ad ṗcise suꝑponendum ꝓ illis quibus inest paternitas vel sacerdotium. Intelligit etiam hoc de terminis non distrahēdo: qꝛ termini distrahentes vt mortuū vel corruptum non restringunt significatum illius cui addūtur sed tollunt. Homo enī mortuus non est homo: vt dictum est in ṗcedentibus. Si etiam adiectiuum sit masculini generis restringit substantīm ad mares: vt homo albus currit. Si vero sit feminini generis: restringit ad feminas: vt homo alba currit. Ex ṗdictis patet ꝙ signum vniuersale adueniens termino communi restricto non distribuit ipm nisi ꝓ his ad que coartatur vt omnis homo albus mouetur: Nō distribuitur homo nisi ꝓ his quibus inest albedo.

Appellatio ẜm quosdam est acceptio termini cōmunis ꝓ suppositis actu existentibus. Et differt a suppositione sicut inferius a suo supiori. Suppositio enī est acceptio termini nō soluȝ ꝓ suppositis actu existentibus: sed etiaȝ in potentia. Suppositio etiā nō solū est acceptio termini cōis ꝓ suppositis: sed etiam pro natura cōmuūi. ¶ Appellata etiam dicuntur supposita actu existentia. Appellatur enim seu nominatur ꝓprie quod est: et non quod non est: hinc est ꝙ appellatio dicitur acceptio termini pro suppositis existentibus: ẜm alios vero appellatō est acceptio termini pro suo formali significato, quod denotatur adiacere vel non adiacere suo determinabili. Cuius ratio potest esse: quia denominatiua habent appellationē ab abstractis ipas formas importantibus: vt aliquid dicitur album ab albedine. Unde appellatio hoc modo sumpta prope conuenit denominatiuis siue adiectiuis Et sicut ampliatio conuenienti⁹ est a pte subiecti: sic appellatio conuenit ṗdicato.

De appellatōne sic accepta ponunt aliq̃ regule: Quarũ p̃ma est: ꝙ p̃dicatum sequens verbum p̃teriti temporis appellat suam formam ꝓ tempore p̃terito: vt sanum fuit egrum. Unde sensus est quod est vel fuit sanum: aliquando fuit egrum. Subiectum aũt istius ꝓpositionis non appellat sed ampliatur. Ad veritatem nam q̃ʒ huius non requiritur ꝙ hec aliquando fuerit vera Sanum est egrum: sed requiritur ꝙ hec fuerit vera: hoc est egrum demonstrato illo ꝓ quo supponit subiectum. Ex his infertur ab istis ꝙ hec consequentia non valet de veritate sermonis: Carnes coctas tu emisti: ergo tu emisti carnes coctas: q̃ʒ posito casu ꝙ tu heri emisti carnes crudas: et hodie sint cocte: tunc illa est vera Carnes coctas tu emisti: quia subiectum non appellat suam formam: sed sufficit ponere loco subiecti pronomen demonstrans illud pro quo ipsum subiectum supponit ⁊ ampliatur ad supponendum ꝓ illis que sunt vel fuerunt cocte disiunctiue: et sufficit ꝙ vna pars sit vera.

Secunda regula talis est ꝙ p̃dicatum sequens verbum futuri temporis appellat suam formam pro tempore futuro. Ex quo sequitur ꝙ hec est cōcedenda album erit quando non erit album. Sensus enim est ꝙ illud quod est vel erit album erit in aliquo tempore in quo sibi non erit albedo.

Similiter dicendum est de illis ꝑuer erit quãdo non erit puer: ⁊ĩtē Uirgo erit quando non erit virgo: ⁊ sic de consimilibus.

Tercia regula talis est ꝙ dictiones sequentes verba vel p̃ticipia significantia actus anime interiores appellant suas formas non autem dictōes talia verba p̃cedentes. Unde ista est cōcedenda Deum trinum et vnum cognouit Aristotiles: non autem ista Aristotiles cognouit deum trinum et vnum. Sensus enim potest esse ꝙ Aristotiles cognouit deum qui est trinus et vnus: licet non cognouerit eum sub tali ratione: sed sub ratione p̃mi motoris vel entis infiniti. Sensus autem est ꝙ Aristotiles non cognouit deum esse trinum in ꝑsonis cum vnitate essentie: sicut dicendum est de ista: Uenientem cognosco: licet non cognosco venientem. Alie regule possunt poni de appositionibus de quibus breuitati studens sup̃sedeo: tuʒ quia iste appositiones non sunt multuʒ vsitate apud doctores theologos q̃ non semper loquuntur proprie. Unde in expositione eorum non est attendenda ꝓprietas sermonis: sed intentio et processus eorum.

Distributō est multiplicatio termini communis per signum vniuersale facta: vt omnis homo currit: iste terminus homo distribuitur pro quolibet suo inferiori per hoc signuʒ omnis. Signorum autem vniuersalium alia sũt distributiua substantie: que scilicet distribuunt res se habentes per modum substantie siue sint de genere substantie siue de generibus accidentium: vt omnis nullus: et sic de alijs. Sicut eniʒ dicitur: omnis homo: ita potest dici omnis albedo vel nigredo. Alia vero distribuunt res se habentes per moduʒ accidentis vel inherentis: et horum quedã sunt distributiua qualitatis: vt qualisq̃ʒ: qualiscunq̃ʒ: alia quantitatis continue: vt quãtuscũq̃ʒ et quantusq̃ʒ. Alia quantitatis discrete: vt quotquot quotq̃ʒ: et sic de alijs.

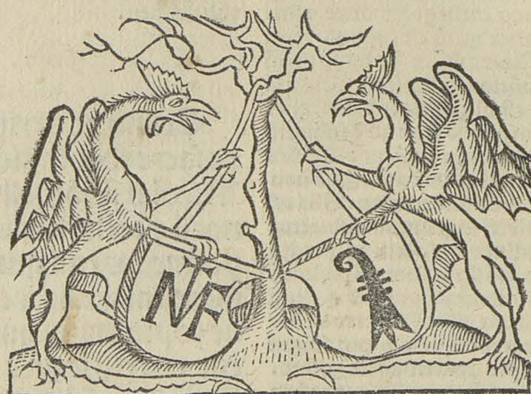
Signoruʒ autē distributiuorum substantie quedam sunt distributiua partium integralium: vt totus: quedam partium subiectiuarum: vt omnis: nullus.

Signorum vero distributiuarum partium quedam sunt distributiua duorum: vt vterq̃ʒ neuter.

Alia plurium: vt quilibet quicunque. etc.
¶ Et notandum quod signis vniuersalibus correspondent signa particularia: vt quidam et aliquis correspondent illis signis omnis: quilibet et nullus. Sed alter et aliquis correspondent istis vterque et neuter. Aliqualis autem correspondet illis signis qualiscunque vel qualibet. Sed aliquantus correspondet istis quantuscunque et quantuslibet. Aliquot vero correspondet ad illa quotquot et quotcunque. Quomodo autem omnis habeat sumi distributiue et collectiue: et totus cathegorematice et sincathegorematice dictum est capitulo de quantitate propositionum. quia vero signa ponuntur esse dispositiones subiecti Sciendum est quod duplex est dispositio subiecti: quedam enim est dispositio eius quod est subiectum vt album nigrum: que dicuntur dispositiones subiecti absolute: et hoc modo signa non sunt dispositiones subiectiuorum. Alia est dispositio subiecti inquantum subiectum sumitur in ordine et respectu ad predicatum: et hoc modo signa sunt dispositiones subiecti. ¶ Notandum insuper quod illud signum omnis potest distribuere terminum comunem se sequentem pro singulis generum: vel pro generibus singulorum. Unde dicunt quidam quod illa propositio Omne animal fuit in archa Noe: est falsa pro singulis generum: quia non omnia indiuidua cuiuslibet speciei siue generis animalium ibidem fuerunt: Sed est vera pro generibus singulorum: quia de quolibet genere animalium fuit ibi aliquod indiuiduum. Posset etiam verificari illa propositio pro singulis generum cum animal ampliet ad preteritum tempus ratione illius verbi fuit: sic intelligendo quod omne indiuiduum animal quod fuit tempore diluuij fuit in archa Noe. Ponitur etiam quedam distributio accomoda: quando videlicet fit tantum distributio respectu singularium que notatur in verbo vel participio vel aliorum a se: vt celum tegit omnia: que scilicet teguntur: vel illa deus creauit omnia que scilicet creata sunt: vel omnia alia a se. Et dicitur accomoda: id est alijs a se accomodata. vel dicitur accomoda: quia talis distributio proprie loquendo non debetur termino sic se habenti: sed est ei accomodata ex comuni vsu loquendi. sic a quibusdam exponitur illa. Deus vult omnes homines saluos fieri: illos videlicet qui saluabuntur. Aliter ponitur a doctore subtili circa finem primi sententiarum: quod deus vult omnes homines saluos fieri quantum est ex parte sui et voluntate sua antecedente: pro quanto dedit eis dona naturalia et leges rationis et adiutoria sufficientia ad salutem: cuius salutis nos participes efficiat iesus saluator seculi: Amen.

Finis.

Eximij ac peritissimi artium ac sacre theologie Magistri Nicolai Dorbelli ordinis minorum preclarissima logice expositio: parua quidem volumine: maxima vero doctrine copiositate. quod opus sicut ceteris logice voluminibus est emendatius: ita profecto omnibus logice libris volentibus in dialectica: et precipue secundum doctrinam doctoris subtilis erudiri est vtilius. Impressumque Basilee per Michaelem furter: Anno domini. M.CCCC.xciiij.

NF

pene ut s.

[illegible]

[illegible] de pble [illegible] loco [illegible] de [illegible]
[illegible] sub [illegible] illa [illegible]
[illegible] medium [illegible]
[illegible] ad [illegible]
[illegible] unuoca ad illa [illegible]
[illegible] auctor [illegible]
[illegible] principium erit.

[illegible] ad habendam [illegible]

[illegible] de [illegible]

[illegible] de habena [illegible]

[illegible]

Sic [illegible] de [illegible]
[illegible] accep[illegible]
logice. [illegible] phie [illegible]
[illegible] aliter [illegible]
[illegible] opinio [illegible] accepto
[illegible]
[illegible]
[illegible] dicto. problema dia[illegible]
fuga [illegible] ad [illegible]
[illegible] q dic ad electiom fuga[illegible]
[illegible] q dic ad [illegible]
[illegible] logic [illegible] duplex [illegible]
[illegible] sic [illegible] problema [illegible]
[illegible] problema [illegible]
[illegible] differentiam.

Dicens [illegible]
[illegible] dicens [illegible]
[illegible] dicimus [illegible]
[illegible] assig[illegible] [illegible]
[illegible]
alio [illegible] ab bonum [illegible] ad [illegible]
[illegible] ad bonum [illegible]
[illegible] bono [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible] bona [illegible]

[illegible]
[illegible] habitudinem [illegible]
[illegible] ut albus [illegible]
[illegible]
[illegible] albus [illegible]
colore [illegible]

Hoc [illegible]
[illegible] actio [illegible]
[illegible] actio [illegible]
[illegible] actio [illegible]
[illegible] appe[illegible]
[illegible] caldi [illegible] delecto[illegible]
[illegible] frigidi [illegible] humidi [illegible]
[illegible]
[illegible] caldi [illegible]
[illegible]
[illegible] ignior [illegible]
[illegible]
[illegible] actio [illegible]

amor [illegible] concupiscentia [illegible]
[illegible] a malo ad bonum. odium [illegible]
[illegible] occasio [illegible] de bono ad malum
[illegible] amor [illegible]
[illegible] sub alia [illegible]
[illegible] amor [illegible] sub
[illegible]

[illegible]
[illegible] habitudinem [illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]

7

Concretum [illegible] significat
[illegible] abstracta
[illegible]
[illegible]
[illegible] est [illegible]
Concretum significat
[illegible] abstracta

[illegible] [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

[illegible] [illegible]
[illegible]

[illegible] Concretum [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

ut quod sit qualitas dissimilis
[illegible] prius quam potest durare
[illegible] a qualitate [illegible]
[illegible] in alio [illegible]
ad [illegible] [illegible]
Ita quod sit primo [illegible] quia
[illegible]
[illegible] dissimilis
[illegible] abstracta et [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

Nicolaus
Borbeilus
1494
Boetius